Grote Atlas van de Verenigde Oost-Indische Compagnie
Comprehensive Atlas of the Dutch United East India Company

IV Ceylon

Rob van Diessen
Bert Nelemans

Atlas Maior

nationaalarchief

Universiteit Utrecht
Faculteit Geowetenschappen

KNAG

Grote Atlas van de Verenigde Oost-Indische Compagnie
Comprehensive Atlas of the Dutch United East India Company

IV Ceylon

Rob van Diessen

Bert Nelemans

Met medewerking van / In collaboration with

Sri Lanka National Archives
Sri Lanka National Museum
Sri Lanka Survey Department

Atlas Maior

Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap KNAG

nationaal archief

Universiteit Utrecht
Faculteit Geowetenschappen

Inhoudsopgave / Table of Contents

2 . . . . . .Inhoudsopgave / Table of Contents

7 . . . . . .Voorwoord / Preface

8 . . . . . .Colofon / Colophon

9 . . . . . .I Het 'Machtige Eyland Ceylon' en de VOC, 1602-1796

16 . . . . .II Landmeterij en kaartenproductie door de VOC in Ceylon

19 . . . . .I The 'Mighty Island of Ceylon' and the VOC, 1602-1796

26 . . . . .II Land Surveys and Map Production by the VOC in Ceylon

28 . . . . .III Ceylon: kaarten, plattegronden en topografische tekeningen, 1590-1796
III Ceylon: maps, plans and topographical drawings, 1590-1796

28 . . . . .Overzichtskaarten / General maps

28 Cypriano Sanchez, [1580-1590, 1619] :
Ins. / Ceilan / quae incolis Tenarisin / dicitur.
Het Eiland Ceylon / dat door de inwoners Tenarisin / wordt genoemd.
The Island of Ceylon / which is called Tenarisin / by the inhabitants

29 [Joris van Spilbergen], 1602 [1605] :
Dese afbeelding van het Eylant van Celon [...].
This depiction of the Island of Ceylon [...].

30 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
[Kaart van Ceylon].
[Map of Ceylon].

31 Joan van Essen, [ca./c. 1720] :
Insula / Ceilan / olim / fraprobana / nunc incolis / tenarisin.
Het Eiland Ceylon / ooit / Fraprobana [Taprobana] / nu door de inwoners genoemd / Tenarisin.
The Island of Ceylon / at one time Fraprobana [Taprobana] / now called Tenarisin / by the inhabitants.

32 [Anoniem/Anonymous, 1675-1700] :
[Kaart van Ceylon en de kust van Madurai].
[Chart of Ceylon and the Madurai coast].

33 [Anoniem/Anonymous, 1665-1670] :
[Kaart van Ceylon].
[Chart of Ceylon].

34 [Johannes Vingboons, ca./c. 1670] :
[Kaart van Ceylon].
[Map of Ceylon].

35 Johan Roggeveen, 1683 :
Afbeelding / van 't Eylandt Ceylon [...].
Depiction of the Island of Ceylon [...].

36 J.C. Toorzee, [1690-1700] :
Kaarte van 't Eijland / Ceylon / Benevens Een Gedeelte der kusten / Malabar en Cormandel / Geheel / Madure en Inchiado [...].
Map of the Island of / Ceylon / Including A Part of the coasts of / Malabar and Coromandel / Entire / Madurai and Inchiado [...].

37 [Anoniem/Anonymous, 1690-1700] :
Ceilon.
Ceylon.

38-39 Joannes van Campen, 1719 :
Kaarte / van 't eijland Ceijlon [...].
Map / of the island of Ceylon [...].

40 [Anoniem/Anonymous, 1725-1750] :
[Kaart van Ceylon en de kust van Madurai].
[Chart of Ceylon and the Madurai coast].

41 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1725] :
[Kaart van Ceylon].
[Chart of Ceylon].

42-43 B.V. Lier, 1751 :
Kaarte van het eyland Ceijlon [...].
Map of the island of Ceylon [...].

44-45 [Gerrit de Haan, 1761] :
[Ceijlon en de Maldivische Eijlanden].
[Ceylon and the Maldive Islands].

46 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1766] :
Het Eijland / Ceijlon / In het Singalees genaemt / Lankadiep [...].
The Island of / Ceylon / In Sinhalese called / Lankadiep [...].

47 [Anoniem/Anonymous, 1770-1790/1810] :
Kaart / van het / Eyland Ceylon / waar op de binnenlandsche / weegen volgens opgave van / verschijde land kundige in / wonders bekend gesteld zijn.
Map / of the / Island of Ceylon / on which are set down the interior / roads according to information supplied by / various inhabitants familiar with the country.

48 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1789] :
[Kaart van het Eiland Ceylon met de bestuurlijke indeling].
[Map of the Island of Ceylon with the administrative divisions].

49 Duperron, 1789 :
Kaart / van het Eyland / Ceylon [...].
Map / of the Island of / Ceylon [...].

50 Laudinus Altendorff, 1794 :
Het Eyland Ceylon / Bij de Inlanders Lankauwe / Genoemt [...].
The Island of Ceylon / Called / Lankauwe [Lankawe] by the Inhabitants [...].

51 G.H. Uhlenbeck, [ca./c. 1835] :
Kaart / van het / Eiland Ceylon.
Map / of the / Island of Ceylon.

52 . . . . .Dessavonie van Colombo / Colombo Disavani

52 [Michiel Gerritsz Boos, 1667] :
[Kaart van de zuidwestkust van Ceylon].
[Chart of the south-west coast of Ceylon].

52 J.C. Toorzee, 1698 :
Kaarte der Colombose Landen.
Map of the Colombo Districts.

53 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1770] :
[Kaart van de compagnieslanden tussen Chilaw en Kalutara].
[Map of the Company's lands between Chilaw and Kalutara].

54 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Columbo.
Colombo.

54 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Planta da courassa que esta na ponta da S Lourenso.
Plan van de versterking op de punt São Lourenço.
Plan of the fortification on the bastion of São Lourenço

55 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1635] :
Fortaleza de Columbo.
Het fort van Colombo.
The fort of Colombo.

55 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1655] :
[Kaart van de Baai, Stad en Vestingwerken van Columbo].
[Plan of the Bay, Town and Fortifications of Colombo].

56-57 [George Schedel, Johannes Nessel, 1656] :
Colombo.

58 Adriaen de Leeuw, 1659 :
Caertjen / Vertoonende Het Casteel en de Stadt Colombo [...].
Map / Showing The Castle and Town of Colombo [...].

59 [Johannes Vingboons, ca./c. 1665] :
[De stad Colombo tijdens de belegering in 1655-1656].
[The town of Colombo during the siege in 1655-1656].

59 [Johannes Vingboons, 1665-1670] :
[De stad Colombo tijdens de belegering in 1655-1656].
[The town of Colombo during the siege in 1655-1656].

60 J.C. Toorzee, 1688 :
Fortificatien / Gelegen onder het District / van Colombo. / Van tijt tot tijt Gemeeten en. / nu op eenderleij mate gestelt.
Fortifications / Situated in the District / of Colombo. / Surveyed from time to time and. / now brought to one scale.

60 J.C. Toorzee, 1688 :
Fortificatien / Gelegen onder het District / van Colombo. / Van tijt tot tijt Gemeeten en. / nu op eenderleij mate gestelt. / Casteel ende Stadt Colombo.
Fortifications / Situated in the District / of Colombo. / Surveyed from time to time and. / now brought to one scale. / Castle and Town of Colombo.

61 J.C. Toorzee, 1691 :
Ontwerp om de Punt Victoria te verleggen.
Project plan for the relocation of the Bastion Victoria.

62 [Jan Christiaensz Toorzee], 1692 :
Beschryving van de Colombose / Oude Stad.
Description of Colombo's / Old Town.

63 [Jan Christiaensz Toorzee], 1692 :
[Plattegrond van het bolwerk Rotterdam].
[Plan of the bastion Rotterdam].

64-65 J.C. Toorzee, 1697 :
'T Casteel Colombo ende des selvs situatie / sodanig geweest int begin van 't / Jaar 1692 Wanneer d: Ed:le Heer Laurens Pijl / van Ceijlons Gouvernement transport gedaan / heeft.
The Castle of Colombo and its situation / as it was at the beginning of the Year 1692 When the Hon:ble Laurens Pijl / handed over the Government of / Ceylon.

64-65 J.C. Toorzee, 1697 :
T' Casteel Colombo / Soo als het selve Tegenwoordig is.
The Castle of Colombo / As it is Now.

66 [Jan Christiaensz Toorzee, 1697] :
T' Casteeel Colombo / soo als het selve tegenwoordig is / en wat er nog aan Ontbreekt.
The Castle of Colombo / as it is now / and what is still Lacking.

67 J.C. Toorzee, 1694 :
Afbeelding van de nieuwe kruijtmolen en / desselvs ravelijn.
Depiction of the new gunpowder mill and / its ravelin.

67 [Jan Christiaensz Toorzee, 1697] :
Swaaij van de delftse poort / Mitsgaders de Corps du guarde so sig deselve binnen / na 't Castel vertoont.
[The] Curve of the Delft gate / With the Guard-house as it presents itself inside / to the Castle.

68 [Jan Christiaensz Toorzee, 1697] :
Project van een steene Brug Over de gragt / voor de delvtse poort te maken.
Project for a stone Bridge to be constructed Over the moat / in front of the Delft gate.

68 [Jan Christiaensz Toorzee], 1697 :
[Projectplan voor de bastions Middelburg, Klippenburg en Enkhuizen].
[Project plan for the bastions Middelburg, Klippenburg and Enkhuizen].

69 J.C. Toorzee, 1698 :
'T Casteel Colombo Soo / als het selve tegenwoordig is, en wat er nog / aan ontbreeckt.
The Castle of Colombo / As it is now, and what is still / lacking.

70 Christian Boomgart, [1717] :
Colombo.

71 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van de oude Stadt, en Casteel / Colombo / en ferdere / cituatie.
Plan / of the old Town, and Castle / Colombo / and further / situation.

71 C.P. Boomgart, 1722 :
Kaartje van 't Casteel Colombo / waar in werden vertoont de / kruijtkelders die tusschen de / Bolwerken en onder de Wal / gank zijn als.
Plan of the Castle of Colombo / in which are shown the / gunpowder magazines situated between / the Bulwarks and underneath the / Walls as below.

72-73 [Anoniem/Anonymous, 1733] :
Grondtekening van de Stad en Casteel / Colombo / Soodanig deselve tegenwoordig is, na de verandering / Zedert het slegten van de oude Stads fortificatie.
Ground-plan of the Town and Castle of / Colombo / Such as it is now, after the alterations / Since the demolition of the old Town's fortifications.

74 B.V. Lier, 1753 :
Kaart / van het Casteel en de stad Colombo, / met de meeste Landerijen, gelee / gen in de Hewegam, en de Zal / Pitte Corle [...].
Map / of the Castle and town of Colombo, / with most of the Estates and Fields, / situated in the Hewagam and / Salpiti Korales [...].

75 B.s V. Lier, 1756 :
Verbeterde Plan / van Het Casteel en de Stad / Colombo [...].
Improved Plan / of The Castle and the Town of Colombo [...].

76 [Anoniem/Anonymous, 1756-1759] :
[Ruwe Schets der behuijzingen, / binnen 't Casteel Colombo, met / dies bewoonderen in de Jaren 1756-1759].
[Rough Sketch of the houses, / in the Castle of Colombo, with / their inhabitants in the Years 1756-1759].

76 [Jan Zacharias Nauwman, 1763] :
De Haven van / Colombo / Aan de West kust van / Ceijlon op omtrent 7 g:r / NB, met desselfs diepte, klip / pen, en Anker plaat / sen.
The Harbour of Colombo / On the West coast of / Ceylon at about 7 degr: / North, with its soundings, cliffs, / and Anchorages.

77 C.C. Wohlfarth, [1760-1765] :
Plan en Caart / van / de Situatie buyten het / Casteel, de Vorstad en / Gravetten / van / Colombo / Met alle de Watern, / Wegen, Hoogten, Thuy / nen en Saay / velden.
Plan and Map / of the Situation outside the / Castle, the Suburbs and / Gravets / of Colombo / With all Waterways, / Roads, / Elevations, Plantations / and Paddy Fields.

78-79 Carel David Wentzel, [1762-1765] :
Plan en Caart van de Situatie buijten het Casteel, de / Voorstad en Gravetten van Colombo, met alle de Waateren, / Weegen, Hoogtens, Thuijnen en Saaijvelden [...].
Plan and Map of the Situation outside the Castle, the / Suburbs and Gravets of Colombo with all Waterways, / Roads, Elevations, Plantations and Paddy Fields [...].

80 P. Foenander, 1785 :
Kaart van het Forteresse, / de Oude Stad Kolombo [...].
Map of the Fortress, / the Old Town of Colombo [...].

81 De Tiniels, 1786 :
N:o 15. / [Project voor de versterking van het Kasteel van Colombo].
N:o 15. / [Project for the fortification of the Castle of Colombo].

82 P. Brossette, 1785 :
N:o 14. / [Project voor de versterking van het Kasteel van Colombo].
N:o 14. / [Project for the fortification of the Castle of Colombo].

83 [Anoniem/Anonymous], 1786 :
Plan / van het / Kasteel Kolombo / Met de / Buyten Stad, Het Eyland, / De Gaalse Vlakte en het Wassers Kwartier.
Plan / of the / Castle of Colombo / With the Outer Town, The Island, / The Galle Plain [Face] and the Launderers' Quarter.

84 [Anoniem/Anonymous, 1786-1787] :
[Project voor de versterking van het Kasteel van Colombo].
[Project for the fortification of the Castle of Colmbo].

85 E. Paravicini di Capelli, 1787 :
Plan Project / Tot ver[s]terking van het Casteel Colombo.
Project Plan / For the fortification of the Castle of Colombo.

84-85 E. Paravicini di Capelli, 1787 :
Profillen Behoorende / Tot / De Geprojecteerde Versterking / Van / Het Casteel Colombo.
Profiles Relating / To / The Projected Fortification / Of / The Castle of Colombo.

86-87 [Elias Paravicini di Capelli], 1787 :
Plan Project / Tot Versterking van het Casteel Colombo.
Project Plan / For the Fortification of the Castle of Colombo.

86-87 De la Lustrière, 1787 :
Plan / de / Colombo / et de ses environs avec / les / ouvrages suivant le Projet de 1787.
Plan / van / Colombo / en zijn omgeving met / de / werken volgens het Project van 1787.
Plan / of Colombo / and its environs with / the works / according to the Project of 1787.

88 [De la Lustrière/De la Goupillière], 1787 :
Plan / de Colombo / Relatif aux Projets de 1787.
Plan / van Colombo / Behorend bij de Projecten van 1787.
Plan / of Colombo / Relating to the Projects of 1787.

88-89 De la Lustrière, 1787 :
[Profielen van de geprojecteerde vestingwerken voor het Kasteel van Colombo].
[Profiles of the projected fortifications for the Castle of Colombo].

89 C.F. Reimer, 1787 :
A. / Copy Project Plan / ter Verandering van de Vestingwerken des Kasteels Colombo / ontworpen door den Heer, de la Lustrière [...].
A. / Copy of the Project Plan / for the Alteration of the Fortifications of the Castle of Colombo / as designed by Mr. de la Lustrière [...].

90 C.F. Reimer, 1787 :
Copia Lit: A. / Hoofdplan; / behoorende tot de Beoordeling van 't Project om Kolombo, door Contregardes / en een gemineerden Bedekten weg te versterken [...].
Copy Lit: A. / Main Plan; / relating to the Evaluation of the Project for the fortification of Colombo, by means of Contregardes/ and a mined Covered way [...].

91 C.F. Reimer, 1787 :
L:a A. / Ruuwe Schetsplan van 't Project, om Kolombo, van 't Bolwerk Leiden af, / tot Klippenburg, incl: door Contregardes te versterken; tot Bewys van desselfs ongemee / tene Swakheid dienende.
L:a A. / Rough Sketch of the Project, for the Fortification of Colombo, by / means of Contregardes between and including the Bulwarks of Leiden and Klippenburg; serving as proof of their / limitless Weakness.

91 C.F. Reimer, 1787 :
Copia / Lit:a B. Plan der Polygon van Rotterdam en Middelburg [...].
Copy / Lit:a B. Plan of the Polygon of Rotterdam and Middelburg [...].

92 C.F. Reimer, 1787 :
N:o 21. Copia / Doorsnede van 't Bolwerk / Middelburg.
N:o 21. Copy / Cross-section of the Bulwark / Middelburg.

92-93 C.F. Reimer, 1787 :
Copia Lit: C. / Sections, of uitvoerige doorsneden en profils van de voornaamste Gedeeltens der Hooft- en Buijtenwerken des / Polygon van Rotterdam en Middelburg [...].
Copy Lit: C. / Sections, or extensive cross-cuts and profiles of the principal Parts of the Main- and Outworks of the / Polygon between Rotterdam and Middelburg [...].

93 C.F. Reimer, [1787] :
Copia Lit:a D. / Brouillon van een Project, / om Kolombo, zonder Buitenwerken, op 't sterkst te bevestigen.
Copy Lit:a D. / Sketch of a Project, / for the strongest possible fortification of Colombo without Outworks.

94 C.F. Reimer, 1787 :
Brouillon, van een derde Project, ter Verbeetering en Versterking der Werken van / Colombo.
Sketch, of a third Project, for the Improvement and Fortification of the [Defence] Works of / Colombo.

95 C.F. Reimer, 1787 :
D. / Twee Profils of Doorsneden, van 't Project van M:r de la Lustrière voor / Colombo [...].
D. / Two Profiles or Cross-sections, of the Project of M:r de la Lustrière for Colombo [...].

95 C.F. Reimer, 1787 :
B. / [Vier profielen ter beoordeling van De la Lustrières project van 1787 tot versterking van het Kasteel van Colombo].
B. / [Four profiles for an assessment of De la Lustrière's project of 1787 for the fortification of the Castle of Colombo].

96 C.F. Reimer, 1787 :
C. / [Plattegrond ter beoordeling van de voorgestelde nieuwe fronten van Delft, Hoorn en Rotterdam volgens De la Lustrières project van 1787 tot versterking van het Kasteel van Colombo].
C. / [Ground-plan for an assessment of the proposed new fronts of Delft, Hoorn and Rotterdam according to De la Lustrière's project of 1787 for the fortification of the Castle of Colombo].

97 [Anoniem/Anonymous, 1787] :
N:o 9. / Plan N:o 1. / [Project voor de versterking van het Kasteel van Colombo, bastions Leiden en Delft].
N:o 9. / Plan N:o 1. / [Project for the fortification of the Castle of Colombo, bastions Leiden and Delft].

97 [Anoniem/Anonymous, 1787] :
N:o 11. / Plan I. / Contenant / les Polygones d'Enkhuijsen, Briel, Amsterdam, et Leide; avec les Forts / de Batenbourg et de Zeebourg.
N:o 11. / Plan I. / Containing / the Polygones of Enkhuizen, Den Briel, Amsterdam, and Leiden; with the Forts of Batenburg and Zeeburg.

98 [Anoniem/Anonymous, 1787] :
Plan IIIme / contenant / Les Polygones de Hoorn, Rot/ terdam, Middelbourg et / Enkhuysen.
Plan III / omvattende / De Punten Hoorn, / Rotterdam, Middelburg en / Enkhuizen.
Plan III / containing / The Polygones of Hoorn, / Rotterdam, Middelburg, and / Enkhuizen.

98 [Anoniem/Anonymous, 1787] :
N:o 8. / Plan IVme / de la Demilune entre Leide et Delft.
N:o 8. / Plan IV / van de Halvemaan tussen Leiden en Delft.
Plan Vme / Contenant les Plans et Profils des parties / les plus considérables, de la / Contrescarpe devant la Polygone de / Middelbourg et Rotterdam.
Plan V / Omvattende de Plans en Profielen van de voornaamste / gedeelten van de / Contrescarpe voor de Punten / Middelburg en Rotterdam.
Plan V / Containing the Plans and Profiles of the most considerable / parts of the / Contrescarp in front of the Polygones of / Middelburg and Rotterdam.

99 G.E. Schenck :
N: 1. / Platte-Grondtekening der Vestingwerken / van / Colombo [...].
N: 1. / Plan / of the Fortifications / of / Colombo [...].

100 P. Elias, 1790 :
N:o 5. / Plan / Der Rhede van Colombo / opgenoomen in den Jaare 1790 door A:A: Buijskes, Luitenant ter Zee [...].
N:o 5. / Chart / of the Colombo Roads / surveyed in the Year 1790 by A:A: Buijskes, Lieutenant-Commander [...].

100 P. Elias, [1790] :
N:o 2. / Situatie Plan / van / Het Kasteel voorstad en / Ommelanden van / Colombo / Zo verre Deselve ten opzigte Eener Belegering Dezer vesting in aanmerking komen.
N:o 2. / Situation Plan / of / The Castle[,] suburbs and / Environs of / Colombo / In so far as These are to be considered in case of A Siege to This fortress.

101 G.E. Schenck, [1790] :
N:o 3. / Hoofdplan / der Verbeeteringen welke volgens de Bepaalingen door de / Wel Edele Gestrenge Heeren, Vaillant, Verhuell / en Graevesteyn, Commissarissen Miltair, enz. / aan de Vestingwerken des Casteels dienden / uitgevoerd te worden.
N:o 3. / Main Plan / for the Improvements which according to the Instructions from the / Honourable Gentlemen, Vaillant, Verhuell, and Graevestein, Military Commissioners, etc. / are to be carried out on the Fortifications of / the Castle of Colombo.

102 J.F. Reitz, [1790] :
Vervolg der Coupes en Profils, / behoorende tot het Hoofdplan der Verbeeteringen aan de Vestingwerken / van Columbo [...].
Continuation of the Cross-sections and Profiles, / relating to the Main Plan for the Improvements to the Fortifications / of Colombo [...].

102-103 J.F. Reitz, [1790] :
Coupes en Profils / behoorende tot het Hoofdplan der Verbeeteringen aan de Vestingwerken van Colombo [...].
Cross-sections and Profiles / relating to the Main Plan for the Improvements to the Fortifications of Colombo [...].

103 J.F. Reitz, [1790] :
Coupes en Profils, behoorende tot het Hoofdplan / der Verbeeteringen aan de Vestingwerken van Colombo [...].
Cross-sections and Profiles, relating to the Main Plan / for the Improvements to the Fortifications of Colombo [...].

104-105 [Anoniem/Anonymous, 1796] :
Plan of Colombo andits Environs / with the English Campement comman / ded by Collonel Stuart, after the Skir / mish, on the 12th February 1796.
Kaart van Colombo en Omgeving / met het Engelse Kampement onder / commando van Kolonel Stuart, na de / Schermutseling, op de 12de Februari 1796.

104 Tombe, [1802-1810] :
Plan de la ville et du fort de Colombo / dans l'Isle de Ceylan, / lors de leur reddition aux Anglais le 16 Février 1796.
Kaart van de stad en het fort van Colombo / op het Eiland Ceylon, / ten tijde van hun overgave aan de Engelsen op 16 februari 1796.
Map of the city and fort of Colombo / on the Island of Ceylon / at the time of their surrender to the English on the 16th of February 1796.

106 C. Steiger, [ca./c. 1730] :
Casteel Colombo van de Beer.
Colombo Castle [as seen] from the Weir.

106 C. Steiger, [ca./c. 1730] :
Colombo van 'S Compagnies Rheede.
Colombo [as seen] from the Company's Roadstead.

107 [Christiaan Pieter Boomgart, 1717] :
Colombo.

107 [Christiaan Pieter Boomgart, 1717] :
Colombo van de Zuijd Zijde aan te Sien.
Colombo as Seen from the South.

108 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1729] :
[Portret van gouverneur Stephanus Versluys met een aanzicht van het Kasteel van Colombo vanuit het noorden].
[Portrait of Governor Stephanus Versluys with a view of the Castle of Colombo from the north].

108 [Pieter Cornelis de Bevere, ca./c. 1755] :
[Aanzicht van het Kasteel van Colombo vanuit het noordwesten].
[View of the Castle of Colombo from the north-west].

109 [Johannes Rach, leerling of navolger/pupil or follower, ca./c. 1770] :
Het Gezigt van de Stad Calombo Leggende op he Eijland / Cijlon van de Reede af te Zien.
The View of the City of Colombo Situated on the Island of / Ceylon as seen from the Roads.

109 [Johannes Rach, leerling of navolger/pupil or follower, 1775-1780] :
Het Gezigt van het Casteel van Colombo van de Reede / af te zien Uijt het Noorden Leggende op het Grot Eijland Seijlon.
The View of the Castle of Colombo as seen from the Roads / From the North Situated on the Great Island of Ceylon.

110 C.F. Reimer, [1772-1780] :
Gezigt van 't Casteel Colombo / uit het Noorden.
View of the Castle of Colombo / from the North.

110 J. Brandes, 1785 :
De Stad Colombo op Ceylon uit het Noorden te zien in 't Jaar 1785 van de Rhee, met deszelfs afgebrooke en weder herbouwd wordende Kerk en Tooren.
The City of Colombo in Ceylon as seen from the North in the Year 1785 from the Roads, with its demolished Church and Tower which are to be rebuilt.

110-111 [Jan Brandes], 1785 :
Gezigt van Colombo over het meertje, van 't zogenaamde Slaven Eyland af te zien 1784 op Ceylon door mij gecopieerd 1785 5 Dec.
View of Colombo across the lake, as seen from the so-called Slave Island in 1784 copied by me in Ceylon 1785 5 December.

111 C. Steiger, [ca./c. 1730] :
'T Gesigt van den Ed. Heer Gouverneurs Huijs van agteren uijt de thuijn.
The View of the Hon. Governor's House from the garden in the rear.

112 [Johannes Rach, 1775-1780] :
Het gezigt van het vernieuwde Guevernement te / Colombo Leggende op het Eijland Zijlon.
The View of the renovated Government Building in / Colombo Situated on the Island of Ceylon.

112 C.F. Reimer :
Afbeelding der plegtige Audientie verleent door Zijn Weledele, Grootagtbaare de Heer Gouverneur / en Directeur van 't Eyland Ceylon, etc: etc: aan 't jaarlijkse Gesandschap van den Koning van Candia, te Colombo; in den Jaare, 1772.
Depiction of the ceremonious Audience granted by His Noble, Most Honourable Lordship, [the] Governor / and Director of the Island of Ceylon, etc: etc: to the annual Embassy of the King of Kandy, in Colombo; in the Year, 1772.

113 [Jan Brandes], 1785 :
Singaleezen officiers, en oppassers in dienst van de Compagnie. / Gezanten der Candianen met de brief van de Kooning / in de hand, met zyn gevolg.
Sinhalese officers, and guards in the Company's service. / Envoys of the Kandyans carrying the King's letter, / and their retinue.

113 [Jan Brandes, 1785] :
[Ontvangst van de Kandiaanse ambassadeurs door gouverneur Van de Graaf in de grote zaal van het gouverneurshuis op 26 november 1785].
[Reception of the Kandian ambassadors in the main audience hall in the Governor's House on the 26th of November 1785].

113 [Jan Brandes, 1785] :
Modlia of tolk van de gouverneur op Ceylon / met een groen fluwele rok en goud degen bandelier met / een goude degen, en een goude keting om.
Mudaliyar or interpreter of the Governor of Ceylon / wearing a green velvet coat and golden bandoleer / with a golden sword, and a golden chain.

114 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1771] :
Perspectiv / van 't Kolombose nieuwe Hospitael, uit / het Noorden.
Bird's-eye View / of Colombo's new Hospital, from / the North.

114 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1771] :
Perspectiv / van 't Kolombose nieuwe Hospitael, / uit het Zuiden.
Bird's-eye View / of Colombo's new Hospital, / from the South.

115 La Goupillière, [1786-1787] :
[Plan et élévation demandée pour la rétablissement de L'Eglise de Colombo], plan general.
[Plan en tekening in opstand zoals gevraagd voor de herbouw van de Kerk van Colombo], algemeen plan.
[Plan and elevation as requested for the reconstruction of the Church at Colombo], general plan.

115 La Goupillière, [1786-1787] :
[Plan et élévation demandée pour la rétablissement de L'Eglise de Colombo], élévation principale.
[Plan en tekening in opstand zoals gevraagd voor de herbouw van de Kerk van Colombo], hoofdaanzicht.
[Plan and elevation as requested for the reconstruction of the Church at Colombo], principal elevation.

116 La Goupillière, [1786-1787] :
[Plan et élévation demandée pour la rétablissement de L'Eglise de Colombo], coupe sur la longueur.
[Plan en tekening in opstand zoals gevraagd voor de herbouw van de Kerk van Colombo], lengtedoorsnede.
[Plan and elevation as requested for the reconstruction of the Church at Colombo], longitudinal section.

116 La Goupillière, [1786-1787] :
[Plan et élévation demandée pour la rétablissement de L'Eglise de Colombo], coupe sur la largeur.
[Plan en tekening in opstand zoals gevraagd voor de herbouw van de Kerk van Colombo], dwarsdoorsnede.
[Plan and elevation as requested for the reconstruction of the Church at Colombo], cross-section.

117 J.C. Toorzee, 1694 :
Project van Het Singaleese Seminarium.
Project for The Sinhalese Seminary.

118 J.C. Toorzee, 1694 :
Project van Een Leprosen huijs.
Project for A Leper hospital.

119 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1755] :
[Aanzicht van De Uijtvlugt in Hulftsdorp].
[View of De Uijtvlugt in Hulftsdorp].

119 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1755] :
[Aanzicht van het buitenhuis van de gouverneur bij de Grote Pas].
[View of the Governor's country house at Grand Pass].

120 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1755] :
[Gezicht op het veerhuis bij de Grote Pas].
[View of the ferry house at Grand Pass].

120 [Jan Brandes], 1785 :
Uitzigt van de kamer alwaar ik logeerde in de tuyn van de graaf van Randzouw naar [...].
View from the room in which I lodged on the estate of Count van Ranzow looking towards [...].

121 Jan Brandes, 1785 :
Gezigt van den Ingang van de Caneel Tuyn van de Oost Indische Compagnie op Ceylon.
View of the Entrance to the Cinnamon Gardens of the East India Company in Ceylon.

122-123 D. Matthijsz, [1793-1794] :
Kaart / van de / Salpittie Korls / Kanneel Tuynen; met dies hoofd weegens, geleegen in de volgende / Dorpen en Pattoes.
Map / of the / Salpiti Korale's / Cinnamon Gardens; with their main roads, situated in the following Villages and Pattus.

122 P. Elias, [ca./c. 1790] :
N:o 4. / Situatie Plan / van het Dorp / Kotta / anderhalve uren gaans van Colombo gelegen.
N:o 4. / Situation Plan / of the Village of / Kotte / an hour and a half by foot from Colombo.

123 [Jan Brandes, 1785] :
Het opperste gedeelte van de Singalesche Pagode genaamt Kallane op 't Eyland Ceylon 2 uuren van Colombo. N:o 2.
The upper part of the Sinhalese Pagoda called Kelaniya on the Island of Ceylon 2 hours from Colombo. N:o 2.

124 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaart van de Dessavonie van Colombo met de bestuurlijke hoofdindeling].
[Map of the Colombo Disavani with the principal administrative divisions].

125 C. v. Houten, 1765 :
Kaarte / van 16 Paarlbanken en 46 Plaaten of Visklippen / waaronder 10 Nieuwe Banken / alle gelegen benoorden Calpetty / tot voor deser Fortresse [...].
Chart / of 16 Pearl Banks and 46 Shoals or Fishing-Cliffs / among which 10 New Banks / all situated [between a point] north of Kalpitiya / and this Fort [...].

124-125 C.C. Wohlfarth, 1766 :
Kaart / van dejene Lands Districte, / welcke bey het bepaalen der Limiten, / onder het Gebied / van / De E. Nederlandse Ost Indische / Compagnie / gekommen; / Streckende van het Kaymellse Revier / af, Tot aan de Provincie Putulang / in sig begrypende het District Chilouw.
Map / of those Land Districts, / which in the settlement of the Frontiers, / came under the Territory of the / Hon. Dutch East India / Company; / extending from the River of Kaymelle [Maha Oya], / To the Province of Puttalam / including the District of Chilaw.

126 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaart van de Hina en Hewegam Corles].
[Map of the Siyane and Hewagam Korales].

126 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaart van de Hapitigam en Alloetcoer Corles].
[Map of the Hapitigam and Alutkuru Korales].

127 Baltus van Lier, 1767 :
Kaarte / van de Provintie Moettoe Radjewil-Elie / Beneevens de Daar Aangrenzende Dorpschappen, / Langswelke Door Waterlijdinge het Water na de Vel / den Van Voormelde Provintie Gebragt word [...].
Map / of the Province of Muturajawela / With the Neighbouring Villages, / Through Which the Water is Carried to the / Fields in the Aforesaid Province by Water conduits [...].

128-129 D. Matthijsz, [1793-1794] :
Kaart / van de / Alloetkoer Korls / Kanneel Tuynen; met dies hoofd weegens, geleegen in de volgende / Dorpen en Pattoes.
Map / of the / Alutkuru Korale's / Cinnamon Gardens; with their main roads, situated in the following Villages and Pattus.

128 P.L. Herman, 1794 :
Generaale Kaart / van de / Liemiten en Hoofdwegen Beneffens alle Kanneel, Koffie, Peper, Areek en / Kyaten Plantasies Zorterende onder de Alloetkoer Corle [...].
General Map / of the / Divisions and Main Roads Together with all the Cinnamon, Coffee, Pepper, Arecanut and / Teak Plantations Ressorting under the Alutkuru Korale [...].

130 Rob:t White, [ca./c. 1812] :
Generaale Kaart / van de / Limieten en Hoofdweegen, beneffens alle Kanneel, Koffie, Peeper, Areek en / kyaten Plantasies, Zoorterende onder de Hina Corle [...].
General Map / of the / Divisions and Main Roads, together with all the Cinnamon, Coffee, Pepper, Arecanut and / teak Plantations Ressorting under the Siyane Korale [...].

131 Rob:t White, [ca./c. 1812] :
Generaale Kaart / van de / Limieten en hoofdwegen, beneffens alle Canneel Koffy, Peeper, Areek, en kiaten / Plantagies, Soorterende onder de Hapittigam Corle [...].
General Map / of the / Divisions and main roads, together with all the Cinnamon Coffee, Pepper, Arecanut, and teak / Plantations, Ressorting under the Hapitigam Korale [...].

131 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Negumbo.
Negombo.

131 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Planta da fortalesa de Negumbo.
Plattegrond van het fort van Negombo.
Plan of the fort of Negombo.

132 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1658] :
[Plattegrond van het fort en de stad Negombo].
[Plan of the fort and town of Negombo].

132 J.C. Toorzee, 1688 :
Fortificatien / Gelegen onder het District / van Colombo. / Van tijt tot tijt Gemeeten en. / nu op eenderleij mate gestelt. / [Het fort en de stad Negombo].
Fortifications / Situated in the District / of Colombo. / Surveyed from time to time and. / now brought to one scale. / [The fort and town of Negombo].

133 J.C. Toorzee, 1698 :
Tegenwoordig ge / stalte van de Vijvhoe / kig aarde schans tot / Nigombo.
Present / appearance of the Pentagonal / earthen redoubt at / Negombo.

134 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het Nieuwe fort, Oude Stadt en lac / van / Nigombo.
Plan / of the New fort, Old Town and lagoon / of / Negombo.

135 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Particuliere Caart / van het Fort, oude stadt en ver / der omleggende Cituatie van / Nigombo.
Special Map / of the Fort, old town and wider / surrounding Situation of / Negombo.

135 Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het fort / oude stadt en / omleggende cituatie / op/ Nigombo.
Map / of the fort / old town and / surrounding situation / at / Negombo.

136 [Christiaan Pieter Boomgart], 1720 :
Caartje van't fort Nigombo [...].
Plan of the fort of Negombo [...].

136 C.P. Boomgart, [1717] :
[Plan van de wallen van het fort in Negombo met het oude en nieuwe profiel].
[Plan of the walls of the fort at Negombo with the old and new profiles].

137 [Christiaan Pieter Boomgart, 1720] :
'T Fort Nigombo, / Soodanigh 't Selve voor de laaste reparatien, / van de Oostzeijde aan te sien. / Noordoost Zeijde. / Noordwest Zeijde / Zuijdwest Zeijde.
The Fort of Negombo, / As It could be seen before the latest repairs, / from the East. / North-East. / North-West. / South-West.

138 [Christiaan Pieter Boomgart, 1720] :
'T Fort Nigombo. / Van de Oost Zeijde aan te sien. / Noordoost Zeijde. / Noordwest Zeijde / Zuijdwest Zeijde.
The Fort of Negombo. / As seen from the East. / North-East. / North-West. / South-West.

139 [Anoniem/Anonymous], 1753 :
Het Fortje Nigombo soo als 't sig aan de kant der Rivier vertoont: 1753.
The Fort of Negombo as it presents itself from the River: 1753.

139 De Bevere, ca./c. 1754 :
[J.G. Loten and his Company &C. fishing in the River of Nigombo in Ceylon, in or about the Year 1754].
[J.G. Loten en zijn Gezelschap Etc. vissend op de Rivier van Negombo in Ceylon, in of omstreeks het Jaar 1754].

140 C.P. Boomgart, 1717 :
Eijgentlijcke voorstellinge van de Eliphants Jaght en / vangst, gehouden in de Allutcur Corla, 3 uuren / van Nigombo: Jaar 1717 den 11. october.
True representation of the Elephant Hunt and / capture, done in the Alutkuru Korale, 3 hours from / Negombo: [in the] Year 1717 the 11th of October.

140 [Jan Brandes], 1785 :
N:o 1 / Elefants Kraal [...].
N:o 1 / Elephant Kraal [...].

141 [Jan Brandes, 1785] :
[Het sluiten van de kraal].
[Closing the kraal].

141 [Jan Brandes, 1785] :
N:o 3 / De hut van bamboe gebouwd / waar het geselschap de ge / jaagde olyfanten sag / passeren [...].
N:o 3 / The hut constructed of bamboo / from which the party saw the / hunted elephants / pass by [...].

142 [Jan Brandes, 1785] :
N:o 4 / N:o 5 / [De] maalkraal.
N:o 4 / N:o 5 / [The] maalkraal.

142 [Jan Brandes,] 1785 :
N:o 6 / [De] noodkraal.
N:o 6 / [The] noodkraal.

143 [Jan Brandes, 1785] :
N:o 7 / N:o 8 / [Het binden van een gevangen olifant in de noodkraal en tussen twee tamme olifanten].
N:o 7 / N:o 8 / [Tying a captured elephant in the noodkraal and between two tame elephants].

143 [Jan Brandes, 1785] :
N:o 9 / N:o 10 / [Het meten en dopen van een gevangen olifant].
N:o 9 / N:o 10 / [Measuring and baptizing a captured elephant].

144 [Jan Brandes, 1785] :
N:o 11 / N:o 12 / [Het temmen van een gevangen olifant].
N:o 11 / N:o 12 / [Taming a captured elephant].

144 [Jan Brandes,1785] :
N:o 13 / Stal voor een nieuws gevangen olifant [...].
N:o 13 / Stable for a newly captured elephant [...].

145 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Chilao.
Chilaw.

145 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Putalam.
Puttalam.

145 [Christiaan Conrad Wohlfarth, 1766] :
[Kaart van de benedenloop van de Maha Oya].
[Map of the lower reaches of the Maha Oya].

146 J.C. Toorzee, 1688 :
Fortificatien / Gelegen onder het District / van Colombo. / Van tijt tot tijt Gemeeten en. / nu op eenderleij mate gestelt.
Fortifications / Situated in the District / of Colombo. / Surveyed from time to time and. / now brought to one scale.

146 J.C. Toorzee, 1698 :
Calpentijn.
Kalpitiya.

147 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Caart / van een Gedeelte van het / Eijlandt en binnen Lac / van / Calpentijn.
Map / of a Part of the / Island and inner Lagoon / of / Kalpitiya.

147 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het fort / en cituatie / van / Calpentijn.
Plan / of the fort / and situation / at / Kalpitiya.

148 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het Fort / en omleggende Cituatie / Tot / Calpentijn.
Plan / of the Fort / and surrounding Situation / At / Kalpitiya.

148 [Jan Zacharias Nauwman, 1763] :
De Reede van Calpentijn aan de West-zijde van Cijlon.
The Kalpitiya Roads on the Western side of Ceylon.

149 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaart van de Salpiti en Raygam Corles].
[Map of the Salpiti and Raigam Korales].

149 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaart van de Passedoem en Wallalawiette Corles].
[Map of the Pasdun and Wallalawita Korales].

150 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1760] :
Limitscheijding van de / Salpitti en Hewegam / Corle.
Administrative division between the / Salpiti and Hewagam / Korales.

150 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Planta do forte da Malvana.
Plan van het fort van Malwana
Plan of the fort of Malwana.

151 J.C. Toorzee, 1688 :
Fortificatien / Gelegen onder het District / van Colombo. / Van tijt tot tijt Gemeeten en. / nu op eenderleij mate gestelt. / Maluane.
Fortifications / Situated in the District / of Colombo. / Surveyed from time to time and. / now brought to one scale. / Malwana.

151 J.C. Toorzee, 1688 :
Fortificatien / Gelegen onder het District / van Colombo. / Van tijt tot tijt Gemeeten en. / nu op eenderleij mate gestelt. / De schans Gourbeville / ofte/ Hangwelle.
Fortifications / Situated in the District / of Colombo. / Surveyed from time to time and. / now brought to one scale. / The Redoubt of Gourbeville / or / Hanwella.

151 J.C. Toorzee, 1698 :
T Fort Hangwelle.
The Fort of Hanwella.

152 Christian Boomgart, 1717 :
Grond, Lijf en Stand Teekening [van] Het fortje Hangwelle.
Plan, Elevation and View [of] The fort of Hanwella.

153 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het Fort en Cituatie op / Hangwelle.
Plan / of the Fort and Situation at / Hanwella.

153 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het fort / en cituatie / op / Hangwelle.
Plan / of the fort / and cituation/ at Hanwella.

154 C.P. Boomgart, 1720 :
[Kaart van een perceel chena-land nabij het dorp Alloetgame in de Hina Corla voor en tijdens de ontginning en na herbeplanting].
[Map of a parcel of chena land near the village of Alutgama in the Siyane Korale before and during clearing, and after replanting].

154 C.P. Boomgart, 1720 :
[Kaart van een perceel chena-land nabij het dorp Degambedde in de Hewegam Corla voor en tijdens de ontginning en na herbeplanting].
[Map of a parcel of chena land near the village of Degambedda in the Hewagam Korale before and during clearing, and after replanting].

155 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
[Plan van het fort te Maniravare].
[Plan of the fort at Menikkadawara].

155 J.C. Toorzee, 1688 :
Fortificatien / Gelegen onder het District / van Colombo. / Van tijt tot tijt Gemeeten en. / nu op eenderleij mate gestelt. / Sitavaka.
Fortifications / Situated in the District / of Colombo. / Surveyed from time to time and. / now brought to one scale. / Sitavaka.

156 C. v. Houten, [1793-1794] :
Kaart / van de / Kanneel Thuynen / met dies Hoofdweegen / Geleegen in het / Districht / Paneture / en vervolgens langsde weg na de Revier van / Kaliture.
Map / of the / Cinnamon Plantations / and their Main Roads / situated in the District of / Panadura / and continued along the road to the River of / Kalutara.

157 [J.L. Guiard], A.J. Dalhoff, 1771 :
Kaart / van de / Pasdum en / Wallawitti Corle [...].
Map / of the / Pasdun and Wallalawita Korales [...].

157 [J.L. Guiard, A.J. Dalhoff], 1771 :
Kaart / van de Pasdum / En / Wallawitti Corle [...].
Map / of the Pasdun / And / Wallalawita Korales [...].

158-159 [Anoniem/Anonymous, 1793-1794] :
Kaart van de / Kaneel Thuinen / met dies hofdweegen / geleegen in het distrikt / van Kaliture.
Map of the / Cinnamon Gardens / with their main roads / situated in the district / of Kalutara.

158 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Caleture.
Kalutara.

159 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Planta do forte de Caleture.
Plan van het fort van Kalutara.
Plan of the fort of Kalutara.

159 J.C. Toorzee, 1688 :
Fortificatien / Gelegen onder het District / van Colombo. / Van tijt tot tijt Gemeeten en. / nu op eenderleij mate gestelt. / 'T Fort Calleture.
Fortifications / Situated in the District / of Colombo. / Surveyed from time to time and. / now brought to one scale. / The Fort of Kalutara.

160 J.C. Toorzee, 1698 :
'T Fort Calleture.
The Fort of Kalutara.

160 C.P. Boomgart, [1717] :
[Plattegronden, aanzichten en profielen van het fort te Kalutara].
[Plans, views and profiles of the fort at Kalutara].

161 [Christiaan Pieter Boomgart, ca./c. 1720] :
Grond Teekeningh / van 't fort / Caliture.
Ground Plan / of the fort of / Kalutara.

Lijf Teekeningh / van 't fort / Caliture.
Elevation Plan / of the fort of / Kalutara.

162 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het Fortres en omleggende Cituatie / van / Calture.
Plan / of the Fort and surrounding Situation / of / kalutara.

162 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het fort / en cituatie / op Calteren.
Plan / of the fort / and situation / at Kalutara.

163 [Anoniem/Anonymous, 1755-1765] :
Calture.
Kalutara.

164 C. Steiger, [ca./c. 1730] :
Fortres Caliture van de Revier kant.
The Fort of Kalutara [as seen] from the River side.

164 [Christiaan Pieter Boomgart, ca./c. 1720] :
Het fort van / Caliture. / De Zuijd Zeijde.
The fort of / Kalutara. / The South Side.

165 [Christiaan Pieter Boomgart, ca./c. 1720] :
[Het fort van Caliture] De Noord West Zeijde.
[The fort of Kalutara] The North-West Side.

165 De Zuid West Zeijde./ The South-West Side.
De Noord Oost Zeijde./ The North-East Side.

166 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1755] :
[Aanzicht van het fort van Kalutara vanuit het noorden].
[View of the fort of Kalutara from the north].

166 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1755] :
[Aanzicht van het fort van Kalutara vanuit het zuiden].
[View of the fort of Kalutara from the south].

167 J.C. Toorzee, 1688 :
Fortificatien / Gelegen onder het District / van Colombo. / Van tijt tot tijt Gemeeten en. / nu op eenderleij mate gestelt. / De Pagger Anguratotte.
Fortifications / Situated in the District / of Colombo. / Surveyed from time to time and. / now brought to one scale. / The Redoubt of Anguruwatota.

167 J.C. Toorzee, 1688 :
Fortificatien / Gelegen onder het District / van Colombo. / Van tijt tot tijt Gemeeten en. / nu op eenderleij mate gestelt. / Koudangelle.
Fortifications / Situated in the District / of Colombo. / Surveyed from time to time and. / now brought to one scale. / Kanavila.

167 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Alicaõ.
Alutgama.

168 . . . .Commandement Galle / Commandery of Galle

168 J.C. Toorzee, 1698 :
Kaarte / van het / Commandement Gale [...].
Map / of the / Galle Commandement [...].

169 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaart van het commandement Galle met de bestuurlijke hoofdindeling].
[Map of the Galle Commandement with the principal administrative divisions].

169 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaart van het grootste gedeelte van de Wallalawiette Corle en de Gale Corle].
[Map of the larger part of the Wallawita Korales and the Galle Korale].

170 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
[Kaart van de stad en baai van Galle].
[Map of the bay and town of Galle].

170 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Planta da fortalesa de Gale / acomodada ao sitio.
Plan van het fort te Galle / zoals aangepast aan de ligging.
Plan of the fort of Galle / as accommodated to the site.

170 [Anoniem/Anonymous, 1635-1636] :
[Kaart en kustprofielen van de baai van galle].
[Chart and coastal profiles of Galle Bay].

171 Adriaen de Leeuw, 1659 :
Afteykeninge der Stadt Gale.
Depiction of the Town of Galle.

172 [Johannes Vingboons, 1665-1670] :
De fortificatie van de Stadt Galen, met haar / Loopende straaten op 't Eijlandt Zeijlon.
The fortification of the Town of Galle, with its / Street plan on the Island of Ceylon.

173 [Anoniem/Anonymous, 1675-1685] :
De Stad Punto Galle.
The Town of Galle.

174 [Johannes Vingboons, ca./c. 1665] :
Afbeelding van de Fortificatie der Stadt Punta Gala, met haere Straten, op 't Eylandt Ceijlon.
Depiction of the Fortification of the Town of Galle, with its Streets, on the Island of Ceylon.

175 J.C. Toorzee, 1694 :
Kaarte van een gedeelte der stadt Gale [...].
Plan of a part of the town of Galle [...].

175 J.C. Toorzee, 1694 :
Afbeeldinge van de Raadkamer tot Gale.
Depiction of the Council Room at Galle.

176 J.C. Toorzee, 1698 :
Gale.
Galle.

177 Christian Boomgart, [1717] :
Gale.
Galle.

178 L. Stevensz, 1720 :
[Plan van de waterplaats aan de baai van Galle].
[Plan of the drinking-water basin on Galle Bay].

179 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van de stadt / en cituatie / tot / Gaale.
Plan / of the town / and cituation / of / Galle.

180 [Anoniem/Anonymous, 1760-1770] :
Project van de geproponeerde / gragt en bedekte weg mitsgaders / van een kleijn redoute voor de / poorte ter versterking van de stad / Gale aan de land kant, en vergroting / der flanquen van de punte de Ster.
Project for the proposed / moat and covered way and for / a small redoubt in front of the / gate for the fortification of the town of / Galle on the landward side, and the extension / of the flanks of the Star bastion.

180 [Jan Zacharias Nauwman, 1763]:
De Zuijdwest kust van het Eijland Ceijlon.
The South-West coast of the Island of Ceylon.

181 [Anoniem/Anonymous, 1760-1785] :
Haven of Baay / Van / Gale.
Harbour or Bay / Of / Galle.

182 [Anoniem/Anbonymous, 1750-1760] :
Plaan van de stad / en baay van Gale.
Plan of the town / and bay of Galle.

183 [Anoniem/Anonymous, 1750-1760] :
[Kaart van de baai van Oenewatte en de baai van Gale].
[Map of Unawatuna Bay and Galle Bay].

184-185 [Anoniem/Anonymous, 1750-1760] :
[Kaart van de baai van Oenewatte en de baai van Gale].
[Map of Unawatuna Bay and Galle Bay].

186 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1750] :
[Kaart van de zuidwestkust van Ceylon bij Galle].
[Chart of the south-west coast of Ceylon at Galle].

186 [Gerrit de Haan, 1761] :
[De baaij van Punto Galen].
[The Bay of Galle].

187 [Anthonie] Johannes, 1784 :
[Projectplan voor de versterking van de stad Galle].
[Project plan for the fortification of the town of Galle].

188-189 De la Lustrière, 1787 :
Plan du port / de Gale / et de ses défenses relatives aux / Projets de 1787.
Plan van de haven / van Galle / en van zijn verdedigingswerken behorend bij de / Projecten van 1787.
Plan of the port / of Galle / and of its defences relating to the / Projects of 1787.

190-191 De la Lustrière, 1787 :
Plan de Gale / Relatif aux Projets de 1787.
Plan van Galle / Behorend bij de Projecten van 1787.
Plan of Galle / Relating to the Projects of 1787.

192-193 De la Lustrière, 1787 :
Plan de Gale / Relatif au Projet de 1787.
Plan van Galle / Behorend bij het Project van 1787.
Plan of Galle / Relating to the Project of 1787.

194-195 De la Lustrière, [1787] :
[Profiel van de geprojecteerde vestingwerken aan de landzijde van de stad Galle].
[Profile of the projected fortifications on the landward side of the town of Galle].

194-195 De la Lustrière, [1787] :
[Profielen van de geprojecteerde vestingwerken voor de stad Galle].
[Profile of the projected fortifications for the town of Galle].

196 [Carl Friedrich Reimer, ca./c. 1787] :
[Project voor de versterking van Galle aan de landzijde].
[Project for the fortification of Galle on the landward side]

196 [Carl Friedrich Reimer, ca./c. 1787] :
Profil sur la Lignie A.B.
Profiel volgens de Lijn A.B.
Profile according to the Line A.B.

197 C.F. Reimer, 1787 :
G. / Copy Hoofdprojectplan, van de / Vernieuwing der Hoofd Front van Defensie voor, / Gale. / volgens 't Ontwerp van M:r de la Lustrière [...].
G. / Copy [of the] Main Project Plan, for the / Reconstruction of the Main Front of Defence in, / Galle. / according to the Design by M:r de la Lustrière [...].

197 C.F. Reimer, 1787 :
H. / [profielen bij het hoofdplan van De la Lustrière voor de versterking van Galle].
H. / [profiles to the main plan by De la Lustrière for the fortification of Galle].

198-199 A.A. Buijskes, 1790 :
Plan van de Baaij van Gale [...].
Chart of the Bay of Galle [...].

200 G.E. Schenck, 1790 :
N:o 6 / Plan / Van de / Vesting Gale [...].
N:o 6 / Plan / Of the / Fortress of Galle [...].

201 P. Elias, [1790] :
N:o II / Hoofdplan van een Project tot Verbeetering der Vestingwerken van de / Landfront te Gale [...].
N:o II / Main Plan of a Project for the Improvement of the Defence Works on the / Land Front in Galle [...].

202 D.s Matthijsz :
Plan en Coupe / van eene geprojecteerde Verbeetering des Waterpas te / Gale.
Plan and Cross-section / of a projected Improvement of the Sea Battery in / Galle.

202 P. Elias :
Coupes en Profil / behoorende tot het Project tot Verbeetering der Vestingwerken van Gale [...].
Cross-sections and Profile / relating to the Project for the Improvement of the Defence Works of Galle [...].

203 [Pieter Elias, 1790] :
Coupe van de Hooge en Laage Eolus, naar de Lijn G:H: Deeze Figuur zoude teffens kunnen dienen om t Relief der hooge en laage Bazaarpunt te regelen / gecoupeerd naar de Lyn, M:oC.
Cross-section of the High and Low Aeolus, according to the Line G:H: This Figure could also serve to indicate the Elevation of the high and low Bazar Point / cut along the Line, M:oC.

203 C.F. Reimer, [1790] :
Eerste Hoofd-Profil en Doorsnede van de gecasematteerde Doorgang, h:h, en de hooge en lage Flanc van de Maan, volgens de Lyn, A:B, in de Plans N:s 1, 2 en 3.
First Main Profile and Cross-section of the Passage with casemates, h:h, and the high and low Flank of the Moon [bastion], according to the Line, A:B, in the Plans N:s 1, 2 and 3.

204 [Anoniem/Anonymous, 1751] :
[Project voor een batterij op de hoogte van Unawatuna].
[Project for a battery on Unawatuna Hill].

204 D.s Matthijsz :
Ontwerp tot eene Versterking op den Uithoek van / Oenewatte / met Oogmerk om den Ingang der Baay van Gale ook van d' overzeyde / te kunnen Verdeedigen [...].
Design for a Fortification on the Promontory of / Unawatuna / for the Purpose of enabling an additional Defence of the Entrance to Galle Bay / from the other side [...].

205 Johan Adam Meurling, 1802 :
A Plan of the Fort of P:t de Galle [...].
Een plattegrond van het Fort van Galle [...].

206-207 [Johannes Vingboons, 1665-1670] :
Punto Gale op Ceijlon.
Galle in Ceylon.

208 [Johannes Vingboons, ca./c. 1665] :
Punte de Gale.
Galle.

208 [Naar / After Wouter Schouten, ca./c. 1675] :
De Stadt Punto Gale / op T' Eylandt Ceylon.
The Town of Galle / on the Island of Ceylon.

209 C. Steiger, [ca./c. 1730] :
Punto Gale van de Land weg.
Galle [as seen] from the Causeway.

210 C.P. Boomgart, [1717] :
[Projectontwerpen voor een kerk en 2 kaneelpakhuizen in Galle].
[Project designs for a church and 2 cinnamon warehouses in Galle].

211 [Christiaan Pieter Boomgart, 1717] :
Kaarte waar in vertoont word de grond en stand / teekening van t groote pakhuijs tot Gale, gelegen aan wederzijde van de Stadspoorte [...].
Map in which is shown the ground-plan and / elevation of the main warehouse in Galle, situated on both sides of the Town Gate [...].

211 [Christiaan Pieter Boomgart, 1717] :
Ontwerp Van een Scheeps Timmerloos Staande / op gemetselde Pilaren, en met pannen dak [...].
Design For a Shed at the Shipyard Resting / on masonry Pillars, and with a tiled roof [...].

212 [Anoniem/Anonymous, 1785-1786] :
[Aanzichten van de stad Galle en van de oost- en zuidkusten van de baai].
[Views of the town of Galle and of the eastern and southern shores of the bay].

213 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Planta do forte de Sofragam.
Plan van het fort van Sabaragamuwa.
Plan of the fort of Sabaragamuwa.

212-213 Pieter Cornelis de Bevere, [ca./c. 1755] :
Gezigt van Gale Strekkende van de Hooijbergh N: ten O: tot aan de hoek van Oenewatne N:O:¼O:
View of Galle Extending from the Haycock in the N:E: to Unawatuna Point N:E: ¼E:

214-215 [Jan Brandes, 1786] :
De stad Gale op Ceylon van de vlaggestok af te zien.
The town of Galle as seen from the flagstaff.

214-215 J.C. Toorzee, 1698 :
[Projectplan voor een kanaal tussen Galle en de Gin Ganga].
[Project plan for a canal between Galle and the Gin Ganga].

216 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaart van de Welligam en Morrua Corles].
[Map of the Weligama and Morawak Korales].

217 Saram Moodeliar, [1796-1798] :
[Kaart van de dessavonie Matara].
[Map of the Matara Disavani].

217 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Biligaõ.
Weligama.

218 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaart van de Dolosdas Corle].
[Map of the Dolosdas Korale].

219 C.P. Keller, [1741] :
De Groote Rivier Van Matu / re Niewalle Gange Genoemt.
The Great River Of Matara / Called Nilwala Ganga.

220 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Mature.
Matara.

220 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Tanavare.
Dondra, Devundara.

220-221 J.C. Toorzee, 1698 :
Mature.
Matara.

222 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van de Retranchementen / en omleggende Cituatie / van / Mature.
Plan / of the Retrenchements / and surrounding Situation / of / Matara.

222 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het / retranchement / en cituatie / van / Materen.
Plan / of the retrenchment / and situation / of / Matara.

223 [Anoniem/Anonymous, 1730-1760] :
'T Fortje Mature zoo als zich aan de Water Kant vertoond.
The Fort of Matara as it presents itself from the River Side.

223 [Anoniem/Anonymous, 1755-1765 :
Geprojecteerd plan ter verbetering / Van Mature.
Project plan for the improvement / Of Matara.

224 [Anoniem/Anonymous, 1790-1793] :
Plan / van het / Fortres Mature / met de teegenwoordige / en / Nieuwgeprojecteerde gebouwen.
Plan / of the / Fort of Matara / with the present / and / Newly Projected buildings.

224 D.A. Winneke, 1684 :
[Kaart van een perceel land ten noordwesten van het fort van Matara].
[Map of a parcel of land to the north-west of the fort of Matara].

225 J.J. Entink, 1766 :
Plan Et Profils De La Redoute Van Eck / Aux Ille De Ceilon, 200 Toise de Mature.
Plan En Profielen Van De Redoute Van Eck / Op Het Eiland Ceylon, 200 Toises van Matara.
Plan And Profiles Of The Redoubt Van Eck / On The Island Of Ceylon, 200 Toises from Matara.

225 J.J. Entink, [1766] :
Porte Avec Les Deux Fases.
Poort Met De Twee Frontzijden.
Gate With The Two Faces.

226 [Anoniem/Anonymous, 1740-1770] :
De Baijgam / Verthoont Aldus op de Peeper bergh Staande van 't Z:Z:O:
The Baygam / Thus Present themselves when [one is] looking S:S:E: from the Pepper hill.

227 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1720] :
Caart Particulier / van de landstreecke / om / Cattoene.
Special Map / of the regions / surrounding / Katuwana.

227 S.P. Foenander, 1791 :
Teekening / van de / Morwa Korle met de Naastleggende / Dorpen, Bergen en Weegen in het / Candiasche / Gebied.
Sketch / of the / Morawak Korale with the Adjoining / Villages, Mountains and Roads in the / Kandyan / Territory.

228 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het fort en Cituatie / van / Cattoene.
Plan / of the fort and Situation / of / Katuwana.

228 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het fort / en cituatie / van / Cattoene.
Plan / of the fort / and situation / of / Katuwana.

229 J.C. Toorzee, 1698 :
Katoene.
Katuwana.

230 C.P. Boomgart, [1717] :
Catoene.
Katuwana.
Mature.
Matara.

231 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van de Baaij / tot / Nilwelle.
Chart / of the Bay / at / Nilwella.

231 [Jan Zacharias Nauwman, 1763] :
Gedeelte der Zuijdkust van het Eijland / Ceijlon / De Baaij van Nilewelle aan / de Zuijd-kust van Ceijlon.
Part of the South Coast of the Island of / Ceylon. / Nilwella Bay on / the South Coast of Ceylon.

232 [Jan Brandes, 1785] :
Een Heydensche Singalezen Tempel op Ceylon digt bij Colombo, met een gewyden heiligen reegenwaters bak.
A Pagan Sinhalese Temple in Ceylon near Colombo, with a sacred holy rainwater cistern.

232 J. Brandes, 1785 :
Dit beeld van groove aarde gemaakt legt in de graftombe in den heidenschen Singalesen tempel op Ceylon niet verre van Colombo.
This image, made of rough clay, lies in the tomb in the pagan Sinhalese temple in Ceylon not far from Colombo.

233 [Jan Brandes, 1785] :
Gezigt van de grafnaald en het kapelletje op den hoogsten top van der hoogte Moegerikalle.
View of the tomb needle and the small chapel on the highest summit of the eminence of Mulgirigale.

234 . . . .Commandement Jaffnapatnam / Commandery of Jaffnapatnam

234 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Iaphanapatam.
Jaffnapatnam.

234-235 [Johannes Vingboons, ca./c. 1670] :
[Kaart van het noordelijke deel van Ceylon en de Voor-Indische kust tussen Kaap Comorin en Nagapatnam].
[Map of the northern part of Ceylon and the coast of the Indian Sub-Continent between Cape Comorin and Nagapatnam].

236-237 J.C. Toorzee, 1698 :
Land-kaart / Van / Iaffanapatnam / Ende / 'T Landschap Wanny.
Land-map / Of / Jaffnapatnam / And / The Vanni.

238-239 [Gerard van Keulen, 1710-1720] :
Zuyd Kust van / Mallabaar Madure en / Cormandel / In de Oost Indische Zee / van Caap Commarijn tot / Nagapatnam.
South Coast of / Malabar, Madurai and / Coromandel / In the Indian Ocean / from Cape Comorin to / Nagapatnam.

240-241 Generale Landcaart, in zig begrijpende het Geheele / commandement van Iaffanapatnam [...].
General Land-map, comprising the Entire / commandery of Jaffnapatnam [...].

240A-241A M. Leusekan, 1720 :
Landkaart van de Jaffanapatnamse vier Provintien [...].
Land-map of the four Provinces of Jaffnapatnam [...].

242-243 M. Leusekan, 1719 :
Landkaart van de Jaffanapatnamse vier Provintien [...].
Land-map of the four Provinces of Jaffnapatnam [...].

244 [Martinus Leusecam, 1719] :
Landcaart van de Provintie Walligammo [...].
Land-map of the Province of Valikamam [...].

245 [Martinus Leusecam, 1719] :
Landcaart van de Provintie Waddemoraetie [...].
Land-map of the Province of Vadamaradchi [...].

245 [Martinus Leusecam, 1719] :
Landcaart van de Provintie Patchelepalle [...].
Land-map of the Province of Pachchilapalai [...].

246 [Martinus Leusecam, 1719] :
Landcaart van de Provintie Timmoraetie [...].
Land-map of the Province of Tenmaradchi [...].

246 [Martinus Leusecam, 1719] :
'T Eijlant Leijden.
The Island of Leiden.

247 [Martinus Leusecam, 1719] :
'T Eijlant Caretivoe off Amsterdam.
The Island of Karaitivu or Amsterdam.

248 [Martinus Leusecam, 1719] :
Elloewativo, off / 'T Woest Eijland.
Eluvaitivu, or / The Desolate Island.

249 [Martinus Leusecam, 1719] :
'T Eijlant Annelletivo, / zijnde Rotterdam off Donneclara.
The Island of Analaitivu, / which is Rotterdam or Donna Clara.

249 [Martinus Leusecam, 1719] :
'T Eijlant Naynativo, off Haarlem.
The Island of Nainativu, or Haarlem.

250 [Martinus Leusecam, 1719] :
'T Eijlandt Nedoentivo, off Delft.
The Island of Neduntivu, or Delft.

250 [Martinus Leusecam, 1719] :
'T Eijlant Poengertivo, off Middelburg.
The Island of Punkudutivu, or Middelburg.

251 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van de Provintie / Tennamarawaddie.
Map of the Province / of Tennamaravadi.

252 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van de Provintie Karricattemoele.
Map of the Province of Karikatumullai.

253 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van de Provintie Moelliawalle.
Map of the Province of Mulliyavalai.

253 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van het dorp / Poedoecoedi iropoe.
Map of the village of / Puthukkudiyiruppu.

254 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van de Provintie Meelpattoe.
Map of the Province of Nethelipattu.

254 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van de Provintie / Carnawelpattoe.
Map of the Province of / Kariyalivayalpattu.

255 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van 't Landschap / Carretchie.
Map of the District of / Karachchi.

256 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van de Provintie / Pannengamo.
Map of the Province of / Panainkamam.

257 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van 't Landschap / Parengichettoecoelam.
Map of the District of / Vengalacheddikulam.

257 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van de kerck Ponnarijn [...].
Map of the parish of Pooneryn [...].

258 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van de kerck / Palwerainkattoe [...].
Map of the parish of / Pallavarayankaddu [...].

258 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van de kerck Illipecarwe [...].
Map of the parish of Iluppaikkadavai [...].

259 [Martinus Leusecam, 1719] :
Caart van de kerck Pringallie.
Map of the parish of Periyanvilankuli.

260 [Martinus Leusecam, 1719] :
Mannaar.
Mannar.

260 [Martinus Leusecam, 1719] :
Mantotte.
Mantai.

261 [Martinus Leusecam, 1719] :
Nanatan.
Nanaddan.

262 [Martinus Leusecam, 1719] :
Moesellipatoe.
Musalipattu.

262 [Jan Hendrick Steijn, 1745] :
Moeselij Pattoe.
Musalipattu.

263 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaarten van Wadomorachie, Patchelepalle, Temmorachie en Walligamo].
[Maps of Vadamaradchi, Pachchilapalai, Tenmaradchi and Valikamam].

264-265 B:V: Lier, 1753 :
Generaale / Landkaart. [van het commandement Jaffnapatnam, met de bestuurlijke indeling].
General / Land-map. [of the Commandement of Jaffnapatnam, with the administrative division].

266 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaarten van Tennamara Waddie, Moelia Walle, Poedoecoedieiroepoe, Meel Pattoe en het zuidelijke deel van Karrikattoe Moele].
[Maps of Tennamaravadi, Mulliyavalai, Puthukkudiyiruppu, Nethelipattu and the southern part of Karikatumullai].

267 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaarten van Panengamo en Parengie Chetoecoelam].
[Maps of Panainkamam and Vengalacheddikulam].

267 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaarten van het noordelijke deel van Karrikattoemoele en van Karnawel Pattoe].
[Maps of the northern part of Karikatumullai and of Kariyalivayalpattu].

268 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaarten van Caretchie, Palwerayenkattoe, Illepekarwe, Peroengallie en Ponnerijn].
[Maps of Karachchi, Pallavarayankaddu, Iluppaikkadavai, Periyanvilankuli and Pooneryn].

268 [Baltus Jacobsz van Lier, 1753] :
[Kaarten van Mantotte, Nanatan, Moeselie en het eiland Manaar].
[Maps of Mantai, Nanaddan, Musali and the island of Mannar].

269 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1767] :
De Provintie Karikittemoele.
The Province of Karikatumullai.

270-271 J.H. Steijn, 1739 :
Copia. / Caart van 't Landschap Carretchie.
Copy. / Map of the Province of Karachchi.

272 [Jan Hendrick Steijn, 1739] :
Aanwijsinge van de Eliphants Craal gelegen in het dorp Welancoelaan onder d' kerck Ilpecarwe.
Explanation of the Elephant Kraal situated in the village of Vellankulam in the parish of Iluppaikkadavai.

273 [Coenraad Pieter Keller, 1740] :
[Kaart van Cattoecarre off de Reusetank en omliggende gebieden].
[Map of Kattukari or Giant's Tank and surrounding areas].

274 [Coenraad Pieter Keller, 1740] :
[Kaart van de Reusen Tank of Cattoe Carre en de geprojecteerde watertoevoer].
[Map of the Giant's Tank or Kattukari and the projected water supply channel].

275 [Baltus Jacobsz van Lier, 1746] :
[Kaart van Cattoe Karre of de Reusentank en omliggende gebieden].
[Map of Kattukari or Giant's Tank and surrounding areas].

276 D. Mattijsz, [1790] :
Kaart / van de Zogenaemde / Reuse Tank.
Map / of the So-called / Giant's Tank.

277-281 [Anoniem/Anonymous, 1790] :
Kaart / van het Gedeelte / van / Mantotte en Nanatan / Dat uyt de Reusetank bewaterd Konnen Worden.
Map / of the Part / of / Mantai and Nanaddan / Which Could be irrigated from the Giant's Tank.

282 [Anoniem/Anonymous], 1790 :
Kaart / van de Drooge Spruijt / Wieloendiaar, / Loopende van de / Lack / Bij de Pas den Eliphant / door het Landschap / Caretje / In de Wannie [...].
Map / of the Dry River / Puluthi Aru, / Extending from the / Lagoon / Close to Elephant Pass / into the District of / Karachchi / In the Vanni [...].

283 [Johannes Nessel, 1658] :
Afbeeldingen van 't Casteel ende de Stad Iaffenapatnam [...].
Depiction of the Castle and the Town of Jaffnapatnam [...].

284 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van 't fort en Omleggende Cituatie / Voor een Gedeelte van / het Coninckrijcke / Jaffanapatnam.
Plan / of the fort and Surrounding Situation / Covering a Part of the Kingdom of / Jaffnapatnam.

285 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van de Stadt, Fort / en cituatie / tot / Iafnepatnam.
Plan / of the Town, Fort / and situation / at / Jaffnapatnam.

286 J.C. Toorzee, 1698 :
Jaffanapatnam.
Jaffnapatnam.

286 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1765] :
Het Kasteel van Jaffenapatnam / Met de Geprojecteerde Gragt en bedekte weg etc.
The Castle of Jaffnapatnam / With the Projected Moat and covered way etc.

287 [Martinus Leusecam, 1720] :
Jaffanapatnam.
Jaffnapatnam.

287 [Martinus Leusecam, 1720] :
Het fort Jaffanapatnam.
The fort of Jaffnapatnam.

288 [Anoniem/Anonymous, 1721-1722] :
Plattegrond der Graenpac[k]huijsen [in het Kasteel van Jaffnapatnam].
Ground-plan of the Grain Warehouses [in the Castle of Jaffnapatnam].

288 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1765] :
Platte Grond van de Geprojecteerde Gebouwen / op het plein buijten het Kasteel van Jaffanapatnam.
Ground-plan of the Projected Buildings / on the square outside the Castle of Jaffnapatnam.

289 De la Lustrière, [1787] :
Plan du Fort de Iaffana-patnam.
Plan van het Fort van Jaffnapatnam.
Plan of the Fort of Jaffnapatnam.

290-291 De la Lustrière, [1787] :
[Profielen bij het plan van De la Lustrière voor het Fort van Jaffnapatnam].
[Profiles for the plan of De la Lustrière for the Fort of Jaffnapatnam].

290 [Anoniem/Anonymous, 1781] :
Esquisse dun profil pris sur la face droite d Utrect a Jaffenapatnam [...].
Schets van een profiel genomen aan de rechter voorzijde van Utrecht in Jaffnapatnam [...].
Sketch of a profile taken on the right face of Utrecht in Jaffnapatnam [...].

291 [Caspar Steiger, ca./c. 1730] :
[...] Jaffanapatnam van de Land zijde te zien.
[...] Jaffnapatnam as seen from the Landward side.

292 [Caspar Steiger, ca./c. 1730] :
De plaats in 't kasteel van Jaffanapatnam van de pakhuijzen te zien.
The parade ground in the castle of Jaffnapatnam as seen from the storehouses.

292 [Caspar Steiger, ca./c. 1730] :
[De] kerk van Jaffanapatnam zoals die te zien is van de Zuijd zijde.
[The] church of Jaffnapatnam as it is to be seen from the South.

293 J.C. Toorzee, 1698 :
Apart kaartje gehoorende tot het Raport; wegens 't Bevinden der / Jaffanapatnamse land metingen [...].
Separate map being part of the Report on the Examination of the / land surveys in Jaffnapatnam [...].

293 J.C. Toorzee, 1698 :
Verbeelding van de Tank van Catchaij [...].
Representation of the Tank of Kachchai [...].

294 [Anoniem/Anonymous, 1690] :
Modelle van den Platte grond voor het geprojecteerde / Seminarium of queekschool binnen 'S Comp:s thuijn tot Nalloer [...].
Model of the Ground-plan for the projected / Seminary or training-college within the Company's garden at Nallur [...].

294 [Anoniem/Anonymous, 1690] :
Profijl van't Kweekschool tot Naloer.
Profile of the College at Nallur.

295 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van de het fort / Hammenhiel / met sijne / cituatie.
Plan / of the fort of / Hammenhiel / with its situation.

295 J.C. Toorzee, 1698 :
Hammenhiel.

296 C. Steiger, [ca./c. 1730] :
Fortres Hammenhiel uijt Zee.
The Fort of Hammenhiel [as seen] from the Sea.

296 [Caspar Steiger, ca./c. 1730] :
Het fortres hammenhiel van keijs te zien.
The Fort of Hammenhiel as seen from Kayts.

297 [Martinus Leusecam, 1720] :
[Twee aanzichten van het fort Hammenhiel].
[Two views of the fort of Hammenhiel].

297 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van de cituatie / ent' fort / Ponierijn.
Plan / of the situation / and the fort of / Pooneryn.

298 J.C. Toorzee, 1698 :
Ponnerijn.
Pooneryn.

298 [Martinus Leusecam, 1720] :
Ponnerijn.
Pooneryn.

299 J.C. Toorzee, 1698 :
[Pas] Pyl / Beschutter / Eliphant.
Pijl / Beschutter / Elephant [Pass] .

299 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Planta da isla de Manar.
Kaart van het eiland Mannar.
Map of the island of Mannar.

300 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1665] :
Afbeeldinge van 't Fort Manaer; soodanigh 't selve by d'onse Verovert, en namaels Verbetert is.
Depiction of the Fort of Mannar; such as the same was Captured by us, and subsequently Improved.

300 J.C. Toorzee, 1698 :
Manaar.
Mannar.

301 [Martinus Leusecam, 1720] :
Manaar.
Mannar.

301 [Martinus Leusecam, 1722] :
'T Fortje Manaer [...].
The Fort of Mannar [...].

302 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van 't fort, de kil en verdre / Cituatie Tot / Manaar.
Plan / of the fort, the channel and other / Situation At / Mannar.

303 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het fort / en cituatie / op / Mannaar.
Plan / of the fort / and situation / at / Mannar.

303 [Martinus Leusecam, 1720] :
Manaar.
Mannar.

304 C. Steiger, [ca./c. 1730] :
[Het Fort van] Manaar van de Revier.
[The Fort of] Mannar [as seen] from the River.

304 De la Lustrière, 1787 :
Plan du Fort de Manaar / Relating aux Projets de 1787.
Plan van het Fort van Mannar / Behorend bij de Projecten van 1787.
Plan of the Fort of Mannar / Relating to the Projects of 1787.

305 J.C. Toorzee, 1697 :
Kaarte van de bogt van Aripo / Anno 1680 gemaeckt en nu daarinne gelegt de Perelgronden [...].
Chart of the bay of Arippu / made Anno 1680 and now completed with the Pearl Banks [...].

306-307 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1700] :
[Kaart van de westkust van Ceylon tussen Mannar en Negombo].
[Chart of the west coast of Ceylon between Mannar and Negombo].

308 A: Blom, 1760 :
Kaartje / der Paarlbancken, en klippen, die voor / Nigombo, Kaijmelle, Marawille, en Chilauw / leggen [...].
Chart / of the Pearl Banks, and cliffs, situated off / Negombo, Kammalture [Kochchikade], Marawila, and Chilaw [...].

308 S.P. Foenander, 1786 :
Kaart der stranden en Eylanden / van de Vlaggestok af by Calpentyn, tot naar / Talmanaar, met de Manaarse en Aripose Parelbanken [...].
Chart of the coasts and Islands / from the Flagstaff at Kalpitiya, to / Talaimannar, with the Mannar and Arippu Pearl Banks [...].

309 [Anoniem/Anonymous], [ca./c. 1790] :
Soundings off the coast of Ceylon / from Aripo to Moddergam.
Peilingen voor de kust van Ceylon / tussen Arippu en de Modaragam Aru.

310 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van 't fort en Cituatie van / Arippo.
Plan / of the fort and Situation / of Arippu.

311 . . . .De Oostkust / The East Coast

311 J.C. Toorzee, 1698 :
Kaarte / Waarin vertoont wert, hoe verre de forten Batticaloa en / Tricoenmale van malkander leggen [...].
Map / In which it is shown, how far apart the forts of Batticaloa and / Trincomalee are located from one another [...].

312 [Baltus Jacobsz van Lier, ca./c. 1756] :
Kaarte / Waarin vertoont wert, hoe verre de forten Batticaloa / en Tricoenmale van malkander leggen [...].
Map / In which it is shown, how far apart the forts of Batticaloa / and Trincomalee are located from one another [...].

313 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1805] :
[Kaart van de oostkust van Ceylon tussen Trincomalee en Pottuvil, en de westelijk aangrenzende landgebieden tot de Adamspiek, Colombo, Negombo en Chilaw].
[Map of the east coast of Ceylon between Trincomalee and Pottuvil, and the land areas adjoining to the west extending to Adam's Peak, Colombo, Negombo and Chilaw].

314-315 [Johan Frederick Struys & Johan Georg Fornbauer, ca./c. 1800] :
Kaart van de Provintie / Tamblegam / Gehoorende Onder de Opperhoofdy van / Trinconomallle / Waar op Aangeweezen welke velden dor het Lak van Kandelai / en Winderayeselen kunnen bewaterd worden.
Map of the Province / Tamblegam / Situated under the Commandment of / Trinconomalle / Whereby shews which Fields Could be watered by the Lakes of Kandelai and / Winderayeselen.

316 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Bahia dos Arcos.
Baai van Trincomalee/Kottiyar.
Kottiyar/Trincomalee Bay.

316 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1782] :
[Carte de la Province de Trinkonomale].
[Kaart van de Provincie Trincomalee].
[Map of the Province of Trincomalee].

317 [Jan Christiaensz Toorzee, 1687] :
Baaij van / Tricoenmale / voor soo veel dese benaming aan de binnen (anders / Slaapers) baaij werd toe gepast.
Bay of / Trincomalee / in so far as this name is applied to the inner (or / Sleepers') bay.

318-319 J.C. Toorzee, 1698 :
Baaij van / Tricoenmale / voor soo veel dese benaming aan de Binnen / (anders Slaapers) baaij werd toe gepast.
Bay of / Trincomalee / in so far as this name is applied to the Inner / (or Sleepers') bay.

320 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1757] :
[Kaart van Trincomalee met zijn baaien].
[Map of Trincomalee and its bays].

321 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het Fort / en cituatie / op / Trincoenemale.
Plan / of the Fort / and situation / at / Trincomalee.

321 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1760] :
De Baay / van / Trinkonomale / gecopieerd na het Plan van / D'après de Manivillette.
The Bay / of / Trincomalee / copied from the Plan of / D'Après de Mannevillette.

322 [Anoniem/Anonymous, 1755-1760] :
Trinconomale / met alle desselfs Baeijen en / enwirons.
Trincomalee / with all its Bays and / environs.

323 [Baltus Jacobsz van Lier, ca./c. 1756] :
Baaij van Tricoenmale / voor zo veel dese benaming aan de / binnen baaij werd toegepast.
Bay of / Trincomalee / in so far as this name is applied to the / inner bay.

324 B. v. Lier, 1756 :
Plan van het fort Trinconomale met de / Pagoodsberg, de Baaij, het fortje Oostenburg / en het Eijland Dwarsindeweg.
Plan of the fort of Trincomalee with / Pagoda Hill, the Bay, the fort of Oostenburg / and the Island of Dwars-in-de-Weg.

325 T. Meemel, J.A. Sommer, 1764 :
Caarte / van / De Trinconomalse / Baay.
Map / of / Trincomalee / Bay.

325 [Jan Abraham Sommer], 1766 :
De Baaij / van / Trinconomale [...].
The Bay of Trincomalee [...].

326-327 J:n A:m Sommer, [1763-1764/1782] :
Caarte / van / De Baay / te / Trinconomale [...].
Chart / of / The Bay / at / Trincomalee [...].

328 [Anoniem/Anonymous], 1772 :
Asie, Isle de Ceilan, Trinquemalé. / Topographie / de la Baye et de Ses Deffences.
Azië, Eiland Ceylon, Trincomalee. / Topografie / van de Baai en van Zijn Verdedigingswerken [...].
Asia, Island of Ceylon, Trincomalee. / Topography / of the Bay and of Its Defences [...].

329 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1785] :
Kaart van Trinconomale / en Environs.
Map of Trincomalee / and Environs.

329 [Anoniem/Anonymous, 1755-1760] :
De / Binnen-Baaij / van / Trinkonomale.
The / Inner Bay / of / Trincomalee.

330 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Triquilimale.
Trincomalee.

330 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Planta da fortalesa de Triquilimale.
Plan van het fort van Trincomalee.
Plan of the fort of Trincomale.

330-331 J.C. Toorzee, 1698 :
Plattegrond van 't / fort / Tricoenmale / met de daar aangelegene Pa / goodsberg.
Plan of the fort / Trincomalee / with the adjoining / Pagoda Hill.

332 [Christiaan Pieter Boomgart, 1720] :
Grondtekening van Trincoenemale.
Plan of Trincomalee.

332 [Christiaan Pieter Boomgart, 1720] :
Lijfteeckeningh van Trincoenemale.
Elevation plan of Trincomalee.

333 [Christiaan Pieter Boomgart, 1720] :
Tricoenemale / van de Zuijd west Zijde.
Trincomalee / from the South-West.

333 [Christiaan Pieter Boomgart, 1720] :
Tricoenemale / van de Noord-west Zijde.
Trincomalee / from the North-West.

334 [Baltus Jacobsz van Lier, ca./c. 1756] :
Plan van 't Fort Trinconomale / met de Pagoodsberg.
Plan of the Fort Trincomalee / with Pagoda Hill.

334 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1770] :
Plan / de la fortresse Trinconomale / située sur l'ijle de Ceijlon.
Plan / van het fort Trincomalee / gelegen op het eiland Ceylon.
Plan / of the fort of Trincomalee / situated on the island of Ceylon.

335 [Anoniem/Anonymous, 1755-1760] :
Trinconomale.
Trincomalee.

336 J.A. [Sommer, 1755-1760] :
Trincoenemale.
Trincomalee.

337 Von Lützow, 1785 :
N:o 1. / Plan van 't Fort Trinkonomalee; / Zoo als hetselve nog in September 1785 zig bevond [...].
N:o 1. / Plan of the Fort of Trincomalee; / Such as it still was in September 1785 [...].

338 C.F. Reimer 1785 :
N:o 2. / Project tot beter Bevestiging / van 't Fort Trinconomalé, en / de daaragter geleegene Pagoodsberg.
N:o 2. / Project for a better Fortification / of the Fort of Trincomalee, and / of Pagoda Hill situated behind it.

339 C.F. Reimer 1785 :
N:o 3. / Project ter Verbeetering van de / Vestingwerken van Trinkonomale.
N:o 3. / Project for the Improvement of the / Fortifications of Trincomalee.

339 [Carl Friedrich Reimer, 1785] :
[N:o 3. / Project ter Verbeetering van de / Vestingwerken van Trinkonomale].
[N:o 3. / Project for the Improvement of the / Fortifications of Trincomalee].

340 C.F. Reimer, [1785] :
N:o 5. / Platte Grond van de Hoofd-Poort, L, met derzelver Voorgragt, / Ophaalbrug, enz [...].
N:o 5. / Plan of the Main Gate, L, with its Outer Moat, / Drawbridge, etc. [...].

341 [Johan Georg Fornbauer, Willem Löwe, De la Goupillière, 1787] :
Plan / van / Trinconomale / Tot de Verbeteringen die zonder Uitstel daraan / gedaan te worden dienen.
Plan / of / Trincomalee / For the Improvements to the same which need to be / carried out without Delay.

341 [Johan Georg Fornbauer, Willem Löwe, De la Goupillière, 1787] :
Plan / van / Trinconomale / Tot de Verbeteringen die zonder Uitstel / daraan gedaan te worden dienen.
Plan / of / Trincomalee / For the Improvements to the same which need to / be carried out without Delay.

342 [Johan Georg Fornbauer, Willem Löwe, De la Goupillière, 1787] :
Profil / van / Trinkonomale.
Profile / of / Trincomalee.

342 C.F. Reimer, 1787 :
Plan en Profils / behoorende tot de Bemerkingen over 't project der Heeren Ingenieurs / Fornbauer, Loewe en de la Goupilliere, om Trinkonomale vooreerst / tegen een Coup de Main te verzekeren, d:d: 16. August:s A:o 1787.
Plan and Profiles / as appended to the Comments regarding the project by the Gentlemen Engineers / Fornbauer, Loewe and de la Goupilliere, for the provisionary safeguarding of Trincomalee / against a Surprise Attack, d:d: the 16th of August A:o 1787.

343 De la Lustrière, 1787 :
Plan du Fort de Trinquemale / Et de ses Defenses Relatives / Aux Projets de 1787.
Plan van het Fort van Trincomalee / En van zijn Verdedigingswerken Behorend / Bij de Projecten van 1787.
Plan of the Fort of Trincomalee / And of its Defences Relating / To the Projects of 1787.

344 De la Lustrière, 1787 :
Plan du Fort / de / Trinquemale / Relatif aux Pr[o]jets de 1787.
Plan van het Fort / van / Trincomalee / Behorend bij de Projecten van 1787.
Plan of the Fort / of / Trincomalee / Relating to the Projects of 1787.

345 De la Lustrière, 1787 :
Plan du Fort / de / Trinquemale / Relatif au Projet de 1787.
Plan van het Fort / van / Trincomalee / Behorend bij het Project van 1787.
Plan of the Fort / of / Trincomalee / Relating to the Project of 1787.

344-345 De la Lustrière, 1787 :
Profil sur la ligne 1.2.3.4.5.A.B.
Profiel volgens de lijn 1.2.3.4.5.A.B.
Profile according to the line 1.2.3.4.5.A.B.

346-347 [De la Lustrière, De la Goupillière, 1787] :
[Profielen AB, CD en GH van het fort en de geprojecteerde verdedigingswerken te Trincomalee].
[Profiles AB, CD and GH of the fort and the projected fortifications at Trincomalee].

346-347 [De la Lustrière, De la Goupillière, 1787] :
[Profielen EF, IK, LM, NO en PQ van het fort en de geprojecteerde verdedigingswerken te Trincomalee].
[Profiles EF, IK, LM, NO and PQ of the fort and the projected fortifications at Trincomalee].

346 C.F. Reimer, 1787 :
L. Bevat vier der voornaamste Coupes van't Project van / Vernieuwing van Trinconomale, door de Heer de la Lustrière [...].
L. Contains four of the principal Cross-Sections in the Project for the / Renewal of Trincomalee, by Mr. de la Lustrière [...].

347 C.F. Reimer, 1787 :
I. [Twee profielen naar het project voor Trincomalee door De la Lustrière].
I. [Two profiles according to the project for Trincomalee by De la Lustrière].

348 C.F. Reimer, 1787 :
K. / Copy Hoofdproject-Plan, van / Trinkonomale, volgens 't Ontwerp van den Heer, de la / Lustrière; tot beter Onderzoek daarvan vergroot en gedetailleerd.
K. / Copy of the Main Project Plan, of / Trincomalee, according to the Design by Mr. de la / Lustrière; enlarged and detailed for the purpose of a more thorough Investigation.

349 C.J. van de Graaff, 1787 :
N:o I.A / Project op 't voorname / Front voor 't Fort Trinconomale.
N:o I.A / Project on the main / Front of the Fort of Trincomalee.

349 C.J. van de Graaff, 1787 :
N:o III.C / Project op het voorname / Front van Attaque voor / het Fort Trinconomale.
N:o III.C / Project on the main / Front of Attack of / the Fort of Trincomalee.

350 C.J. van de Graaff, 1787 :
N:o II.B / Project op het voorname / Front van Attaque voor 't Fort / Trinconomale.
N:o II.B / Project on the main / Front of Attack of the Fort of / Trincomalee.

350 C.J. van de Graaff, 1787 :
N:o IV.D / Project op het voorname Front / van Attaque voor 't Fort / Trinconomale.
N:o IV.D / Project on the main Front / of Attack of the Fort of / Trincomalee.

350 [Anoniem/Anonymous, 1795-1805] :
[Plan de Trinkonomale avec un Projet de Fortification].
[Plan van Trincomalee met een Vestingbouwproject].
[Plan of Trincomalee with a Fortification Project].

351 P.J. Tency, [1790] :
Situatie Plan, / der Forten Trinkonomale en Oostenburg [...].
Situation Plan, / of the Forts of Trincomalee and Oostenburg [...].

352 P.J. Tency, 1790 :
Situatie Plan, / van 't / Fort, Trinkonomale [...].
Situation Plan, / of the / Fort, of Trincomalee [...].

353 G.E. Schenk, [1790] :
Algemeen-Plan / van een Project tot Verbeetering der Vestingwercken / van / Trinkonomale [...].
General Plan / of a Project for the Improvement of the Fortifications / of / Trincomalee [...].

354 P. Elias, [1790] :
Hoofdplan / van een Project tot Verbeetering der Vestingwerken / van / Trinkonomale [...].
Main Plan / of a Project for the Improvement of the Fortifications / of / Trincomalee [...].

354-355 P. Elias, [1790] :
Profils en Coupes; / Behoorende tot het Project ter Versterking van Trinkonomale [...].
Profiles and Cross-sections; / as Appended to the Project for the Fortification of Trincomalee [...].

355 J.F. Reitz, 1790 :
Passage / Beoosten en Bewesten 't Compagnies Eiland / en bekwame kielplaats / in de baay van Trinconomale [...].
[The] Passages / to the East and to the West of Company's Island / and [its] convenient careening yard in the bay of Trincomalee [...].

356 [Anoniem/Anonymous, 1785] :
Kiel-Plaats / Aan de Oostkant van 't Compagnies Eijland in de Baaij van Trinconomalen op Ceylon.
Careening Yard / On the East side of Company's Island in the Bay of Trincomalee.

357 [Anoniem/Anonymous, 1755-1760] :
Dwars in de weg naar het Project.
Dwars -in-de-Weg according to the Project.
Oud Dwars in de weg.
Old Dwars-in-de-Weg.

358 C.F. Reimer, 1787 :
Kaart, van den Mond der Binnenbaay van, Trinconomale [...].
Map, of the Mouth of the Inner Bay of, Trincomalee [...].

359 J.C. Toorzee, 1698 :
'T Fort Oostenburg.
The Fort of Oostenburg.

360 [Christiaan Pieter Boomgart, 1720] :
[Oostenburg, Dwars-in-de Weg en Compagnies Eiland].
[Oostenburg, Dwars-in-de-Weg and Company's Island].

360 [Baltus Jacobsz van Lier, ca./c. 1756] :
'T Fort Oostenburg.
The Fort of Oostenburg.

361 [Anoniem/Anonymous, 1755-1760] :
Oostenburg.

362 [Anoniem/Anonymous, 1770-1775] :
Plan Project van Oostenburg.
Project Plan of Oostenburg.

363 [Anoniem/Anonymous, 1770-1775] :
[Profieltekeningen voor de vernieuwing van het fort Oostenburg].
[Profile drawings for the renovation of the fort of Oostenburg].

363 W. Löwe, 1779 :
Plaan / van Oostenburg en de beneden werken, gedeeltelyk nog optebouwen.
Plan / of Oostenburg and the lower works, partially still to be completed.

364 C.F. Reimer, [1786] :
N:o 6 [...] / Project van de noodzaakelykste Ver- / andering en Vermeerdering der Forti- / ficatiën van 't Fort Oostenburg.
N:o 6 [...] / Project for the most necessary Alterations / and Extensions [to be carried out on] the / Defences of Fort Oostenburg.

365 C.F. Reimer, [1786] :
N:o 7 A. / Plan en Profiles van de / Batteriën, H: I: G: en derzelver / Souterreins, behoorende tot het / Fort, Oostenburg.
N:o 7 A. / Plan and Profiles of the / Batteries, H: I: G: and their / Basements, as part of the / Fort, Oostenburg.
N:o 7 B. / Plan van 't Regenbak en de Casamat, N. voor 120 Koppen.
N:o 7 B. / Plan of the Rainwater cistern and the Casemate, N. for 120 men.

365 C.F. Reimer, [1786] :
N:o 8. / Plan, van 't verbeterde Water: / pas, geprojecteeert voor 't Fort, Oostenburg.
N:o 8. / Plan of the improved Sea / battery, as projected for the Fort, Oostenburg.

366 [Anoniem/Anonymous, 1786] :
Plan van Oostenburg / Zo Als de werken en Gebouwen thans sijn.
Plan of Oostenburg / Such As the works and Buildings are at present.

366 [Anoniem/Anonymous], 1786 :
Plan / van het fort Ostenburg [...].
Plan / of the fort of Oostenburg [...].

367 De la Lustrière, 1787 :
Plan du Fort / d'Ostimbourg / Relatif aux Projets de 1787.
Plan van het Fort / Oostenburg / Behorend bij de Projecten van 1787.
Plan of the Fort of / Oostenburg / Relating to the Projects of 1787.

367 [Anoniem/Anonymous, 1787] :
[Plan d'Ostimbourg Relatif au Projet de M:r Reimer].
[Plan van Oostenburg Behorend bij het Project van de Heer Reimer].
[Plan of Oostenburg Relating to the Project of Mr. Reimer].

368-369 De la Lustrière, 1787 :
Plan du Fort / d'Ostimbourg / Relatif au Projet de 1787.
Plan van het Fort / Oostenburg / Behorend bij het Project van 1787.
Plan of the Fort of / Oostenburg / Relating to the Project of 1787.

368-369 De la Lustrière, 1787 :
[Lengteprofiel van Oostenburg langs de lijn A-g in het projectplan van 1787].
[Longitudinal profile of Oostenburg according to the line A-g in the project plan of 1787].

370 [De la Lustrière, De la Goupillière, 1787] :
[Dwarsprofielen van Oostenburg langs de lijnen I-K en L-M in het projectplan van 1787].
[Transverse profiles of Oostenburg according to the lines I-K and L-M in the project plan of 1787].

371 [De la Lustrière, De la Goupillière, 1787] :
[Dwarsprofielen van Oostenburg langs de lijnen C-D, G-H en E-F in het projectplan van 1787].
[Transverse profiles of Oostenburg according to the lines C-D, G-H, and E-F in the project plan of 1787].

370-371 D.C. Belecke, 1790 :
Situatie-plan / van het Fort / Oostenburg, / getrokken uyt twee differente plans, opge / nomen in de Iaaren 1789 en 1790 door den onderget:.
Situation plan / of the Fort / Oostenburg, / compiled from two different plans, surveyed / in the Years 1789 and 1790 by the undersigned.

372 G.E. Schenck, [1790] :
Algemeen-Plan / der Verbeeteringen aan de Vestingwerken, van / Oostenburg [...].
General Plan / for the Improvements to the Fortifications, of / Oostenburg [...].

372 C.F. Reimer, [1790] :
Speciaal Plans / en Profils voor Oostenburg [...].
Special Plans / and Profiles for Oostenburg [...].

373 G.E. Schenck, [1790] :
Fig: 13. / Coupe van den Cavalier EF; volgens de Lyn G:H.
Fig: 13. / Cross-section of the Cavalier EF; according to the Line G:H.

374 Cornelis Keijser, Jan Stipperdt, Manuel van Ceulen, 1671 :
Venloos Baay.
Venloos [Vandeloos] Bay.

374 J.A. Sommer, 1763 :
Caarte / van de Venloose Baaij / en / Het Revier van Nadoeree [...].
Chart / of Venloos [Vandeloos] Bay / and / The River of Nadure [...].

375 J.Z. Nauwman, 1763 :
Venloos ; Baaij / aan de Zuijd Kust van het Eijlandt, / Ceylon [...].
Venloos [Vandeloos] ; Bay / on the South Coast of the Island, / Ceylon [...].

375 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1628] :
Batecalou.
Batticaloa.

376 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
[Situatiekaart van Batticaloa en naaste omgeving].
[Situation map of Batticaloa and immediate environs].

376 J.C. Toorzee, 1698 :
'T Fort Batticaloa.
The Fort of Batticaloa.

377 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Plaan / van het fort / en cituatie / op / Baticaloa.
Plan / of the fort / and situation / at / Batticaloa.

377 [Christiaan Pieter Boomgart, 1720] :
Batticaloa / van de Noord-Zeijde aan te sien.
Batticaloa / as seen from the North.

378 J. Stevensz, 1721 :
Plattegrond van de / Fortresse / Batticaloa.
Ground-plan of the / Fort of / Batticaloa.

378 [Christiaan Pieter Boomgart, 1720] :
Lijfteeckeningh van / Batticaloa.
Elevation plan of / Batticaloa.

379 [Johannes Vingboons, ca./c. 1665] :
Batacalo.
Batticaloa.

379 [Christiaan Pieter Boomgart, 1720] :
Standteeckeningh / van het fortje / Batticaloa / van de Westzijde.
Elevation drawing / of the fort of / Batticaloa / from the West.

380 C.P. Boomgart, [1719] :
Grondteeckeningh van / Baticaloa.
Ground-plan of / Batticaloa.

380 [Christiaan Pieter Boomgart, 1719] :
Aftijkening van de Bolwerken Haarlem en Amsterdam, / mitsgaders de NO: Gordijn, dienende om de scheuren in gemelte bolwerken te verthonen.
Depiction of the Bulwarks of Haarlem and Amsterdam, / including the NE: Curtain Wall, serving to show the cracks in the bulwarks mentioned.

381 J.Z. Nauwm:, 1763 :
Aan de Oost Cust van het Eijlandt / Cijlon / omtrent Baticalo.
On the East Coast of the Island of / Ceylon / near Batticaloa.

382 . . . .Het koninkrijk Kandy / The kingdom of Kandy

382 [Anoniem/Anonymous, 1765-1770] :
Kaart van het koninkrijk Candij op Ceilon].
[Map of the kingdom of Kandy in Ceylon].

383 [Anoniem/Anonymous], 1764 :
Plan / der Retraite / van Roeanelle naar Sitavaque / gedaan / op den 16 en 17 maart A:o 1764. / door / den ondergeteekenden Majoor.
Plan / of the Retreat / from Ruwanwella to Sitavaka / as done / on the 16th and 17th of March A:o 1764. / by / the Major undersigned.

384 J.L. Guijard, 1766 :
Carte des marches, que les differentes comandes Ont faits pour prendre Candie, dessous les Ordres de M:r / le Baron van Eck [...].
Kaart van de marsroutes, die door de verschillende commando's gevolgd Zijn om Kandy in te nemen, op Order van / de Heer Baron van Eck [...].
Map of the routes, which have Been taken by the different commands to capture Kandy, on the Orders of / His Lordship Baron van Eck [...].

385 [Anoniem/Anonymous, 1765] :
Plan van Candia / beneffens t Campement / van / Sn:r Edln den Gouverneur van Eck.
Plan of Kandy / with the Encampment / of / The Honourable Governor van Eck.

386 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1765] :
Plan / van de Stad Kandia.
Plan / of the Town of Kandy.

387 [Anoniem/Anonymous, 1765] :
Plan / van het Koninglijke Pallais van Candia.
Plan / of the Royal Palace of Kandy.

387 W[illem] O[tto] M[assenveld], [ca./c. 1765] :
Platte / grond / van / het Koningl. / Palais / te Candia.
Ground / plan / of / the Royal / Palace / in / Kandy.

388 [Johannes Rach, 1770-1775] :
Het gezigt van het Paleijs van de Kooning van Kandia van / vooren aan te zien Leggende op het Eijland Cijlon.
The View of the Palace of the King of Kandy as / seen from the front Situated in the Island of Ceylon.

388 [Anoniem/Anonymous, 1770-1785] :
[Vooraanzicht van het koninklijk paleis in Kandy].
[Frontal view of the royal palace in Kandy].

389 [Jan Brandes, 1785] :
[De binnenplaats van het koninklijk paleis in Kandy met de ingang van de audiëntiezaal].
[The inner court of the royal palace in Kandy with the entrance to the audience hall].

390 [Jan Brandes, 1785] :
De Koning van Candi op Ceylon zittende op zyn throon.
The King of Kandy in Ceylon seated on his throne.

390 [Jan Brandes, 1785] :
[De ambassadeurs der Compagnie in de koninklijke audiëntiezaal].
[The Company's ambassadors in the royal audience hall].

391 [Jan Brandes, 1785] :
[De rotsmoskee van Kuragala].
[The rock-cave mosque of Kuragala].

392 . . . .De Madurai-kust / The Madurai Coast

392 [Johannes Vingboons, ca./c. 1665-1670] :
Pascaert, van de Caep, / De Commorijn.
Chart, of the Cape, / Comorin.

393 J.C. Toorzee, 1699 :
Land Kaart / der Kusten / Madure en Inchiado.
Land-Map / of the Coasts of / Madurai and Inchiado [Ramnad].

394 [Anoniem/Anonymous, 1755-1760] :
[Kaart van de bocht van Tuticorin met de daarin gelegen parelbanken].
[Chart of the bight of Tuticorin with its pearl banks].

395 [Anoniem/Anonymous, 1730-1740] :
Kaart van de bogt van Tutucorijn [...].
Chart of the bight of Tuticorin [...].

395 Jan Ruwens [Ravens], Dirck Jansz van der Neut, Lourens Lensen, 1758 :
Caart / van 57. Madureese Paarlbanken.
Chart / of 57. Pearl Banks off the Madurai coast.

396 J.C. Toorzee, 1699 :
De Binnen Rede / van / Tutucorijn.
The Inner Roadstead / of / Tuticorin.

397 J.C. Toorzee, 1699 :
De Fortresse Tutucorijn.
The Fort of Tuticorin.

398 J.C. Toorzee, 1699 :
De Tutucorijnse Timmerwerff / Genaemt / Allelande.
The Tuticorin Shipyard / Known as / Allelande.

398 [Anoniem/Anonymous, ca./c. 1721] :
Particulier / caart van / Toutecorijn.
Special / map of / Tuticorin.

399 [Jan Zacharias Nauwman, 1763] :
De Kust van Madure.
The Madurai Coast.

400 [Anoniem/Anonymous, 1720-1721] :
Aftijkeningh / van de logie tot Ponnekail soodanig de selve / door de stercke water vloed van den 25: 9ber / 1720 is gestelt geweest.
Depiction / of the trading post at Punnaikayal such as the same / was damaged by the strong tidal wave / on the 25th of November 1720.

400 [Anoniem/Anonymous, 1720-1721] :
[Plattegrond en aanzicht van het beschadigde compagniespakhuis te Punnaikayal na de vloedgolf van 25 november 1720].
[Plan and view of the Company's damaged warehouse at Punnaikayal after the tidal wave on the 25th of November 1720].

401 . . . .De Malediven / The Maldive Islands

401 [Jan Zacharias Nauwman, 1763] :
Bij de Maldivische Eylanden.
Near the Maldive Islands

402-403 Abr:m Anias, 1728 :
Aria Attol [...].
Ari Atoll [...].

404 . . . .Beknopte Bibliografie / Select Bibliography

Voorwoord

Het 'Machtige Eyland Ceylon', zoals de compagniespredikant Philippus Baldaeus het tegenwoordige Sri Lanka in zijn beroemd geworden beschrijving uit 1672 noemde, was tot het laatst van de achttiende eeuw een van de pijlers onder het VOC-bedrijf in Azië. De Compagnie wist hier tussen 1638 en 1658 de Portugezen te verdrijven uit hun bezittingen in de kustlanden en vervolgens van de vorst van het koninkrijk Kandy een monopolie op de handel in kaneel en een aantal andere belangrijke producten van het eiland af te dwingen, dat zij in grote lijnen tot aan het verlies van Ceylon door de Engelse bezetting in 1796 heeft kunnen handhaven. Ceylon werd ook een van de eerste gebieden binnen het octrooi van de VOC waar de Compagnie zelf uitgestrekte territoriale bezittingen verkreeg, aanvankelijk nog in naam van de inheemse koningen, maar na de gewonnen grote oorlog tegen Kandy in 1761-1766 ook volgens de letter van het opgelegde vredesverdrag. Net als in Java, aan de Kaap en in de Molukken werden deze compagnieslanden in Ceylon en deels ook het resterende vorstenland indertijd al uitgebreid in kaart en beeld vastgelegd, waarvan het resultaat nu in dit Deel IV: *Ceylon*, tevens het derde regionale deel in Asia Maior/Atlas Maiors zevendelige *Grote Atlas van de Verenigde Oost-Indische Compagnie*, voor het eerst compleet is weergegeven en beschreven.

Zoals bij de andere delen is het eerste doel daarbij geweest de omvangrijke nalatenschap aan manuscriptkaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen uit de VOC-tijd in de diverse Nederlandse en buitenlandse openbare archieven en collecties, in het bijzonder die van het Nationaal Archief te 's-Gravenhage, in facsimile voor een breed publiek toegankelijk te maken, in een wetenschappelijk verantwoorde context en op een reprotechnisch zodanig hoog niveau dat de opgenomen kaarten en andere afbeeldingen in grafische kwaliteit niet onderdoen voor de originelen. Deze overeenkomstige uitgangspunten hebben ook bij dit atlasdeel weer aanleiding gegeven tot de drie bekende en onontkoombare inhoudelijke en vormtechnische beperkingen in de opzet: het overwegende en vaak zelfs nadrukkelijke neerlandocentrisme van de kaartinhoud; de beperkte beschikbare tekstruimte in een atlasuitgave die de kaarten centraal stelt; en de relatieve ondervertegenwoordiging van kaart- en beeldmateriaal van plaatsen en gebieden binnen de behandelde regio die voor de VOC economisch of strategisch van minder belang waren.

Een belangrijk verschil ten opzichte van de voorgaande regionale delen is echter dat in Deel IV: *Ceylon* naar verhouding meer aandacht kon worden besteed aan de historisch-cartografische aspecten van het opgenomen kaartmateriaal, naast de gebruikelijke nadruk op de historische en topografische achtergronden. Dit was in de eerste plaats mogelijk dankzij de omstandigheid dat de compagniestijd in Ceylon c.q. Sri Lanka al sinds het begin van de twintigste eeuw onderwerp is geweest van diepgaand en veelzijdig archiefonderzoek, zowel in het land zelf als in Nederland, waarbij ook de landmeterij en het cartografisch bedrijf van de VOC op het eiland uitvoerig en op specifieke wijze in publicaties zijn betrokken. Speciaal te noemen in dit verband zijn het standaardwerk in twee delen door R.L. Brohier & J.H.O. Paulusz, *Land, Maps and Surveys* (1951), waarin onder meer een complete beschrijving van de historische kaartencollectie van het toenmalige Surveyor General's Office in Ceylon, nu in het Sri Lanka Survey Department; en verder K.D. Paranavitana, *An Inventory of Sri Lanka Maps in the General State Archives in The Netherlands* (1984); A.H. Mengerink, *De landmeterij op Ceylon in de achttiende eeuw* (1988); C.J. Zandvliet, *Mapping for Money* (1998); en K.D. Paranavitata & R.K. de Silva, *Maps and Plans of Dutch Ceylon* (2002). Daarnaast is de VOC-cartografie van Ceylon sinds 2000 een der aandachtsgebieden van onderzoek door URU-Explokart/Universiteit Utrecht, waarvan de resultaten in grote lijnen door Bert Nelemans zijn samengevat in het tweede inleidende hoofdstuk in deze atlas, *Landmeterij en kaartenproductie door de VOC in Ceylon*.

Op basis van dit nieuwe onderzoek is het mogelijk gebleken belangrijke aanvullingen te presenteren op de bestaande kennis op dit terrein, in het bijzonder ten aanzien van het aantal en de achtergronden van de landmeters en kaartenmakers die in Ceylon voor de Compagnie werkzaam zijn geweest, hun specifieke betrokkenheid bij de kaarten en plattegronden die in de verschillende collecties en archieven bewaard zijn gebleven, en de samenhang tussen hun werkzaamheid en de grote lijn van de compagniesgeschiedenis op het eiland. Tot de meest opmerkelijke uitkomsten behoort de ontdekking van een eenduidige samenhang tussen twee belangrijke kaartseries van compagniesvestigingen in Ceylon in respectievelijk de Sri Lanka National Archives en de Collectie Bodel Nijenhuis in de Universiteitsbibliotheek Leiden, die nu beide definitief in verband kunnen worden gebracht met het karteringswerk dat in 1721 in opdracht van de Heren Zeventien op het eiland werd verricht door de uit Nijmegen afkomstige ingenieur en latere gouverneur van de Kaap (1727-1729), Pieter Gijsbert Noodt. Andere belangrijke onderzoeksresultaten bieden onder meer een nieuw inzicht in de omvang en de kwaliteit van het werk van een aantal vooraanstaande VOC-kaartenmakers, zowel militair ingenieurs als civiele landmeters, van wie voorheen in dit verband slechts enkele algemeenheden bekend waren. Dit geldt bijvoorbeeld in de decennia rond de wisseling van de zeventiende naar de achttiende eeuw voor de van oorsprong Deense militair ingenieur Jan Christiaensz Toorzee, wiens werk deels nog tot ruim na 1750 bepalend is geweest voor het VOC-kaartbeeld van de gehele oostkust van Ceylon en van de Madurai-kust aan de zuidpunt van het Voor-Indische vasteland, maar ook voor latere, in Ceylon uit gemengde huwelijken geboren landmeters-kaartenmakers als Martinus Leusecam, Baltus Jacobsz van Lier en de opeenvolgende generaties landmeters uit de families Stevensz en Helt. Een laatste uitbreiding van historisch-cartografische kennis die hier vooruitlopend op het aangehaalde inleidende hoofdstuk en de kaartinhoud van de atlas genoemd kan worden, betreft de vele tientallen projectplannen voor de militaire versterking van de hoofdvestigingen van de Compagnie in Ceylon in de jaren 1785-1790, in grote meerderheid vervaardigd door de majoors-ingenieur Carl Friedrich Reimer en Elias Paravicini di Capelli en enkele Franse militair ingenieurs, waarvan nu voor het eerst een geordend overzicht en systematische beschrijving worden gepresenteerd.

Wat de vorm van de beschrijvende en verklarende bijschriften bij de kaarten en andere afbeeldingen betreft, wijkt Deel IV: *Ceylon* niet af van de overige regionale delen. De gestandaardiseerde notitie van de carto-bibliografische gegevens wordt als regel gevolgd door een korte vermelding en verklaring van de weergegeven locatie, regio of gebeurtenis en de betekenis daarvan voor de Compagnie, met in voorkomende gevallen een aanvulling met betrekking tot de herkomst en de maker van de desbetreffende afbeelding. Bij de reproductie in facsimile is beoogd de kaarten, plattegronden en topografische tekeningen steeds op een zodanige grootte weer te geven, dat alle inschriften goed leesbaar zijn. Bij de gegeven beperkingen van het bladformaat en de omstandigheid dat veel originelen zelf naar tegenwoordige begrippen zeer grote afmetingen hebben en bovendien vaak vergezeld gaan van uitvoerige legenda's en andere verklaringen, is het helaas onvermijdelijk dat kaarten en plattegronden in voorkomende gevallen gedraaid of over meerdere atlasbladen verdeeld worden en de bijschriften deels doorlopen naar de voorafgaande of volgende bladen. Voor zover de kaarten en topografische afbeeldingen in origineel geen titels dragen, zijn deze meestal afgeleid van de titelomschrijvingen in de officiële catalogi van de betrokken collecties, in het geval van het Nationaal Archief dus in de eerste plaats de inventarissen van de kaartenverzamelingen in het Algemeen Rijksarchief samengesteld door P.A. Leupe (1867) en S.P. l'Honoré Naber (1914).

Voor het overige omvat de standaardnotitie van de kaartgegevens in de bijschriften de vermelding van de maker en het jaartal, de titel, de opgegeven schaal (van de originele kaart, niet van de reproductie), de indeling van het kaartblad in kaarten, inzetkaarten en profielen (deze laatste, algemene term omvat ook aanzichten in opstand, doorsneden, kustprofielen, etc.), de gebruikte technieken en afmetingen, de oriëntatie (t.o.v. de normale leesrichting van de kaart), eventuele inhoudelijk relevante aantekeningen op verso, en een transcriptie, voor zover van toepassing, van de legenda's, uitgebreide titels en andere verklarende teksten op de kaart. Deze gegevens zijn als regel vermeld volgens de opgaven door de betrokken instellingen; met onderlinge verschillen in wijze van notitie is geen rekening gehouden. Naar het gebruik in de historische cartografie is de informatie die rechtsreeks aan de kaart ontleend kan worden zoveel mogelijk in de authentieke vorm weergegeven, inclusief alle onregelmatigheden en fouten in de spelling, en zijn alle overige, indirect verkregen gegevens tussen rechte teksthaken geplaatst. Om de vaak zeer inconsequent gespelde geografische namen in de originele Nederlandse kaarttitels begrijpelijk te maken voor de niet-Nederlandse lezer, is in de Engelse vertaling van de titels echter steeds de gestandaardiseerde schrijfwijze toegepast zoals deze tegenwoordig in Sri Lanka gebruikelijk is. Voor een algemeen overzicht van geografische namen in de oude Nederlandse kaarten van het VOC-octrooigebied en hun transcriptie naar de moderne Nederlandse en internationale benamingen wordt verwezen naar het register in Deel I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*.

Afsluitend willen wij onze welgemeende dank uitspreken aan de diverse archiefinstellingen en particuliere contribuanten in binnen- en buitenland die door hun welwillende medewerking en bijdragen de verwerkelijking van deze atlas mogelijk hebben gemaakt. Dit betreft in Nederland in de eerste plaats het Nationaal Archief te 's-Gravenhage, met het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap en URU-Explokart/Universiteit Utrecht tevens partner in deze uitgave, waar onze erkentelijkheid uitgaat naar de Algemeen Rijksarchivaris mr. Martin Berendse en zijn staf. Daarnaast moeten in het bijzonder worden genoemd de directies en medewerkers, individueel vermeld in het Colofon, van Antiquariaat A. Asher B.V. te IJmuiden; de Centrale Bibliotheek Rotterdam; de Atlas van Stolk te Rotterdam; de Universiteitsbibliotheken te Leiden en Amsterdam (UvA, VU); het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde te Leiden; het Maritiem Museum Rotterdam; het Rijksmuseum Amsterdam; het Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam; en het Zeeuws Museum en het Zeeuws Genootschap, beide te Middelburg.

Onder de buitenlandse medewerkers geldt onze oprechte dank vanzelfsprekend voor alles de drie instellingen en hun directeuren in Colombo, Sri Lanka, die kaarten uit hun collecties voor reproductie ter beschikking hebben gesteld en ook anderszins op de meest ruimhartige wijze aan de totstandkoming van dit atlasdeel hebben meegewerkt: de Sri Lanka National Archives (Nationaal Archief van Sri Lanka, mevr. dr. Saroja Wettasinghe), het Sri Lanka Survey Department (Topografische Dienst van Sri Lanka, dhr. B.J.P. Mendis) en het Sri Lanka National Museum (Nationaal Museum van Sri Lanka, mevr. dr. Nanda Wickramasinghe). Daarnaast gaat onze grote erkentelijkheid voor hun belangrijke bijdragen uit naar het Arsip Nasional Republik Indonesia (drs. Djoko Utomo) en de Perpustakaan Nasional Republik Indonesia (dhr. Dady Rachmananta), beide in Jakarta; dhr. L. Kellberg, Lindingö, Zweden; de Österreichische Nationalbibliothek in Wenen (mevr. Mag. Silke Pirolt, Mag. Jan Mokre); de Biblioteca Medicea Laurenziana te Florence (mevr. dr. Franca Arduini); de Bibliothèque nationale de France in Parijs (mevr. dr. Hélène Richard); en de Société de Géographie in Parijs (dhr. Michel Dagnaud).

Preface

Until the end of the eighteenth century, the 'Mighty Island of Ceylon', as present-day Sri Lanka was referred to by the Company chaplain Philippus Baldaeus in his now famous description dating from 1672, was one of the pillars of the VOC enterprise in Asia. Between 1638 and 1658 the Company was successful in driving the Portuguese out of their possessions in the coastal area and subsequently in forcing the ruler of the kingdom of Kandy to grant it a monopoly on the trade in cinnamon and a number of other important products of the island. Moreover, it managed to maintain this situation more or less intact until it had to cede Ceylon following the English occupation in 1796. Ceylon was also one of the first areas within the chartered territories of the VOC in which the Company itself procured extensive territorial possessions, initially still in the name of the indigenous rulers, but after its victory in the great war against Kandy in 1761-1766 also under the terms of peace treaty imposed. Just as in Java, at the Cape and in the Moluccas, the parts of Ceylon under Company rule and to some degree also those in the remaining royal territory were extensively mapped and captured in images, of which the result is now contained in this Volume IV: *Ceylon*, the third regional volume in Asia Maior/Atlas Maior's seven-volume *Comprehensive Atlas of the Dutch United East India Company*, reproducing and describing these completely for the first time.

As in the other volumes, the principal goal in this work has been to give a broader public access to the extensive legacy of manuscript maps, ground-plans and topographical images dating from the VOC era in various Dutch and foreign public archives and collections, in particular that of the *Nationaal Archief* in The Hague, in facsimile, within a scientifically responsible context and using a level of reprographic quality that will present these maps and other illustrations in no way inferior to the originals. In this case as well these common points of departure have inevitably lead to the same three limitations on content and layout to be found in the other volumes: the preponderant, indeed often even overwhelming, Netherlands-centrism in the content of the maps; the restricted space available for texts in an atlas publication which puts maps first; and the relative lack of representation in maps and topographical images of places and areas in this particular region which at the time were regarded as being less economically or strategically important to the VOC.

One important difference as compared with the preceding regional volumes is that in this Volume IV: *Ceylon* proportionally more attention can be paid to various aspects of the history of cartography during the VOC era in Ceylon, supplementing the usual emphasis placed on the historical and topographical backgrounds of the maps and plans included. This fortunate circumstance is primarily attributable to the fact that the Company's involvement with Ceylon, or Sri Lanka, has been a topic of thorough, multifaceted archival research since the beginning of the twentieth century, both in that country itself and in the Netherlands. Among the issues investigated, both surveying and map-making under the VOC in the island have been discussed extensively and specifically in publications. Worthy of a special mention in this connection are the two-volume standard work on the history of cartography in Ceylon by R.L. Brohier & J.H.O. Paulusz, *Land, Maps and Surveys* (1951), which contains among other topics a complete description of the historical map collection in what was then the Surveyor General's Office in Ceylon, now in the Sri Lanka Survey Department; and furthermore K.D. Paranavitana, *An Inventory of Sri Lanka Maps in the General State Archives in the Netherlands* (1984); A.H. Mengerink, *De landmeterij op Ceylon in de achttiende eeuw* (1988); C.K. Zandvliet, *Mapping for Money* (1998); and K.D. Paranavitana & R.K. de Silva, *Maps and Plans of Dutch Ceylon* (2002). Besides these works, since 2000 the VOC cartography in Ceylon has been one of the areas of research concentrated on by URU-Explokart/University of Utrecht, of which the results have been broadly recapitulated by Bert Nelemans in the second introductory chapter to this atlas, *Land Surveys and Map Production by the VOC in Ceylon*.

On the basis of this new research it has been possible to present important new findings adding to the existing knowledge in this field, especially in relation to the number and backgrounds of the land surveyors and map-makers who worked for the Company in Ceylon. In many cases their specific involvement in the maps and ground-plans which have been preserved in various collections and archives could be established, as well as the relation between their work and the main thread of the Company's history in the island. Among the most remarkable results has been the discovery of an unequivocal connection between two important series of maps of Company settlements in Ceylon in the Sri Lanka National Archives and the *Collectie Bodel Nijenhuis* in Leiden University Library, both of which can now be definitely placed within the context of the cartographical work carried out in the island in 1721 at the behest of the *Heren Zeventien* by the engineer and later Governor of the Cape (1727-1729), Pieter Gijsbert Noodt from Nijmegen. Some other important research results offer a new insight into the extent and quality of the work of a number of prominent VOC map-makers, both military engineers and civilian land surveyors, about whom only a few generalities had been known up to now in this context. One very good example from the decades around the transition from the seventeenth to the eighteenth century is the Danish born military engineer Jan Christiaensz Toorzee, whose work continued to be authoritative for the Company's cartography of the whole of the east coast of Ceylon and of the Madurai coast in the very south-east of the Indian Sub-Continent until well after 1750, and also for such later land surveyors and map-makers born in Ceylon from mixed marriages as Martinus Leusecam, Baltus Jacobsz van Lier and the successive generations of land surveyors from the Stevensz and Helt families. One more addition to our knowledge of VOC cartography which should be mentioned here as a foretaste of the related introductory chapter and the maps contained in this atlas concerns the multitude of project plans for a better fortification of the Company's main settlements in the years 1785-1790, the great majority of them the work of Majors of the Artillery Carl Friedrich Reimer and Elias Paravicini di Capelli and some French military engineers. Now, for the first time, their efforts have been presented in an organized survey accompanied by a systematic description.

As regards the particular form and content of the descriptive and explicatory notes to the maps and other illustrations included, in Volume IV: *Ceylon* the same manner of notation is followed as in the other regional volumes. The captions give a standardized record of the carto-bibliographical data, as a rule followed by a short mention and explanation of the location, region or events shown and their significance to the Company at that time, with in relevant cases an additional note relating to the origin and the maker of the depiction concerned. When reproducing the maps, ground-plans and topographical drawings in facsimile it has always been the aim to present them to a size such that all the inscriptions are legible. However, given the limitations of the sheet format and the fact that many of the originals are of large dimensions by present-day standards and are often accompanied by detailed legends and other explanations, it is unfortunately inevitable that maps and ground-plans in some cases have to be rotated or spread over several sheets, and that the captions partly run on to the preceding or following pages. To the extent that the maps and cartographic images have no titles in the original, these have mostly been derived from the title descriptions in the official catalogues in the collections concerned, hence in the case of the Netherlands National Archives first of all the inventories of the map collections in the *Algemeen Rijksarchief* compiled by P.A. Leupe (1867) and S.P. l'Honoré Naber (1914).

Otherwise, the standard notice of the map data in the captions includes the maker and the year, the title, the scale provided (of the original map, not the reproduction), the division of the map sheet into separate maps, inset maps and profiles (this latter term also covers views in vertical elevation, cross-sections, coast profiles and so on), the techniques and dimensions used, the orientation (with respect to the normal direction for reading the map), notes on the reverse that may be relevant to the contents, and a transcription, where applicable, of the legends, detailed titles and other explanatory text on the map. This information as a rule is given according to the records made by the institutions concerned; no account is taken of any differences between them in the manner of description. Following the custom in historical cartography, the information which can be derived directly from the map is reproduced as far as possible in its authentic form, including all irregularities and mistakes in spelling, and all the other, indirectly derived data are placed in square brackets. In order to make the often very inconsistently spelt geographical names in the original Dutch map titles comprehensible for non-Dutch readers, however, in the English translation the standardized spelling as is presently in use in Sri Lanka has been applied. For a general survey of geographical names in early Dutch maps relating to the areas under the charter of the VOC and their transcription into modern Dutch and international names, we refer to the index in Volume I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*.

In conclusion, we wish to express our heartfelt thanks to the various archives and private contributors in the Netherlands and overseas which have made it possible to compile and produce this volume through their kind collaboration and contributions. First of all this applies to the Netherlands National Archives in The Hague, which together with the Royal Dutch Geographical Society and URU-Explokart/Utrecht University, is also a partner in this publication, whereby our gratitude is extended to the Archivist-General, Mr. Martin Berendse LL.M., and his staff. As well as these in the Netherlands special mention must be made of the boards and staff members, listed individually in the *Colophon*, of Antiquariaat A. Asher B.V. (A. Asher Rare Books) in IJmuiden; the *Centrale Bibliotheek Rotterdam*; the *Atlas van Stolk* in Rotterdam; the University Libraries in Amsterdam (UvA, VU) and Leiden; the *Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde in Leiden*; the *Rijksmuseum* in Amsterdam; the *Maritiem Museum Rotterdam*; the *Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam*; and the *Zeeuws Museum* and *Zeeuws Genootschap*, both in Middelburg.

Among the overseas contributors we thank most sincerely for their kind assistance the three institutions and their directors and other staff in Colombo, Sri Lanka, who have made maps from their collections available for reproduction and as well in many other ways have been most helpful in the realization of this atlas volume: the Sri Lanka National Archives (Dr. Saroja Wettasinghe); the Sri Lanka Survey Department (Mr. B.J.P. Mendis); and the Sri Lanka National Museum (Dr. Nanda Wickramasinghe). In addition, our gratitude for their important contributions goes to the *Arsip Nasional Republik Indonesia* (Drs. Djoko Utomo) and the *Perpustakaan Nasional Republik Indonesia* (Mr. Dady Rachmananta), both in Jakarta; Mr. L. Kellberg, Lindingö, Sweden; the *Österreichische Nationalbibliothek* in Vienna (Mag. Silke Pirolt, Mag. Jan Mokre); the *Biblioteca Medicea Laurenziana* in Florence (Dr. Franca Arduini); the *Bibliothèque nationale de France* in Paris (Dr. Hélène Richard); and the *Société de Géographie* in Paris (Mr. Michel Dagnaud).

Asia Maior/Atlas Maior, November 2008.

Colofon / Colophon

Uitgevers/Publishers:
Uitgeverij Asia Maior/Atlas Maior (AM), Voorburg, in samenwerking met/in collaboration with:
Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap/Royal Dutch Geographical Society (KNAG), Utrecht;
Nationaal Archief/Netherlands National Archives (NA), 's-Gravenhage/The Hague;
URU-Explokart/Universiteit Utrecht, Faculteit Geowetenschappen/Utrecht University, Faculty of Geosciences (UU), Utrecht.

Tekst/Text:
drs. J.R. van Diessen, Voorburg; drs. B. Nelemans, Beek-Ubbergen.

Samenstelling en onderzoek/Design and research:
drs. J.R. van Diessen; drs. B. Nelemans; mevr. W. Leijnse (AM); dhr. M.P.B. Ziellemans (MaxZ).

Projectcoördinatie/Project co-ordination:
Nationaal Archief/Netherlands National Archives: mr. M.J. Berendse, Algemeen Rijksarchivaris/Archivist-General; G.G.J. Boink, archivist/Archivist.
Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap/Royal Dutch Geographical Society: drs. E.A.G. Postma, directeur-secretaris/Director and Secretary.
URU-Explokart/Universiteit Utrecht, Faculteit Geowetenschappen/Utrecht University, Faculty of Geosciences: dr. P.C.J. van der Krogt., hoofd van het historisch-cartografisch onderzoeksprogramma URU-Explokart/Head of the URU-Explokart Research Program in the History of Cartography.
Uitgeverij Asia Maior/Atlas Maior: drs. J.R. van Diessen, hoofdredacteur/Editor-in-Chief.

Redactionele adviezen/Editorial advice:
prof.dr. G. Schilder (URU-Explokart); dr. P.P.W.J. van den Brink (URU-Explokart); dhr. G.G.J. Boink (NA); drs. M. de Bruijn, Voorburg.

Vertalingen Nederlands-Engels/Dutch-English translations:
mevr. R. Robson-McKillop, Leiden; dr. S. Robson, Glen Waverley (Vic.), Australië/Australia.

Correctie/Corrections:
mevr. C.A.T. Pijnappels, Tilburg; dhr. J. van Diessen, Oostburg.

Origineel kaart- en beeldmateriaal/Original maps and illustrations:
Antiquariaat A. Asher & Co. B.V., IJmuiden, dr. P.P.W.J. van den Brink.
Arsip Nasional Republik Indonesia/National Archives of the Republic of Indonesia, Jakarta, drs. Dj. Utomo; mevr. drs. M. Lohanda; dhr. E. Bastaman; dhr. M. Asichin; dhr. Bakat.
Asia Maior/Atlas Maior, Voorburg.
Atlas van Stolk, Rotterdam, drs. J.C. Nix.
Biblioteca Medicea Laurenziana, Firenze/Florence, mevr. dr. F. Arduini.
Bibliothèque nationale de France/National Library of France, Paris, Département des Cartes et Plans, mevr. dr. H. Richard.
Centrale Bibiotheek Rotterdam/Rotterdam Central Library, Rotterdam, dr. A.H. van der Laan.
Dhr. L. Kellberg, Lindingö, Zweden.
Maritiem Museum Rotterdam/Rotterdam Maritime Museum, Rotterdam, drs. P.J. Klapwijk; drs. S. de Meer.
Nationaal Archief/Netherlands National Archives, 's-Gravenhage/The Hague, mr. M.J. Berendse; dhr. G.G.J. Boink.
Nederlands Scheepvaartmuseum/Netherlands Maritime Museum, Amsterdam, dhr. B. Lahr.
Österreichische Nationalbibliothek/National Library of Austria, Wien/Vienna, mevr. dr. J. Rachinger; mevr. Mag. S. Pirolt; dhr. Mag. J. Mokre.
Perpustakaan Nasional Republik Indonesia/National Library of the Republic of Indonesia, Jakarta, dhr. D.P. Rachmananta; dhr. G. Soegito MSc; drs. Widiyanto.
Rijksmuseum Amsterdam, mevr. drs. C. van der Harten; mevr. drs. E. de Graaf.
Société de Géographie, Paris, dhr. M. Dagnaud.
Sri Lanka National Archives, Colombo, mevr. dr. C.S. Wettasinghe, Director.
Sri Lanka National Museum, Colombo, mevr. dr. N. Wickramasinghe, Director; dhr. D. Pieris, Curator to the Ethnology Department.
Sri Lanka Survey Department, Colombo dhr. B.J.P. Mendis, Surveyor General; dhr. P.K. Vithana, Senior Superintendent of Surveys; dhr. S.K. Wijayasinghe, Senior Superintendent of Surveys.
Universiteitsbibliotheek/University Library UvA, Amsterdam, Bijzondere Collecties, Afdeling Kaarten en Atlassen/Special Collections, Atlas and Map Division, drs. J.W.H. Werner; dhr. W.J. van Stormbroek.
Universiteitsbibliotheek/University Library VU, Amsterdam, Bijzondere Collecties, Kaartenverzameling/Special Collections, Map Collection, mevr. drs. A.H. Ruitinga.
Universiteitsbibliotheek/University Library, Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis, drs. M. Storms, mevr. J.M.P. Beekhof.
Zeeuws Museum, collectie Zeeuws Genootschap, Middelburg, mevr. C. van Santen; fotografie/photography: dhr. I. Wennekes, Middelburg.

Digitaal opnemen van origineel kaart- en beeldmateriaal/Digital scanning and photography of original maps and illustrations:
MaxZ, Middelburg, dhr. M.P.B. Ziellemans.
Stratapreservation, 's-Gravenhage/The Hague, mevr. C. van Dongen; dhr. Th. Doreleijers; dhr. J.A. den Hollander.

Digitale bewerking van origineel kaart- en beeldkaartmateriaal, layout en overige technische voorbereiding/Digital adaptation of original maps and illustrations, layout and other pre-press preparations:
MaxZ, Middelburg, dhr. M.P.B. Ziellemans.
Zrinski Printing & Publishing House, Čakovec, Kroatië/Croatia, dhr. T. Horvat.

Drukwerk, binden, afwerking/Printing, binding, finishing:
Zrinski Printing & Publishing House, Čakovec, Kroatië/Croatia, dhr. Ž. Megla, mevr. K. Barbarić, dhr. T. Horvat.

Eindredactie/Editor-in-Chief:
drs. J.R. van Diessen, Voorburg.

Alle rechten voorbehouden/All rights reserved.

© Uitgeverij Asia Maior/Atlas Maior, Voorburg 2008.
© Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap, Utrecht 2008.
© Nationaal Archief, 's-Gravenhage/The Hague 2008.
© URU-Explokart/Universiteit Utrecht, Faculteit Geowetenschappen/Utrecht University, Faculty of Geosciences 2008.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Bij enkele kaarten en topografische afbeeldingen bleek het niet mogelijk de huidige rechthebbenden te traceren. Degene die meent in deze gevallen zekere rechten te kunnen doen gelden, kan zich alsnog tot de uitgever wenden.

Copyrights for illustrations reproduced in this edition have been settled in accordance with current law. For some maps and topographical illustrations, however, no present holder of copyrights could be traced. Those able to present founded claims in relation to these cases may forward the same to the publisher.

In de Nederlandse tekst is in hoofdzaak de spelling gebruikt zoals aangegeven in de *Herziene Woordenlijst van de Nederlandse taal in 1990*.

Eerste editie november 2008 /First Edition November 2008.

ISBN/EAN: 978-90-74861-29-8.

Uitgeverij Asia Maior/Atlas Maior
Postbus 26 / P.O. Box 26
NL-2270 AA VOORBURG
www.asiamaior.nl
e-mail: amaior@xs4all.nl of/or info@asiamaior.nl

Nationaal Archief/Netherlands National Archives
Prins Willem Alexanderhof 20
NL-2595 BE 's-GRAVENHAGE
www.nationaalarchief.nl
e-mail: info@nationaalarchief.nl

Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap/Royal Dutch Geographical Society
Postbus 80123 / P.O. Box 80123
NL-3508 TC UTRECHT
www.knag.nl
e-mail: info@knag.nl

URU-Explokart/Universiteit Utrecht, Faculteit Geowetenschappen/Utrecht University, Faculty of Geosciences
Postbus 80115 / P.O. Box 80115
NL-3508 TC UTRECHT
e-mail: http://cartography.geo.uu.nl/explokart/index.html

MaxZ
Kesteloostraat 23
NL-4331 WL MIDDELBURG
e-mail: maxzatmaxz.bz@icloud.com

Ceylon is in november 2008 verschenen in een eenmalige, beperkte oplage van 1600 genummerde exemplaren en vormt het vierde deel van de *Grote Atlas van de Verenigde Oost-Indische Compagnie/Comprehensive Atlas of the Dutch United East India Company*.

Ceylon, which is the fourth volume of the *Grote Atlas van de Verenigde Oost-Indische Compagnie/Comprehensive Atlas of the Dutch United East India Company*, was published in November 2008 in a limited, single edition of 1600 numbered copies.

Het voorliggende exemplaar heeft het nummer /
The present copy bears the number

I Het 'Machtige Eyland Ceylon' en de VOC, 1602-1796

Rob van Diessen

De geschiedenis van bijna twee eeuwen van Nederlandse koloniale betrokkenheid met Ceylon, nu Sri Lanka, is er een van wisselend fortuin. Na het veelbelovende begin in 1602, toen Joris van Spilbergen in opdracht van het Zeeuwse handelshuis De Moucheron de oostkust van het eiland aandeed en als potentiële bondgenoot tegen de Portugezen op grootse wijze door de Singalese koning Vimala Dharma Suriya van Kandy werd ontvangen, kwam het jaar daarop al een voortijdig einde aan de prille betrekkingen door het ondiplomatieke optreden van de eerste VOC-gezant, Sebald de Weert. Afgezien van enkele incidentele contacten in de tussenliggende jaren, duurde het nadien tot 1637 voor opnieuw banden werden aangeknoopt, ditmaal op initiatief van de jonge koning Rajasingha II. Deze stelde in dat jaar de Hoge Regering in Batavia een militair verbond voor ter verdrijving van de Portugezen uit Ceylon, in ruil voor nader te bepalen handelsvoordelen voor de VOC. In de loop van de volgende twee decennia werden op basis van het in 1638 daartoe gesloten verdrag inderdaad alle Portugese steunpunten op het eiland door de Compagnie veroverd, als laatste Jaffnapatnam in 1658, waarbij het aandeel van de Kandiaanse troepen in de eigenlijke militaire operaties steeds gering bleef. Eenmaal meester van de voorheen Portugese kustgebieden in het noorden en zuidwesten tot gemiddeld zo'n 40 kilometer landinwaarts, kon de VOC haar militaire en commerciële overmacht vervolgens effectief benutten om de overeengekomen exclusieve levering aan haar van kaneel – het belangrijkste handelsproduct van Ceylon – tegen de belangen van de Kandiaanse vorsten in tot een permanent compagniesmonopolie te maken en dit tot het laatst van de achttiende eeuw te handhaven.

Het koninkrijk Kandy in het binnenland van Ceylon bleek al snel niet bij machte deze situatie te veranderen, laat staan de Compagnie uit haar kustforten te verdrijven. De vorsten misten daarvoor de benodigde militaire middelen te land, en beschikten ook niet over een eigen overzees handelsnetwerk om het VOC-monopolie te omzeilen, terwijl de weinige havens die na 1658 aanvankelijk in naam nog Kandiaans bezit bleven – Puttalam, Batticaloa, Trincomalee en Kottiyar – eveneens alle beheerst werden door compagniesforten. Het hof in Kandy was voor zijn inkomsten deels afhankelijk van opbrengsten uit de handel en daarmee in toenemende mate dus ook van de Compagnie, maar anderzijds kon het compagniesbedrijf op Ceylon niet zonder de extra leveranties van kaneel uit de Kandiaanse gebieden – de eigen productie in de kustgebieden was daarvoor onvoldoende. De spanningen die deze wederzijdse afhankelijkheid en resulterende verarming van het koninkrijk steeds weer opriepen, leidden veel later, in 1761, ten slotte tot een openlijke oorlog tussen de VOC en Kandy, die na vijf jaar eindigde met de erkenning door de vorst van het oppergezag van de Compagnie. Het koninkrijk werd echter niet blijvend bezet door de Nederlanders en evenmin werden op Kandiaans grondgebied VOC-garnizoenen gelegerd, zoals in dezelfde tijd gebeurde in de onderworpen Vorstenlanden op Java. Wel moest Kandy bij het verdrag van 1766 zijn resterende kustgebieden in het noordwesten, oosten en zuidoosten afstaan.

De laatste dertig jaar van compagniesbewind in Ceylon waren politiek en economisch een periode van relatieve stabiliteit, waarin dit kantoor tot het eind toe een belangrijk aandeel in de totale inkomsten van de VOC bleef leveren. Na de Vierde Engelse Oorlog (1780-1784) kreeg Ceylon dan ook extra betekenis als gewest waarop de Compagnie haar beoogde herstel van de enorme verliezen in dit conflict financieel hoopte te kunnen baseren. In de korte eindfase nadien tot de Britse verovering in 1795-1796 zijn nog diverse initiatieven tot verdergaande economische exploitatie en militaire versterking ontwikkeld, die merendeels echter niet meer uitgevoerd konden worden. De formele en definitieve afhandeling van alle Nederlandse aanspraken op de voormalige compagniesbezittingen in Ceylon vond plaats in 1802, toen deze laatste bij de Vrede van Amiens door de Bataafse Republiek aan Groot-Brittannië moesten worden afgestaan.

In dit eerste, inleidende hoofdstuk wordt een aantal hoofdlijnen van deze geschiedenis nader gevolgd, bij wijze van historische context voor het grote overzicht van de Nederlandse zeventiende- en achttiende-eeuwse cartografie en de topografische tekenkunst in Ceylon in het aansluitende kaartendeel op de bladen 28-403. Hieronder wordt eerst in het kort een beeld geschetst van de verhoudingen op het eiland in de zestiende eeuw, voorafgaand aan de komst van de eerste Nederlanders. Met betrekking tot de compagniestijd komen vervolgens de voornaamste gebeurtenissen die leidden tot de vestiging, consolidatie en uitbreiding van het Nederlandse gezag in de kustprovincies aan de orde, aangevuld met een beknopte vergelijkende typering van de samenlevingen in de gebieden onder heerschappij van de Kandiaanse vorsten en in die onder VOC-bewind. Daarop volgend wordt apart aandacht besteed aan de laatste decennia van Nederlands gezag na 1760 en de uiteindelijke Britse verovering en inlijving. Aansluitend wordt in een apart hoofdstuk een overzicht gegeven van de opzet en werkzaamheid van het cartografisch bedrijf van de VOC op Ceylon en van de nalatenschap van enkele vooraanstaande militair ingenieurs, landmeters en kaartenmakers in compagniesdienst. De algemene historische inleiding is voornamelijk gebaseerd op de secundaire bronnen genoemd in het literatuuroverzicht op blad 404, waarbij de voetnoten om praktische redenen slechts naar een beperkte selectie daaruit verwijzen. Het hoofdstuk over de cartografie en landmeterij in Ceylon ten tijde van de VOC is daarentegen in hoofdzaak het resultaat van primair bronnenonderzoek in Nederland en Sri Lanka, dat in de jaren 2001-2008 door Bert Nelemans is uitgevoerd in het kader van het cartografisch onderzoeksprogramma URU-Explokart van de Universiteit Utrecht.

Ceylon in de zestiende eeuw: verdeelde vorstenmacht, Portugese expansie

Het Ceylon dat de Portugezen bij hun eerste contacten met het eiland in 1505 aantroffen, was staatkundig in grote lijnen in drieën verdeeld. In het uiterste noorden vond men het koninkrijk Jaffnapatnam of Jaffna, dat het relatief dicht bevolkte, overwegend door hindoeïstische Tamils bewoonde schiereiland van die naam, een klein deel van het noordoostelijke vasteland van Ceylon en de omringende eilanden omvatte, met Nallur als hoofdplaats. In de droge gebieden bedekt met een bijna ondoordringbare bos- en struikvegetatie ten zuiden daarvan lagen de zogenoemde Vanni-landen, semi-autonome districten onder het feitelijk gezag van plaatselijke hoofden, de zogenoemde vanniyars. De natte westelijke en zuidelijke delen van het eiland en ook de provincies in het centrale bergland, de Kanda Udarata, vormden tezamen het boeddhistische, Singalese koninkrijk Kotte, genoemd naar de toenmalige hofplaats iets ten zuidoosten van het tegenwoordige Colombo.

Dit laatste was tot dat tijdstip het laatste in een lange reeks van opeenvolgende Singalese vorstenrijken, die in de geschiedschrijving doorgaans worden aangeduid met de namen van hun respectievelijke hofsteden. Tussen de tweede eeuw v. Chr. en ca. 1200 na Chr., met enkele onderbrekingen de grote bloeiperiode van de klassieke Singalese beschaving, betrof dit de befaamde, op een geavanceerde bevloeiingscultuur steunende rijken van Anuradhapura, Sigiriya en Polonnaruwa, alle drie met hun centrum in de halfdroge gebieden ten noorden van het centrale bergland. In de volgende twee eeuwen werd de hofplaats door de opeenvolgende heersers steeds meer naar het regenrijke zuidwesten en het bergland verlegd, mede vanwege de herhaalde invallen uit zuidelijk India, waarbij de bevloeiingslandbouw als economische basis geleidelijk aan plaatsmaakte voor de natte rijstbouw en de winning van kaneelbast en andere inheemse specerijen uit de regenwouden voor de markten in het Midden-Oosten. Na Polonnaruwa, dat in eerste instantie in 1232 en omstreeks 1293 voorgoed werd verlaten, was het Singalese koningshof achtereenvolgens gevestigd in Dambadeniya en Yapahuva (1232-1284), Kurunegala (1293-1341), Gampola en Dadigama (1341-1408) en ten slotte, vanaf 1411, in Kotte.

Onder de eerste koning van Kotte, Parakramabahu VI (regeringsperiode 1411-1466), beleefde het Singalese rijk een laatste periode van stabiliteit en politieke macht. Voor korte tijd kon toen zelfs Jaffna, dat in de veertiende eeuw een vazalstaatje van het Zuid-Indiase Vijayanagar-rijk was geworden, opnieuw onder het centrale gezag gebracht worden. Na zijn dood verviel het vorstendom echter spoedig tot een aantal min of meer autonome provincies waarover de koningen in Kotte alleen nog in naam heersten, terwijl Jaffna zich weer geheel los van het Singalese rijk kon maken. Een belangrijke ontwikkeling tijdens het bewind van Parakramabahu VI was omstreeks 1450 de instelling van een afzonderlijk regentschap of prinsdom over de provincies in het centrale bergland, met als standplaats Senkadagala Srivardhana Pura, het tegenwoordige Kandy. Ten tijde van de eerste contacten met de Portugezen, in de regeringsperiode van koning Dharma Parakramabahu IX (1489-1513), was dit de facto al een op zichzelf staand vorstenrijk, in die jaren geregeerd door 'koning' Senasammata Vikramabahu. In de verdere koloniale periode zou Kandy zich na 1594 uiteindelijk als enige van de inheemse vorstenrijken kunnen handhaven, tot het ten slotte in 1815 door de Britten werd bezet en opgeheven.

Het bestaan van Ceylon was omstreeks 1500 bij de Portugezen al bekend, maar de eerste landing door Europese zeevaarders vond pas plaats op 15 november 1505 (volgens sommige bronnen echter in augustus 1506), toen een vloot onder aanvoering van Lourenço de Almeida op weg van Goa naar de Malediven uit de koers raakte en voor de zuidwestkust van het eiland aankwam. De Almeida, zoon van de vice-koning in Goa Francisco de Almeida, werd door koning Dharma Parakramabahu IX met alle egards aan het hof ontvangen, waarbij – althans volgens de Portugese verslagen – ook een eerste verdrag tot levering van kaneel werd gesloten. Tot een permanente vestiging kwam het evenwel niet eerder dan in 1517-1518, nadat de toenmalige vice-koning van Goa, Lopo Soares de Albergaria, met een grote expeditievloot voor de kust was verschenen om de vorstelijke toestemming daartoe in Kotte af te dwingen. Koning Vijayabahu VI (1513-1521) zag zich onder de gegeven omstandigheden spoedig genoodzaakt aan de Portugese eisen toe te geven, waarna in het nabije kustplaatsje Kolamba ('Haven'), het tegenwoordige Colombo, in korte tijd een provisorisch fort met de naam Santa Barbara werd gebouwd.

Eenmaal in het bezit van deze versterking kwam De Albergaria al snel met verdergaande eisen, waaronder die van de verplichte levering van alle kaneel uit de koninklijke voorraden tegen een vastgestelde prijs. De overzeese handel met Ceylon was tot dan toe vrijwel geheel in handen van Arabische en Voor-Indische moslim-kooplieden geweest, die aan het hof een invloedrijke vertegenwoordiging hadden en uit economische en godsdienstige motieven vanzelfsprekend fel gekant waren tegen de komst van de Portugezen. Mede op hun aandringen besloot Vijayabahu nu niet langer toe te geven en de Portugezen gewapenderhand uit hun bruggehoofd te verdrijven, hetgeen echter eind 1518 op een zware nederlaag voor de Singalese partij uitliep. Bij het daarop gesloten vredesverdrag werden de Portugese posities formeel bekrachtigd; Kotte stond voortaan onder de 'bescherming' van de Portugese Kroon, waarvoor de koning gehouden was aan een verplichte jaarlijkse levering van kaneel, olifanten en edelstenen. Een tweede militaire onderneming tegen de Portugezen, uitgelokt door nog stringentere eisen uit Goa in 1520, eindigde in oktober 1521 opnieuw in een dramatische mislukking, waarmee de Portugese macht op het eiland blijvend gevestigd was.

Hun positie werd aanvankelijk zeer versterkt door de kort daarop volgende verdeling van het rijk van Kotte. De hofstad was eind 1521 met steun van de regent-koning van de Kanda Udarata bezet door een leger onder leiding van drie opstandige prinsen, waarna koning Vijayabahu VI was vermoord. Het rijke kernland van Kotte langs de zuidwestkust kwam nadien onder gezag van de oudste van deze broers, die regeerde als koning Bhuwanekabahu VII van Kotte (1521-1551), terwijl de meer landinwaarts gelegen districten Rayigama en Sitavaka als regentschappen werden toegewezen aan respectievelijk Pararajasingha en Mayadunne. De macht van deze jongere broers, speciaal die van Mayadunne van Sitavaka, werd door Bhuwanekabahu echter al snel als een bedreiging voor zijn troon ervaren, waartegen hij zich hoopte te verdedigen door de Portugezen in Colombo en Goa in 1528 om militaire bijstand te verzoeken. Deze werd natuurlijk maar al te graag toegezegd, in ruil voor nieuwe politieke en economische concessies. Kotte was daarmee in feite een vazalstaat geworden, waar na het afgedwongen vertrek van de moslim-handelaren omstreeks 1530 vrijwel alle overzeese handel een Portugees monopolie werd.

Intussen nam in het binnenland de macht van het semi-autonome prinsdom Sitavaka, met de gelijknamige hofplaats nabij het tegenwoordige Avissawella op ca. 60 km ten oosten van Colombo, gestaag toe. Prins Mayadunne (1521-1581) werd in 1538 na de dood van zijn broer Pararajasingha ook heerser over de provincie Rayigama, maar bij een eerste grote aanval op Kotte in het jaar daarop, met het expliciete doel zich van de Singalese troon meester te maken, bleken zijn leger en een grote expeditiemacht van zijn tijdelijke bondgenoot, de zamorin van Calicut aan de Malabarkust, nog niet opgewassen tegen de Portugezen. Wel wist Mayadunne in 1545 na een geslaagde veldtocht in het bergland tijdelijk ook de Kanda Udarata te onderwerpen. Bij verdere campagnes in de jaren 1553-1565 werden de Portugezen in fasen teruggedrongen tot hun steunpunt in Colombo en kon Mayadunne in het laatste jaar ten slotte alsnog Kotte innemen. Koning Dharmapala van Kotte (1551-1597), een kleinzoon van Bhuvanekabahu VII die zich in 1557 tot het katholicisme had laten bekeren, bleef onder Portugese bescherming in Colombo echter in naam heerser over zijn rijk. In 1580 vermaakte hij Kotte en onderhorigheden formeel aan de Portugese kroon, waardoor deze gebieden bij Dharmapala's overlijden in 1597 Portugees territoriaal bezit werden.

Dat de Portugezen in 1565 door Mayadunnes legers nooit geheel van Ceylon verdreven konden worden, had zijn oorzaak vooral in hun oppermacht ter zee. Bovendien was in 1560, na jaren van conflict over de activiteiten van Portugese missionarissen in het onafhankelijke koninkrijk Jaffna, dit vorstendom door een grote expeditiemacht onder aanvoering van de vice-koning Constantino de Bragança bezet en tot vazalstaat gemaakt. Niettemin bleef hun positie in het zuidwesten van Ceylon na 1565 nog decennia lang onzeker. Tussen 1571 en 1581 was Colombo continu ingesloten door de legers van Mayadunne en zijn jongste zoon Tikiri Bandara, die hem in het laatste jaar opvolgde als koning Rajasingha I van Sitavaka (1581-1593). Deze maakte zich in 1582 opnieuw meester van het vorstendom in de Kanda Udarata, waarna in juli 1587 het beleg van Colombo werd hernieuwd, ditmaal met een legermacht van niet minder dan 50.000 man en ruim voorzien van musketten, artillerie en krijgsolifanten. Ook deze poging bleek uiteindelijk echter tevergeefs; eind februari 1588 moest Rajasingha zijn troepen terugtrekken, nadat uit Goa Portugese versterkingen waren aangekomen en in de bezette districten in het bergland een opstand was uitgebroken, die vanzelfsprekend onmiddellijk werd gesteund door de Portugezen.

Een Portugees-Kandiaanse expeditie kon aldus in 1590 Rajasingha uit de Kanda Udarata verdrijven, waarna een tot het katholicisme bekeerde neef van de in 1582 verdreven vorst Karaliyadde Bandara (1552-1582) van 'Candea', zoals het prinsdom in Portugese bronnen doorgaans werd genoemd, onder de naam Dom Felipe als vazalvorst werd geïnstalleerd. Deze overleed evenwel in het volgende jaar, mogelijk door vergiftiging op last van een van de Kandiaanse aanvoerders, Konappu Bandara, die zich daarop de troon toeëigende onder de vorstennaam Vimala Dharma Suriya I (1591-1604). Diens positie werd in de volgende jaren direct al bedreigd door zowel de Portugezen, die op grond van hun verdrag van 1590 met Dom Felipe aanspraken maakten op het oppergezag over de Kanda Udarata en derhalve Vimala Dharma Suriya niet als vorst van deze gebieden erkenden, als door Rajasingha I van Sitavaka. Deze laatste ondernam in 1592 een grote veldtocht om de verloren Kandiaanse provincies te heroveren, maar leed daarbij een gevoelige nederlaag. Op de terugtocht naar Sitavaka overleed hij begin 1593 onverwacht door een bloedvergiftiging, waarmee dit rijk plotseling zonder adequate leiding kwam te verkeren. Zijn zoon Rajasuriya (1593-1594) bleek een zwak heerser en werd binnen enkele maanden bij een paleisrevolte vermoord, waarop zijn legeraanvoerder Manampera of Jayawira Bandara met zijn gehele korps overliep naar Kotte, dat in naam nog altijd werd geregeerd door koning Dharmapala. Deze onvoorziene wending bracht aldus het gehele zuidwesten van Ceylon in korte tijd onder volledige controle van de Portugezen, een situatie die kort nadien formeel bekrachtigd werd door het genoemde legaat aan de Portugese Kroon bij Dharmapala's dood in 1597.

Met de onverwachte ondergang van Sitavaka leek zich in 1594 voor de Portugezen opeens ook een gunstige gelegenheid te presenteren om voorgoed af te rekenen met de laatste inheemse tegenstander van betekenis, Vimala Dharma Suriya in 'Candea' c.q. Kandy. Een grote expeditie onder aanvoering van de kapitein-generaal (gouverneur) Pedro Lopes de Sousa, waaraan ook Jayawira Bandara met 9000 lascorijns (ook: lascarins, inheemse soldaten) van Kotte deelnam, bezette medio 1594 zonder veel tegenstand de hofstad, maar kwam daar spoedig in de problemen door gebrek aan proviand en de voortdurende guerrilla-aanvallen door Kandiaanse benden. Bij De Sousa rees na enige tijd de verdenking dat Jayawira Bandara in het geheim met de tegenstander samenspande. Nadat de laatste bij een hoog opgelopen ruzie over deze beschuldiging door de Portugese legerleider persoonlijk was gedood, liepen zijn inheemse troepen inderdaad en masse over naar Vimala Dharma Suriya en was De Sousa eind september gedwongen zich met het restant van zijn legermacht terug te trekken. Tijdens de terugtocht naar Kotte liep de colonne op 6 oktober 1594 in een hinderlaag, waarbij de Portugezen vernietigend werden verslagen en Pedro de Sousa zelf dodelijk gewond raakte. De overlevenden onder de Portugezen waren nadien jarenlang in Kandy tewerkgesteld bij de herbouw van het koninklijke paleis en de hofstad. Slechts een 50-tal werd met afgesneden oren en uitgestoken ogen naar Colombo gestuurd om het nieuws van Vimala Dharma Suriya's complete overwinning over te brengen en de Portugese gezaghebbers te doordringen van zijn vastbeslotenheid de herstelde zelfstandigheid van het Singalese koninkrijk tot elke prijs te verdedigen.

De afschrikkende werking van deze zet bleek maar tijdelijk. Vanaf 1599 volgden periodiek opnieuw Portugese operaties tegen het nieuwe rijk van Vimala Dharma Suriya, die echter steeds stukliepen op het verzet van de Kandianen. Het was in deze situatie van bijna permanente oorlog dat in 1602 het eerste Nederlandse gezantschap onder leiding van Joris van Spilbergen in Ceylon aankwam en als mogelijke medestander in de strijd tegen de Portugese vijand in Kandy de deuren wijd open vond voor een voordelig bondgenootschap met het koninkrijk.[1]

Eerste contacten met de VOC en haar voorcompagnieën, 1599-1637

Anders dan vaak gedacht was Van Spilbergens befaamde missie in 1602 niet de allereerste Nederlandse aanraking met Ceylon en evenmin de eerste onderneming opgezet met het expliciete doel dit eiland te verkennen.

In maart 1598 waren door de Veerse koopman Balthazar de Moucheron twee schepen naar Atjeh uitgezonden, de *Leeuw* en de *Leeuwin* onder opperbevel van Cornelis de Houtman, die eerder dat jaar teruggekomen was van de 'Eerste Schipvaert'. Deze tocht eindigde in de Oost voortijdig met de beruchte overval door de Atjehers op de schepen in september 1599, waarbij Cornelis de Houtman en ruim zestig andere opvarenden werden gedood en zijn broer Frederik met bijna dertig man gevangen werd genomen. Onderhandelingen om hen vrij te kopen liepen vooralsnog op niets uit, waarop de twee schepen eind november 1599 door gebrek aan proviand gedwongen waren de thuisreis te beginnen, onder bevel van de commies Guyon Lefort, een neef van De Moucheron. Het relaas van deze reis is onder meer bewaard gebleven in een verslag van de Engelse stuurman op de *Leeuw*, John Davis. Daarin wordt aangetekend dat op 6 december (16 december volgens de toen nieuwe, Gregoriaanse tijdrekening), met koers op het 'Ile Zeilon' om zo snel mogelijk de krappe voedselvoorraden aan te vullen, 'by God's great goodnes wee tooke a ship of Negapatam, which is a Citie in the Coast of Coromandell, shee was laden with Rice bound to Achien. There were in her threescore persons, of Achien, of Java, of Zeilon, of Pegu, Narsinga, and Coromandel. By these people wee learned that in Zeilon there is a Citie named Matecalou, a place of great Trade, and that there wee might load our ships with Sinamon, Pepper and Cloves. They also said that in Zeilon were great store of precious stones and Pearles : that the Countrey doth abound with all kind of Victuals, and that the King is an exceeding Enemie to the Portugals, they also told us of a Citie named Trinquanamale, where was the like Trade.'[2]

Na de rijst en andere bruikbare handelswaar uit het gekaapte schip te hebben overgeladen en ook nog twaalf bemanningsleden onder dwang aan boord te hebben genomen – over hun verdere lot is niets meer bekend – liet Lefort de koers verleggen om te pogen deze rijke handelsplaatsen 'Matecalou' (zuidelijk van het huidige Batticaloa) en 'Triquanamale' (Trincomalee) op de oostkust van Ceylon te bezeilen, in de hoop daar ten minste nog enig commercieel resultaat voor de expeditie te behalen. Door voortdurende tegenwind slaagde men daar echter niet in en na ruim twee weken van vergeefs kruisen werd op 28 december 1599 (c.q. 8 januari 1600) door de scheepsraad besloten de thuisreis te vervolgen. In augustus 1600 waren de *Leeuw* en *Leeuwin* terug in Zeeland, waar Leforts veelbelovende rapportage over de rijkdommen van Ceylon voor De Moucheron reden genoeg was om voorbereidingen te treffen voor een nieuwe expeditie, die medio 1601 zou moeten uitzeilen.

Iets van die nieuwe informatie over het eiland moet toen ook wel De Moucherons concurrenten van de Zeeuwse Compagnie bereikt hebben, want tot de instructies voor de vier schepen die voor deze onderneming onder bevel van Cornelis Bastiaensz op 28 januari 1601 naar Atjeh vertrokken, behoorde uitdrukkelijk een opdracht Ceylon aan te doen. Deze vloot, bestaande uit de *Zeelandia*, *Middelborch* en *Langenberghe* en het jacht *De Sonne*, ging op 14 augustus 1601 voor anker op een niet nader benoemde rede aan de oostkust van Ceylon, waar men van de plaatselijke bevolking evenwel te horen kreeg dat ter plaatse geen winstgevende handel mogelijk was. De plaats in kwestie was zeker niet 'Matecalou' of 'Trinquanamale', maar een nadere verkenning naar deze twee havens, die toen de voornaamste toegangen voor de overzeese contacten met het koninkrijk Kandy vormden, werd niet uitgevoerd. Na deze opmerkelijk summiere afhandeling van de instructies ten aanzien van Ceylon werd vervolgens al op 23 augustus de rede van Atjeh bereikt, vanwaar de *Zeelandia* en de *Langenberghe* begin juli 1602 in Zeeland terugkeerden, met aan boord een gezantschap van de sultan naar het stadhouderlijke hof van prins Maurits.[3]

Begin mei 1601, dus nog voor de resultaten van de expeditie van de Zeeuwse Compagnie bekend waren geworden, was intussen ook de vloot van Balthazar de Moucheron gereed voor de afvaart. Op de vijfde van de maand vertrokken van Veere zijn schepen *Het Schaep* en *De Ram* en het jacht *Het Lam*, onder opperbevel van de 'generael' Joris van Spilbergen (ook: Speilbergen) op het *Schaep* en met Guyon Lefort als bevelheber op de *Ram*, voor de geplande reis via Ceylon naar Atjeh, met aan boord onder meer een aanbevelingsbrief van prins Maurits voor de 'Maharadja' van het eiland. De gebeurtenissen tijdens deze historische onderneming zijn goed bekend uit het *Historiael Journael* dat tot 27 mei 1603 werd bijgehouden door de stuurman op het *Schaep*, de Enkhuizenaar Cornelis Jansz Vennip, en dat na diens overlijden op 15 juni door een onbekende schrijver werd voortgezet tot de thuiskomst in Zeeland op 24 maart 1604. Dit verslag verscheen al in 1604 in gedrukte vorm bij Floris Balthasar in Delft en beleefde nadien nog meerdere heruitgaven, het laatst in 1933 in de reeks van de Linschoten-Vereeniging.[4] Het bevat de eerste uitvoerige Nederlandse beschrijving

---

1 Pieris, *Ceylon and the Portuguese*; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 97-112; Yogasundram, *A Comprehensive History of Sri Lanka*, pag. 147-174; Codrington, *A Short History of Ceylon*, pag. 90-133.

2 Ferguson, *The Earliest Dutch Visits to Ceylon*, pag. 5-6.

3 De Jonge, *De Opkomst van het Nederlandsch Gezag in Oost Indië* I, pag. 484-496.

4 *De reis van Joris van Spilbergen naar Ceylon, Atjeh en Bantam 1601-1604*, Werken uitgegeven door de Linschoten-Vereeniging No. XXXVIII, 's-Gravenhage 1933.

van Ceylon op basis van eigen verkenning, inclusief (vanaf de tweede uitgave in 1605) de schematische, maar in hoofdlijnen al opvallend correcte overzichtskaart van het eiland die in deze atlas is gereproduceerd op blad 29.

Joris van Spilbergen was in 1568 in Antwerpen geboren en als zoveel van zijn stadgenoten na de Spaanse verovering in 1585 naar Zeeland uitgeweken, waar hij later enige tijd als officier diende in het garnizoen van het fortje Zeeburg bij Vlissingen. Begin 1598 kwam Van Spilbergen in dienst bij De Moucheron, die hem in april van dat jaar als commies meezond op een vloot van vijf schepen die voor zijn compagnie het eiland Principe in de bocht van Guinee moest bezetten. De expeditie liep op een mislukking uit, maar Van Spilbergens gebleken leiderscapaciteiten bij de vervanging van de spoedig overleden militair commandant van de onderneming, Julius Cleerhagen, verschaften hem in 1600 een positie als 'generael' op een vloot die toen in mei door De Moucheron werd uitgezonden naar Brazilië, zuidelijk Afrika, Atjeh en Bantam. Over het verloop van deze tocht is weinig bekend; voorbij Kaap de Goede Hoop schijnen de schepen niet te zijn gekomen, maar wel kwam Van Spilbergen begin augustus 1600 onverwachts voor Vlissingen terug met een gekaapt Spaans schip. Dit nieuwe bewijs van leiderschap, durf en militair talent zal ongetwijfeld zwaar hebben meegewogen in De Moucherons beslissing om juist hem tot opperbevelhebber te maken van de grote expeditie naar Ceylon en Atjeh in het jaar daarop. Na terugkomst in maart 1604 diende Van Spilbergen onder meer als commies-generaal en kapitein van de soldaten van Zeeland op de gecombineerde vloot onder Jacob van Heemskerck die in 1607 de Spaanse vloot bij Gibraltar versloeg. Zijn laatste grote onderneming was de tweede Nederlandse wereldomzeiling in 1614-1617, waarbij hij opnieuw als expeditieleider optrad; in Deel III: *Indische Archipel en Oceanië* zijn daarvan enkele belangrijke kaarten en tekeningen van de passage door de Straat van Magallanes opgenomen. Joris van Spilbergen overleed begin januari 1620 in zijn latere woonplaats Bergen op Zoom.[5]

Door allerlei tegenslag duurde het na het vertrek van Veere tot half november 1601 voor Van Spilbergens drie schepen de Saldanha-baai bij Kaap de Goede Hoop bereikten, waar de kleine vloot tot 23 december bleef om te verversen en de bemanning gelegenheid tot herstel te geven. Daags nadien al raakte men de *Ram* kwijt, die uiteindelijk pas begin juli 1602 voor de oostkust van Ceylon zou komen. Met de twee andere schepen zette Van Spilbergen via de Comoren en het Negendegraads Kanaal koers naar de Malabarkust; op 4 april verdween ook het *Lam* uit het zicht (het jacht werd half september voor Atjeh teruggevonden), zodat de expeditie op 23 mei 1602 met alleen nog het *Schaep* voor de Portugese vestiging Cochin aankwam. Verder zuidwaarts varend buiten bereik van deze vijandige kust en vervolgens om de zuidpunt van Ceylon heen bereikte men op 30 mei 1602 ten slotte een eerste ankerplaats voor het tegenwoordige plaatsje Tirukkovil aan de oostkust van Ceylon. De volgende dag voer men met hulp van een plaatselijke loods nog iets verder noordwaarts tot de rede van 'Matecalou', waar het *Schaep* de volgende drie maanden zou blijven. Deze rede was niet bij het huidige Batticaloa, dat als nederzetting pas na 1627 ontstond rondom het toen gestichte Portugese fort, maar een zuidelijker gelegen plaats aan een nu deels verzande lagune bij het tegenwoordige dorp Sammanturai, nabij Karativu en Santhamaruthu.[6]

Van Spilbergen werd hier gunstig onthaald door de plaatselijke 'Coninck', in werkelijkheid niet meer dan de sulu disava (ondergouverneur) van de deelprovincie Madakalapuwa (Mattikalapu) onder gezag van de koning van Kandy, maar had veel moeite deze ervan te overtuigen dat hij en zijn mannen geen Portugezen waren. Naar later bleek was de sulu disava tevens schatplichtig aan het Portugese bestuur en had hij steeds repercussies van die zijde te vrezen. Uiteindelijk kreeg men op 10 juni toestemming een commies met klein geleide naar Kandy te sturen om de koning te informeren over de komst van het Nederlandse gezantschap en om audiëntie voor Van Spilbergen zelf te verzoeken. Op 3 juli was de gezant weer terug uit de hofstad, in gezelschap van twee afgezanten van de koning met geschenken en brieven voor Van Spilbergen, en diezelfde dag verscheen geheel onverwacht ook de *Ram* op de rede, meer dan een half jaar nadat dit schip bij de Kaap uit het zicht was verdwenen. Daarop vertrok van Spilbergen zelf op 6 juli met een gevolg van tien man naar Kandy, waar men ongeveer een week later aankwam via een route met omwegen langs 'Nilvaele' (Nilgala), 'Vegamme' (Bibile Wegama) en 'Vintana' (Bintenna of Alutnuwara, nu Mahiyangana) aan de 'Riviere van Trinquamale' (Mahaweli Ganga).

Gedurende de volgende dagen voerde de 'generael' aan het hof intensieve besprekingen met Vimala Dharma Suriya, waarbij aan de koning onder meer de stadhouderlijke brief werd overhandigd en hij een portret van prins Maurits in volle wapenrusting kreeg aangeboden. Van Spilbergen toonde hier nog een andere kant van zijn persoonlijkheid, die de onderneming pas echt tot een succes maakte: zijn diplomatieke talent. Hij vermeed zorgvuldig de indruk te wekken op commercieel gewin uit te zijn; in plaats daarvan presenteerde hij zich nadrukkelijk als afgezant van de stadhouder en de Staten-Generaal, die voor alles gekomen was om de vorst een verbond voor te stellen in de strijd tegen de gemeenschappelijke vijand, de Portugezen. Ter illustratie van deze nobele intentie liet Van Spilbergen in zijn gevolg een buitgemaakte Spaanse vlag (Portugal was sinds 1580 bij Spanje ingelijfd) over de grond meeslepen en deed hij de koning uitvoerig verslag van prins Maurits' recente overwinning in de Slag bij Nieuwpoort. Vimala Dharma Suriya liet zich na aanvankelijke aarzeling graag overtuigen en stelde de nieuwe bondgenoten ten slotte met de nodige vorstelijke retoriek zijn volledige medewerking in het vooruitzicht, militair evenzeer als aangaande de handel. Cornelis Jansz Vennip, die zelf aan Van Spilbergens hofreis deelnam, noteerde in zijn *Historiael Journael*:

'Den Coninck sprack: siet ick, mijn Coninginne, Prins ende Princes sullen op hare schouderen de Steenen, Calck ende anders helpen dragen, so de Heeren Staten ende zijn Princelicke Excellentie believen hier in mijn lant een Casteel te comen maken sullen moghen daer toe sulcke plaetse, haven ofte Baye kiesen als hun sal gheraden vinden. Den Coninck heeft tot dien eynde diversche brieven aen onsen Generael ghegeven, ende hem ghemaeckt zijnen Ambassadeur om die saecke aengaende, te handelen met de Heeren de generale Staten ende zijn Excellentie.'[7]

Overladen met 'gheschencken ende titelen' keerde het gezantschap op 28 juli 1602 terug bij de schepen voor 'Matecalou', minus de schrijver Erasmus Martsberger en de trompetter Hans Rempell, die in Kandy aan het hof achterbleven om de koning te onderrichten in het bespelen van westerse muziekinstrumenten. Op bevel van de koning werden de schepen in de volgende weken beladen met een bescheiden hoeveelheid kaneel, peper en kurkuma en konden ook edelstenen worden ingekocht. Die laatste werden deels betaald met arecanoten, die als lading waren aangetroffen op drie Portugese scheepjes die men in de tweede week van augustus voor de kust wist buit te maken. Intussen was op 9 augustus ook Guyon Lefort nog naar Kandy vertrokken en daar al even goed ontvangen als Joris van Spilbergen. Op 1 september was dit tweede gezantschap terug in 'Matecalou', waarop de scheepsraad besloot daags nadien al te vertrekken, om niet door de nabije omslag in de moesson gedwongen te worden tot een veel langer verblijf. Op die tweede september konden echter nog twee Portugese schepen worden overmeesterd, die op de rede in brand werden gestoken om 'daer mede aen de Singales [te] toonen dat wy de Portugisen vyanden zijn. [...] Alzoo zijn wy in Godts namen den derden September vertrocken naer Achien int Eylandt Sumatra'.[8]

Intussen was in de Republiek bij octrooi van 20 maart 1602 de Verenigde Oost-Indische Compagnie opgericht, die vervolgens al op 31 maart de schepen *Vlissingen*, *Ter Goes* en *Zierikzee* onder opperbevel van vice-admiraal Sebald de Weert naar Ceylon en Atjeh had gezonden, als voorhoede van de grote vloot naar de Indische Archipel die later dat jaar zou vertrekken onder Wybrandt van Warwijck. De Weert was in 1599 schipper geweest op *Het Geloof*, een der schepen in de rampzalige expeditie naar de Oost via de Straat van Magallanes onder De Cordes en Mahu, en had toen als enige de thuishaven Rotterdam weten te bereiken. Zijn ervaring als zeeman en leider stond dus buiten kijf, maar in zijn capaciteiten als diplomaat zou hij van een minder niveau blijken dan zijn voorganger. Na aankomst voor 'Matecalou' op 28 november 1602, dus nog geen drie maanden na Van Spilbergens afreis, verliep zijn missie aanvankelijk al even voorspoedig. Ook hij werd uiterst vriendschappelijk onthaald in Kandy, waar koning Vimala Dharma Suriya zijn ingenomenheid met de onverwacht snelle komst van alweer een gezantschap van zijn nieuwe bondgenoten toonde door de toezegging dat indien de Nederlanders met zijn hulp de Portugezen uit hun versterkte steunpunt Galle (in oudere Nederlandse bronnen bijna altijd aangeduid als Gale) op de zuidwestkust konden verdrijven, de Compagnie zich daar blijvend zou mogen vestigen en bovendien jaarlijks een aanzienlijke hoeveelheid kaneel ten geschenke zou krijgen. De Weert stemde daar in beginsel graag mee in, op voorwaarde echter dat de vorst de kosten van de operaties zou dragen. Daarop werd hem te verstaan gegeven dat zijn gelijktijdige verzoek om een eerste lading kaneel of andere specerij voorlopig niet gehonoreerd kon worden, aangezien daartoe op de volgende oogst gewacht moest worden. Uiteindelijk kwam men overeen dat De Weert eerst in Atjeh versterking van andere Nederlandse schepen zou halen, waarna zo spoedig mogelijk een gezamenlijke aanval op Galle zou worden ondernomen.

Aldus vertrok Sebald de Weert op 14 januari 1603 met de *Zierikzee* van Ceylon; de twee andere schepen waren bij gebrek aan lading voordien al doorgezonden. Bij aankomst in Atjeh op 10 februari trof hij daar naast de *Ter Goes* en de *Vlissingen* ook nog Van Spilbergen met zijn kleine vloot aan, plus de schepen *Hollandia*, *Hollandsche Tuyn* en *Sterre* uit de vloot van Van Warwijck. Na deze laatste in Bantam van zijn onderhandelingen in Kandy op de hoogte te hebben gebracht en toestemming te hebben verkregen voor de vervolgexpeditie tegen Galle, voer De Weert op 3 april met de zes VOC-schepen en Van Spilbergens *Ram* weer af naar Ceylon, met aan boord onder meer twee gezanten van de sultan van Atjeh naar het hof van Vimala Dharma Suriya. Op 25 april ging de vloot op de rede van 'Matecalou' voor anker, waarna terstond een boodschapper naar de koning werd gezonden. Deze bevond zich op dat tijdstip evenwel op veldtocht tegen de Portugezen in het westelijke laagland en liet de vice-admiraal via zijn Nederlandse secretaris Erasmus Martsberger berichten dat de schepen direct naar Galle gedirigeerd moesten worden voor een aanval vanuit zee, terwijl hij zelf met zijn troepen de stad aan de landzijde zou aantasten. Tevens werd De Weert gevraagd de koning vooraf in persoon te ontmoeten.

Toen deze boodschap op 13 mei in 'Matecalou' aankwam, was daar tussentijds echter een nieuwe situatie ontstaan, die de onderneming een onvoorziene wending zou geven. In de eerste plaats was de verstandhouding met de inwoners en de sulu disava van de kustplaats zeer verslechterd doordat een groepje zeelieden en soldaten bij het zoeken naar proviand in de omringende bossen enkele runderen hadden geschoten. Niet alleen behoorden deze aan particuliere eigenaars toe, voor de hindoeïstische Tamil-bevolking ter plaatse was dit ook een regelrechte aanslag op een der basisregels van hun godsdienst – een affront dat alleen maar erger werd gevoeld toen de sulu disava daarop ook nog eens door de Nederlanders om hulp werd gevraagd bij de aankoop van slachtvee voor de bemanningen op de schepen. Verder wilde De Weert vanwege het tijdverlies er niet mee instemmen voorafgaand aan de operaties naar de koning af te reizen. Wel liet hij zijn vloot in gereedheid brengen voor het vertrek naar Galle, maar in plaats daarvan werden tussen 16 en 23 mei voor de oostkust vier Portugese schepen onderschept en overmeesterd. Het nieuws van deze actie werd door Vimala Dharma Suriya met grote vreugde ontvangen; op 30 mei kreeg De Weert bericht dat de koning hem daags nadien persoonlijk in 'Matecalou' zou bezoeken om de overwinning te vieren en de krijgsgevangen Portugezen in ontvangst te nemen. Dit laatste baarde de vice-admiraal de nodige zorg, want tegen de uitdrukkelijke wens van de koning in had hij de Portugezen op grond van een eerder gegeven erewoord enkele dagen tevoren al op twee van de buitgemaakte schepen naar Nagapatnam laten afreizen.

Toen de koning op 1 juni ten slotte daadwerkelijk in 'Matecalou' verscheen, werd hij daar iets buiten de plaats met groot ceremonieel welkom geheten door De Weert en een volledig bewapend geleide van 200 man, waarna het gehele gezelschap zich naar de voorbereide feesttent aan het zeestrand begaf. De precieze toedracht van de gebeurtenissen nadien is niet volledig bekend. Zeker is dat de koning, ongetwijfeld verbolgen over het Nederlandse militair vertoon op zijn grondgebied, aan de vice-admiraal verzocht zijn manschappen naar de schepen terug te zenden en de viering alleen met de hogeren in rang voort te zetten. De in zijn ogen onrechtmatige vrijlating van de Portugezen zal de zaken er niet beter op hebben gemaakt; de koning had hen willen ruilen voor een van zijn zoons, die door de Portugezen gevangen was genomen. Sebald de Weert schijnt zich in de loop van de dag flink bediend te hebben van de wijn die hij voor de gelegenheid aan wal had laten brengen en zich in zijn dronkenschap laatdunkend over de vorst te hebben uitgelaten, die uiteindelijk bevel gaf de vice-admiraal vast te binden tot hij weer bij zinnen zou zijn. In de worsteling die daarop ontstond werd De Weert met zijn officieren gedood, waarschijnlijk buiten het zicht van de koning en wellicht ook zonder diens specifieke opdracht daartoe. Tientallen van de soldaten die naar de schepen teruggestuurd waren en verspreid in kleine groepjes wachtten op hun overbrenging viel hetzelfde lot ten deel; toen de overlevenden ten slotte allen aan boord terug waren, bleken in totaal 47 Nederlanders om het leven gebracht te zijn en zes andere zware verwondingen te hebben opgelopen.

De volgende dag arriveerde een der Atjehse gezanten met een brief van Vimala Dharma Suriya, waarin deze elke verantwoordelijkheid voor het gebeurde afwees en juist De Weert als schuldige aanwees, omdat die van plan zou zijn geweest hem onder valse voorwendsels aan boord van zijn vlaggeschip te lokken (de vice-admiraal had de koning inderdaad uitgenodigd voor een bezichtiging en een feestmaal op de *Zierikzee*) en vervolgens gevangen te nemen. Twee weken later volgde een nieuwe boodschap, ditmaal met excuses van de koning voor de moordpartij en diens plechtige verzekering dat hij nog steeds het bondgenootschap met de Nederlanders wenste, als blijk waarvan hij in Kandy een lading kaneel en peper voor verscheping gereedhield. De scheepsraad besloot daarop een vrijwilliger, de jonge onderkoopman Jacob Cornelisz, naar Kandy te zenden om dit aanbod te bespreken. Deze werd weer uiterst voorkomend ontvangen, maar de toegezegde handelswaar bleek niet aanwezig. Intussen had men elders aan de oostkust toch nog een aanzienlijke lading kaneel kunnen aankopen van particuliere handelaren. Cornelisz keerde op 24 juli in 'Matecalou' terug in gezelschap van enkele gezanten van de koning, die bij De Weerts opvolger Jacob Pietersz, voordien de schipper van de *Hollandsche Tuyn*, opnieuw op herstel en voortzetting van de vriendschap aandrongen. Zij kregen een laatste brief mee waarin die mogelijkheid voor de toekomst niet werd uitgesloten, mits de koning een oprechter houding tegenover zijn beoogde bondgenoten zou aannemen en voor volgende gelegenheden ook steeds twee scheepsladingen kaneel en peper voor de Compagnie in voorraad zou hebben. Op 31 juli 1603 vertrok Pietersz met de laatste vier schepen van de vloot (drie andere waren in juni al teruggezonden naar Atjeh en Bantam), waarmee voor de volgende zeven jaar een einde kwam aan alle directe contacten tussen de VOC en Ceylon.[9]

Vimala Dharma Suriya stierf in 1604 en werd als koning van Kandy opgevolgd door zijn jongere broer Senarat (1604-1635), die begin 1610 toch weer contact zocht met de Compagnie. In februari 1610 hadden twee schepen, de *Eendracht* en de *Cleyn Middelburch*, op weg van de Coromandelkust naar Batavia voor de oostkust van Ceylon een Portugees schip gekaapt en waren nadien voor 'Matecalou' voor anker gegaan. Daar werd na enige tijd van de koning een uitnodiging voor een audiëntie aan zijn hof ontvangen, waarop de scheepsraad de onderkoopman Carolus de Lannoy met klein geleide naar Kandy zond. Deze sloot op 13 april 1610 namens de VOC een contract, dat de Nederlanders in beginsel het exclusieve recht van de overzeese handel in zijn rijk en een permanente vestiging in Ceylon bood, in ruil voor steun in de strijd tegen de Portugezen. Dit kreeg een vervolg in 1612, toen de eerste gouverneur-generaal Pieter Both (1610-1614) een afvaardiging naar Kandy zond onder leiding van zijn speciale gezant Marcellis Boshouwer. Deze kwam op 11 mei van dat jaar met koning Senarat een verdergaand verbond overeen, dat onder meer ook het expliciete recht op de bouw van een Nederlands fort aan de oostkust bij Kottiyar (ook: Koddiyar, Mutur) omvatte. Na ondertekening werd Boshouwer evenwel gedwongen aan het hof achter te blijven, hetgeen natuurlijk bij de Compagnie direct herinneringen aan het lot van Sebald de Weert en de zijnen opriep. Een vervolgexpeditie werd dan ook niet uitgezonden, zodat het uiteindelijk tot 1615 duurde voordat Boshouwer Ceylon kon verlaten, nu als ambassadeur van de koning bij de Staten-Generaal. Via Bantam kwam hij terug in de Republiek, waar het landsbestuur vooralsnog echter al even weinig als de Heren Zeventien bereid bleek zich aan nieuwe avonturen in Ceylon te wagen.

Boshouwer bood daarop in 1617 zijn diensten aan bij de Deense koning Christiaan IV, met wie hij namens de koning van Kandy in het volgende jaar een contract sloot. De aansluitende vlootexpeditie van de pas gestichte Deense Oost-Indische Compagnie onder admiraal Ove Giedde bereikte in mei 1620 de rede van 'Matecalou', waar de Denen echter te verstaan werd gegeven dat het contract van 1618 niet door de koning werd erkend. Boshouwer was tijdens de reis overleden; na langdurige onderhandelingen kon Giedde zelf in augustus 1620 alsnog een nieuw verdrag sluiten, waarbij het gebied rond Kottiyar aan de Deense Kroon in leen werd afgestaan. Tevens werd het recht verleend tot de bouw van een fort ter plaatse, maar nog voordat dit kon worden voltooid werden de Denen hier verdreven door een Portugese expeditiemacht. Voor het Portugese bestuur in Colombo waren deze gebeurtenissen nadien aanleiding om nu ook de oostkust onder eigen controle te brengen, waartoe in de jaren 1624-1628 nieuwe forten werden gebouwd in Trincomalee, iets noordelijk van Kottiyar, en op het eilandje Puliyantivu, het tegenwoordige Batticaloa. Van de kant van de Compagnie werd tot 1638 niets meer ondernomen om Ceylon binnen haar invloedssfeer te brengen. Wel werden met de jaren de Nederlandse aanwezigheid en groeiende maritieme macht in de regio steeds meer voelbaar, als gevolg van de vestiging op de Coromandelkust, de langdurige zeeblokkades van het Portugese bestuurscentrum Goa en de vele succesvolle aanvallen op Portugese schepen, ook in de wateren om Ceylon. Een en ander bleef aan het Kandiaanse hof niet onopgemerkt en in 1636-1637 bracht dit de jonge koning Rajasingha II (1635-1687) ertoe opnieuw steun te zoeken bij de Nederlandse partij, via een rechtstreeks contact met de Hoge Regering in Batavia.[10]

De Compagnie bezet de zuidwestelijke kustprovincies en Jaffna, 1638-1658

Het Kandiaanse koninkrijk was ook na de dood van Vimala Dharma Suriya II in 1604 in bijna permanente staat van oorlog met de Portugezen gebleven, zonder dat een der partijen een beslissing had kunnen forceren. Tot tweemaal toe, in 1611 en 1629, was de hofstad door Portugese legers ingenomen en verwoest, en in 1615-1616 was een totale onderwerping van Kandy alleen mislukt doordat in de kustgebieden in het laatste jaar een grote opstand uitbrak, die de Portugese expeditiemacht in de Kanda Udarata overhaast tot de terugtocht dwong. Pas bij het interim-vredesverdrag van 24 augustus 1617 erkenden de Portugezen eindelijk Senarat als koning van Kandy en werden de wederzijdse grenzen formeel vastgelegd. Daarbij deed Kandy afstand van alle aanspraken op de zuidwestelijke kustgebieden van het voormalige koninkrijk Kotte en op Jaffna, en bevestigden de Portugezen het gezag van de koning over het oostelijke kustgebied tussen Trincomalee en Panama. Het koninkrijk Jaffna kwam in 1619 onder direct Portugees bestuur, nadat ook daar een opstand was neergeslagen. De Portugese bezetting van Trincomalee en Batticaloa leidde na 1628 opnieuw tot openlijke oorlog, die nu aan Kandiaanse kant werd geleid door Senarats zoon en co-regent, de toekomstige koning Rajasingha II. In augustus 1630 leed de hoofdmacht van het Portugees leger onder aanvoering van de kapitein-generaal Constantino de Sá de Noronha een verpletterende nederlaag bij Randeniwela, in het zuidelijke bergland nabij Wellawaya, waarbij ook de landvoogd zelf sneuvelde. Een aansluitend beleg van Colombo door de Kandianen moest echter na meer dan een jaar alsnog worden opgegeven, nadat uit Goa Portugese versterkingen waren gezonden. In januari 1634 kwam het uiteindelijk tot de ondertekening van een nieuw vredesverdrag, dat in hoofdzaak de bepalingen van dat van 1617 volgde, maar de Portugezen nu ook formeel in het bezit van Trincomalee en Batticaloa stelde.[11]

Aldus was de politieke en militaire situatie toen Rajasingha II in 1635 na het overlijden van zijn vader alleenheerser was geworden. Het jaar daarop al richtte hij via de Nederlandse vestiging op de Coromandelkust een verzoek aan de 'Vice-Roy van Jacatra' (gouverneur-generaal Antonio van Diemen, 1636-1645) om toezending van vijf schepen, die hem bij zijn geplande campagnes tegen de Portugese kustforten konden helpen door deze van de zeezijde te blokkeren. In ruil zou de Compagnie na de verovering van de forten een eigen versterking mogen onderhouden in Kottiyar of Batticaloa, terwijl de koning ook de kosten van de Nederlandse steun zou dragen. Zoals de overzichtskaart gemaakt onder Constantino de Sá de Noronha van omstreeks 1628 op blad 30 laat zien, ging het in het oosten en noorden naast Trincomalee en Batticaloa toen in hoofdzaak om de Portugese forten in Jaffna en Mannar, en aan de west- en zuidkust om Negombo, Colombo, Kalutara, Galle en Matara. In het binnenland bezaten de Portugezen onder meer versterkingen in Malwana, Sabaragamuwa en Mennikkadawara, voor de verovering waarvan Rajasingha geen Nederlandse assistentie nodig achtte.

De Hoge Regering reageerde ditmaal positief en bepaalde dat admiraal Adam Westerwold, die in 1637 opperbevelhebber was van de jaarlijkse blokkadevloot voor Goa, na afloop van de operaties aldaar Ceylon zou aandoen om met Rajasingha te onderhandelen. De eerste gezanten die aansluitend via de Coromandelkust naar de koning werden gezonden, vertrokken later in dat jaar in gezelschap van drie waarnemers van het Kandiaanse hof naar de vloot voor Goa, waar het gezelschap op 4 januari 1638 getuige was van de vernietiging van een Portugees eskader door Westerwolds schepen. Kort nadien zond Westerwold al twee schepen vooruit naar Ceylon, onder bevel van vice-admiraal Willem Jacobsz Coster, die op 3 april aankwam voor Trincomalee en op de achttiende van die maand met zijn kleine troepenmacht het beleg sloeg voor het Portugese fort te Batticaloa. Op 10 mei 1638 verscheen hier ook Westerwold met vier schepen, kort daarna gevolgd door koning Rajasingha met een deel van zijn leger. De laatste had kort tevoren, op 28 maart, een complete overwinning behaald op een Portugese invasiemacht van ruim 6000 man onder persoonlijke leiding van de kapitein-generaal Diego de Mello, die eerder dat jaar naar aanleiding van de Nederlands-Kandiaanse contacten opnieuw de hofstad had ingenomen en platgebrand. Bij hun terugtocht uit het bergland waren de invallers bij Gannoruwa, westelijk van Kandy, in een hinderlaag gelopen en bijna tot de man afgeslacht, inclusief de landvoogd zelf. Op het nieuws van de Portugese nederlaag waren direct overal in de kustprovincies opstanden uitgebroken, als gevolg waarvan hun macht in Ceylon buiten Jaffna medio 1638 feitelijk gereduceerd was tot het bezit van de kustforten.[12]

Op 14 mei 1638 gaf de bezetting van het fort te Batticaloa zich over, op voorwaarde van een vrije aftocht; Westerwold liet de ontwapende Portugezen naderhand naar de Coromandelkust overbrengen. De situatie leek nu gunstiger dan ooit voor een snelle verdrijving van de gemeenschappelijke vijand en al op 23 mei kwam het dan ook tot de ondertekening van een tevoren door de Nederlandse partij opgesteld verdrag. Daarin werd in hoofdlijnen bepaald dat de Compagnie de koning militaire hulp zou bieden bij de algehele verdrijving van de Portugezen van Ceylon, dat de kosten van deze bijstand door de koning

5 ibid., pag. xix-liii.

6 Ferguson, *The Earliest Dutch Visits to Ceylon*, pag. 9, 15; Brohier, *Links between Sri Lanka and The Netherlands*, pag. 10-11.

7 *De reis van Joris van Spilbergen naar Ceylon, Atjeh en Bantam 1601-1604*, pag. 49-50.

8 ibid., p. 53.

9 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pag. 31-38; Ferguson, *Earliest Dutch Visits*, pag. 9-12, 56-132.

10 Codrington, *A Short History of Ceylon*, p. 112; Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pag. 214-216.

11 Codrington, *A Short History of Ceylon*, pag. 113-116; De Silva, *History*, pag. 119-120; Yogasundram, *A Comprehensive History of Sri Lanka*, p. 166.

12 Codrington, *A Short History of Ceylon*, pag. 117-118.

Folio 30. Nombre 10. Spilberghe wort tot Matecalo inghehaelt vande principaelste vande Stadt/ende wort voor den Coninck ghebracht: die genaemt is Dermans landagare. Nombre 1. Hier stont den Coninck met een bloot sweert inde handt. Nombre 2. De persoon van Spilbergh. Nombre 3. Verscheyden persoonen die op Instrumenten ende op Trompetten speelden. Nombre 4. Het Hof vanden Coninck. Nombre 5. Een Clooster. Nombre 6. Dese Olyphanten bedreven triumphe. Nombre 7. Dese zijnt die den Generael inhaelden. Nombre 8. Dese jaghen een Hert.
MATI A L
Musesiens
Trompetters
Dese Olyphanten bedreven triumphe

boven / above:

Joris van Spilbergen en zijn geleide worden op deze afbeelding uit het *Historiael Journael* op 5 juni 1602 ingehaald door de 'Coninck' van 'Matecalo', in werkelijkheid de sulu disava (ondergouverneur) van de Kandiaanse deelprovincie Madakalapuwa (Mattikalapu). Dr. R.L. Brohier identificeert de plaats 'Matecalo(u)' als het tegenwoordige Sammanthurai, zo'n 6 kilometer landinwaarts van Karativu aan de oostkust van Ceylon en 40 kilometers zuidelijk van het huidige Batticaloa. De landingsplaats van dit eerste Nederlandse gezantschap was volgens Brohier bij Saintamaruthu, iets noordelijk van Karativu.

This illustration from the *Historiael Journael* shows the welcome on 5 June 1602 accorded Joris van Spilbergen and his retinue by the 'King' of *Matecalo*, in actual fact the *Sulu Disava* (Lieutenant-Governor) of the Kandyan sub-province of Madakalapuwa (Mattikalapu). Dr. R.L. Brohier identifies the place *Matecalo(u)* as the present-day Sammanthurai, some 6 kilometres inland from Karativu on the east coast of Ceylon and 40 kilometres south of present-day Batticaloa. Brohier argues that the landing-place of the first Dutch embassy was near Saintamaruthu, a little to the north of Karativu.

Folio 33. De stadt Vintane is gheleghen op de Riviere Trinquamale, hier werden voor den Coninck van Candy veel Galepen ende andere Schepen ghemaeckt/als by de afbeelding te sien is. Nombre 1.2.ende 3. Hier in dese voorsz Stadt staet een groote Pagode. Nombre 4. Is int rondt hondert ende dertich passen/ dese Luyden zijn seer besich met Ceremonien/ ende gaen mede in Processy/ den Indiaenschen Abt sit inde Processy op een Olyphant. Nombre 5. Dit zijn van haer Monicken. Nombre 6. Dese spelen ende danssen. Nombre 7. Een Clooster. Nombre 8.
Vintane
Palet vā den Coninc
Trikuamala

onder / below:

Deze gravure, ook uit het *Historiael Journael*, toont de stad 'Vintana' (Bintenna of Alutnuwara, nu Mahiyangana) aan de 'Riviere van Trinquamale' (Mahaweli Ganga), die Joris van Spilbergen en zijn begeleiders in juli 1602 passeerde op weg naar het hof in Kandy. De grote stupa of dagoba in het midden, de Maha Raja Viharaya, is ook tegenwoordig nog een der belangrijkste boeddhistische heiligdommen in Sri Lanka.

This engraving, likewise from the *Historiael Journael*, is a depiction of the town of *Vintana* (Bintenna or Alutnuwara, now Mahiyangana) on the 'River of Trinquamale' (Mahaweli Ganga), through which Joris van Spilbergen and his escort passed on their way to Kandy in July 1602. The large stupa or dagoba in the centre, the *Maha Raja Viharya*, is still today one of the most important Buddhist holy places in Sri Lanka.

zouden worden vergoed met gratis leveringen van kaneel en andere producten, en dat in de veroverde forten op kosten van de koning compagniesgarnizoenen zouden worden gelegerd, indien de koning dit nodig achtte. Verder kreeg de Compagnie het exclusieve recht van de overzeese handel in Ceylon, vrij van alle rechten en tollen. Ten slotte verplichtte Rajasingha zich zijn land volledig te sluiten voor de katholieke missie, in welke vorm dan ook. Het contract was opgesteld in een Nederlandse en een Portugese versie, de laatste voor de koning en de andere voor de Hoge regering. In het Nederlandstalige verdrag was echter niet vermeld dat de legering van garnizoenen in de veroverde forten alleen plaats zouden vinden op wens van de koning, een vermoedelijk eerder wel dan niet opzettelijke omissie die in de volgende jaren logischerwijs al direct tot conflicten zou leiden.[13]

Westerwold liet bij zijn vertrek naar Batavia Coster met honderd man in het fort te Batticaloa achter. In juli 1638 werd opnieuw een vloot naar Goa gezonden, ditmaal onder admiraal Anthony Caen, die na afloop van de blokkade conform de instructie begin maart 1639 met zijn twaalf schepen en 1300 man troepen naar Ceylon zeilde. Daar was intussen de Portugese kapitein-generaal Antonio Mascarenhas met hulp van nieuw aangekomen versterkingen erin geslaagd de kustprovincies terug te veroveren op koning Rajasingha, die daarop via Coster aan Caen had voorgesteld de gezamenlijke campagne te beginnen met een aanval op Colombo. Toen de Nederlandse schepen later in maart voor Colombo aankwamen, bleken daar evenwel geen Kandiaanse troepen aanwezig. Na nog twee weken vergeefs te hebben gewacht, besloot Caen door te varen naar Trincomalee, waar de bezetting van het Portugese fort zich na een korte belegering op 2 mei overgaf en korte tijd later naar de Coromandelkust werd overgebracht. Binnen een dag na de verovering verscheen vervolgens ook een Kandiaans leger bij Trincomalee, dat door Caen echter niet in het fort werd toegelaten. In plaats daarvan legerde hij er een sterk compagniesgarnizoen en vertrok daarop naar Batavia om verslag aan de Hoge Regering uit te brengen.

Deze zond laat in 1639 wederom een grote vloot naar Voor-Indië, ditmaal zelfs met 28 schepen, waarvan er elf onder bevel van de directeur-generaal Philip Lucasz en vice-admiraal Willem Jacobsz Coster direct naar Ceylon dienden te zeilen voor een tweede aanval op Colombo. Tevoren werden twee schepen onder bevel van Minne Willemsz Caertekoe naar Batticaloa gestuurd om de koning op de hoogte te stellen, zodat deze tijdig de aanval van de landzijde zou kunnen inzetten. Lucasz arriveerde in december voor Trincomalee, waar het garnizoen in de tussentijd op last van de koning niet van proviand bleek te zijn voorzien. Begin januari 1640 verscheen de vloot voor Colombo, maar opnieuw was daar van het toegezegde landleger van de koning geen spoor te bekennen. Lucasz deed daarop een aanval op het Portugese fort te Negombo, noordelijk van Colombo, dat op 9 februari stormenderhand werd genomen en van een compagniesgarnizoen voorzien. Kort daarna kwam ook Rajasingha hier met een deel van zijn strijdmacht aan, na eerder te zijn opgehouden door een treffen met een Portugese legereenheid. De koning toonde zich begrijpelijkerwijs zeer verontwaardigd over de in zijn ogen eigenmachtige legering van het Nederlandse garnizoen in Negombo en verklaarde alle betrekkingen met de Compagnie vervallen, waarop hij zich met zijn leger naar het binnenland terugtrok. Kort daarna droeg Lucasz, die al geruime tijd ziek was, het bevel over aan Coster en vertrok naar Batavia.

Coster zocht terstond weer contact met Rajasingha met een voorstel tot herziening van het contract. Daarin werd het betwiste artikel over de legering van garnizoenen in de forten vervangen door de bepaling dat Batticaloa en Trincomalee zouden worden overgedragen aan de koning zodra deze de gemaakte kosten voor de verovering van beide forten zou hebben voldaan in kaneel en olifanten. Negombo en de later te nemen Portugese versterkingen zouden door de Compagnie bezet blijven tot ook de daarmee verbonden uitgaven betaald zouden zijn door de koning, waarna de Nederlanders één fort naar keuze zouden mogen behouden. De Portugese hoofdvestiging Colombo diende echter in elk geval ontmanteld te worden. Rajasingha ging uiteindelijk opnieuw akkoord, waarna besloten werd tot een gezamenlijke aanval op Galle. Coster arriveerde hier met zijn vloot op 8 maart 1640 en wist vijf dagen later al met 700 man landingstroepen de Portugese vesting ter plaatse in te nemen, nog voor het Kandiaanse leger was verschenen. Conform de instructie van de Hoge Regering nam Coster hier de titel van gouverneur aan en plaatste hij – voorlopig in naam van de koning – een garnizoen van 200 man in de veroverde sterkte, die in Batavia tevoren al was aangewezen als een plaats die de Compagnie hoe dan ook in bezit zou moeten houden. Kort daarop voldeed Rajasingha een deel van de eerder gemaakte kosten, waarop het fort te Trincomalee werd ontruimd en aan de koning overgedragen.[14]

In juni 1641 kwam in Europa een afzonderlijke wapenstilstand voor tien jaar tot stand tussen de Republiek en Portugal, dat zich in december 1640 los had gemaakt van Spanje. Het nieuws daarvan bereikte Goa en Batavia pas later in 1641 en begin 1642, maar het zou daarna nog tot 10 november 1644 duren voor dit akkoord ook door de Portugese onderkoning en de speciale gezant van de Hoge regering, mr. Joan Maetsuycker, te Goa formeel werd bekrachtigd in een deelovereenkomst voor de duur van acht jaar. In de tussentijd was er sinds de verovering van Galle veel veranderd. Gouverneur Coster was in juli 1640 na mislukte besprekingen met Rajasingha over de proviandering van de garnizoenen en de teruggave van Batticaloa op de terugweg van Kandy met zeven man van zijn geleide vermoord, waarvoor de koning tegenover de Hoge Regering evenwel alle verantwoordelijkheid afwees. Medio 1641 had Rajasingha twee ambassadeurs naar Batavia gezonden, die de verstoorde relatie tot op zekere hoogte hadden kunnen herstellen. In 1643 was daarop het fort te Batticaloa aan de koning overgedragen. Negombo was in november 1640 door de Portugezen heroverd, maar in januari 1644 opnieuw ingenomen door een expeditiemacht van negen schepen met 1500 man troepen onder de raad van Indië François Caron, en vervolgens aanzienlijk versterkt. Caron had tevoren ook de Portugezen verdreven uit het achterland van Galle, dat tot dan toe niet vast in Nederlandse handen was gekomen, en een vergeefse aanval op Colombo gedaan. Op hun beurt belegerden de Portugezen vanaf eind mei 1644 bijna drie maanden lang de compagniestroepen in Negombo, eveneens zonder resultaat. De nadere uitwerking van het verdrag van november 1644 vond twee maanden later plaats in Colombo, met de formele vaststelling op 10 januari 1645 door de kapitein-generaal Filipe Mascarenhas en Maetsuycker van de onderlinge grenzen tussen de zuidwestelijke kustgebieden onder Portugees en Nederlands gezag. Negombo en ommelanden bleef onder de Compagnie, de Portugezen behielden Colombo met achterland, en de grens met de Nederlandse gebieden om Galle werd bepaald op de rivier van Bentota.

De overeenkomst kreeg een opmerkelijk vervolg met een geheim akkoord tussen Maetsuycker en het Portugese bestuur van 9 maart 1645, waarin beide partijen elkaar zelfs steun toezegden in geval van een gewapend conflict met Kandy. Om onduidelijke redenen echter maakte gouverneur Jan Thijssen (ook: Thijsz), die Coster in 1640 was opgevolgd, het bestaan van dit verbond op 25 mei openbaar en verklaarde hij daarmee feitelijk de oorlog aan koning Rajasingha. De gevolgen lieten niet op zich wachten: tot heimelijke vreugde van de Portugezen vielen de Kandianen vanaf eind 1645 steeds weer de kaneellanden van Negombo en Galle binnen en verhinderden zij aldus effectief de exploitatie van deze gebieden door de Compagnie. Medio mei 1646 werd bij Negombo de Nederlandse buitenpost Pannare (ook: Pannala) overrompeld, waarbij onder de compagniestroepen ca. 150 doden vielen en zo'n 500 anderen als gevangenen naar Kandy werden afgevoerd. De Hoge Regering, niet weinig verbolgen over Thijssens 'grove botticheyt', had intussen de diplomatiek onderlegde Joan Maetsuycker als nieuwe gouverneur naar Galle gezonden. Deze slaagde er echter pas in de tweede helft van 1649 in verbetering in de verstandhouding met de koning te brengen, waarna de vrede was hersteld en een nieuw contract gesloten, dat in hoofdlijnen een herhaling was van het verdrag van 1638. In de tussentijd was in Ceylon de facto de strijd met de Portugezen opnieuw ingezet, met de Portugese opstand in de bezittingen van de West-Indische Compagnie in Brazilië als welkome aanleiding.[15]

De laatste, officiële fase in deze strijd begon eind 1652, toen in Batavia bericht werd ontvangen van de afloop van het bestand van 1641 en de Hoge Regering de instructie kreeg de vijandelijkheden binnen 'binnen de limiten van 't Octroy' te hervatten, dus in alle gebieden oostelijk van Kaap de Goede Hoop. In oktober 1652 werd kapitein-generaal Manuel Mascarenhas Honem door gouverneur Jacob van Kittensteijn, die Maetsuycker begin 1650 was opgevolgd, formeel op de hoogte gesteld van de hernieuwde oorlogssituatie en kort nadien bezetten

13 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pag. 252-253.
14 ibid., pag. 254-255.
15 ibid., pag. 256-259; Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pag. 115-134.

compagniestroepen het Portugese fort in Kalutara, ca. 40 kilometer ten zuiden van Colombo. Iets landinwaarts richtten zij een schans op bij het dorp Anguruwatota, die echter al begin januari 1653 door de Portugezen werd veroverd. Een goed jaar later was Kalutara zelf eveneens weer in hun handen, inclusief het aangrenzende kustgebied tot de grensrivier van Bentota, en beheersten zij ook het achterland van Negombo, zonder evenwel het fort in deze plaats te kunnen innemen.

De definitieve omslag in de krijgskansen kwam met de vernietiging in april en mei 1654 van niet minder dan 45 Portugese schepen voor de kust van Malabar door een compagnieseskader van elf schepen onder bevel van de raad-extraordinair van Indië en commandeur Rijklof van Goens (ook: Rijckloff), die in september 1653 door de Hoge Regering als gevolmachtigd commissaris naar Ceylon was gezonden. Deze bijna totale ondergang van hun scheepsmacht in Voor-Indische wateren maakte het de Portugezen nadien praktisch onmogelijk op grote schaal versterkingen en voorraden uit Goa naar Ceylon aan te voeren. Vanwege gebrek aan militair personeel was Batavia in 1654 niet in staat het behaalde voordeel verder uit te buiten, maar nadat later dat jaar voldoende aanvulling uit de Republiek was ontvangen, besloot de Hoge Regering in 1655 alsnog tot een grote expeditie naar Ceylon, met als eerste doel de lang gewenste verovering van Colombo. Mr. Joan Maetsuycker, die in 1653 gouverneur-generaal was geworden, stelde zichzelf vanwege zijn kennis van de plaatselijke verhoudingen beschikbaar als opperbevelhebber, maar dit werd door de Raad van Indië onwenselijk geacht. In zijn plaats vertrok medio augustus 1655 de directeur-generaal Gerard Hulft, een ervaren militair, als commandeur en veldoverste met een vloot van twaalf schepen en 1200 man aan overwegend Europese troepen. Na aankomst voor Ceylon een maand later liet Hulft hen aanvankelijk aan land gaan bij Negombo, maar besloot vervolgens eerst Kalutara in te nemen, waartoe het hele leger weer aan boord werd genomen en naar twee nieuwe landingsplaatsen ten noorden en zuiden van deze plaats werd gebracht.

Op 29 september was Kalutara ingesloten, waarbij Hulft intussen versterking had gekregen van troepen uit Galle onder aanvoering van de kapitein Johan van der Laan en gouverneur Adriaan van der Meijden, die in 1653 Van Kittensteijn was opgevolgd. Op 14 oktober moest het garnizoen zich overgeven; na in het fort een afdoende bezetting te hebben achtergelaten, trok Hulft twee dagen later met zijn hoofdmacht al verder naar Colombo. Halverwege, tussen Panadura en Moratuwa, kwam het op 17 oktober tot een veldslag met een inderhaast uit Colombo gezonden leger onder kapitein Gaspar de Figuera, die eindigde in de bijna totale vernietiging van de Portugezen; van de oorspronkelijk ca. 600 Europeanen sneuvelden er ruim 520, terwijl de verliezen bij de inheemse hulptroepen wellicht nog hoger waren. Achtervolgd door de voorhoede van de compagniestroepen wist De Figuera in de avond uiteindelijk met maar 160 man binnen Colombo terug te komen. Op 21 oktober verscheen Hulft met een deel van zijn troepen voor een eerste verkenning voor Colombo, waar hij zijn hoofdkwartier ten oosten van de ommuurde stad vestigde op een hoogte waarvan de naam, Hulftsdorp (tegenwoordig in Sri Lanka meestal gespeld als Hultsdorf), tot vandaag de dag aan hem herinnert.[16]

Nadat in de volgende weken tot 9 november de stad aan de landzijde was ingesloten met schansen en loopgraven, hoopte Hulft het snelle aanvangssucces in zijn campagne op de 12de te vervolgen met een massale stormloop op de stad, die aan de zeezijde zou worden ondersteund met een aanval door vier van zijn schepen. In totaal beschikte hij toen over ca. 3000 man aan Europese militairen en bewapende zeelieden en intussen waren door Rajasingha ook al zo'n 2000 man hulptroepen ter beschikking gesteld, waartegen de Portugezen slechts enkele honderden verdedigers konden stellen. Niettemin liep de onderneming op een totale mislukking uit. Weliswaar wist kapitein Van der Laan met zijn aanvalscolonne aan de uiterste noordoostkant tot op een van de bastions door te dringen, maar bijna op hetzelfde tijdstip raakte Hulft, die persoonlijk een der andere twee colonnes aan de landzijde leidde, gewond en moest de stormloop in de daarop volgende verwarring worden opgegeven. De verliezen aan Nederlands-Kandiaanse kant bedroegen ca. 800 doden en nog eens 500 gewonden, terwijl bovendien een van de schepen, de *Maegd van Enckhuysen*, bij de aanval verloren was gegaan. Begin 1656 faalden opnieuw herhaalde pogingen om via directe aanvallen door de verdediging te breken, waarna Hulft zich genoodzaakt zag een langdurig beleg voor te bereiden om de stad door uithongering tot overgave te dwingen.

Op 7 april 1656 werd de opperbevelhebber met veel ceremonieel in audiëntie ontvangen door koning Rajasingha, die inmiddels met de hoofdmacht van zijn leger uit Kandy was gekomen en oostelijk van Colombo nabij Malwana een tijdelijke hofplaats had ingericht. Hulft verzekerde de koning dat de val van Colombo nu elke dag verwacht kon worden. Daags na terugkeer in zijn hoofdkwartier, op 10 april, sneuvelde hij door een kogel van een Portugese scherpschutter. Zijn opvolger als veldoverste, gouverneur Adriaan van der Meijden, zond op 18 april een laatste uitnodiging tot overgave aan de Portugese kapitein-generaal, Antonio de Sousa Coutinho. Op diens weigering werd in de volgende weken alles in gereedheid gebracht voor de definitieve stormloop, die uiteindelijk op 7 mei plaatsvond en ditmaal wel met succes werd bekroond: het noordoostelijke bastion São João kwam vast in Nederlandse handen, waarna hier een batterij werd geplaatst waarmee de gehele stad kon worden bestreken. In de ochtend van 12 mei 1656, bijna zeven maanden na het begin van het beleg, tekenden De Sousa Coutinho en Van der Meijden ten slotte het verdrag van overgave, de laatste in naam van 'den Keyserlycke Mayesteyt van Ceylon', de Staten-Generaal en de bewindhebbers van de Compagnie. De Portugese verdedigers werd een vrije en eervolle aftocht uit de stad gegund, waarna zij door de Compagnie zouden worden overgebracht naar Portugal of de Portugese vestigingen in Voor-Indië. Aldus werd om drie uur 's middags de landpoort geopend en strompelden tot ongeloof van de voltallig aangetreden Nederlandse en Kandiaanse troepen met roerende trom en vliegende vaandels 73 levende skeletten naar buiten, de laatste overlevende Portugese militairen, gevolgd door een honderdtal al even uitgemergelde gewapende burgers. De verliezen aan Nederlandse kant waren overigens niet minder groot; van de ca. 3000 man aan troepen en zeepersoneel waarmee de campagne in september 1655 was begonnen, waren er toen nog geen 1300 meer over voor de dienst.[17]

Van der Meijden had getekend mede namens koning Rajasingha, maar zonder deze vooraf in de voorwaarden te kennen. Bovendien weigerde de gouverneur na de overgave van de stad de Kandiaanse hulptroepen toe te laten, laat staan Colombo conform de verdragen van 1638 en 1649 aan de koning over te dragen. Daarmee was direct al weer voldoende aanleiding geschapen voor een nieuw conflict met Kandy, dat in de volgende maanden vorm kreeg in voortdurende invallen en strooptochten door Rajasingha's troepen in de bezette kustgebieden. De koning trok zich met de hoofdmacht van zijn leger terug naar Ruwanwella, halverwege Colombo en Kandy, en trad in oktober 1656 zelfs in contact met de Portugese onderkoning in Goa. De Hoge Regering besloot daarop in het volgende jaar tot een vervolgexpeditie tegen de laatste Portugese bezittingen in het noorden van Ceylon, het voormalige koninkrijk Jaffna en de onderhorige vestiging op het eiland Mannar. Daartoe kreeg Rijklof van Goens, die begin september 1657 als gevolmachtigd commissaris, admiraal en veldoverste met dertien schepen naar Voor-Indië werd gezonden om de compagniesbezittingen te inspecteren, Goa te blokkeren en waar mogelijk de Portugezen aan te tasten, de opdracht in elk geval ook die plaatsen in te nemen.

Na eerst Goa te hebben aangedaan, kwam Van Goens met zeven schepen op nieuwjaarsdag 1658 voor Colombo aan, waar hij in overleg met Van der Meijden 1100 man extra troepen aan boord nam. Eind januari vertrok de vloot naar het Portugese steunpunt Tuticorin aan de tegenover Jaffna op het vasteland gelegen Madurai-kust, waar Van Goens' onderbevelhebber Johan van der Laan al met één schip op de rede lag, in afwachting van voldoende versterking voor een aanval. Bij de verschijning van de andere Nederlandse schepen ontruimde de kleine bezetting hier onmiddellijk het Portugese fort en vluchtte het binnenland in. Vervolgens kwam men op 19 februari 1658 voor Mannar, dat na vier dagen van felle gevechten te land en ter zee – de Portugezen hadden hier acht kleine schepen gestationeerd – werd ingenomen. Een groot deel van de bezetting wist naar Jaffna te ontkomen, maar onder de gesneuvelden aan Portugese zijde was de laatste kapitein-generaal, Antonio de Amaral de Menezes, die ter plaatse met militaire eer werd begraven. Van Mannar trok Van der Laan met 850 man over land en in boten over de lagune van Jaffna naar de hoofdplaats, waar het grote fort op 18 maart door de compagniestroepen werd ingesloten. Aan de zeekant moesten de Portugezen op 26 april het eilandfortje São Francisco bij Kayts, het latere Hammenhiel, na een beleg van ruim twee weken door gebrek aan drinkwater opgeven, waarmee hun laatste mogelijkheid tot bevoorrading van het hoofdfort was afgesneden.

Van Goens en Van der Laan, indachtig de ervaringen bij de aanval op Colombo, besloten de sterke vesting niet te bestormen maar door uithongering en aanhoudende beschietingen rijp voor de overgave te maken. Binnen het fort hadden tot half maart nog duizenden Portugese en inheemse burgers een toevlucht gezocht en onder die condities kon het niet lang duren, zo meenden zij, tot de verdedigers zouden moeten opgeven. Dit bleek evenwel een misrekening; week na week verging, zonder dat de belegeraars enige vordering leken te boeken. Pas op 21 juni 1656 ontving Van Goens uiteindelijk een brief van de Portugese bevelhebber, João de Mello de Sampaio, met een verzoek om een wapenstilstand om de voorwaarden voor de overdracht te bespreken. De volgende dag kwam men tot overeenstemming op een vrije en eervolle aftocht van de bezetting, die nadien per compagniesschip naar Portugal of de Coromandelkust zouden worden gebracht. Anders dan in Colombo werden alle bezittingen van de Portugezen in Jaffna echter verbeurd verklaard, ook de meest persoonlijke. Op 23 juni ging de poort open en marcheerden de ca. 140 overlevende verdedigers naar buiten, tot verbazing van de compagniestroepen gevolgd door nog zo'n 3350 burgers en slaven. In totaal, zo werd naderhand duidelijk, waren aan Portugese kant naar schatting tussen de 1600 en 2200 mensen in het fort omgekomen, de meesten door ziekten en hongersnood.

Later die dag werd in de Portugese hoofdkerk door de compagniespredikant Philippus Baldaeus een dankdienst opgedragen. Het thema was Exodus 17 vers 15, 'En Mozes bouwde een altaar; en hij noemde deszelfs naam: De Heere is mijn Banier', een verwijzing naar het definitieve einde van het katholieke Portugese bewind in Ceylon en zijn eigen komende taak als verbreider van het protestantse christendom in het rijk van Jaffna. Of, zoals P.E. Pieris het in 1920 zo expressief formuleerde in zijn Ceylon and the Portuguese: 'And where the triumphant strains of the Te Deum had so often celebrated the victories of de Oliveira, there rose the deep guttural voices of the Hollanders, rendering thanks to the Almighty God that at length this blood-stained country was entirely rid of the Portuguese.'[18]

Confrontatie en consolidatie; politieke en militaire ontwikkelingen 1658-1760

Rijklof van Goens en Van der Laan zetten hun campagne na de val van Jaffna direct voort aan de Coromandelkust, waar in juli 1658 al de Portugese vestiging Nagapatnam (Negapatnam, Nagappattinam) werd ingenomen. Vervolgens ging de vloot door naar de Malabarkust en veroverde daar in december de stad Coilan (Quilon), waarna de expeditiemacht voorlopig naar Ceylon terugkeerde. Een grote vervolgcampagne tussen november 1661 en februari 1663, opnieuw onder opperbevel van Van Goens, bracht ook alle overige Portugese vestigingen aan de Malabarkust onder gezag van de Compagnie, met uitzondering van de hoofdzetel Goa. Daarmee was de mogelijkheid van een Portugese herovering van de kustlanden in Ceylon praktisch uitgesloten en kon alle aandacht van het compagniesbestuur op het eiland uitgaan naar de consolidatie van de eigen positie en de herinrichting en exploitatie van de veroverde gebieden.[19]

Rijklof van Goens was van 1662 tot 1675 gouverneur van Ceylon, met een onderbreking van eind 1663 tot begin 1665, toen hij in Batavia verbleef en dit ambt werd waargenomen door Jacob Hustaert. Onder zijn expansionistische bewind en dat van zijn zoon en opvolger bleven de Nederlands-Kandiaanse relaties tot ca. 1680 overwegend gespannen, waarna in de laatste regeringsjaren van koning Rajasingha II en vooral na zijn dood in 1687 de verstandhouding geleidelijk aan verbeterde. Ook in die latere, meer ontspannen fase bleef het algemene beleid van de Compagnie evenwel in hoofdzaak ongewijzigd. Op commercieel terrein was dit conform de grondslag van de VOC uiteraard gericht op een zo gunstig mogelijke exploitatie, met speciale aandacht voor de noodzaak om de compagnieslanden met betrekking tot de interne uitgaven, de voedselvoorziening en andere maatschappelijke behoeften zelfvoorzienend te maken, met andere woorden, niet tot last van de winsten op het kaneelmonopolie en de overige overzeese handel te laten komen. Politiek en militair werd het beleid afgestemd op ten minste een stabilisering van de bereikte machts- en bezitsverhoudingen, onder zo gering mogelijke inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van het koninkrijk Kandy. In de praktijk betekende dit onder meer dat de veroverde Portugese forten en de kustgebieden niet aan de koning teruggegeven zouden worden, onder voorwendsel dat de oorlogsuitgaven nog niet waren voldaan aan de Compagnie. Tegelijkertijd diende de koning op vrijblijvende wijze tevreden gehouden te worden met formele eerbewijzen, geschenken en dergelijke, temeer daar altijd zijn medewerking vereist was om de compagnieslanden winstgevend te kunnen exploiteren. Tevens moest tot elke prijs voorkomen worden dat het koninkrijk banden aanknoopte met andere Europese mogendheden, vanwege het gevaar dat de Engelse, Franse of Portugese concurrenten alsnog voet aan de grond in Ceylon zouden krijgen in de kustgebieden die niet door de Compagnie werden beheerst.

De verhouding tot Rajasingha II was na Van der Meijdens weigering om het veroverde Colombo aan de vorst over te dragen, in 1656 grondig verstoord geraakt; de koning, zoals Stapel het treffend uitdrukt, was het voorgoed duidelijk geworden 'dat hij, door indertijd de hulp der Nederlanders tegen de Portugeezen in te roepen, den duivel had ingehaald om Beëlzebub uit te drijven'. In 1659 had de gouverneur buiten het compagniesgebied ook Chilaw en Kalpitiya bezet, waarmee Kandy aan de westkust van zijn laatste mogelijkheden tot vrije overzeese handel werd beroofd. Rajasingha op zijn beurt ontving in 1664 via zijn laatste haven Kottiyar aan de oostkust zowel Engelse als Portugese gezanten, maar nog voordat deze contacten tot een concreet resultaat hadden kunnen leiden, was in Kandy een opstand tegen de koning uitgebroken en had deze zich begin 1665 vanuit zijn vluchtplaats Hanguranketa om hulp tot Van Goens moeten wenden om zijn rijk weer onder controle te krijgen. Deze greep onmiddellijk de geboden kans. Compagniestroepen bezetten later in 1665 delen van de provincie Sabaragamuwa en van de Vier en Drie Korales, waar onder meer in Bibilegama, Ruwanwela en Narangoda (Arandora) versterkingen werden aangelegd. Het compagniesterritorium in het zuidwesten bereikte daarmee ongeveer dezelfde uitbreiding als dat onder Portugees gezag voor 1630. Verder legde Van Goens tegen de wens van de koning in 1665 opnieuw een garnizoen in Trincomalee en in 1668 ook in Batticaloa, waartoe beide forten aansluitend compleet werden herbouwd en bij Kottiyar in het laatste jaar nog een versterkte nevenpost werd gevestigd.[20]

De compagniesbelangen in Ceylon leken daarmee voorlopig afdoende beveiligd, maar in 1670 ontstonden opnieuw spanningen toen vanaf augustus overal in de pas geannexeerde gebieden Kandiaanse troepen binnenvielen. In oktober van dat jaar werd het Nederlandse fortje in Narangoda onder de voet gelopen en de overlevende bezetting als gevangenen weggevoerd, en kort daarop volgden ook – vergeefse – aanvallen op de nieuwe compagniesvestigingen aan de oostkust. Een diplomatieke missie in 1671 naar Hanguranketa, dat na de opstand van 1664-1665 Rajasingha's permanent verblijf was geworden, om de gevangenen vrij te krijgen en een blijvende vredesregeling te treffen, liep op niets uit. De situatie kreeg onverwacht een dreigend karakter toen in maart 1672 voor Trincomalee een Frans eskader van negen oorlogsschepen en enkele kleinere vaartuigen onder admiraal Jacques de la Haye verscheen, met het doel in Ceylon een versterkt centraal etablissement voor de Franse Oost-Indische Compagnie te stichten. Aan boord bevond zich als *Directeur-Général* van deze onderneming de vroegere raad van Indië François Caron, die in 1640 nog Negombo voor de Compagnie had veroverd, maar in 1667 zijn diensten aan de Franse koning Lodewijk XIV had aangeboden en hem bij die gelegenheid zijn voorstel tot deze vestiging had gedaan. De kleine compagniesbezetting in Kottiyar trok zich haastig op Trincomalee terug, na de houten schans in brand te hebben gestoken, waarna de Fransen daar en op het eilandje dat later Compagnies Eiland zou heten (nu Great Sober Island) provisorische versterkingen oprichtten en een gezantschap naar de koning afvaardigden. Als mogelijke bondgenoten tegen de Nederlanders werden zij aan het hof met groot vertoon ontvangen, waarna al op 28 mei 1672 een verdrag werd gesloten dat de Fransen de baai van Trincomalee in leen toekende.

In juli 1672 kwam daarop Rijklof van Goens met twaalf schepen aan bij Trincomalee, maar trof hier de vloot van De la Haye niet meer aan. Na het verdrag waren opnieuw Kandiaanse acties tegen de compagniesforten aan de oostkust ondernomen, in de hoop de Fransen bij de strijd te betrekken, maar dezen hadden zich daarmee niet ingelaten. Op hun beurt hadden de Kandianen geen proviand meer verstrekt, waarop De la Haye naar de Coromandelkust was vertrokken om te proberen daar provisie te vinden, onder achterlating van een kleine bezetting en drie schepen. Deze werden tezamen met de Franse versterkingen terstond overmeesterd door Van Goens' expeditiemacht; de Europese opvarenden en militairen gingen als gevangenen naar Batavia. Later in 1672 werd in Colombo bericht ontvangen van het uitbreken van de oorlog met Frankrijk en Engeland, waarmee de weg vrijkwam voor verdergaande actie. In juni 1673 sloot een door Van Goens uitgezonden eskader onder vice-admiraal Anthonie Pavillioen de vloot van De la Haye in op de rede van het voorheen Portugese São Thomé, nabij Madras, dat in juli 1672 door de Fransen was ingenomen. Aan de landzijde belegerd door troepen van de inheemse vorst, moest De la Haye zich met het restant van zijn mannen door hongersnood gedwongen in september 1674 alsnog overgeven, waarna zij op twee in bruikleen gekregen schepen naar Frankrijk mochten terugkeren. Het jaar tevoren, in september 1673, was iets verder noordelijk aan de Coromandelkust bij Mazulipatnam een mogelijk nog belangrijkere Nederlandse overwinning behaald, toen hier een vloot van tien Engelse oorlogsschepen vernietigend was verslagen door een compagniesvloot uit Batavia onder commandeur Cornelis van Quaalbergen. Deze beide succesvolle acties vestigden toen voor lange tijd de dominantie van de Compagnie onder de Europese vestigingen aan de Coromandelkust, waarmee voor de volgende tientallen jaren ook elke dreiging van een nieuwe Franse of Engelse inmenging in Ceylon was weggenomen.[21]

Binnenlands duurde de latente oorlogssituatie gedurende de verdere ambtsperioden van Van Goens en die van zijn zoon Rijklof van Goens de Jongere (1675-1680, met zijn vader als gouverneur-generaal) onverminderd voort. Beiden waren uitgesproken voorstanders van een doorgaande expansiepolitiek en een navenant harde beleidslijn tegenover Rajasingha II, die zij na de gebeurtenissen van 1664-1665 als een in wezen onmachtig heerser beschouwden. Het tegendeel bleek echter in augustus 1675, toen een leger van de koning het compagniesfort te Bibilegama (nabij het huidige Ratnapura) in de provincie Sabaragamuwa overrompelde en de gehele overlevende bezetting in triomf naar het hof in Hanguranketa meevoerde, terwijl drie jaar later Kandiaanse troepen zelfs invallen tot op korte afstand van Colombo ondernamen.

De Hoge Regering in Batavia, toenemend verontrust over de achterblijvende exploitatieresultaten en de steeds hogere militaire uitgaven in Ceylon, zette daarop na het aftreden van gouverneur-generaal Van Goens in 1680 met de aanstelling van de ervaren commandeur van Jaffna Laurens Pijl als gouverneur van Ceylon (1680-1692) een nieuwe, vooral op diplomatie steunende koers uit. Voortaan presenteerden de gouverneurs zich tegenover de vorst namens de Compagnie formeel als diens vazallen of stadhouders en verplichtten zij zich tot een jaarlijks ceremonieel gezantschap naar het hof voor het uitwisselen van geschenken en brieven, terwijl omgekeerd ieder jaar in Colombo een hoge vertegenwoordiging van de koning werd verwacht. Tegelijkertijd dienden evenwel geen wezenlijke concessies gedaan te worden, buiten de in 1677 al toegezegde ontruiming van de gebieden die in 1664-1665 waren geannexeerd. Ten aanzien van de steeds herhaalde Kandiaanse eisen tot opening van de compagnieshavens voor de eigen handel van het koninkrijk toonde Batavia zich aanvankelijk bereid, als gebaar van verzoening, om daaraan in beperkte mate tegemoet te komen, maar vanaf 1707 bleven de havens definitief gesloten.

De resultaten van de nieuwe opstelling werden spoedig zichtbaar in een begin van normalisering van de wederzijdse betrekkingen. In de laatste jaren van Rajasingha's bewind tot eind 1687 volgden geen militaire confrontaties van betekenis meer, al weigerde de koning nog tot 1684 om ambassadeurs naar Colombo te sturen en werden tot zijn dood ook geen rechtstreekse gezanten van de Compagnie ontvangen aan zijn hof. Rajasingha II stierf op 25 november 1687 en werd opgevolgd door zijn zoon Vimala Dharma Suriya II (1687-1707), een weinig krijgshaftig vorst onder wiens bewind een situatie van overwegend vreedzame coëxistentie gebaseerd op wederzijdse afhankelijkheid werd bereikt. De in 1664-1665 geannexeerde gebieden werden in 1687-1688 inderdaad aan de koning geretourneerd, terwijl deze in het laatste jaar als blijk van goede wil de honderden Nederlandse gevangen uit Kandy liet vertrekken, van wie sommigen daar toen al tientallen jaren verbleven. Niettemin bleven ook in deze periode wrijvingen niet uit en liet de koning van tijd tot tijd zijn invloed gelden door de grenzen naar zijn koninkrijk te sluiten en de kaneelschillers uit de compagnieslanden terug te roepen, maar onder de gematigde gouverneurs Thomas van Rhee (1692-1697), Gerrit de Heere (1697-1702) en Cornelis Jan Simonsz (1703-1707) werd steeds weer een diplomatieke uitweg uit de conflictsituatie gevonden.[22]

Onder de laatste koning uit de oude Kandiaanse dynastie, Narendra Singha (1707-1739), bleef deze verhouding in hoofdzaak gehandhaafd, al namen de wederzijdse spanningen geleidelijk aan wel toe. Aanleiding daarvoor was aanvankelijk vooral de volledige sluiting van de havens voor de handel van het koninkrijk in 1707, maar later richtte de Kandiaanse onvrede zich ook op de toenemend stringente grondpolitiek in de compagnieslanden. Die leidde onder meer tot steeds verdergaande bepalingen ter bescherming van de natuurlijke kaneelbossen, waardoor de bevolking minder nieuwe landbouwgronden kon ontginnen, terwijl tegelijkertijd de Compagnie ernaar streefde alle gronden waarvan de opgezetenen via de landregisters of tombo's geen eigendoms- of gebruiksrechten konden aantonen, onder direct eigen beheer te nemen. Daarnaast was er bijna altijd veel ontevredenheid bij de Chalia's (Salagama, ook: Chialia), de kaste der kaneelschillers, zowel om de geringe betaling in het algemeen als vanwege allerlei illegale extra werkzaamheden en heffingen waaraan zij door corrupte compagniesdienaren werden onderworpen. Tijdens de ambtsperioden van de gouverneurs Hendrick Becker (1707-1716), Isaac Augustijn Rumpf (1716-1723) en Johannes Hertenberg (1723-1725) kwam het nog niet tot confrontaties van betekenis, al waren in 1716 en 1719-1720 wel opnieuw de grenzen met Kandy gesloten. Ook onder het wanbestuur van Petrus Vuyst (1726-1729, in 1732 in Batavia ter dood veroordeeld en geëxecuteerd) en het corrupte bewind van zijn opvolger Stephanus Versluys (1729-1732, zijn portret met op de achtergrond een aanzicht van Colombo is afgebeeld op blad 108) bleef het nog rustig, maar in 1734 brak

16 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pag. 311-313; Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pag. 140-148.

17 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pag. 313-314; Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pag. 149-161; Pieris, Ceylon and the Portuguese, pag. 268-286.

18 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pag. 315-318; Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pag. 162-170; Pieris, *Ceylon and the Portuguese*, pag. 287-290.

19 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pag. 319-331.

20 De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 133-137; Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pag. 6-10.

21 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pag. 372-376; Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pag. 11-14.

22 Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pag. 14-31; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 138-142, 151-152.

ten slotte in het gehele zuidwestelijke kustland een openlijke opstand uit. De regerend gouverneur Diederik van Domburch (1732-1736), wiens bewind eveneens overschaduwd werd door verdenkingen van onregelmatigheden, overleed terwijl de rebellie nog in volle gang was en de opstandelingen zelfs de onmiddellijke omgeving van Colombo bedreigden.

De krachtige hand en diplomatieke geest die de Hoge Regering nu nodig achtte om het compagniesgezag te herstellen, arriveerden medio 1736 in de persoon van de energieke gouverneur Gustaaf Willem baron van Imhoff (1736-1740), de latere 'hersteller' en gouverneur-generaal (1743-1750). Koning Narendra Singha, die tot dan toe de opstand heimelijk had gesteund, verklaarde zich op Van Imhoffs aandringen neutraal in het conflict, waarna de rebellie spoedig verliep en de rust ogenschijnlijk terugkeerde. In zijn verdere bewind zette Van Imhoff de gewraakte landpolitiek echter onverminderd voort, evenals na hem de gouverneurs Willem Maurits Bruyninck (1740-1742), Daniël Overbeek (1742-1743), Julius Valentijn Stein van Gollenesse (1743-1751), Gerard Jan Vreelandt (1751-1752) en vooral Johan Gideon Loten (1752-1757) en Jan Schreuder (1757-1762). Het was ook juist Van Imhoff die de aanmaak van nieuwe tombo's in de zuidwestelijke kustlanden in gang zette en, mede in verband daarmee, de aanzet gaf tot de verdere uitbreiding en professionalisering van de landmeterij en de kaartenproductie in Ceylon (zie het volgende hoofdstuk).[23]

Van Imhoffs vertrek in 1740 volgde kort na het overlijden van koning Narendra Singha, die geen kinderen naliet en als opvolger tevoren de broer van zijn echtgenote had aangewezen, een lid van het vorstenhuis van Madurai. Deze werd ingehuldigd als koning Vijaya Rajasingha (1739-1747), onder wiens regering de druk op het compagniesgezag vooral na het aantreden van gouverneur Stein van Gollenesse in 1743 opnieuw werd opgevoerd door periodieke invallen in het laagland, aanvallen op de Nederlandse buitenposten aan de oostkust en min of meer openlijke smokkelhandel via de officieel gesloten Kandiaanse haven Puttalam. Vijaya Rajasingha overleed al in 1747, eveneens kinderloos, maar zijn aangewezen opvolger Kirthi Sri Rajasingha (1747-1782) zette de hardere lijn met kracht voort. De nieuwe vorst, ook uit de vorstelijke familie van Madurai, verwierf zich bij zijn onderdanen groot aanzien door zijn actieve politiek tot herleving van het boeddhisme in Ceylon, een beleid waartoe zijn voorganger al de aanzet had gegeven en waarvoor in 1747 en 1750 – met hulp van de Compagnie – via Batavia godsdienstige missies naar Siam en Pegu waren gezonden. Dit boeddhistisch reveil, in eerste instantie vooral bedoeld om de positie van deze uitheemse en van oorsprong hindoeïstische vorsten te versterken, leidde in de volgende jaren tot een krachtige herleving van het Singalese zelfbewustzijn, in de compagnieslanden evenzeer als in het koninkrijk. Toen begin 1757 Jan Schreuder als opvolger van Gideon Loten in Colombo aankwam met een hernieuwde weigering van de Hoge Regering te Batavia om de koning een aandeel in de olifantenhandel te geven en de haven van Puttalam te openen, en onder zijn bewind vervolgens de grondpolitiek in de volgende jaren met uiterste strengheid werd doorgezet, waren daarmee ditmaal alle ingrediënten bijeen voor een groot conflict, dat ten slotte begin 1761 losbarstte met een massale Kandiaanse aanval op Matara en andere compagniesforten in het zuidelijke kustland.[24]

Kandy en de compagnieslanden omstreeks 1760; een vergelijkende typering

Het rijk van Kandy verkeerde aan de vooravond van de grote oorlog al bijna een eeuw in vergaand isolement; overzeese contacten met de buitenwereld konden sinds ca. 1675 in feite alleen nog plaatsvinden met toestemming en actieve medewerking van de Compagnie, die naast de eigen kustlanden ook de Kandiaanse havens Trincomalee, Kottiyar, Batticaloa, Panama, Puttalam en Chilaw in bezit had of controleerde. Die situatie had Kandy tot op zekere hoogte afhankelijk gemaakt en verarmd, maar tot een vermindering van het vorstelijke prestige en gezag onder de Singalese bevolking had dit niet geleid, ook niet in de bezette kustlanden. Evenmin was de maatschappelijke structuur in het rijk merkbaar verzwakt of in belangrijke mate onder westerse invloed gekomen. Opmerkelijk in deze periode als geheel was juist de grote mate van interne bestuurlijke stabiliteit en continuïteit, die op het hoogste niveau onder meer tot uiting kwam in de relatief probleemloze opvolgingen aan het hof.

Het kernland van het koninkrijk werd gevormd door de zogeheten Kanda Uda Pas Rata, de oorspronkelijke 'Vijf Rijken op de Bergen' in het centrale bergland rondom de tegenwoordige stad Kandy. In de achttiende eeuw was dit gebied verdeeld over negen rata's, kernprovincies, namelijk Udunuwara, Yatinuwara, Tumpane, Harispattuva, Dumbara, Hevahata, Kotmale, Uda Bulatgama en Pata Bulatgama, elk met een raterala of ratemahatmaya als hoofd van het regionaal bestuur. Gezamenlijk werden de rata's omgeven door een gordel van dicht oerbos, die het koninkrijk vrijwel ontoegankelijk maakte voor een Europees leger van enige omvang en dan ook strikte bescherming genoot. De overige, meer perifere delen van het koninkrijk buiten deze barrière waren ingedeeld in twaalf disavani's (ook: disavany, disawany, disavony, letterlijk 'kwartier' of 'kwart'), grotere provincies met aan het hoofd een disava, die binnen zijn bestuursgebied een aanzienlijk grotere zeggenschap had dan de raterala's in de onmiddellijke nabijheid van het hof. De disava's zelf verbleven meestal aan het hof en werden dan in hun provincie op het hoogste niveau vertegenwoordigd door een plaatsvervanger, een disava mohottala. De disavani's waren onderverdeeld in afdelingen, korales, met aan het hoofd een mudaliyar (oorspronkelijk alleen als hoofdman van de militie), en deze weer in districten, pattu's of pattuva's, die onder het gezag van een korale vidane of korala vielen. Op het laagste territoriaal-bestuurlijke niveau vond men de dorpsgemeenschappen, waarvoor binnen elke korale een atukorala verantwoordelijk was; het dagelijkse toezicht werd ter plaatse uitgevoerd door een dorpshoofd of vidane.

Deze provincies vormden de overgang van het bergland naar de lage kustlanden en grensden dus in de late achttiende eeuw bijna alle aan de compagniesgebieden. In het noordwesten vond men de Zeven Korales en de sulu disavani of onderprovincie Puttalam (ook aangeduid als de Rajavanipattu), aan de west- en zuidwestkant lagen de provincies Vier Korales, Drie Korales en Sabaragamuwa (alle drie tussen 1665 en 1688 goeddeels geannexeerd door de Compagnie), en het zuidelijke deel van het bergland en de aangrenzende lagere gebieden werden ingenomen door Udapalata, Walapane en Uva. Ten noorden van het bergland, in het halfdroge gebied dat oorspronkelijk de kern van de klassieke koninkrijken Anuradhapura, Sigiriya en Polonnaruwa had gevormd, lag de grootste provincie, Nuwarakalawiya, die zuidwaarts naar Kandy toe werd begrensd door Matale. Het uitgestrekte halfdroge laagland tussen de bergen en de oostkust werd van noord naar zuid bedekt door de provincies Tamankaduwa, Bintenna en Wellassa, met in de kuststrook de onderprovincies Kottiyarama, Tambalagamuwa, Madakalapuwa (Batticaloa), Munneressama en Panama. Wegen in Europese zin waren er vrijwel niet in het koninkrijk, ook weer uit defensieve overwegingen, evenmin als bruggen over de bredere waterlopen. De voornaamste stad was de hofplaats Senkadagala Srivardhana Pura of Kandy ('Candia' of 'Candea' in Portugese en Nederlandse bronnen), met daarnaast enkele regionale centra als Nilambe, Alutnuwara, Badulla, Hanguranketa (waar Rajasingha II na de opstand van 1664 zijn hof vestigde) en Bintenna (nu Mahiyangana). Overzichten uit de latere compagniestijd van de bestuurlijke hoofdindeling van Kandy en de kustlanden bieden onder meer de kaarten op de bladen 42-43, 48-49, 313 en 382.[25]

De bestuurlijke structuur van het koninkrijk was bij uitstek feodaal-hiërarchisch, met de koning in beginsel als aboluut heerser en opperste landheer. De vorst was tevens wereldlijk leider van de boeddhistische geloofsgemeenschap in zijn rijk, formeel vertegenwoordigd door de sangha of orde van monniken. In zijn bestuurstaak over het rijk als geheel werd de koning bijgestaan door de Koninklijke Raad of Amatya Mandalaya, die was samengesteld uit de gouverneurs van de rata's en de disavani's, dus de raterala's en de disava's, de twee adigars of maha nilames, eerste ministers of opperste raadslieden, en de eerste secretaris van het hof, de maha mohottala. In de praktijk regelden zij de staatszaken en verleende de vorst als regel zijn goedkeuring aan de genomen besluiten, maar de koning kon indien hij dit wenselijk achtte ook geheel op eigen gezag regeren. Deze en andere hogere functionarissen werden benoemd door de koning en waren voor hun ambt aan hem een jaarlijks tribuut verschuldigd, dat in hoofdzaak werd bekostigd uit de opbrengsten van het land dat hun bij de functie in kwestie werd toegewezen. Voor de benoeming zelf moest eveneens bijna altijd worden betaald aan de vorst, hoewel land en ambten ook wel werden uitgegeven als beloning voor bijzondere verdiensten aan het rijk, bijvoorbeeld aan legeraanvoerders na succesvolle veldtochten.

De inkomsten voor bestuurders, hovelingen en andere begunstigden uit de toegewezen rata's, provincies, korales, dorpen en landerijen kwamen uit directe belastingen en uit het principe van de rajakariya, de aan de koning als opperste landheer verplichte herendiensten door de opgezeten agrarische bevolking, die in geld, een deel van de oogst of in dienstverlening voldaan kon worden. Naast de gevestigde territoriale indeling bezat de koning echter overal in zijn rijk aanzienlijke landerijen en ook dorpen onder eigen beheer, waarvan hij de inkomsten rechtstreeks betrok en die hij naar believen kon belenen. Een andere categorie van gronden die niet onder het bestuur van de disava's en raterala's viel en bovendien vrijgesteld was van de vorstelijke belastingen, waren de landerijen bestemd voor het levensonderhoud van de geestelijkheid, de tempellanden, waarvoor op regionaal niveau naast de monniken wereldlijke beheerders waren aangewezen, de basnayake nilames. Apart daarvan stond de hoofdtempel in het rijk, de befaamde Dalada Maligawa of Tempel van de Tand in Kandy, die over uitgestrekte eigen gronden en tal van dorpen beschikte; deze maligagam vielen onder het beheer van een hoge hoffunctionaris, de diyavadana nilame.

Een bijzondere factor in het bestuur was het Singalese kastenstelsel, dat voorschreef dat bepaalde functies en werkzaamheden altijd aan een specifieke kaste of subkaste waren gebonden. De hogere posities, ook bij de geestelijkheid, waren altijd voorbehouden aan de hoogste en veruit grootste hoofdkaste van de govikula of goyigama, waarbinnen de subkasten der radala en mudaliya de aristocratische toplaag vormden. Onder de lagere kasten, de hina jati, vond men een groot aantal karakteristieke dienstkasten, waaronder die der Salagama's (Chalia's, Chialia's) of kaneelschillers. De leden van deze dienstkasten maakten deel uit van zogeheten badda's, organisaties onder toezicht van de disava's die de uitvoering van de specifieke verplichte diensten van elke groep en subgroep regelden.[26]

De beschikbaarstelling van krijgsvolk uit de bevolking, waartoe de onderdanen van de Koning altijd konden worden opgeroepen in tijden van nood, was eveneens bij uitstek een verantwoordelijkheid van de disava's en de raterala's. Koning Rajasingha II onderhield gedurende het grootste deel van zijn lange regeringsperiode (1635-1687) een aanzienlijk staand leger, vanwege de bijna voortdurende staat van oorlog met de Portugezen en de Nederlanders, maar de latere vorsten beperkten zich tot een relatief kleine permanente militiemacht. Daarin dienden naast Kandianen ook Voor-Indiërs van diverse herkomst, Afrikanen (vrijgemaakte slaven, speciaal in de paleiswacht) en Europese gevangenen, deserteurs en huurlingen, de laatsten vooral bij de artillerie. Deze kern van het leger in vaste dienst was als regel min of meer modern bewapend, maar de grote meerderheid van de plattelanders die in een oorlogssituatie als hulpsoldaten werden gemobiliseerd, moest het doen met pieken, zwaarden en andere handwapens. Dit werd ten dele goedgemaakt door de macht van hun getal; waar Kandy in enkele weken tienduizenden manschappen op de been kon brengen, beschikten de Portugezen en later de Compagnie nooit over meer dan een paar duizend man aan parate Europese en inheemse troepen in Ceylon.[27]

De interne economie van het koninkrijk Kandy in de achttiende eeuw was in hoofdzaak gebaseerd op zelfvoorzienende landbouw, met een sterke nadruk op de natte rijstbouw. De hiervoor genoemde verplichte afdrachten en diensten door de bevolking aan de koning en andere feodale rechthebbenden waren vrijwel uitsluitend gerelateerd aan het bezit of gebruik van bevloeide rijstlanden, terwijl rijst in de nog weinig gemonetiseerde Kandiaanse samenleving ook vaak diende als betaal- en ruilmiddel. Daarnaast waren ook permanente boomcultures van betekenis, in het bijzonder van arecanoten, en bedreef de plattelandsbevolking op uitgebreide schaal de zogenoemde chena- of hena-landbouw, waarbij op steeds weer wisselende plaatsen in de bosgebieden tijdelijke akkers werden vrijgekapt voor de aanplant van diverse voedingsgewassen. Het overwegende belang van de rijstbouw maakte dat het economische zwaartepunt binnen het koninkrijk in de nattere westelijke en zuidelijke delen van het bergland en de aangrenzende disavani's in de kustgebieden lag, dus met name in de negen rata's, Matale, de Drie, Vier en Zeven Korales, Sabaragamuwa en het noordelijke deel van Uva. De halfdroge perifere provincies ten noorden en oosten van de berggebieden waren in dit opzicht vrijwel zonder betekenis.

De geringe externe handel die het koninkrijk na de definitieve sluiting van zijn laatste havens Kottiyar en Puttalam in 1707 nog werd overgelaten, verliep uitsluitend via en op voorwaarden van de Compagnie. Tot dat jaar onderhield Kandy een niet onbelangrijke eigen uitvoer, vooral naar Madurai en Tanjore op het Voor-Indische vasteland, van areca- of pinangnoten (het voornaamste ingrediënt voor de betelpruim), specerijen, edelstenen (een koninklijk monopolie), kokosnoten en diverse andere waren, hoewel deze handel na de vestiging van de compagniesforten in Kalpitiya, Trincomalee en Batticaloa vanaf ca. 1665 al vergaand aan Nederlandse controle en heffingen was onderworpen. De invoer naar Kandy omvatte vooral textiel van de Coromandelkust en rijst uit Bengalen. Het eigenlijke overzeese handelsverkeer was voor een belangrijk deel in handen van Voor-Indische en Arabische moslim-handelaren, die naar Portugees voorbeeld algemeen als Moros of Moren werden aangeduid, en van de zogeheten Chetties of Chitties, een kaste van handelaren en geldschieters van de westkust van Voor-Indië.

Voor de koning vormden de heffingen op deze vrije handel en de winsten op zijn directe aandeel daarin een onontbeerlijke bron van inkomsten, die in betekenis nauwelijks onderdeed voor de opbrengsten uit de binnenlandse belastingen, tributen en verplichte diensten. Na 1707 viel deze financiële pijler onder het vorstengezag goeddeels weg; wat er nadien nog aan buitenlandse handel werd toegestaan, was onderworpen aan een strenge passenregeling en nog hogere tolheffing, zoals bij de invoer van rijst, of werd geheel door de VOC of haar vergunninghouders in de kustgebieden overgenomen. Dit laatste gold onder meer voor de uitvoer van arecanoten en specerijen, waarvoor de Compagnie voortaan de enige 'legale' afnemer was, uiteraard tegen veel lagere prijzen dan de Kandianen voorheen in de vrije handel konden krijgen, en voor de import van Voor-Indische stoffen. De betaling die de koning voor de gebruikelijke extra leveringen van kaneel uit zijn zuidwestelijke disavani's van het gouvernement in Colombo ontving, bood bij lange na geen compensatie voor dit verlies. De gevoelige verarming die deze economische wurggreep tegen het midden van de achttiende eeuw overal in het koninkrijk had veroorzaakt, was de voornaamste onderliggende reden voor de groeiende bereidheid bij vorst en volk van Kandy om alsnog een openlijke oorlog met de Compagnie aan te gaan.[28]

De gebieden die de Compagnie na de veroveringen in de periode 1638-1658 en de latere aanpassingen tot 1688 onder haar gezag hield, omvatten in het noorden het voormalige koninkrijk Jaffna (Jaffnapatnam) met – althans in naam – de Vanni-landen, aan de oostkust de forten Trincomalee en Batticaloa met enkele buitenposten, en in het westen en zuiden een twintig tot veertig kilometer brede kuststrook tussen de mondingen van de Maha Oya en de Kumbukkan Oya, die in de zestiende eeuw deel was geweest van het koninkrijk Kotte. Dit territorium was ingedeeld in drie grote bestuurlijke eenheden: het commandement Jaffnapatnam (ingesteld 1658, inclusief de latere vestigingen aan de oostkust), de provincie of dessavonie (disavani) Colombo (ingesteld 1659), en het commandement Galle (Gale, ingesteld 1661).

Jaffna werd beschouwd als territoriaal bezit, waarover de Compagnie aan de koning van Kandy geen enkele verantwoording verschuldigd was. De hoogste gezagsdrager was hier de commandeur van Jaffna, tevens president van de plaatselijke Politieke Raad, die als vaste leden verder de dessave, de kapitein-militair, de kapitein der Vanni-districten, de administrateur, de soldijboekhouder, de negotieboekhouder, de pakhuismeester, de fiscaal en de secretaris telde. Het eigenlijke Jaffna, dus het deel van het commandement zonder de vestigingen aan de oostkust, telde in de achttiende eeuw vier provincies op het schiereiland Jaffna en een groter aantal landschappen (districten onder een eigen inheems bestuur, maar schatplichtig aan de Compagnie) en districten onder directer compagniesgezag op het vasteland van Ceylon. De vier provincies waren verdeeld in districten, die hier werden aangeduid als kerken en elk uit meerdere dorpen bestonden. Deze protestantse kerkgemeenten waren hier na 1658 onder de voorheen in meerderheid al gekerstende Tamil-bevolking opgezet door de predikant Philippus Baldaeus en zijn opvolgers. De bewoonde eilanden westelijk van Jaffna vormden afzonderlijke kerkgemeenten, terwijl de noordwestelijke kuststrook van de Vanni werd ingenomen door vier grotere, eveneens op zichzelf staande kerkdistricten of kerkpattoes. Mannar had als opperhoofdij een eigen plaatselijk bestuur, waaronder behalve het eiland Mannar ook drie aangrenzende districten op de vaste wal vielen. Een compleet overzicht van deze indeling bieden de bladen 240-268, aan de hand van de kaarten van Jaffna en de Vanni-landen in de atlassen van Martinus Leusecam en Baltus Jacobsz van Lier uit respectievelijk 1719 en 1753.

De twee andere grote buitenposten in het Jaffnase commandement, Trincomalee en Batticaloa, waren eveneens opperhoofdijen, dus met een eigen plaatselijk bestuur onder een opperhoofd bijgestaan door een Politieke Raad. In Trincomalee, dat tot relatief laat in de achttiende eeuw geen noemenswaardige commerciële functie had, werd de post van opperhoofd lange tijd vervuld door de militair commandant, meestal in de rang van kapitein; in de andere plaatsen stond naast het opperhoofd als garnizoenscommandant doorgaans een luitenant-militair.

Het commandement Galle, dat in 1640 als eerste grotere gebied werd veroverd, was tot 1659 in feite het gouvernement Ceylon. In dat jaar werd de hoofdzetel van het compagniesbestuur verplaatst naar Colombo, waarna Galle in 1661 bestuurlijk een regionale status kreeg vergelijkbaar met die van een provincie. Het commandement bestond halverwege de achttiende eeuw uit zes afdelingen, van west naar oost de Wallalawita (gedeeltelijk), Galle, Weligama, Dolosdas, Morowa en Yala korales (zie de kaarten op de bladen 168-169, 218). Het oostelijke deel van het commandement, vanaf de Weligama korale, vormde de dessavonie van Matara, met de (Europese) dessave als hoogste regionale gezagsdrager boven het inheemse bestuur. In de westelijke helft viel deze positie toe aan de 'opsiender' (opzichter) van de Galle korale. Deze beide Europese hoofdambtenaren stonden direct onder de commandeur en maakten deel uit van de Politieke Raad van het commandement, die verder in hoofdzaak dezelfde samenstelling had als in Jaffna. De grens met de dessavonie Colombo werd bepaald door de Bentota Ganga en verliep dus volgens de tijdelijke bestandslijn die in 1645 met de Portugezen was overeengekomen. Het uitgestrekte droge deel van het commandement oostelijk van de Walawe Ganga, de oostgrens van de Dolosdas korale, was voor de Compagnie economisch van geen belang. Deze Yala korale behoorde in de zestiende eeuw in naam tot het koninkrijk Kotte en vormde als zodanig een deel van de Portugese bezittingen in het zuidwesten die vanaf 1640 in handen van de Compagnie kwamen. De feitelijke annexatie vond pas plaats na de Kandiaanse oorlog, maar een bestuursapparaat zoals in de andere delen van het commandement is hier nadien onder Nederlands bewind niet meer opgezet; wel werden al in een vroeg stadium wachtposten langs de kust onderhouden. In de betrekking met Kandy had het gebied een zeker strategisch belang vanwege de aanwezigheid van zoutpannen, onder meer bij het huidige Hambantota, waarvan het koninkrijk voor de aanvoer van dit onontbeerlijke product afhankelijk was.

Het bestuur over de compagnieslanden in Ceylon als geheel had zijn zetel na 1659 in het Kasteel van Colombo en bestond op het hoogste niveau uit de gouverneur en de Raad van Ceylon. Deze laatste werd voorgezeten door de gouverneur en had als overige vaste leden de hoofdadministrateur of secunde, de militair commandant van de troepen in Ceylon, de dessave van Colombo, de hoofdnegotieboekhouder, de hoofdsoldijboekhouder, de eerste pakhuismeester, de commandeurs van Jaffna en Galle (met stemrecht indien aanwezig) en de politiek secretaris (zonder stemrecht). Besluiten van de Raad dienden in beginsel genomen te worden bij meerderheid van stemmen, maar in de praktijk was de mening van de gouverneur doorslaggevend; een zelfde situatie deed zich voor in de verhouding tussen de commandeurs te Galle en Jaffna en de Politieke Raden in hun commandementen. De Raad van Ceylon was tevens het hoogste regionale bestuursorgaan in het derde grote deelgebied in de compagnieslanden, de dissavonie (provincie) Colombo, waarvan de zuidgrens werd gevormd door de rivier van Bentota en de noordgrens door de 'rivier van Caymelle', de Maha Oya, die iets noordelijk van Negombo in zee uitmondt. De dissavonie bestond uit acht afdelingen, van noord naar zuid de Hapitigam, Alutkuru, Siyane (Hina), Hewagam, Salpiti, Raigam, Pasdun en (gedeeltelijk) de Wallalawita korales (zie de kaarten op de bladen 52, 124-126 en 149). De twee belangrijkste subcentra waren Negombo en Kalutara, beide versterkt en van grote betekenis als verzamelplaatsen voor kaneel. Kalpitiya, na 1766 met Puttalam, had een aparte status als opperhoofdij. De dessave van Colombo, de hoogste regionale Europese gezagsdrager over het bestuur in deze provincie, hield in de latere achttiende eeuw kantoor in Hulftsdorp, met een aantal aan hem ondergeschikte civiele instellingen, zoals de Landraad en de landmeterij. Onder direct gezag van het hoofdbestuur in Colombo vielen ten slotte ook de vestiging Tuticorin met zijn nevenposten op de Madurai-kust (ook bekend als de Visserijkust), in het uiterste zuidoosten van het Voor-Indische vasteland tegenover Mannar. Het opperhoofd in Tuticorin (aanvankelijk Nagapatnam, dat echter kort voor 1700 hoofdvestiging aan de Coromandelkust werd) was ter plaatse de hoogste gezagsdrager van de Compagnie.[29]

Onder dit Europese bestuur, dat vrijwel identiek was aan de administratieve structuur in de compagniesvestigingen elders in Azië en in de diverse bestuursfuncties ook hetzelfde hoofdrangenstelsel kende (van assistent via boekhouder, onderkoopman en koopman tot opperkoopman), stond een sterk gelaagd inheems bestuursapparaat, dat door de Compagnie was aangesteld maar met kleine wijzigingen het Kandiaanse model volgde. Aan het hoofd van de korales vond men de mudaliyars, de pattu's werden bestuurd door korala's en atukorala's, en de dorpsgemeenschappen door vidanes. De mudaliyars vielen onder direct gezag van de Europese dessaves in Jaffna, Colombo en Matara en de opzichter van de Gaalse korale, en waren aan hen voor de korale als geheel verantwoording verschuldigd aangaande de uitvoering van alle beleid aangaande de registratie en het beheer van de gronden, de inning van belastingen, de uitvoering van de verplichte diensten en de verplichte leveringen van producten, etc. Voor haar diensten aan de Compagnie werd deze inheemse bestuurselite beloond door de toewijzing aan hen van zogenoemde accommodessans op bepaalde gronden, rechten op de afdrachten in geld of natura en op de verplichte diensten door de opgezeten bevolking. De gouverneur van Ceylon en de commandeur van Galle hadden ieder bovendien elk zowel een Singalese als 'Malabaarse' (Tamil) mahamudaliyar in dienst, een adviseur voor alle zaken met betrekking tot het inheemse bestuur en de relatie met het koninkrijk Kandy. Deze mahamudaliyars waren de hoogste inheemse bestuursfunctionarissen in de

23 Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pag. 32-40; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 153-155.

24 Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pag. 41-48.

25 Dewaraja, *The Kandyan Kingdom*, pag. 217-218; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 143-147.

26 Dewaraja, *The Kandyan Kingdom*, pag. 162-212; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 147-149; Yogasundram, *A Comprehensive History of Sri Lanka*, pag. 188-192.

27 Wickremesekera, *Kandy at War*, pag. 50-78.

28 De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 149-151.

29 Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pag. 15-17; Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pag. 179-186; Schrikker, *Dutch and British colonial intervention in Sri Lanka*, pag. 40-45.

compagnieslanden. Een belangrijke functie van de Europese dessaves in deze samenhang was die van protocollair tussenpersoon in de formele contacten met Kandy, die in de inleidende fasen doorgaans op provinciaal niveau werden onderhouden, dus van dessave tot disava en omgekeerd. De gouverneur van Ceylon richtte zich volgens dit protocol in eerste instantie via de dessave van Colombo aan de Kandiaanse disava van de Drie en Vier Korales, die vervolgens via de rijksadigars de koning informeerde.[30]

De militaire infrastructuur in de compagniesgebieden in Ceylon bestond halverwege de achttiende eeuw uit een ring van tientallen hoofd- en nevenforten en wachtposten aan de kusten rondom het eiland. In het zuidwesten langs de grenzen met Kandy vond men een aantal kleinere forten en schansen in het binnenland, evenals in het noorden bij de drie toegangen tot het schiereiland Jaffna. De gezamenlijke garnizoenen in deze versterkingen omvatten in totaal gemiddeld ca. 2000-2500 man aan Europese en andere, vooral Maleise troepen in vast dienstverband. Daarnaast waren als regel nog eens zo'n 2000 inheemsen – overwegend Singalezen – aangesteld als hulpmilitairen, onder meer ter bewaking van de kleine wachtposten en schansen in het binnenland en aan de zuidwestkust. Deze zogeheten lascorijns (lascarins) verrichtten hun taak formeel via beschikbaarstelling aan de Compagnie door de mudaliyars, in het kader van de verplichte dienstverlening. Zij werden beloond met de uitgifte aan hen van (gebruiksrechten op) percelen compagniesgrond, waarvan zij echter een deel van de opbrengsten weer aan de Compagnie moesten afstaan. De militair commandant over alle compagniestroepen was tevens garnizoenscommandant in Colombo, in de rang van luitenant-kolonel of majoor. In de late achttiende eeuw maakte de Compagnie voor de bezetting van haar garnizoenen in Ceylon ook gebruik van drie gehuurde eenheden van elk 800-1000 man uit Europa, de regimenten Luxembourg, Württemberg en De Meuron. De geheime 'aankoop' door de Engelsen van dit laatste, van de Zwitserse graaf Charles Daniel de Meuron, speelde een rol in de overgave van de compagniesbezittingen in 1795-1796.[31]

De economische exploitatie van de compagnieslanden steunde voor een belangrijk deel op de land- en kastegebonden feodale rechten die de VOC als opperste gezagsdrager in plaats van de koning op haar territorium kon doen gelden. Op basis hiervan werd al direct na de definitieve verovering van Colombo in 1656 en van Jaffna in 1658 in deze provincies als eerste prioriteit een begin gemaakt met het herstel van de rijstlanden en overige landbouwgronden, irrigatiewerken en andere agrarische infrastructuur, teneinde deze door de oorlog zwaar gehavende landstreken zo snel mogelijk te kunnen herbevolken en zelfvoorzienend te maken op het gebied van de voedselvoorziening. Een vreedzame, goed gevoede en werkzame bevolking in de compagnieslanden was immers een eerste voorwaarde voor een efficiënte exploitatie van het afgedwongen kaneelmonopolie en een winstgevende handel in een aantal nevenproducten, terwijl die bevolking via belastingen en verplichte diensten vervolgens ook weer kon bijdragen tot een beter financieel resultaat. Uitgangspunt was steeds dat de kosten van de exploitatie, dus het onderhoud van het gehele compagniesapparaat op Ceylon, in beginsel gedragen dienden te worden door de diverse heffingen, pachten en andere inkomsten uit het eiland zelf. Aan dit principe werd in de praktijk van de latere zeventiende en de achttiende eeuw echter slechts incidenteel volledig voldaan.[32]

Dit werd in de meeste jaren ruimschoots goedgemaakt door het totale economische resultaat van het gouvernement Ceylon voor de Compagnie, gebaseerd op de veilingopbrengsten in de Republiek uit de kaneel en andere Ceylonese producten en de inkomsten uit de (bescheiden) Aziatische handel, na aftrek van de verzamelde kosten. Albert van den Belt laat in zijn uitstekende, recente proefschrift *Het VOC-bedrijf op Ceylon*, veruit de meest complete economische en boekhoudkundige studie die met betrekking tot dit onderwerp tot nu toe is verschenen, op overtuigende wijze zien dat het aandeel van Ceylonese producten in de totale veilingopbrengsten tussen 1700 en 1760 verdubbelde, van ca. 8% naar 16% (met de grootste toename in het laatste decennium), en zich nadien tussen 1765 en 1795 ongeveer op het laatste niveau kon handhaven. De netto-resulaten die Ceylon de Compagnie in de achttiende eeuw opleverde, lagen in vredestijd meestal tussen 0,7 en 1,2 miljoen gulden per jaar, met een opmerkelijke uitschieter tot bijna 2,2 miljoen gulden als gemiddelde in de jaren 1756-1760 tijdens de ambtsperiode van gouverneur Schreuder, aan de vooravond van de oorlog met Kandy. Het gemiddelde aandeel van de kaneel in de totale veilingopbrengsten nam tussen 1700 en 1750 toe van ca. 5% tot 7% en vervolgens tot zo'n 13% in het laatste decennium voor de Kandiaanse oorlog; in de periode nadien tot 1795 bedroeg dit gemiddelde over de meeste jaren zo'n 11 à 12%. De overige nettowinsten voor de Compagnie uit veilingen van Ceylonese producten in de Republiek kwamen (in afnemend gemiddeld belang) in hoofdzaak van katoenen stoffen en garens van de Madurai-kust, peper, kardemom en koffie. In de inter-Aziatische handel waren voornamelijk de arecanoten en olifanten van betekenis, die door Voor-Indische kooplieden via de Compagnie in Ceylon werden aangekocht, naast een gering aandeel van de kaneel. De verkoop van Aziatische producten in Ceylon door of via de VOC, zowel naar de eigen gebieden als naar Kandy, betrof vooral rijst uit Bengalen en katoenen stoffen van Madurai en de Coromandelkust.[33]

Het overwegende belang van de kaneel berustte op het bijna volledige monopolie dat de Compagnie op de handel in dit product had weten te bemachtigen. Kaneel in ruwe vorm is de gedroogde bast van de kaneelboom of -struik, die van nature voorkomt in de regenwouden van het zuidwestelijke laagland van Ceylon en het zuiden van het Voor-Indische vasteland. Buiten Ceylon werd dit gewas commercieel weinig geëxploiteerd en leverde het ook niet dezelfde hoge kwaliteit, zodat de VOC met de controle over de natte kustlanden en alle havens van het eiland na ca. 1675 een vrijwel sluitende greep op de wereldhandel in kaneel had verkregen. In die aanvangsperiode werd nog ruwweg een vijfde van de jaarlijkse productie verkocht in Azië, maar in de latere compagniesperiode daalde dit aandeel tot slechts enkele procenten en ging bijna alle kaneel via de veilingen in de Republiek naar Europese afnemers. Voor de handhaving van het monopolie en de bescherming van de habitat van de kaneelstruik golden in de compagnieslanden in Ceylon de meest stringente bepalingen, op overtreding waarvan draconische straffen stonden. Particulier bezit of vervoer van kaneel of kaneelstruiken was absoluut verboden en werd bestraft met de dood, evenals elke vorm van beschadiging van de struiken en van de bossen waarin deze groeiden, bijvoorbeeld door het beoefenen van de chena-landbouw. De meeste kaneel kwam in de latere periode overigens uit bevolkingstuinen en plantages, waar de struiken vaak tussen andere permanente gewassen groeiden, maar ook daarvoor golden dezelfde strenge bepalingen.

De jaarlijks geproduceerde hoeveelheid gedroogde kaneelbast was in beginsel afgestemd op de 'eis' van de Heren Zeventien, dus de 'bestelling' die het compagniesbestuur in de Republiek elk jaar deed op grond van de marktverwachting in Europa. De werkelijke productieomvang werd echter voor een belangrijk deel bepaald door plaatselijke factoren in Ceylon, zoals de binnenlandse politieke situatie van het moment, de groeicondities in het desbetreffende jaar en de verhouding tot het koninkrijk Kandy. Zoals reeds aangehaald, was het schillen van de kaneelbast in de bossen en tuinen een werkzaamheid die in het Singalese gewoonterecht als periodieke verplichting aan de vorst, en in diens plaats dus aan de VOC, exclusief was opgelegd aan een speciale dienstkaste, de Chalia's (Chialia's) of Salagama's. Deze dienstbaarheid omvatte een vast, hoog quotum dat zonder vergoeding geschild moest worden (in plaats daarvan hadden de kaneelschillers het gebruiksrecht op bepaalde gronden), maar daarboven werden de chalia's als regel geprest tot extra leveringen, waar dan wel een kleine vergoeding tegenover stond. Naar Kandiaans voorbeeld werden de werkzaamheden in badda-verband georganiseerd door het inheemse bestuur; aan het hoofd van deze mahabadda ('grote dienstbaarheid') stond een Europese functionaris, de kapitein van de kaneel.

De eigen kaneellanden van de Compagnie in het zuidwestelijke kustgebied produceerden echter nooit genoeg om aan de eis te voldoen, zodat steeds aanvulling moest worden gezocht uit de exploitatie van de bossen in de aangrenzende Kandiaanse provincies, de Zeven, Drie en Vier Korales en Sabaragamuwa. Daartoe diende elk jaar formeel om toestemming van de koning te worden verzocht, hetgeen voor de Compagnie het voornaamste belang was bij het jaarlijkse ceremoniële gezantschap naar Kandy. De koning ontving voor zijn extra leveringen een wisselende vergoeding van hooguit enkele duizenden rijksdaalders per jaar, afhankelijk van de hoeveelheden en de overeengekomen prijzen. Alles bijeengenomen kon de Compagnie aldus het productiepotentieel van het eiland als geheel vrij efficiënt en tegen minimale kosten benutten, maar tegelijkertijd bleven de resultaten steeds afhankelijk van de medewerking van Kandy en van de Chalia's. Onder de leden van deze kaste in de compagnieslanden was het gezag van de koning altijd groot gebleven; bij conflicten met het gouvernement zochten zij soms massaal hun toevlucht in het koninkrijk, terwijl omgekeerd de vorst steeds over voldoende zeggenschap beschikte om de Chalia's en andere bevolkingsgroepen in de kustlanden tegen het compagniesbewind op te zetten.[34]

De totale jaarlijkse uitvoer van gedroogde kaneelbast van beide gebieden tezamen nam in de eerste helft van de achttiende eeuw toe van ruim 275.000 tot zo'n 500.000 pond, maar viel daarna weer terug tot gemiddeld ca. 430.000 pond in de periode 1765-1780, tussen de oorlogen met Kandy en Engeland, en uiteindelijk tot zo'n 380.000 pond in de jaren 1785-1794. Voor het vervoer naar de Republiek van deze hoeveelheid plus een secundaire lading van andere Ceylonese producten, voornamelijk katoenen stoffen en garens, peper, kardemom en koffie, waren jaarlijks in beginsel dus maar één of twee retourschpen nodig. In de praktijk werd deze uitvoer natuurlijk verdeeld over meerdere schepen, om het risico van verlies door schipbreuk of kaping te verminderen. Jaarlijks arriveerden uit de Republiek gemiddeld drie tot vier schepen in Ceylon en vertrok in omgekeerde richting een iets groter aantal. In meerderheid betrof het schepen op de doorvaart naar Batavia, al dan niet via de Malabar- of Coromandelkust, en van Batavia naar de Republiek; de specifieke vaart tussen het vaderland en Ceylon werd na 1755 zelfs geheel gestaakt. Galle en Colombo waren de twee voornaamste havens; de eerste beschikte over een beschutte maar moeilijk toegankelijke ankerplaats in de baai van Galle, bij Colombo moest alle verlading op de onbeschermde rede afgehandeld worden. De retourschepen naar de Republiek vertrokken doorgaans dan ook gezamenlijk van Galle, in verband met de moesson en de aankomst van de schepen uit Batavia als regel in de maanden november-februari.[35]

De andere agrarische handelsproducten van Ceylon voor de Europese markt, dus vooral peper, kardemom en koffie, waren vrije inheemse bevolkingscultures en werden door de Compagnie aangekocht tegen vaste (lage) prijzen. Dit gold deels ook voor de levering van arecanoten voor de Aziatische handel; een ander deel was afkomstig uit grondgebonden verplichtingen. In latere tijd leverden op beperkte schaal ook particuliere tuinen van Europese compagniesdienaren en vrijburgers een aandeel in deze productie. De parelvisserij bij Mannar en voor Tuticorin, periodiek een belangrijke bron van inkomsten voor het gouvernement, werd niet van compagnieswege geëxploiteerd, maar leverde een financieel resultaat door de uitgifte van vergunningen aan de vissers en de afdrachten van een deel van de opbrengst bij verkoop van de parels. De handel in olifanten ten slotte was vooral in de eerste helft van de achttiende eeuw van betekenis, toen jaarlijks zo'n tachtig tot honderd dieren werden uitgevoerd naar de vorstendommen op het vasteland van Voor-Indië. Olifanten werden door de Compagnie voornamelijk gevangen in bosgebieden in het achterland van Matara en Negombo en in de Vanni-districten (zie de kaarten en afbeeldingen op de bladen 140-144 en 272), van waar de overlevende en geschikt bevonden dieren na het temmen lopend over land naar de verschepingsplaats bij Jaffna werden gevoerd. Deze wekenlange tochten gingen gedeeltelijk via vaste routes door het koninkrijk Kandy, waarvoor de koning ook altijd weer om toestemming moest worden verzocht. Na de Kandiaanse oorlog nam het belang van deze handel sterk af, tot gemiddeld zo'n zestien verkochte olifanten per jaar na ca. 1785.[36]

De Kandiaanse oorlog, 1761-1766, en de laatste decennia van compagniesbewind

Het feitelijk gezag van de Compagnie over de zuidwestelijke kustlanden en de vestigingen aan de oostkust werd na de laatste grenswijzigingen in 1688 tegenover de opeenvolgende koningen van Kandy door de Hoge Regering onveranderlijk gerechtvaardigd met de aloude verwijzing naar de restschuld van de vorst inzake de gemaakte kosten van de militaire operaties bij de verdrijving van de Portugezen. Omstreeks 1700 was van de oorspronkelijk opgevoerde schuld van ruim 7 miljoen gulden zo'n 4 miljoen gecompenseerd door de compagniesinkomsten uit de kaneel en andere producten, maar vervolgens bleef het restbedrag van 3,1 miljoen gulden steeds ongewijzigd in de boeken genoteerd, hoewel nadien juist de eerste helft van de achttiende eeuw de VOC op Ceylon nog grote winsten zou opleveren. Van Kandiaanse kant werd dit fictieve argument natuurlijk nooit werkelijk aanvaard, des te minder naarmate de Compagnie haar macht over de kustgebieden en ter zee meer aanwendde om het koninkrijk ook economisch te isoleren. De aanhoudende onvrede aan het hof over deze situatie, in combinatie met de toenemende rebellie in de compagnieslanden tegen het rigoureuze grondbeleid onder de gouverneurs Loten en Schreuder, maakten tegen 1760 ten slotte de omstandigheden rijp voor een grote confrontatie met de Compagnie.

In juli van dat jaar werd in Kandy een aanslag op koning Kirthi Sri Rajasingha verijdeld, die aan het hof mede werd toegeschreven aan opruiing onder de Singalese paleisadel. Toen in december 1760 vervolgens een grote opstand onder de kaneelschillers en de overige Singalese plattelandsbevolking uitbrak, in eerste instantie vooral naar aanleiding van rijsttekorten door aanhoudende droogte en nieuwe verboden op de chena-landbouw, bleef de vorst niet langer afzijdig. Kandiaanse troepen versterkt met duizenden opstandelingen uit de compagniesgebieden overrompelden in januari en februari 1761 in het achterland van Matara de buitenfortjes Tangalla, Hakmana en Katuwana, en op maar veertig kilometer ten oosten van Colombo viel ook het fort te Hanwella. Op 24 maart volgde zelfs Matara, voor de verdediging waarvan de commandeur te Galle als gevolg van de chronische onderbezetting in de voorafgaande jaren en de aanzienlijke verliezen sinds januari – de garnizoenen van de compagniesfortjes in het binnenland waren steeds bijna tot de laatste man afgeslacht – geen militairen meer ter beschikking had. In de volgende maanden kwamen vrijwel alle compagnieslanden in Kandiaanse hand, zonder dat het gouvernement tot effectieve tegenactie in staat bleek; de resterende forten konden echter behouden worden. Pas in oktober 1761 werd het nieuws van de opstand in de Republiek bekend, waarna de Heren Zeventien op verzoek van Schreuder op korte termijn de eerste versterkingen zonden.[37]

Intussen was door de Hoge Regering in Batavia in mei 1761 al besloten gouverneur Schreuder met ingang van oktober van dat jaar te vervangen door de militair geschoolde edelman Lubbert Jan baron van Eck, op dat moment nog gouverneur van Coromandel. Het zou tot maart 1762 duren voor Van Eck daadwerkelijk het ambt overnam en ook van de Malabar- en Coromandelkust extra versterkingen waren aangekomen, waarna de resterende forten konden worden heroverd (Matara was al in februari 1762 weer in Nederlandse handen) en de kustlanden begin 1763 onder controle van de Compagnie waren gebracht. Kirthi Sri Rajasingha van zijn kant ontving in mei 1762 in Kandy een Engels gezantschap onder leiding van John Pybus, lid van de Raad van Madras, in de hoop de Britten te kunnen overhalen tot een bondgenootschap tegen de Compagnie. Een dergelijke toezegging kon de gezant natuurlijk niet doen, gezien de vredessituatie tussen de Republiek en Groot-Brittannië, maar het nieuws van de geheime missie veroorzaakte in Colombo grote consternatie en deed Van Eck uiteindelijk besluiten tot de voorbereiding van een grote veldtocht naar het kernland van het koninkrijk in de bergen. Nadat de Hoge Regering de plannen daartoe had goedgekeurd, trok begin februari 1764 uit Negombo een expeditiemacht van 1800 man, naast Europese en Maleise militairen ook enkele compagnieën 'Moorse' en andere inheemse hulptroepen, de Zeven Korales binnen, terwijl een vijftal kleinere colonnes het koninkrijk uit andere richtingen naderde. De onderneming bleek echter al spoedig slecht voorbereid, zonder aandacht voor voldoende aanvoer van ammunitie en proviand, en de voortdurende zware regenval maakte elke voortgang extreem moeilijk. De voorhoede van het invasieleger wist desondanks in de volgende weken na hevige gevechten tot in het bergland door te dringen, maar werd daarna onder grote verliezen teruggeslagen. Naarmate de omstandigheden verder verslechterden en de troepen steeds meer te lijden kregen onder voedseltekorten, ziekten en guerrilla-aanvallen door Kandiaanse benden, besloot Van Eck zijn kostbare leger niet verder in gevaar te brengen en werd op 1 maart 1764 de terugtocht naar Colombo aanvaard.[38]

Bijna een jaar van gedegen voorbereiding later, begin januari 1765, waagde de gouverneur-veldoverste een tweede poging, nu via een opmars in twee colonnes uit Colombo en Negombo en, een maand later, een derde uit Puttalam. De sterkte van de hoofdmacht bedroeg opnieuw ca. 1800 man, waarvan de grote voorhoede van 1200 man met cavalerie en artillerie via de Galagedara-pas ditmaal wel tot in het kernland van Kandy kon oprukken en op 16 februari het koninklijke buitenverblijf bij Katugastota bereikte, enkele kilometers ten noordwesten van het paleis van Kirthi Sri Rajasingha. Hier liet Van Eck voorlopig halt houden, in afwachting van de uitkomst van onderhandelingen die intussen met gezanten van de koning waren begonnen. De vorst bood de Compagnie vergaande concessies aan, inclusief de overdracht aan het gouvernement van de Drie, Vier en Zeven Korales en alle resterende Kandiaanse kustlanden, op voorwaarde evenwel dat zijn hofstad niet ontwijd zou worden door een bezetting. Op aandringen van de politiek secretaris Johan Gerard van Angelbeek, dertig jaar later de laatste Nederlandse gouverneur (1794-1796) in Ceylon, wees Van Eck deze voorstellen af, in de overweging dat het prestige van de Compagnie alleen hersteld zou kunnen worden door een formele onderwerping van de koning, die dan als VOC-vazal zijn troon zou mogen behouden. Deze eis werd natuurlijk door de koning verworpen, waarop de compagniestroepen alsnog Kandy binnentrokken en de gouverneur op 22 februari zijn intrek nam in het inderhaast verlaten koninklijk paleis, dat vervolgens grondig werd leeggeplunderd (zie ook de kaarten op de bladen 382-387).

Kirthi Sri Rajasingha was net op tijd uitgeweken naar de vroegere hofstad van Rajasingha II, het ca. 20 kilometer oostelijker gelegen Hanguranketa. Van Eck zond op de 24ste twee detachementen met in totaal 900 man achter hem aan, maar toen deze de stad bereikten, bleek de koning op het gerucht van hun komst alweer verder gevlucht te zijn naar Badulla in de provincie Uva, waar hij definitief buiten het bereik van de Nederlanders was. Na het paleis in Hanguranketa geplunderd en in brand gestoken te hebben, trokken de troepen zich enkele dagen later onder forse verliezen naar het hoofdkwartier terug, op hun beurt achtervolgd en onophoudelijk aangevallen door de Kandianen. De gouverneur besloot daarop het eerdere vredesaanbod van de koning toch te aanvaarden, maar nu weigerde Kirthi Sri Rajasingha elke toenadering, in de verwachting dat het expeditieleger door toenemend gebrek aan proviand en ammunitie na verloop van tijd wel in ernstige moeilijkheden zou komen. Van Eck en Van Angelbeek vertrokken met een deel van het leger op 4 maart 1765 naar Colombo, onder achterlating van een groot garnizoen onder de opperkoopman Maarten Rein, aangesteld als 'commandeur' van Kandy, en met als militair commandanten de majoor Pierre Duflo en de kapitein Arnoldus Frankena.[39]

'Commandeur' Rein overleed op 3 april, waarschijnlijk aan malaria. Intussen waren alle compagniesgarnizoenen in de tijdelijke versterkingen langs de opmarsroute tussen de Zeven Korales en Kandy al teruggetrokken. Verstoken van alle aanvoer en berichten werd de positie van het achtergelaten leger in de hofstad inderdaad toenemend precair door ziekten, voedseltekorten en guerrilla-aanvallen, waarop Duflo en Frankena begin september besloten de bezetting op te breken en voor de aanstaande regens naar het laagland terug te keren. In de tussenliggende maanden hadden de compagniestroepen de omringende landstreken systematisch verwoest en geplunderd en de bevolking verjaagd of vermoord, terwijl ook in de stad zelf alles van waarde was geroofd, inclusief de kostbaarheden in de Tempel van de Tand en andere heiligdommen. Bij de aftocht op 20 september 1765 gingen nu de resterende gebouwen in vlammen op, waaronder het paleis van koning Kirthi Sri Rajasingha. Onder voortdurende aanvallen en doorgaande verliezen, ook door desertie van de hulptroepen, slaagden Frankena en Duflo er uiteindelijk in het grootste deel van het leger via een moeizame omweg om de Balana-pas naar het laagland terug te trekken en via Negombo naar Colombo te leiden. Intussen was in augustus 1765 een kleinere expeditie van ca. 900 man onder aanvoering van majoor Jan Hendrick Medeler uitgezonden om het garnizoen te ontzetten. Deze kwam enkele weken na het vertrek van de compagniestroepen in de verwoeste en verlaten hofstad aan, waar het Medeler al snel duidelijk werd dat een vervolg van de bezetting nauwelijks mogelijk en in elk geval niet zinvol zou zijn. In december keerde de expeditie zonder noemenswaardige verliezen in Colombo terug.

Gouverneur Van Eck was op 1 april 1765, drie weken na zijn terugkomst in Colombo, onverwachts overleden aan de gevolgen van een in Kandy opgelopen besmetting. Als zijn opvolger werd in juni mr. Iman Willem Falck aangewezen, een bekwaam bestuurder die Ceylon goed kende (hij was in 1736 in Colombo geboren) en zich in de volgende maanden bij de afwikkeling van de oorlog met Kandy als een even bekwaam strateeg als diplomaat zou laten kennen. Kort na aankomst in augustus 1765 zond hij daarvan in een verzoenend geformuleerde brief bericht aan de koning, waarna op 12 december in Colombo een Kandiaanse delegatie aankwam om over de voorwaarden voor vrede te onderhandelen. Voor beide partijen was de uitputtende strijd een zware belasting geworden, maar de Compagnie beschikte door de controle over de kustlanden over meer mogelijkheden om een beslissing in haar voordeel te forceren. Falck zette in op een combinatie van beperkte inschikkelijkheid en consequent volgehouden militaire, politieke en economische pressie, waartoe hij tevoren al onder meer alle invoer van rijst, zout en andere voedingswaren naar het koninkrijk had laten blokkeren en nu ook een – fictieve – buitenechtelijke zoon van de laatste Singalese koning Narendra Singha als mogelijke troonpretendent ten tonele voerde. Tegelijkertijd werd met het nodige vertoon opnieuw een militaire expeditie naar het bergland uitgezonden, onder majoor Pierre Duflo, die vanuit Negombo via de Zeven Korales naar Matale in het noorden van het koninkrijk oprukte.

Op 19 december gingen de Kandiaanse gezanten voorlopig akkoord met een regeling waarbij de vorst definitief zijn aanspraken op de kustprovincies binnen de grenzen van 1688 zou laten vallen en daarnaast afstand zou doen van alle overige kustgebieden tot een breedte van één Singalese mijl landinwaarts. De Compagnie zou voorts het recht krijgen in de lage delen van de Kandiaanse provincies Drie, Vier en Zeven Korales en Sabaragamuwa kaneel te laten schillen, zonder de verplichting daartoe eerst via de jaarlijkse hofreizen toestemming van de koning te verkrijgen. Bij die ceremoniële gezantschappen zouden de Nederlandse ambassadeurs ook niet langer gedwongen zijn zich voor de voeten van de vorst op de grond te werpen, zoals tot dan toe vereist, maar konden voortaan volstaan met te knielen. Na langdurig tussentijds beraad met de koning in Hanguranketa, dat voorlopig als hofplaats diende, stemden de Kandiaanse ambassadeurs mede onder druk van de toenemende hongersnood in het koninkrijk op 9 februari in met de definitieve versie van het akkoord, dat met betrekking tot de compagniesbelangen dezelfde hoofdlijnen volgde. De officiële ondertekening in Colombo volgde ten slotte op 14 februari 1766, nadat Falck had toegezegd de door Van Eck uit Kandy geroofde reliekschrijn en gouden draagbaar van de Tand van de Boeddha (de heilige relikwie zelf, in

30 Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pag. 17; Schrikker, *Dutch and British colonial intervention in Sri Lanka*, pag. 45-46; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 188-189.

31 Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pag. 187-188; Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pag. 148-152; Schrikker, *Dutch and British colonial intervention in Sri Lanka*, pag. 43-44.

32 Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pag. 2-3; Van den Belt, *Het VOC-bedrijf op Ceylon*, pag. 59-61; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 169-170.

33 Van den Belt, *Het VOC-bedrijf op Ceylon*, pag. 52-72.

34 Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pag. 17-18; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 161-167.

35 Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pag. 106, 115-117.

36 Van den Belt, *Het VOC-bedrijf op Ceylon*, pag. 146-148.

37 Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pag. 177-194; Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pag. 63-71; Wickremesekera, *Kandy at War*, pag. 39-41.

38 Raven-Hart, *The Pybus Embassy to Kandy*; Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pag. 74.

39 Dewaraja, T*he Kandyan Kingdom*, pag. 141-147.

betekenis te vergelijken met de rijkssieraden van de Javaanse vorsten, hadden de compagniestroepen niet meer aangetroffen) te zullen teruggeven. Het verdrag werd aansluitend in Hanguranketa geratificeerd door koning Kirthi Sri Rajasingha, waarna de Compagnie in maart haar expeditieleger uit Matale terugtrok en de oorlog definitief voorbij was.[40]

Iman Willem Falck bleef gouverneur van Ceylon tot zijn overlijden in 1785. Zijn lange ambtsperiode geldt met betrekking tot de compagnieslanden algemeen als een tijd van stabiliteit en economische opbloei, tijdens welke grotere conflicten met Kandy en met de Singalese onderdanen in de eigen gebieden in elk geval tot 1782 op voorhand vermeden konden worden door diplomatiek en terughoudend optreden. Onder Falcks bewind werd na 1765 een spoedig herstel van de kaneelproductie bereikt, later mede dankzij de toekenning van bepaalde privileges aan de Chalia's. In 1769 volgden oostelijk van Colombo de eerste succesvolle experimenten met de aanleg van kaneelplantages, die in de volgende decennia vooral in de dessavonie Colombo een toenemend belangrijke aanvulling op de oogsten van kaneelbast uit de bossen c.q. van de bevolkingsgronden zouden gaan leveren. Verscheidene nieuwe irrigatiewerken en kanalen kwamen tot stand, terwijl een reeks van versoepelende maatregelen de inheemse cultures bevorderde en de bevolking op beperkte schaal zelfs weer toestond de voordien verboden chena-landbouw te beoefenen.

De enige grote crisis in Falcks ambtsperiode, tijdens de Vierde Engelse Oorlog (1780-1784), werd voor een belangrijk deel bepaald door de uitwerking van politieke ontwikkelingen in Europa. De Amerikaanse vrijheidsoorlog in de jaren 1776-1783 had vanwege hun steun aan de opstand uiteindelijk ook Frankrijk en de Republiek als bondgenoten in conflict met Groot-Brittannië gebracht, hetgeen in Voor-Indië had geleid tot nieuwe Franse offensieven tegen de Engelse bezittingen aan de Coromandelkust, in de hoop hier hun vroegere dominante positie te kunnen herwinnen. Voor beide partijen was de baai van Trincomalee van grote strategische betekenis, aangezien langs de gehele Voor-Indische oostkust geen andere plaats was waar een grotere oorlogsvloot in het winterseizoen beschutting kon vinden tegen de noordoostmoesson. In de voorgaande jaren had de EIC in Madras altijd toestemming verkregen om haar schepen en later ook de Britse marine-eskaders te laten overwinteren in Trincomalee, maar met het uitbreken van de oorlog zag Falck zich in 1781 genoodzaakt dit te weigeren. In januari 1782 bezette daarop een Engelse expeditiemacht onder admiraal Sir Edward Hughes zonder veel moeite de twee compagniesforten van Trincomalee, waarna een gezant naar Kandy werd afgevaardigd met voorstellen tot een verbond om de Nederlanders uit al hun bezittingen in Ceylon te verdrijven. Koning Rajadhi Rajasingha (1782-1798), die kort tevoren zijn oudere broer Kirthi Sri was opgevolgd nadat deze op 2 januari onverwachts aan de gevolgen van een oude verwonding was overleden, weigerde echter op deze ouvertures in te gaan. In plaats daarvan benutte de nieuwe vorst de Engelse missie om druk uit te oefenen op Falck, die er vervolgens in toestemde de Kandiaanse eisen tot teruggave van de oost- en noordwestkust, herstel van het oude hofprotocol bij de gezantschappen in Kandy en herinvoering van de verplichting voor de Compagnie om permissie te vragen voor het schillen van kaneel op Kandiaans gebied, met klem voor te dragen bij de Hoge Regering in Batavia.[41]

Falcks inschikkelijke houding leek door de verdere gebeurtenissen in 1782 vooralsnog gebaseerd op een overschatting van de Engelse dreiging. Voor de Coromandelkust verscheen in februari een sterk Frans marine-eskader onder admiraal Pierre André de Suffren, dat op de 17de bij Sadraspatnam een onbesliste slag leverde met de vloot van admiraal Hughes. Ook de volgende confrontaties op 12 april voor Trincomalee en op 6 juli voor Nagapatnam leverden geen duidelijke overwinnaar op, maar wel slaagde De Suffren er eind augustus met hulp van compagniestroepen in de forten van Trincomalee op de Engelsen te veroveren. Op 3 september volgde een laatste zeeslag met Hughes' eenheden voor Trincomalee, die opnieuw onbeslist bleef. De Britten waren door de ernstige schade aan hun vloot nadien echter gedwongen uit te wijken naar Bombay, waarna zij zich in het verdere verloop van de oorlog niet meer bij Ceylon vertoonden. Bij de Vrede van Parijs werd Trincomalee in 1784 door Frankrijk aan de Republiek en de Compagnie teruggegeven.

Met de gevolgen van zijn toezeggingen in 1782 voor de verhouding tot Kandy heeft Falck zelf weinig meer te maken gekregen. Hij overleed in februari 1785, nog voor de beslissing van de Hoge Regering en de Heren Zeventien aangaande de Kandiaanse eisen was gevallen. Zijn opvolger Willem Jacob van de Graaff (1785-1794), voordien commandeur van Galle, ontving het categorisch afwijzende antwoord pas tegen het eind van dat jaar en besloot vervolgens dit voorlopig niet aan de koning kenbaar te maken. Aldus bleef het tot de laatste wederzijdse gezantschappen tussen Kandy en Colombo, in 1790, steeds bij een rituele herhaling van de Kandiaanse eisen tot teruggave van de kusten (zoals overigens bij elk gezantschap sinds 1767 al het geval was geweest) en de even routinematige verzekering van het gouvernement dat het verzoek van de koning zou worden overgebracht aan de Hoge Regering. Intussen was aan het hof al sinds 1782 het oude ceremonieel met de verplichte voetval opnieuw van kracht verklaard, terwijl de ambassadeurs ook weer elk jaar om toestemming voor het schillen van kaneel in de Kandiaanse gebieden moesten verzoeken. Tot wezenlijke problemen leidde deze merkwaardige situatie aanvankelijk niet; beide partijen legden zich de facto bij de bestaande verhoudingen neer, al ontstond na 1787 aan het hof geleidelijk aan wel meer weerstand tegen Van de Graaffs opstelling.[42]

In het voorjaar van 1790 brak in de dessavonie Matara naar aanleiding van de landbouwpolitiek van het gouvernement een kortstondige opstand uit tegen de Compagnie, waarvan Kandy zich geheel afzijdig hield. Tegen het eind van dat jaar ontstonden echter alsnog ernstiger moeilijkheden, toen eerst de tevoren verleende toestemming voor het schillen van kaneel op Kandiaans gebied deels werd ingetrokken en in het koninkrijk vervolgens troepenbewegingen langs de grens met de compagnieslanden werden waargenomen. Daarbij bleef de al langer verwachte ambassade uit Kandy steeds uit, waarop Van de Graaff in juni 1791 een inval in de Drie Korales liet uitvoeren door een deel van het regiment De Meuron. Als reden daarvoor werd de bescherming van 's compagnies kaneelschillers in deze Kandiaanse provincie opgevoerd, maar daarnaast was in het geheim contact gelegd met – vermeende – samenzweerders aan het hof, die zich met een eigen leger onder de disava van Sabaragamuwa bij de compagniestroepen zouden aansluiten. De onderneming werd een totale mislukking; weerstand van de reguliere Kandiaanse troepen werd niet ondervonden, het opstandelingenleger bleek een fictie, en de koning liet zich nadien niet provoceren tot tegenacties van enige betekenis, zoals Van de Graaff had gehoopt.

Niettemin berichtte de gouverneur aansluitend aan de Hoge Regering dat de veldtocht in de eerste plaats bedoeld was geweest om een dreigende inval uit het koninkrijk te voorkomen. Die dreiging bestond nog steeds, aldus Van de Graaff, temeer daar inmiddels ook bewijzen van contacten tussen Kandy en het Franse bestuur in Pondicherry waren verkregen, en daarom verzocht hij nu om de spoedige toezending van 600.000 gulden, 2000 man troepen en extra rijstvoorraden. Indachtig de gebeurtenissen van 1760-1761 stemde Batavia daarmee aanvankelijk in, maar tegelijkertijd werd de gouverneur met nadruk geïnstrueerd geen verdere offensieve acties te ondernemen. Desondanks liet Van de Graaff in september 1791 een alomvattend militair aanvalsplan tegen Kandy uitwerken en volgde kort nadien een algehele blokkade van het koninkrijk, in de verwachting dat de resulterende tekorten aan rijst en zout spoedig tot onrust onder de Kandiaanse bevolking zouden leiden. In maart 1792 kwam een deel van de gevraagde aanvullingen in Ceylon aan, maar omdat tevoren al was vastgesteld dat daarmee nog altijd niet het minimaal vereiste van 4000 militairen kon worden bereikt, was de geplande grote veldtocht voorlopig uitgesteld tot de komst van nog meer versterkingen van de Malabarkust.

Intussen groeiden de bedenkingen tegen de krijgsplannen van de gouverneur, zowel in Ceylon als bij de Hoge Regering. In de houding van het hof was na de inval van juni 1791 niets veranderd en begin 1792 werden zelfs bijna alle wachtposten aan de Kandiaanse zijde van de westgrens teruggetrokken. Dit weerhield Van de Graaff er in juli 1792 niet van de Raad van Ceylon een voorstel tot annexatie van alle laaglandprovincies van het koninkrijk aan te laten nemen, zij het in afwachting van goedkeuring van Batavia. Daar was echter in mei, na een verontruste brief van de Gaalse commandeur Pieter Sluysken – Van de Graaffs meest verbeten tegenstander in Ceylon – aan gouverneur-generaal Alting over het optreden van de gouverneur, in een speciale zitting van de Raad van Indië geconcludeerd dat de verstoring van de verhouding tot Kandy voornamelijk op rekening van het gouvernement in Colombo kwam. Herstel van de betrekkingen diende nu de eerste prioriteit te zijn, in plaats van verdere oorlogsvoorbereidingen. Deze besluiten, met daarbij een verzoenende brief van de Hoge Regering aan de koning, werden in augustus 1792 in Colombo ontvangen, waar Van de Graaff evenwel pertinent weigerde de brief naar het hof door te zenden. Diep verontwaardigd over de ommezwaai van zijn superieuren verzocht hij in plaats daarvan begin 1793 om zijn ontslag, dat hem in juni van dat jaar eervol werd verleend. De feitelijke overdracht van het ambt, aan zijn schoonvader Johan Gerard van Angelbeek, vond pas plaats op 1 augustus 1794, waarna Van de Graaff naar Batavia vertrok om zijn inmiddels van de Heren Zeventien ontvangen benoeming als directeur-generaal van Indië te aanvaarden. Daar raakte hij echter op ongelukkige wijze betrokken bij de machtsstrijd in het Indische bestuur tussen de commissarissen-generaal Nederburgh en Frijkenius, waarop de Hoge Regering begin 1795 Van de Graaf's aanstelling wegnam en hem dwong naar de Republiek terug te keren.[43]

Zo omstreden als Willem Jacob van de Graaffs politieke en militaire beleid later ook werd bevonden, op economisch terrein werd zijn ambtsperiode in elk geval bij het opperbestuur van de VOC in de Republiek overwegend positief beoordeeld. Onder zijn bewind bereikte het gouvernement door krachtige uitbreiding van de kaneelcultures in de compagnieslanden een bijna volledige zelfvoorziening voor dit product, mede dankzij de bevordering van de particuliere aanplant door een royale uitgifte van gronden. Ook de andere handelscultures, dus van areca, peper, koffie en kardemom, en de rijstbouw werden gestimuleerd, mede naar aanleiding van de opmerkelijk hoge eisen die de Heren Zeventien in de eerste jaren na de Vierde Engelse Oorlog ter compensatie van de geleden verliezen voor deze producten opgaven, maar de uiteindelijke resultaten bleven hier achter bij de aanvankelijke verwachtingen. Meer dan zijn voorgangers hechtte Van de Graaff, zelf een (militair) ingenieur, belang aan de verbetering van de infrastructuur ten behoeve van de economische ontsluiting. Daartoe werden verscheidene plannen ontwikkeld voor nieuwe kanalen, ontginningsprojecten en irrigatie- en ontwateringswerken, onder meer voor het herstel van de Reuzentank bij Mannar, waarvoor van de Hoge Regering evenwel merendeels geen toestemming werd verkregen. Ook voor de verlangde versterking en uitbreiding van de militaire infrastructuur werden al direct vanaf 1785 ambitieuze projecten ontworpen, speciaal voor de verdediging van Colombo en Trincomalee, waartoe onder anderen in 1787 de Franse militair ingenieurs De Goupillière en De la Lustrière werden aangetrokken. Hun plannen werden echter integraal verworpen, waarna in 1789-1790 de Militaire Commissie tijdens haar verblijf in Ceylon vervangende projectvoorstellen liet uitwerken, getekend door of onder verantwoordelijkheid van de majoor Carl Friedrich Reimer. Deze werden in 1793 in de Republiek voorgelegd, maar geen daarvan is nadien nog uitgevoerd in Ceylon.[44]

Het einde, 1794-1796

De aanzet tot het laatste bedrijf in de geschiedenis van de Nederlandse aanwezigheid in Ceylon kwam nog geen half jaar na Van Angelbeeks aantreden, toen in december 1794 Franse troepen de Republiek binnenvielen en kort daarop de Bataafse Republiek werd uitgeroepen. Nog voor het einde van deze 'Fluwelen Revolutie' week op 18 januari 1795 stadhouder Willem V uit naar Engeland, waar hij op 7 februari op basis van een in 1788 gesloten bijstandverdrag de Britse Kroon volmacht gaf in zijn naam de bezittingen van de VOC in Afrika en Azië tegen de Fransen te beschermen. Deze 'Kew Letter', genoemd naar het paleis nabij Londen dat hem ter beschikking was gesteld, was gesteld in de vorm van een algemene instructie aan de VOC-besturen en militair bevelhebbers overzee om de Britse schepen en troepen tot nader order als bondgenoten toe te laten. In Colombo werd op 12 juli 1795 voor het eerst bericht ontvangen van de omwenteling in de Republiek, waarna al op 25 juli uit Madras een Brits marineschip aankwam met de stadhouderlijke instructie én een brief van de Engelse gouverneur in Madras, Lord Hobart, waarin onomwonden de overdracht van alle compagniesbezittingen in Ceylon werd geëist. De Raad van Ceylon besloot deze eis af te wijzen, maar deze weigering te verpakken in een diplomatiek antwoord. Daarin werd op 27 juli gemeld dat directe bescherming niet nodig was, gezien de aanwezige sterkte van de compagniestroepen op het eiland, maar een kleine aanvulling met 800 man zou nog wel kunnen worden geplaatst in de diverse garnizoenen, terwijl Engelse schepen als voorheen steeds welkom zouden zijn in Ceylon.

Met dit bericht, dat om onduidelijke redenen alleen door gouverneur Van Angelbeek was ondertekend, kwam Hobarts boodschapper, majoor Patrick Agnew, op 1 augustus in Trincomalee aan, waar intussen een Engels marine-eskader met landingstroepen was verschenen. De militair commandant in Trincomalee, majoor Johan Georg Fornbauer, weigerde evenwel op basis van Van Angelbeeks brief de legering van 300 Engelse soldaten in het fort toe te staan, met het argument dat een dergelijke instructie ook door de andere leden van de Raad van Ceylon ondertekend diende te zijn. Daarop gingen de landingstroepen, in totaal 2400 man onder kolonel James Steuart (ook: Stuart), iets buiten het hoofdfort van Trincomalee aan wal, voorlopig nog zonder verdere actie te ondernemen. Op 15 augustus verklaarde de Raad in Colombo op grond van tussentijds ontvangen bijzonderheden over de omwenteling in het vaderland zich alsnog loyaal aan de Bataafse Republiek, waarna op de 18de het beleg van Trincomalee daadwerkelijk begon. Fornbauer beschikte over zo'n 800 man in het hoofdfort en nog 300 in Oostenburg, inclusief afdelingen van de regimenten Württemberg en De Meuron. De bezetting in het hoofdfort hield zich aanvankelijk goed onder de aanhoudende artilleriebombardementen, maar zonder duidelijke instructies uit Colombo durfde Fornbauer geen tegenaanvallen te ondernemen en moest men in de vesting lijdzaam toezien hoe de belegeraars zich gestaag naar de wallen toewerkten. Op 26 augustus brak vanwege twijfels over hun toekomstige betaling openlijke muiterij uit onder de toenemend gedemoraliseerde Europese compagniestroepen, waarop Fornbauer zich diezelfde dag gedwongen zag onvoorwaardelijk te capituleren. Op 31 augustus viel ook het fort Oostenburg, op 18 september Batticaloa, en op 28 september konden de Britten zonder een schot te lossen de intussen al ontruimde, voordien onneembare geachte citadel van Jaffna bezetten.

Op de ontvangst van de eerste berichten van deze rampspoed werden in Colombo in september en volgende maanden maatregelen getroffen om de stad beter verdedigbaar te maken. Als eerste werden de garnizoenen van Jaffna en Mannar teruggeroepen, later ook het merendeel van de troepen en de artillerie in Kalpitiya, Negombo, Kalutara, Galle en de diverse kleinere vestigingen aan de west- en zuidkust. De waterreservoirs in het Kasteel werden gevuld en ruime voorraden aan voedsel en ammunitie aangelegd, terwijl langs de toegangswegen naar Colombo nieuwe batterijen en schansen werden opgeworpen en de naaste omgeving van de vestingwerken van alle bomen en gebouwen werd ontdaan om een vrij schootsveld te verkrijgen. Uit Galle en andere vestigingen werden daarnaast zoveel mogelijk de kaneelvoorraden overgebracht. Op 13 oktober 1795 volgde een nieuwe jobstijding, toen majoor Agnew als gezant van Hobart aan Van Angelbeek moest mededelen dat graaf De Meuron zijn 700 man sterke regiment al op 30 maart van dat jaar onderhands aan de Engelsen had 'verkocht'. Hobarts eis tot overdracht van deze troepen werd weliswaar formeel afgewezen, maar desondanks liet de gouverneur ze vervolgens ongehinderd vertrekken.

Intussen was half september vanuit Trincomalee ook een Engels gezantschap naar Kandy vertrokken en daar op de 29ste van die maand met veel vertoon ontvangen aan het hof. In november vond een vervolgmissie uit Kandy naar Madras plaats, waar op 12 februari 1796 ten slotte een principe-overeenkomst werd getekend waarbij de Britten in het bezit zouden blijven van de veroverde Nederlandse gebieden, in afwachting van een definitieve regeling op regeringsniveau in Europa, maar het koninkrijk in ruil voor Kandiaanse steun aan de verovering in elk geval een deel van de binnenlanden en een uitgang naar de kust terug zou krijgen. Dit akkoord, met veel gunstiger voorwaarden voor Kandy dan dat van 1766, diende nog ter ratificering aan de koning voorgelegd te worden, waartoe echter pas in augustus 1796 opnieuw een Engels gezantschap naar het hof af zou reizen. De werkelijkheid van de gebeurtenissen in Ceylon in de eerste twee maanden van dat jaar hadden de bepalingen van deze overeenkomst toen al lang achterhaald; het verdrag werd uiteindelijk om formele redenen nooit geratificeerd, waarmee Kandy een unieke kans verspeelde om zich tegenover de nieuwe koloniale heersers een betere positie te verwerven.

De laatste fase van de Britse invasie begon op 10 januari 1796, toen vanuit Rameswaram een landingsleger van 5500 man in open boten naar Mannar overstak en vandaar in de volgende weken langs de westkust afzakte. Zonder tegenstand te ondervinden verzamelden de troepen zich op 6 februari bij Negombo, vanwaar zij met enkele stukken tussentijds per schip aangevoerde veldartillerie ten slotte op 8 februari over land de veerplaats over de Kelani-rivier aan de noordoostelijke rand van Colombo bereikten. De Raad van Ceylon was in de voorbije maanden diep verdeeld geraakt over de te volgen koers en kon zich ook op dit kritieke moment niet tot enige daadkracht brengen, hoewel men in en om de stad nu over ca. 1600 man aan parate Europese en Maleise troepen beschikte, met daarnaast nog eens zo'n 800 man aan inheemse hulpmilitie. Aan de Kelani was een verdedigingslinie voorbereid, maar deze werd de volgende dag bijna zonder verzet opgegeven. De Britse voorhoede kon daarop in de avond van 9 februari ongehinderd de rivier oversteken, in de loop van de volgende twee dagen gevolgd door de hoofdmacht. Pas in de vroege ochtend van 12 februari kwam het tot enige tegenactie, toen een compagnie Maleiers en enkele deserteurs uit het regiment De Meuron een uitval deden onder aanvoering van de gepensioneerde luitenant-kolonel J.F.M ridder de Raymond van het Regiment Luxembourg, die de lafheid en besluiteloosheid van het opperbevel niet langer kon aanzien. De Britten lieten zich aanvankelijk verrassen, maar toen uit het Kasteel geen versterking voor de uitvallers werd gezonden, werden deze na enige tijd met inzet van de artillerie alsnog teruggedreven, waarbij De Raymond sneuvelde. Op 13 februari stond de hoofdmacht bijna voor de oostpoort van de Oude Stad, waarna op een kleine afdeling Maleiers na alle compagniestroepen vandaar teruggetrokken werden naar het Kasteel. Daags nadien verscheen majoor Agnew aan de poort om de inmiddels begonnen geheime onderhandelingen formeel af te ronden. Na langdurig overleg in het Kasteel met de Raad van Ceylon werd men het op de 15de uiteindelijk eens over de voorwaarden voor een eervolle overgave van het garnizoen en de overdracht van alle resterende Nederlandse bezittingen in Ceylon, in afwachting van een definitieve regeling in Europa. Op het nieuws hiervan kwam het in de ochtend van 16 februari bij het gouverneurspaleis nog tot enige wilde schietpartijen door verontwaardigde muitende militairen, maar om tien uur marcheerden de compagniestroepen toch in de voorgeschreven orde het Kasteel uit om te worden ontwapend door de Britten en was de overdracht van het bestuur een feit (zie ook de bladen 104-105).

Anders dan de meeste betrokkenen toen nog dachten, zou deze machtswisseling in de volgende jaren definitief blijken. Zoals bij de eerste contacten over een mogelijke vrede tussen de Bataafse Republiek en Groot-Brittannië in 1796-1797 al duidelijk werd, was de Engelsen er veel aan gelegen de strategische haven van Trincomalee ditmaal blijvend in handen te krijgen. Bij de latere tripartite onderhandelingen die op 27 maart 1802 resulteerden in de Vrede van Amiens, kon het Bataafse gezantschap onder mr. Rutger Jan Schimmelpenninck Frankrijk er niet toe brengen effectieve steun te verlenen aan de Nederlandse eis tot teruggave van Ceylon. Met het argument dat de aanspraak daarop in 1795 verspeeld was door Van Angelbeeks besluit tot gewapend verzet tegen de Britse bescherming, eigende Groot-Brittannië zich op grond van de militaire verovering het recht toe tot blijvende inbezitname van de Nederlandse gebieden in Ceylon. Na de inwerkingtreding van het verdrag werden de nieuwe Britse bezittingen op het eiland in 1803 tot Kroonkolonie verheven, een status die Ceylon nadien tot de onafhankelijkheid op 4 februari 1948 zou behouden.[45]

Voor de meeste Nederlandse en andere Europese ex-compagniesdienaren en vrijburgers in Ceylon betekende die definitieve overgang naar het Engelse bestuur toen niet veel meer dan de formele bevestiging van hun feitelijk al bestaande positie onder het nieuwe bewind. Een groot aantal van hen was in 1796 op het eiland achtergebleven, waar zij onder de bepalingen van de capitulatie al hun bezittingen hadden mogen behouden en veelal ook in de gelegenheid gesteld waren op gunstige voorwaarden in Engelse dienst te treden. Hun nakomelingen, onder het Britse bestuur als groep aangeduid onder de benaming 'Dutch Burghers', zijn tot vandaag de dag een herkenbaar element in de Sri Lankaanse samenleving gebleven. Onder de achterblijvers was ook Johan Gerard van Angelbeek, de laatste gouverneur, wiens houding tijdens de gebeurtenissen van 1795-1796 in de Bataafse Republiek aanleiding had gegeven tot verdenking van hoogverraad. Zijn omvangrijke privé-vermogen stelde hem in staat zijn laatste jaren in rust en welstand door te brengen op zijn buitenhuis bij Colombo, waar hij op 2 september 1799 in de leeftijd van 72 jaar overleed.

---

40 ibid., pag. 147-156.

41 De Silva, *A History of Sri Lanka*, pag. 178-183; Van den Belt, *Memorie overgegeeven* [...] *door den Gouverneur en geëligeerd Dierekteur-Generaal Willem Jacob van de Graaff*, pag. 30-35.

42 ibid., pag. 36-40, 55-80.

43 ibid., pag. 43-52.

44 ibid., pag. 25, 103-127.

45 Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pag. 105-111; Codrington, *A Short History of Ceylon*, pag. 155-158.

II Landmeterij en kaartenproductie door de VOC in Ceylon

Bert Nelemans

De aanmaak van kaarten van diverse aard van de meeste landgebieden binnen de grenzen van het VOC-octrooi, dus tussen Kaap de Goede Hoop en de Straat van Magallanes, bleef in de compagniestijd goeddeels beperkt tot kust- en rivierkaarten op kleine en middelgrote schaal voor de navigatie, exploratiekaarten, en detailkaarten en plattegronden van de eigen vestigingen en andere locaties die voor de handel of om strategische redenen van betekenis waren. Daarnaast waren er met betrekking tot het binnenland doorgaans weinig gedetailleerde overzichtskaarten.

Uitzonderingen waren vooral die delen waar de Compagnie formeel of de facto groter territoriaal bezit verwierf, in het bijzonder Java, de Molukken, Zuid-Celebes, de Kaapkolonie en ook Ceylon, waarvan een veel ruimer en gevarieerder bestand aan kaartmateriaal is nagelaten. Het merendeel daarvan dateert uit de achttiende eeuw, toen deze gebieden gaandeweg intensiever in exploitatie kwamen en ook meer onder direct compagniesbestuur, en er navenant grotere behoefte aan goede kaarten ontstond. Maar ook is een veel groter deel van het in de zeventiende eeuw naar Nederland opgestuurde kaartmateriaal nu niet meer aanwezig.

Werkzaam als kaartenmakers in Ceylon waren aanvankelijk, tijdens de fase van verovering en consolidatie tot de late zeventiende eeuw, vooral de militair ingenieurs en hun assistenten verbonden aan de expeditietroepen en garnizoenen. Later, in de achttiende eeuw, werd hun taak deels overgenomen door een civiel korps van landmeters, die daartoe in meerderheid in Ceylon werden opgeleid en vaak in het land geboren waren.

In totaal zijn tussen 1650 en het eind van het Nederlandse bestuur in 1796 meer dan tachtig landmeters in civiele compagniesdienst geweest en nog zeker vijftig cartografisch werkende militair ingenieurs, van wie in het beknopte kader van deze atlas alleen de belangrijkste kunnen worden genoemd. Speciaal de militair ingenieurs werden ook veel uitgezonden naar de nabijgelegen VOC-vestigingen aan de Malabar- en Coromandelkust, waar geen civiele landmeters waren en meestal maar één militair ingenieur gestationeerd was. Tijdens de laatste decennia van die eeuw kregen de militair ingenieurs een grotere rol, vooral in samenhang met de uitbreiding van het Nederlandse gezagsgebied na de oorlog met Kandy (1761-1766) en de noodzaak tot militaire versterking van Ceylon door de toenemende dreiging van een Engelse invasie.

Hierna wordt nader aandacht besteed aan de specifieke werkterreinen van de militaire en civiele landmeters en kaartenmakers in Ceylon. Als eerste komt de militaire cartografie aan de orde, gevolgd door een beknopte introductie in de civiele landmeterij en kaartenaanmaak door de Compagnie ten behoeve van de registratie van het grondbezit en het administratief beheer. Het laatste deelhoofdstuk behandelt in het kort de rol van de landmeters en kaartenmakers in compagniesdienst bij de voorbereiding en uitvoering van diverse waterbouwkundige werken.

Herinrichting, versterking en grensafbakening: militair ingenieurs als landmeters, ontwerpers en kaartenmakers, 1640-1796

De eerste taak na de verovering van de Portugese kustlanden in het zuidwesten en in Jaffnapatnam in de periode 1640-1658 was steeds de opbouw van een adequate verdediging van deze gebieden, zowel tegen aanvallen van overzee door Europese concurrenten als tegen het koninkrijk Kandy. Daartoe werden de bestaande Portugese forten en kleinere versterkingen direct na de inbezitneming hersteld, waarop in de jaren nadien bij de belangrijkste een algehele herbouw en herinrichting volgens een moderner plan volgde. De ingenieurs die met deze taken werden belast waren als regel (gewezen) artilleristen van diverse rang. Hun werkterrein strekte zich spoedig uit tot allerlei ander landmeetwerk, terwijl ook het ontwerp, de bouw en het onderhoud van civieltechnische werken aan hen werden toevertrouwd. In samenhang daarmee werden de functies van fabriek (hoofdopzichter van compagnieswerken, in de zeventiende eeuw nog onderfabriek), landmeter en rooimeester (hoofdlandmeter, later eerste landmeter genoemd) eveneens vaak door ingenieurs-artilleristen vervuld. Pas aan het einde van de achttiende eeuw werkten er enkele genie-ingenieurs, maar artillerie-officieren werden toen ook vaak genie-ingenieurs genoemd, zoals de majoor Johan Georg Fornbauer. Hij kwam als infanterie-officier in Malabar, werd daar in Cochin omgeschoold tot militair ingenieur bij de artillerie en pas in de laatste jaren van zijn verblijf op Ceylon, 1781-1796, vindt men hem genoemd als majoor van de genie. Omdat het compagniesleger in meerderheid bestond uit militairen van buiten de Republiek, in het bijzonder uit de Duitse landen, treft men bij de ingenieurs ook veel buitenlanders aan.

In Colombo werd in 1658 al door Rijklof van Goens besloten de omvangrijke Portugese stad niet in de toenmalige, te dure vorm te handhaven, maar opnieuw in te richten in twee gescheiden delen: aan de zeezijde het Kasteel, met alle compagniesinstanties, en ten oosten daarvan een apart omwalde woonstad. Uit deze beginperiode is een kaart van de belegering van de Portugese stad in 1656 bewaard gebleven van de militair ingenieur Georg(e) Schedel (bladen 56-57), terwijl de vroegst bekende plankaart van het nieuwe ontwerp in 1659 werd vervaardigd door Adriaen de Leeuw (blad 58). In dat jaar werd in het garnizoen 'tot landemeeter ende Rooymeester getelt Adriaen Leeuw, vrijman en burger gemaakt, vooralsnoch zijn gagie en kostgeldt behoudende, tot doortijde toe, wanneer door sijn Ampts pratique hem de emolumenten toevloeijen'. In de personeelsoverzichten van die tijd is er steeds een onderkoopman die nog alle functies tegelijk vervulde: 'landmeter en rooijmeester en oppasser van de wercken'.[1] Uit 1661 is een instructie bewaard voor 'den onderfabricq der stadt Kolombo: waarom gants noodig zijn een expres Rooijmeester Landmeeter en Ingenieur tot onder fabricq te gebruijken op dat alles met de best ordre in soo inportanten werk toegaan mag'.[2] Na zijn werkzaamheden in 1663 voor het fort in Kalutara wordt Adriaen (de) Leeuw niet meer genoemd. In 1666 verrichtte de kapitein Isaaq de St. Martin (ook: St. Martijn) opmetingen in het commandement Jaffna, waartoe op dat tijdtip behalve het kerngebied en de gehele oostkust kennelijk ook de plaats Chilaw gerekend werd.[3] De commandeur Anthonie Pavillioen, die Jaffna's mogelijkheden in een uitgebreid rapport onder de aandacht van de Raad van Ceylon had gebracht, kreeg al eind 1659 toestemming om het hele commandement in kaart te brengen.[4]

Een belangrijke landmeter-rooimeester in de volgende jaren was Jacob Stevensz, maar een militaire rang vindt men in zijn geval nooit vermeld. Zijn naam ('onse curieuse caartemaacker Jacob Stevensz') komt voor het eerst voor in een rapport van Rijklof van Goens uit 1670 met betrekking tot een uitgebreide inspectie van het oosten en noorden van Ceylon, Malabar en de Malediven, met daarin veel vermeldingen van opmetingen en kaarten die opgestuurd zullen worden. Toen Stevensz tijdens deze tocht bij de Malediven ziek werd, zo blijkt uit het verslag, maakte Van Goens zich ernstig ongerust, want er was niemand zo bekwaam als hij. Daaruit is op te maken dat Stevensz waarschijnlijk al eerder in Ceylon werkte.[5] In de jaren 1668-1683 werden uit Ceylon in totaal zo'n zeventig verschillende kaarten naar Nederland opgestuurd, deels via Batavia, waaronder die genoemd in het rapport van Van Goens. Een aantal van de registers van die kaarten is ook door Stevensz ondertekend, terwijl in de toelichting bij een kaart van Colombo is vermeld dat deze gemaakt was door 'de opsiender van 's Compg. fortificatiewercken Jan Martensz Hellinck mitsgrs den gesworen Roij en Lantmeter Jacob Stevensz'. Deze kaart, via Batavia opgestuurd met bijna veertig andere uit Ceylon, is niet bewaard gebleven, maar wel de legenda met 200 nummers.[6] De functies van hoofdlandmeter en fabriek waren in 1681, het jaar van deze zending, dus al gescheiden. Jacob Stevensz is ten minste tot 1688 in deze functie werkzaam gebleven, maar uit zijn latere jaren zijn geen kaarten van hem meer aanwezig.

Als meest vooraanstaande landmeter in Ceylon gedurende de laatste decennia van de zeventiende eeuw en de eerste jaren nadien geldt algemeen de van oorsprong Deense militair ingenieur Jan Christaensz Toorzee, in zijn hoogste rang constabel-majoor. Als landmeter was hij actief van 1684 tot 1708. Van hem is wel een aanzienlijk aantal kaarten bewaard gebleven; in deze atlas zijn naast tal van detailkaarten en plattegronden uit de periode 1688-1699 ook enkele overzichtskaarten van Toorzee opgenomen (bladen 36, 52, 168, 236-237, 393).[7]

Al tijdens de periode van de verovering werden ook de kusten van het eiland gemeten, gepeild en in kaart gebracht, waarvan de resultaten naar alle waarschijnlijkheid aanvankelijk rechtstreeks in Batavia en Amsterdam zijn verwerkt; in elk geval ontstonden in de Republiek kort na de verovering van Colombo in 1656 kaarten waarop het eiland veel vormgetrouwer dan voorheen is weergegeven. In Ceylon zelf werd toen wel gewerkt aan kaarten van afzonderlijke baaien en bepaalde delen van de kust, in het bijzonder aan de oostkant. Twee voorbeelden van bewaard gebleven vroege kustkaarten zijn die van Michiel Gerritsz Boos en van Cornelis Keijser e.a. op de bladen 52 en 374. In de ambtsperiode van gouverneur Rijklof van Goens (1662-1675, met onderbrekingen) zijn vervolgens ook overzichtskaarten in Ceylon vervaardigd en naar Nederland opgestuurd, die blijkens hun omschrijving meer gegevens omtrent het binnenland bevatten, 'serveerende alle bergen wegen dorpen moerassen dorpen etc.a en alles wat tot een goede landcaert vereijscht is'.[8] Een kopie van één van deze kaarten, in 1683 vervaardigd door Johan Roggeveen te Middelburg naar een origineel dat in 1670 in Batavia werd getekend, is in deze atlas gereproduceerd op blad 35.

Overigens werd nadien door diverse gouverneurs tot het laatst van de Nederlandse periode steeds weer geklaagd over hardnekkige onduidelijkheden in de precieze vorm van het eiland, speciaal ten aanzien van de wisselende breedte ervan op de overzichtskaarten. In 1738 werd dit bijvoorbeeld opgemerkt in het dagregister van de inspectiereis door gouverneur Gustaaf Willem baron van Imhoff (1736-1739)[9], terwijl een opmerking van dien aard zelfs nog te vinden is op de kaart van Ceylon die in 1794 op last van gouverneur Willem Jacob van de Graaff, zelf ook ingenieur, werd vervaardigd (blad 50). Die klachten waren alleszins gerechtvaardigd, zoals onmiddellijk duidelijk wordt bij een vergelijking van de verschillende overzichtskaarten die in deze atlas zijn opgenomen. Bij veel kaarten, onder meer die van Toorzee uit ca. 1690 op blad 36, is de afstand tussen de oost- en de westkust te groot. Maar op de eveneens in Ceylon getekende kaart van het eiland door Joannes van Campen uit 1719 in Martinus Leusecams kaartboek van Jaffna, waarvoor mede gebruik is gemaakt van een gedrukte kaart van Nicolaas Visscher uit 1681, zijn de verhoudingen juist vrij goed weergegeven (bladen 38-39). Een interessante verwijzing naar het gebruik van de overzichtskaarten vindt men in de memorie van overgave van gouverneur Hendrick Becker (1707-1716) voor zijn opvolger Isaac Augustijn Rumpf (1716-1723), waarin hij aangeeft dat 'de natuurlijke en artificulen situatie van de plaetse sterktens besittinge havens en provintien deses gouvernem: welkens gelegentheden buijten dien alle te saem zijn begrepen en constig:a met t'vernieuwen elk in t' bijsonder aangewesen in seker Land-Caerte in 't comptoir mijner wooning hangende uijt welk een en ander is mij volkoomen voorbeeld'.[10]

In de halve eeuw na Toorzee zijn verscheidene andere militair ingenieurs vermeldenswaard, onder wie in de eerste plaats de luitenant Christiaan Pieter Boomga(a)rt. Deze werkte in Ceylon van 1701 tot 1725, waarvan de laatste twaalf jaar als landmeter. Na 1735 was de luitenant Alexander van Manheijm aangesteld als fabriek in Colombo, terwijl de luitenants Jacob Feijldaer, Coenraad Pieter Keller en Noël Anthonie Lebeck werden ingezet in verschillende plaatsen elders in Ceylon. Aan Boomgart en de laatste twee, die tevens diverse bestuursfuncties vervulden (Lebeck behalve in Jaffna ook in Malakka), wordt later nadere aandacht besteed.

Afwijkend van alle andere categorieën in de militaire cartografie van Ceylon in deze eerste helft van de achttiende eeuw is een serie van veertien geannoteerde plattegronden en situatiekaarten van de voornaamste compagniesvestigingen op het eiland, die deel uitmaakt van een grotere verzameling van soortgelijke kaarten met betrekking tot diverse andere delen van het VOC-octrooigebied en zich nu bevindt in de Collectie Bodel Nijenhuis in de Universiteitsbibliotheek Leiden (blad 71 e.v.). De kaarten zijn geen van alle gesigneerd en evenmin gedateerd, maar aan de hand van analogieën met wel te dateren kaarten en plattegronden van enkele vestigingen op Java kan worden aangenomen dat het deel van de serie dat op dit eiland betrekking heeft, in origineel tussen 1719 en 1722 getekend moet zijn. Als maker zou in dat geval de uit Nijmegen afkomstige ingenieur en latere gouverneur aan de Kaap (1727-1729) Pieter Gijsbert Noodt in aanmerking kunnen komen, die eind 1717 van de Heren Zeventien de opdracht kreeg om als 'directeur der approches en fortificaties in Indië' overal in de Oost 'accurate afteekeningen' te maken van veranderde en herstelde verdedigingswerken en deze naar Nederland te zenden. De locaties in kwestie dienden door de Hoge Regering in Batavia te worden bepaald, maar het begin van zijn werkzaamheden moest aan de Kaap zijn. Noodts beginsalaris van 140 gulden per maand geeft aan dat het hier een belangrijke opdracht betrof; onder de compagniesdienaren in Ceylon verdiende toen bijna niemand zoveel! Een rapport van Noodt over Malabar, Ceylon en Coromandel werd in 1722 overgezonden uit Batavia. Hij heeft tussen maart en augustus 1721 alle compagniesvestigingen op het eiland Ceylon aangedaan, maar over gemaakte kaarten wordt niets gemeld.[11] De Sri Lanka National Archives bezitten een overeenkomstige maar kleinere serie, evenwel op groter formaat en meer gedetailleerd uitgevoerd, die als originelen voor de Leidse kaarten kunnen hebben gediend (blad 134 e.v.).

De inlijving van de resterende kustlanden in 1766, volgend op de oorlog met Kandy, leidde tot een omvangrijke extra taak voor de ingenieurs en kaartenmakers, namelijk de vaststelling van de nieuwe grens. Volgens het vredesverdrag diende het verloop daarvan gezamenlijk met de Kandianen bepaald te worden, op één Singalese mijl (ca. 6,5 kilometer) vanaf de kust. De beoogde samenwerking bleek in de praktijk niet uitvoerbaar, mede omdat de afstand van een Singalese mijl door beide partijen zeer verschillend werd geïnterpreteerd. Daarop werden in de volgende jaren de grenzen uiteindelijk eenzijdig door de Compagnie vastgelegd, in het noordwesten in de gebieden bij Chilaw en Puttalam respectievelijk door de kapitein-luitenant Christia(a)n Conrad Wohlfarth en luitenant Johan Ernst Kuhn (ook: Kühn), aan de oostkust pas vanaf 1773 door de luitenant Willem Löwe. Als maat voor de af te bakenen mijl dienden zij een afstand van 2½ uur gaans of 3000 Rijnlandse roeden te hanteren, ruim 11 kilometer, maar de werkelijk in bezit genomen kuststrook was vooral in het oosten veel breder.[12] Pas in 1780-1781 werd ook de landgrens tussen het Kandiaanse gebied en het commandement Jaffna met de bijbehorende Vanni-landen door de luitenant Thomas Nagel en de Jaffnase landmeters opgemeten en in kaart gebracht. Deze grens bestond overigens in feite al vanaf de formele inbezitname van het Portugese Jaffna in 1658.[13]

Door de uitbreiding van het grondgebied aan de oostkust en de Engels-Franse strijd om de koloniale hegemonie in Voor-Indië werd in dezelfde periode de compagniesvestiging Trincomalee met zijn diepe, altijd beschutte binnenbaai van toenemend strategisch belang. Voor de verdere versterking van deze plaats werden in opdracht van gouverneur Iman Willem Falck (1765-1785) door de militair ingenieurs Gillis Borré, John (ook: Jan) Brohier en Elias Paravicini di Capelli, toen alle drie nog in de rang van kapitein, nieuwe ontwerpen gepresenteerd. Onder druk van gouverneur Falck werd dat van Borré, na wat aanpassingen, in 1765 als een gezamenlijk plan aanbevolen.[14] Vanwege de te hoog geachte kosten werd het door de Hoge Regering verworpen, waarna in 1767 John Brohier, nu met kapitein Willem Otto (van) Massenveld (ook: Massenfeld, was onder meer fabriek te Colombo, zie blad 76) en luitenant Johan Hendrik Lappé, aan een nieuwe, goedkopere opzet begon. Ook die werd echter niet uitgevoerd. Gouverneur Falck had in een geheime privé-brief aan Batavia laten weten dat het zijns inziens voldoende was alleen het nevenfort Oostenburg te moderniseren en een nieuwe versterking op het eilandje Dwars-in-de-Weg aan te leggen, waarmee de toegang tot de Binnenbaai effectief beschermd zou zijn, en aldus werd uiteindelijk door de Hoge Regering besloten.[15] Bij de uitvoering in de volgende jaren waren ook weer anderen betrokken.

Van de hier genoemde militair ingenieurs behoorde Paravicini di Capelli, die in 1763 als luitenant-ingenieur arriveerde, tot de meest invloedrijke. Hij bleef tot 1791 werkzaam in Ceylon, in de laatste jaren in de rang van kolonel. Enkele andere veel genoemde militair ingenieurs in de tweede helft van de achttiende eeuw zijn Pierre Brochette (ook: Brossette), Jacques Louis Guiard (ook: Jacob Lodewijk, Guyard), Anthonie Johannes (vooral in Galle) en Johan Frederik Wahlberg. Bekend door zijn opmerkelijk grote overzichtskaart van Ceylon, waarop het eiland evenwel veel te smal is weergegeven (blad 49), is Jean du Perron. De meesten waren aanvankelijk werkzaam in de rang van luitenant en klommen later op tot kapitein, een enkeling tot majoor. Veruit de belangrijkste en meest productieve militair ingenieur in deze eindperiode was de uit Koningsbergen in Oost-Pruisen afkomstige Carl Friedrich Reimer, in het jaar 1777 op dit vakgebied begonnen als vaandrig en eerste landmeter, daarna vanaf 1782 in de rang van luitenant werkzaam als fabriek van Colombo. In 1785 werd hij in dezelfde functie aangesteld in Batavia en in 1789 bevorderd tot majoor. Gedurende 1789-1792 was hij overal in de Oost werkzaam als landmeter, kaarttekenaar en vestingbouwkundig ontwerper voor de Militaire Commissie. Teruggekeerd in Batavia, werd Carl Friedrich Reimer in 1793 bevorderd tot luitenant-kolonel en benoemd tot directeur der fortificatiën en inspecteur der waterwerken in Oost-Indië, de hoogste toezichthoudende functie over alle militaire en civiele compagnieswerken. Hij overleed drie jaar later, na tussentijds nogmaals bevorderd te zijn, in de rang van kolonel. Reimers mening werd zeer hoog aangeslagen en was meestal doorslaggevend voor de definitieve vaststelling van de projecten waarbij hij betrokken werd. Van hem is een zeer groot aantal situatiekaarten, plattegronden en projectplannen voor de militaire versterking van Ceylon bewaard gebleven, die in deze atlas voor het eerst compleet zijn gereproduceerd.

In de laatste twee decennia van Nederlands bewind in Ceylon, toen de Republiek politiek meer met Frankrijk verbonden raakte, werd steeds meer gebruik gemaakt van de diensten van Franse officieren-ingenieurs. De bekendste onder hen zijn de *Chevalier* (Ridder) Des Roijs, werkzaam in Ceylon in 1782-1784, en na hem tussen 1787 en 1790 zijn eveneens adellijke vakgenoten De la Goupillière, gekomen van de Kaap, en De la Lustrière. De laatstgenoemde, evenals de kapitein Marchand, was aangesteld in de Franse bezitting Pondicherry (Pondicherie) aan de Coromandelkust. Van De la Lustrière en De la Goupillière zijn in deze atlas onder meer plannen voor Trincomalee opgenomen, dat in deze periode ook voor Frankrijk van onverminderd strategisch belang was. Carl Friedrich Reimer vroeg zich in 1789 in diverse brieven aan gouverneur-generaal Alting in verband daarmee verontrust af of het verbond met Frankrijk ook overal in de koloniën geldig was. De Franse ingenieurs kwamen onuitgenodigd in Ceylon, reisden het hele eiland af, deden metingen en maakten ontwerpen. Zouden Nederlandse militair ingenieurs, aldus Reimer, dit dan ook mogen doen in Pondicherry? De la Lustrières ontwerp voor Galle was bovendien zo duur dat de Compagnie het nooit zou kunnen betalen. De werkzaamheid van de Franse ingenieurs in Ceylon had overigens al eerder bedenkingen bij de Hoge Regering opgeroepen, vanwege het gevaar dat op deze wijze militaire informatie in buitenlandse handen zou komen; de betrokkenen waren immers niet door een eed aan de Compagnie gebonden.[16]

Functie en administratie van grondbezit; de tombo's en de civiele landmeterij

Zoals in het eerste hoofdstuk aangegeven, presenteerde de Compagnie zich in de gebieden die tussen 1638 en 1658 op de Portugezen werden veroverd nadrukkelijk als de opperste landheer, hetzij in naam van de koning van Kandy (in de zuidwestelijke kustlanden, tot 1766), hetzij rechtstreeks als bezitter van het land (Jaffnapatnam). Daarmee eigende zij zich bepaalde feodale rechten op de verplichte levering van goederen en diensten door de opgezetenen toe die per traditie in de inheemse samenlevingen met het individuele gebruik of eigendom van de grond verbonden waren. In de meeste gevallen waren deze diensten en de levering van goederen – doorgaans landbouw- en bosproducten – ook weer gebonden aan een bepaalde kaste of bevolkingsgroep, zoals het kaneelschillen door de Chalia's. Omgekeerd gaf de levering van goederen en diensten de opgezeten bevolking het recht op het bestaande gebruik van gronden of op een deel van de opbrengsten. De situatie werd verder gecompliceerd doordat de opperste landheer, dus per traditie de koning, een deel van de dorpen en gronden in direct eigendom en beheer hield, waarover de Compagnie in de door haar bezette delen dus geheel vrij kon beschikken.

Deze cruciale rol van het landbezit en de daarmee samenhangende rechten en plichten maakte een uitgebreide en goed bijgehouden administratie noodzakelijk. Vanaf 1677 werden daartoe, aanvankelijk op bescheiden schaal, naar Portugees voorbeeld met behulp van gegevens aangeleverd door de verantwoordelijke inheemse bestuurders per dorp lijsten bijgehouden, zogenoemde tombo's. Onderscheiden werden hoofdtombo's, die de familiehoofden en hun verwanten telden, en landtombo's, die de uitgegeven cultuurpercelen of accommodessans registreerden, vaak met vermelding van het gewas. De gronden werden elk, per dorp geordend, onder een eigen naam in de lijsten opgenomen en waren meest gemarkeerd door limietpalen of stenen. Daarnaast werden voor speciale producten, zoals voor kaneel, aparte lijsten aangelegd van de eigenaars met hun gronden en de aantallen en kwaliteiten bomen erbij. Kaneelplantages zijn pas laat in de compagniestijd aangelegd, toen het ook al gebruikelijker was perceelkaarten te maken.

In de praktijk bleek het spoedig onmogelijk de tombo's volledig te krijgen en bij te houden. Het achterhalen van de individuele gebruiks- en eigendomsrechten was vaak bijzonder moeilijk, mede doordat de bestaande Portugese tombo's later in de zeventiende eeuw snel verouderd raakten en vergingen. Bij een al te drastische opschoning van de archieven kort voor 1700 zijn ze uiteindelijk in hun geheel vernietigd, zeer tot ongenoegen van de Hoge Regering in Batavia – ook toen had men al ruimtegebrek in de archieven. De familiehoofden zelf hadden meestal geen schriftelijke bewijzen voor hun bezit of gebruiksrecht. Bij een inventarisatie van de honderden 'zaaylanden, tuijnen enz. beseeten van de Mooren [moslims], woonachtigh binnen en buijten de stad Gale' in 1695 bijvoorbeeld, konden maar enkele betrokkenen nog een op palmblad geschreven bewijs uit de laatste Portugese registratie van 1630 tonen.[17]

Voor de in direct compagniesbezit gekomen gronden, zowel die in als buiten de nederzettingen, werden bij verkoop of verpachting nieuwe eigendomspapieren aangemaakt, zogenoemde giftebrieven, die, als er een landmeter beschikbaar was, ook al vergezeld gingen van een soort kadastertekening. Een vrijwel complete serie boeken met kopieën van de uitgegeven giftebrieven, maar zonder de kadasterkaartjes, is bewaard gebleven in de Sri Lanka National Archives te

---

1 Sri Lanka National Archives 1/9 no. 17; Nationaal Archief 1.04.02 1233-1:189.
2 Sri Lanka National Archives 1/2451:109.
3 Nationaal Archief 1.04.02 1264:425-468.
4 Sri Lanka National Archives 1/9:153-159.
5 Nationaal Archief 1.04.02 1277:1639-1663.
6 Nationaal Archief 1.04.02 1363:317-322.
7 Veel gegevens over de loopbaan van Toorzee en andere genoemde landmeters zijn ontleend aan de ongepubliceerde doctoraalscriptie (Universiteit Utrecht, 1988) van A.H. Mengerink, *De landmeterij op Ceylon in de achttiende eeuw*.
8 Nationaal Archief, 1.04.02 1251:530; 1261:230; Sri Lanka National Archives, 1/2451-2:192.
9 Nationaal Archief 1.04.02 2430:145; Sri Lanka National Archives 1/2730:186.
10 Nationaal Archief 1.04.17 551:3.
11 Nationaal Archief 1.10.46 Hope 75 stuk 2; 1.04.02 1952:1776.
12 Nationaal Archief 1.04.02 3171:9v, 207; 3291:57v; 3338 na 76; 3376: 65v.
13 Nationaal Archief 1.04.02 3698:256v.
14 Nationaal Archief 1.04.02 3128:1597.
15 Nationaal Archief 1.04.02 3171:40; 3202:1117v; 3219: 57v.
16 Nationaal Archief 1.10.03 Alting 76: 2e brief; Nationaal Archief 1.04.02 3823: 1676v.
17 Nationaal Archief 1.04.02 1604:628-729.

Colombo. Ook voor het grondbezit binnen de grotere compagniesvestigingen kwamen vanaf de late zeventiende eeuw kadastrale overzichten tot stand, die nu echter merendeels niet meer beschikbaar zijn. In Colombo en Negombo wordt in de giftebrieven voor de omschrijving van de percelen steeds verwezen naar een kaart met nummers en letters behorend bij een vaste blokkenindeling.

In het commandement Jaffna, dat als geheel in compagniesbezit was, werd het tombowerk al in een relatief vroeg stadium intensief aangepakt. Een personeelsoverzicht uit ca. 1678 maakt melding van '10 mensen bij het beschrijven der tombo, die na gedaen werck weder connen gemisst werden'. Twee onderkooplieden hadden de verantwoordelijkheid, van wie één met de specifieke taak van tombohouder. Verder waren er een boekhouder, zijn assistent en een 'derde waak', bij wie de taak berustte om de landen te meten en de (kadastrale) kaarten te maken. De andere vijf betrokkenen waren 'gegagieerden', dus gepensioneerden, allen oud-militairen.[18] In het laatste decennium van de zeventiende eeuw, tijdens de derde maal dat de tombo in Jaffna werd vernieuwd, zijn voor een aantal gebieden ook overzichtskaarten van het particuliere landbezit vervaardigd, blijkens verwijzingen in archiefstukken naar 'niet alleen een plattegrond van een ygelijk land in het particulier [...] maar ook om te hebben formele kaarten van ider aldaar en provincie in het bijsonder'.[19] Deze kaarten zijn zelf niet meer aanwezig, maar wel is een rapport over de kwaliteit ervan bewaard gebleven, dat in 1698 tijdens de inspectiereis van gouverneur Gerrit de Heere (1697-1703) werd opgesteld door onder anderen de controlerende landmeter en ingenieur Jan Christiaensz Toorzee. Daarin werd 'aengewesen' dat de nieuwe landbeschrijving 'in effect niet deugd'.[20] Zijn eigen kaart van de landerijen in kwestie bij dit rapport is gereproduceerd op blad 293.

Toorzees klachten over de grondkaarten in Jaffna kan men zien als exemplarisch voor de gebrekkige landregistratie als geheel aan het eind van de zeventiende eeuw. Niet alleen leidde dit voor de betrokken opgezetenen steeds weer tot conflicten onderling en met het bestuur, de Compagnie liep ook inkomen mis doordat eigenaars of pachters zich onder de gegeven omstandigheden in de praktijk vaak deels of geheel konden onttrekken aan hun verplichte leveringen van producten of diensten. Omstreeks 1700 werd bij het compagniesbestuur in Ceylon dan ook algemeen de noodzaak ingezien tot instelling van een ruim bemande en goed geoutilleerde civiele landmeetkundige dienst. Daartoe werd in de volgende jaren de eerste aanzet gegeven, waarna de landmeterij in de Colombose dessavonie vooral onder het bewind van gouverneurs Van Imhoff (1736-1740) en Stein van Gollenesse (1743-1751) een krachtige impuls kreeg en tegen het midden van de eeuw tot een volwaardig bedrijf was uitgegroeid. In de Colombose dessavonie waren na 1755 in de meeste jaren negen of tien civiele landmeters en kaartenmakers aangesteld, in Jaffna waren er meestal drie werkzaam en in Galle een of twee. Zowel in Colombo als in Jaffna was er een eerste landmeter.

Het doet daarom nogal merkwaardig aan gouverneur Schreuder in zijn opvolgingsmemorie uit 1762 te horen klagen: 'zo zijnde buijten den eersten landmeter, die onlangs uit Europa is gekomen, genoegsaam tot niet anders in staat om na het oud malletje een simpele meeting te doen zonder dat ze buijtendien eenige kundigheden in de theorie of practijk bezitten'.[21] Die eerste landmeter was Ferdinand van Kirchem, die slechts kort in dienst was en opgevolgd werd door de eveneens in 1762 van de Kaap gearriveerde en al opgeleide sergeant Carel David Wentzel (ook: Wentsel). Hij werd meteen bevorderd tot luitenant. Maar in 1762 was ook Baltus Jacobsz van Lier nog actief, misschien wel de bekwaamste en meest productieve landmeter die rond het midden van de achttiende eeuw op Ceylon werkte; hij was zelfs hoofd van de landmeterij in Hulftsdorp. En ook in Jaffna, Galle en in Colombo zelf werkten toen ervaren gezworen landmeters als Christiaan Hartell, Lourens Lensen, Andries Matthijsz en Jacob Livinus Stevensz. Schreuders kritiek beperkte zich overigens niet alleen tot de landmeters; naar zijn mening was in Ceylon ook geen enkele goede ingenieur beschikbaar.

Dat het in de dessavonie Colombo en in het commandement Galle nooit helemaal gelukt is om de tombo's compleet te krijgen, was mede een gevolg van de hardnekkige tegenwerking die de landmeters op veel plaatsen van de bevolking en de hoofden ondervonden. Een belangrijk punt van wrijving was tot halverwege de achttiende eeuw de verplichting van de opgezetenen om de landmeters gratis kost en inwoning te verschaffen. Voor het gouvernement was dit naderhand aanleiding om hun kostgeld te verdubbelen, in de hoop dat de weerstand bij de bevolking dan zou verminderen, maar op langere termijn leidde ook dit niet tot betere resultaten.[22] In de laatste jaren van het compagniesbewind verviel die verplichting uiteindelijk helemaal. Als gunstig effect van de grotere inzet voor de tombo-opnemingen konden later in de achttiende eeuw wel sterk verbeterde overzichtskaarten van (delen van) de binnenlanden van de compagniesgebieden in Ceylon worden vervaardigd.

Op enkele uitzonderingen na, werden de hogere functies bij de landmeterij als regel vervuld door Europeanen met een militaire of nautische achtergrond, die bij gebleken vaardigheid snel carrière konden maken. Een vroeg voorbeeld van zo'n loopbaan was die van de al meermaals genoemde, uit Jutland afkomstige Johan Christiaensz Toorzee, die vanaf 1672 in Azië in compagniesdienst was. In de eerste tien jaar klom hij op van matroos tot stuurman en artillerieofficier, waarna hij van 1684 tot 1708 werkzaam was als landmeter in Colombo. In de latere jaren bekleedde Toorzee ook andere hoge functies, onder meer die van dessave van Colombo, en maakte hij deel uit van de Politieke Raad van Ceylon. Zijn maandinkomen groeide uiteindelijk naar 100 gulden, plus allerlei provisies buiten de reguliere gage. Een vergelijkbare carrière volgde Christiaan Pieter Boomgart, die in 1709 uit Amsterdam naar de Oost vertrok en in 1712 op Ceylon werd aangesteld als jong landmeter in Galle op twaalf gulden per maand. In 1718 was hij vaandrig-ingenieur, met een gage van veertig gulden, in welke functie hij meereisde met gouverneur Rumpf op diens drie inspectiereizen in de jaren 1717-1721. De diverse kaarten, plattegronden en aanzichten door Boomgart en enkele andere landmeters die de verslagen van deze tochten illustreren, zijn alle opgenomen in deze atlas (blad 70 e.v.). In 1722 werd hij bevorderd tot luitenant met vijftig gulden in de maand; twee jaar later keerde hij naar de Republiek terug.[23]

Met de uitbreiding van de landmeterij werd het na 1740 gebruikelijk om aan te geven welke van de landmeters formeel gekwalificeerd waren, als gezworen landmeters; voordien gebeurde dit meestal niet. Vanaf ca. 1755 kreeg het hoofd van de landmeterij de functie-aanduiding van eerste landmeter, eerst alleen in Colombo, later ook in Jaffna. Baltus Jacobsz van Lier, geboren in Batticaloa in 1716 en vanaf 1734 werkzaam in de landmeterij, werd omstreeks 1745 de eerste compagniesdienaar van gemengde afkomst die het tot hoofdlandmeter, vanaf 1755 dus eerste landmeter van Colombo wist te brengen. Hij gold als casties, dat wil zeggen met overwegend Europees bloed, en bekleedde in latere jaren ook andere burgerfuncties; tevens was hij tot op hoge leeftijd lid van de Landraad. Zijn maandinkomen kwam echter nooit boven de dertig gulden, veel lager dan dat van zijn Europese ambtgenoten. Van Lier was een uitmuntend kaarttekenaar; in deze atlas is al zijn tot nu toe bekende kaartwerk van Ceylon opgenomen, onder meer de befaamde 'olifantenkaart' op de bladen 42-43. Een andere belangrijke landmeter van deels inheemse afkomst was Martinus Leusecam (ook: Leusekam, Leusekan), geboren in Colombo en tussen 1690 en 1723 werkzaam, voornamelijk in Jaffna. Ook zijn gage kwam uiteindelijk niet hoger dan dertig gulden. Hij is de maker van het kaartboek van Jaffna uit 1719 bij het voltooide tombo-overzicht van dit commandement, waarvan alle kaarten in deze atlas zijn gereproduceerd (bladen 240-241 e.v.).

In de tweede helft van de achttiende eeuw waren de eerste landmeters in Ceylon opnieuw overwegend volbloed Europeanen. Vanaf 1762 werd het ambt eerst vervuld door Carel David Wentzel en vervolgens in 1765 weer, waarnemend voor de zieke Wentzel, door Baltus Jacobsz van Lier, die toen al twintig jaar ervaring in deze functie had.[24] Na hem waren achtereenvolgens Alexander Johannes Daelhoff (ook: Dalhoff, 1766-1777), Carl Friedrich Reimer (1777-1782) en Pieter William Ferdinand Adriaan van Schuler (1782-1788) aangesteld. De laatste die het ambt van eerste landmeter in Colombo vervulde in de Nederlandse tijd, de in Jaffna geboren Dominicus Matthijsz (1788-1795), was echter weer van gemengde afkomst, evenals zijn vader, Anthonie Matthijsz, die tussen 1744 en 1776 (vanaf 1752 gezworen) landmeter was in afwisselend Colombo en Jaffna.

In de lagere functies, zowel bij de landmeters als bij de kaartenmakers en, in de late achttiende eeuw, de kompasmakers, vond men een opmerkelijk groot aantal met een Europese (voor)vader en een Singalese of 'Malabaarse' (Tamil) moeder. In de monsterrollen wordt hun afstamming vaak vermeld, maar niet altijd. Uit die monsterrollen en de andere geschreven bronnen zijn hun namen meestal wel bekend, maar deze worden vrijwel nooit vermeld op de kaarten en tekeningen. De monsterrollen laten ook zien dat er opeenvolgende functies in de landmeterij waren, van aankwekeling, jong landmeter en adjunct-landmeter naar landmeter, gezworen landmeter en eerste gezworen landmeter, en dat er een stapsgewijs oplopende salariëring was. Tegelijkertijd valt het op dat bijvoorbeeld bij Frans Schoorman, een mixties (Europese vader, inheemse moeder) die in Colombo van 1748 tot 1790 voornamelijk als landmeter en kaartenmaker werkzaam is geweest, de vier laagste functies geregeld wisselden, terwijl zijn salarisverhogingen zelden samenvielen met zijn functieveranderingen. Hoewel hij in zijn 42-jarige loopbaan bij de landmeterij liefst zestien jaar uitsluitend als kaartenmaker of plaatsvervangend kaartenmaker werkte, vindt men zijn naam nooit op een kaart aangetekend. Wel blijkt uit de geschreven bronnen dat hij samen met zijn collega Cornelis Rokus Heideman in februari 1764 opdracht kreeg 'zich met hunne gewoone instrumenten, speciaal het kompas lineaelen en passen, potlood en meetkettingen nevens ses boeken [...] en roijal papier te melden bij capitain Borré', om tijdens de eerste – mislukte – veldtocht tegen Kandy op last van gouverneur Van Eck 'het land daer wij door marcheeren in een nette kaert te brengen, de oude kaerten te verbeteren ende verdere landmeetkundige ontwerpen die van nut zijn kunnen, te formeeren'. In het jaar daarop, toen de compagniestroepen Kandy wel konden innemen, meldde Van Eck kort voor de expeditie in een briefje aan de Colombose dessave Jan Bauert dat hij 'de twee lantmeeters die de marschroute over de Landweg zullen opnemen en in kaert brengen nog niet heeft zien opdaegen'. Of die landmeters nog gekomen zijn en of het dezelfde waren als in 1764 is niet bekend.[25] In ieder geval tonen andere documenten aan dat in en bij Kandy toen opmetingen uitgevoerd zijn door de luitenant Johan Ernst Kuhn, zowel van de stad en van het paleis als van de wegen naar de pas van Balana (bladen 385-387).[26]

Onder de in Ceylon geboren landmeters en kaartenmakers was het niet ongewoon dat deze functies in opeenvolgende generaties binnen een familie door meerdere personen werden vervuld, zoals in het geval van Dominicus Matthijsz en zijn vader. Andere voorbeelden zijn de families Stevensz en Helt of Oliviersz Helt, naast minder bekende als de families Fransz, Naija en De Jood. De stamvader van de familie Stevensz was waarschijnlijk de al genoemde Jacob Stevensz, hoofdlandmeter in Colombo tussen 1670 en ten minste 1688, van wie in de volgende twee generaties vier in Ceylon geboren nakomelingen van gemengde afkomst in de landmeterij werkten: Jacob Stevensz de jonge (1685-1692), Livinus Stevensz (1694-1736), Jan Stevensz (1703-1732) en Jacob Livinus Stevensz (1739-1768). Geen van hen bereikte ooit een hoger salaris dan 24 gulden per maand. De laatste, 'den jong landmeeter Jacob Livinus Stevensz, landmeeter tot Gale', werd 'op voorstel van den heer gouverneur in 1745 als een onnut subject uijt s comp. dienst gestelt om redenen desselfe zijn dienst geenszins verstaat en ook niet eens wil'.[27] Het jaar daarop werd hij evenwel opnieuw aangenomen en vanaf 1762 was hij zelfs gezworen landmeter in Galle. Van de familie Helt of Oliviersz Helt waren in de eerste helft van de achttiende eeuw vermoedelijk drie generaties landmeters werkzaam: eerst Tatik Oliviersz (1691-1711, maar pas vanaf 1704 als landmeter), daarna Tatik Oliviersz Helt (mogelijk dezelfde, want zijn aanvangssalaris is al 24 gulden, 1716-1739) en ten slotte Eugenius Oliviersz Helt (1735-1768, vanaf 1756 niet meer als landmeter). De belangrijkste, Tatik Oliviersz Helt, in de monsterrollen constabel-bombardier genoemd, komt in de geschreven bronnen op vele plaatsen op Ceylon voor als landmeter, opzichter der verdedigingswerken en zelfs als ingenieur. Hij heeft onder meer een belangrijk aandeel gehad in de kaart van Colombo uit 1733 (bladen 72-73) en, tot zijn overlijden aldaar in 1739, in de kaarten van het gebied bij de Reuzentank in het commandement Jaffna (bladen 273 e.v.).

De landmeterij in Colombo was aanvankelijk geheel gevestigd in het Kasteel. In de bronnen wordt een kaartenmakerswinkel genoemd bij het bastion Klippenburg (zie legendanummer 39 bij de plattegrond van Colombo door Baltus Jacobsz van Lier uit 1756 op blad 75), maar er is ook melding van kaartenmakers werkzaam in de kuiperswinkel, terwijl de landmeters elders ondergebracht waren. Vanaf halverwege de achttiende eeuw vindt men ook Hulftsdorp aangegeven als locatie, mogelijk als dependance; Baltus Jacobsz van Lier was er eerste landmeter. Hulftsdorp was toen het bestuurscentrum van de Colombose dessavonie, met onder meer de Landraad en het tombokantoor.[28] De landmeterij was tevens de plaats waar al sedert gouverneur Rijklof van Goens de oude de kaarten bewaard werden, verzameld in een dertigtal bundels. Het ging daarbij in hoofdzaak om de plaatselijk vervaardigde land- en kustkaarten van het eiland en van enkele vestigingen in Malabar en Coromandel op diverse schalen, waarvan alleen de belangrijkste in kopie naar Batavia en de Republiek werden gezonden. Een volledige inventaris uit een bepaald jaar is niet meer beschikbaar, maar van Jan Christiaensz Toorzee is bekend dat hij er kort na 1700 in zijn functie van beheerder een dergelijk overzicht heeft vervaardigd. Andere genoemde beheerders waren Christiaan Pieter Boomgart in 1715, Livinus Stevensz in 1734 en Anthonie Matthijsz in 1755. Wel bewaard gebleven is een aantal inventarisatierapporten om de staat van alle aanwezige materialen, dus ook de kaarten, te controleren. Deze rapporten, die alleen de kaarten vermelden die onbruikbaar waren, werden gemaakt voor de vergadering van de Politieke Raad, die blijkens de verslagen daarvan bijna altijd opdracht gaf ontbrekende, beschadigde of door het vochtige klimaat vergane kaarten opnieuw aan te maken en de oude te verbranden. Sommige bleven opmerkelijk lang bewaard; in 1742 moest bijvoorbeeld een kaart 'Landerijen omtrent de pannebackerij anno 1691' toch weer gekopieerd worden, evenals 'Trinconomale bij voorstel door d'Edle van Ommen 1690'.[29] In de vergadering van 6 augustus 1763, tijdens de oorlog met Kandy, constateerde de Raad dat de enige aanwezige kaart van de Venloos Baai aan de oostkust de kaart in een rapport van Batticaloa's opperhoofd Pieter de Grauw uit 1671 was, waarna opdracht werd gegeven 'dat de landmeeter Sommer mede dient te gaan om in de gehele baaij de gronden en stranden weer op te nemen'.30 Beide kaarten, nu in het bezit van het Sri Lanka Survey Department, zijn opgenomen in deze atlas (blad 374).

Waterbouwkundige werken

Al kort na de verovering op de Portugezen werden militair ingenieurs en landmeters in de compagniesgebieden betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van diverse waterbouwkundige werken ten behoeve van de inheemse natte rijstbouw, het transport over water en de verbetering van de natuurlijke afwatering, waarvan een aantal ontwerpen in kaartvorm bewaard is gebleven. In het halfdroge commandement Jaffna ging het daarbij in de eerste plaats om het beoogde herstel van een aantal vervallen stuwmeren of tanks (van het Portugese *tanque*, vijver) uit de prekoloniale periode, met als belangrijkste en grootste de zogenoemde Reuzentank (Giant's Tank) in het district Mantai (Mantotte), nabij Mannar. In 1663 kreeg de ondernemende commandeur Anthonie Pavillioen al toestemming om deze weer op orde te brengen; de bevloeide gebieden rondom zouden nadien voldoende rijst voor het gehele commandement kunnen leveren.[31]

Tot uitvoering van deze eerste plannen kwam het uiteindelijk niet. In het dagregister van de inspectiereis door gouverneur De Heere in 1698 werd opnieuw melding gemaakt van de mogelijkheden van de tank, maar ook ditmaal volgden daaruit geen verdere werkzaamheden. Gouverneur Van Imhoff, weer veertig jaar later, bezocht het gebied meerdere malen en gaf in 1738 concreet opdracht tot opmeting en plannen voor herstel. Jaren werd er aan gewerkt, eerst vooral door de luitenant Coenraad Pieter Keller en de landmeter Tatik Oliviersz Helt, later ook door de luitenant Jacob Feijldaer en, na het overlijden van Helt, de landmeter Jan Hendriksz Steijn (bladen 273-275). De uitvoering bleek echter duurder en moeilijker dan gedacht, mede doordat op de vroegere meerbodem intussen meerdere dorpen waren gevestigd en in deze afgelegen streek onvoldoende arbeidskrachten gevonden konden worden, waarop het project na zo'n tien jaar alsnog werd opgegeven. Deze gang van zaken herhaalde zich nog eens omstreeks 1790, toen op last van gouverneur Van de Graaff de luitenants-ingenieur Samuel Pieter Foenander en Johan Frederik Wahlberg en de Manaarse landmeter Coenraad (?) Snijder aan nieuwe plannen voor de tank werkten. De oude dam, een halfronde linie van 3250 Rijnlandse roeden (ruim 12 kilometer) lengte, bleek volgens hun opmetingen nog grotendeels aanwezig en zou zeker hersteld kunnen worden, maar in 1792 moest ten slotte ook dit project weer verlaten worden, nadat de Hoge Regering in Batavia haar toestemming voor de uitvoering had onthouden.[32] De ermee samenhangende kaarten, mede getekend door de eerste landmeter Dominicus Matthijsz, zijn in deze atlas gereproduceerd op de bladen 276-281. Daadwerkelijk in gebruik kwam de Reuzentank pas veel later in de Engelse periode, in 1897.

Veel tanks van kleinere omvang (in Nederlandse bronnen meestal coelams genoemd, naar *kolam* of *kulam*, vijver) in het commandement Jaffna zijn in de compagniestijd wel hersteld, tot 1701 bijvoorbeeld al een vijftigtal in de provincie Tenmaradchi, in grootte variërend van enkele tientallen tot 22.500 vierkante roeden (ca. 32 hectare). In het desbetreffende rapport uit dat jaar, voor meting en afbeelding getekend door Martinus Leusecam, gezworen landmeter, deden de gecommitteerden verslag over 'alle sodanige watertanken als er in voornoemde verkent landschap sedert 's comp. regering alhier tot heden soo voor reeq van haar Edele als andere particulierene Europianen en aan dese en geene ingesetenen vercogt zijn geworden, nevens hoedanig de coopers van deze tanken genegen sijn daarvan weder afstand te doen'. Om dit laatste ging het in dit verband waarschijnlijk.[33]

In het natte deel van het compagniesgebied, speciaal in de Gaalse en Matarase landen in de stroomgebieden van de Gin Ganga en Nilwala Ganga, kampte men tijdens de zuidwestmoesson vanouds met grote afwateringsproblemen. Tussen 1720 en 1795 zijn diverse plannen ontwikkeld om in deze situatie verbetering te brengen, waarvan een aantal met betrekking tot de rijstbouwgebieden in het achterland van Matara, de Baygams en Diviture, ook is uitgevoerd. In de periode 1730-1745 waren de voornaamste betrokkenen de luitenants-ingenieur Coenraad Pieter Keller (bladen 219, 224) en Noël Anthonie Lebeck, die beiden tevens gebiedskaarten maakten, en de vaandrig-fabriek van Colombo, Alexander van Manheijm. Ook de Gaalse landmeters Livinus Stevensz en na hem Jacob Livinus Stevensz worden herhaaldelijk genoemd. Een tweede periode met veel activiteiten op dit terrein valt in het laatste decennium van het Nederlandse bewind in Ceylon, onder het bewind van gouverneur Willem Jacob van de Graaff. De meeste van de dan aanwezige militair ingenieurs waren periodiek werkzaam op dit terrein, met als belangrijkste de luitenant Samuel Pieter Foenander (blad 227), en verder de Gaalse landmeter Cornelis Meeus. Overigens zijn in de latere achttiende eeuw ook in het noorden op beperkte schaal dijken aangelegd, langs de lage zuidkust van het schiereiland Jaffna, om verzilting van landbouwgronden door de 'zoute rivier' (de lagune van Jaffna) tegen te gaan.[34]

Ten slotte vereiste het vervoer van kaneel en andere producten uit het achterland over de rivieren naar de havens tal van maatregelen, die vaak werden voorgesteld in samenhang met maatregelen voor een betere beheersing van de waterafvoer. In het commandement Galle gold dit bijvoorbeeld voor Jan Christiaensz Toorzees projectplan voor de Gin Ganga in het verslag van de inspectiereis van gouverneur De Heere in 1698, dat in het begin van de achttiende eeuw is uitgevoerd (bladen 214-215). Daarnaast bleek het door de aanwezigheid van meren en lagunes vlak achter de kust plaatselijk mogelijk deze door kanalen met elkaar te verbinden tot een veilige vaarweg voor kleine vaartuigen. Een vroeg en bekend voorbeeld is de totstandkoming van een doorgaande waterverbinding tussen het 'lac' (de lagune) van Negombo en de 'rivier van Caymelle' (Maha Oya), door de aanleg van een 'spruyt' van 1610 Rijnlandse roeden (ruim 6 kilometer). Het idee voor deze nog altijd gebruikte en plaatselijk als 'Dutch Canal' bekende waterweg bestemd voor de afvoer van kaneel en rijst uit de Hapitigam en Alutkuru Korales dateerde al van 1692, maar de uitvoering begon pas veertien jaar later.[35] Dit project was in feite een noordwaarts vervolg op de eerder al voltooide verbinding tussen de lagune van Negombo en de Mahaweli Ganga bij Colombo. Zuidelijk van Colombo ontstond na omstreeks 1740 op dezelfde wijze een doorlopende waterweg naar Panadura, een der belangrijkste kaneeldistricten van de Compagnie.

---

18 Nationaal Archief 1.04.02 1333:163v.

19 Nationaal Archief 1.04.02 1591:822.

20 KITLV H 47:249-258, 264.

21 Nationaal Archief 1.04.17 549 onderdeel no. 4; Nationaal Archief 1.04.02 11303:92.

22 Nationaal Archief 1.04.02 2428:78; 3029:277.

23 Zie voetnoot no. 7.

24 Sri Lanka National Archives 1/4942: brief d.d. 15 februari 1765; Nationaal Archief 1.04.02 3016: 640; 3137:150.

25 Nationaal Archief 1.04.02 3112:1382v; Sri Lanka National Archives 1/4938: brief d.d. 14 februari 1764.

26 Sri Lanka National Archives 1/4942: brief d.d. 15 februari 1765; Nationaal Archief 1.04.02 3137:537v, 682, 928v.

27 Nationaal Archief 1.04.02 2664:774v.

28 Vermeulen, A.C.J., 'Op het tapijt gebragt: Ceylon en de kaartenmakers van de V.O.C.', in: *Het Machtige Eyland Ceylon en de VOC*, pag. 92; Nationaal Archief 1.04.02 2923:4-69; 3176: rekening augustus 1766.

29 Nationaal Archief 1.04.02 2558:813v; 12372: bij Trinconomale.

30 Nationaal Archief 1.04.02 3079:182v.

31 Sri Lanka National Archives 1/9:153; 1/2451:211.

32 Nationaal Archief 1.04.02 3888:3876-3890.

33 Nationaal Archief 1.04.02 1665:444.

34 Nationaal Archief 1.04.02 10105:206; 1.04.17 579:182.

35 Nationaal Archief, 1.04.02 1696:250; 1713:209 no. 22.

---

blad / sheet 18:

Deze unieke gekleurde roltekening uit de collectie van de Atlas van Stolk te Rotterdam (12 x 253 cm, inventarisnummer 14869), geeft een ceremonieel gezantschap van de koning van Kandy naar de gouverneur in Colombo weer tijdens de laatste fase van de reis, kort voor de aankomst in de stad. De ambassadeurs worden daar met groot geleide ingehaald door de dessave van Colombo, die echter niet met naam wordt genoemd; waarschijnlijk gaat het om Godfried Leonhard de Coste. De datering is hoogstwaarschijnlijk iets na 1765, afgaande op de vermelding van andere hooggeplaatste compagniesdienaren uit de eerste jaren van gouverneur Iman Willem Falcks ambtsperiode, onder wie de eerste pakhuismeester Hermanus Jeronimus van Cleeff (overleden 1771) en de fiscaal Jan Hendrik Borwater (aangesteld 1764). Van de laatstgenoemde is ook het familiewapen ingetekend, onder de voorste koets. Als maker wordt een verder onbekende F.A. Dose aangegeven, die de voorstelling volgens de Franstalige annotatie tekende naar een origineel van 'Mr. Guyard'. Hiermee is ongetwijfeld de luitenant Jacques Louis Guyard bedoeld, van wie kaarten uit 1771 en 1766 zijn opgenomen op de bladen 157 en 384. Een uitvoeriger beschrijving van de tekening is te vinden in Lodewijk Wagenaars *Galle. VOC-vestiging in Ceylon* (1994). Zie ook de tekeningen van Carl Friedrich Reimer (blad 112) en Jan Brandes (blad 113) van de ontvangst van de Kandiaanse ambassadeurs in het gouverneurspaleis in 1772 en 1785.

This unique, coloured scroll drawing from the collection of the *Atlas van Stolk* in Rotterdam, (12 x 253 cm, inventory number 14869) depicts a ceremonial embassy from the King of Kandy to the Governor in Colombo during the final stage of its journey, shortly before it arrival in the city. The ambassadors are being welcomed there with a large escort by the *Dessave* of Colombo, who is however not mentioned by name; it is possibly Godfried Leonhard de Coste. In view of the names of several high-ranking Company servants from the initial years of the term of office of Iman Willem Falck mentioned, the drawing probably dates from shortly after 1765. Among them are the First Warehouse Master Hermanus Jeronimus van Cleeff (died 1771) and the Public Prosecutor Jan Hendrik Borwater (appointed 1764). The family coat-of-arms of the latter has also been drawn in, below the front carriage. The name of the artist is given as F.A. Dose who, according to the French annotation, drew it from an original by 'Mr. Guyard'. This is certainly a reference to Lieutenant Jacques Louis Guyard; two maps by him dating from 1771 and 1766 have been included on sheets 157 and 384. A more detailed description of the drawing is to be found in Lodewijk Wagenaar's *Galle. VOC-vestiging in Ceylon* (1994). See also the drawings by Carl Friedrich Reimer (sheet 112) and Jan Brandes (sheet 113) of the reception of the Kandyan ambassadors in the Governor's palace in 1772 and 1785.

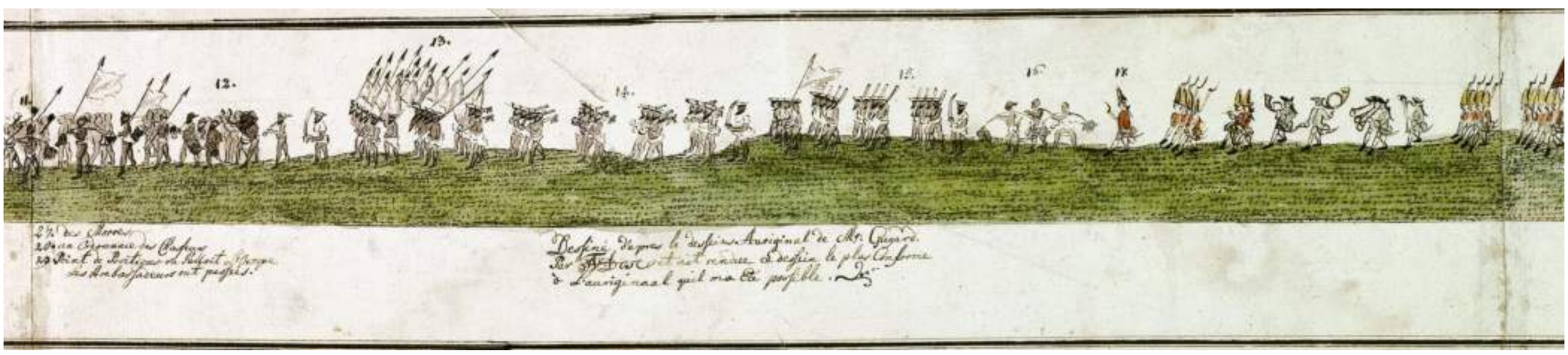

Bijschriften: pag. 17 / Captions: p. 17

I The 'Mighty Island of Ceylon' and the VOC, 1602-1796

Rob van Diessen

The history which covers the almost two centuries of Dutch colonial involvement in Ceylon, present-day Sri Lanka, is one of mixed fortunes. Only one year after a promising beginning in 1602, when Joris van Spilbergen sailing under the orders of the Zeeland entrepreneur Balthazar de Moucheron made landfall on the east coast of the island and was munificently received by the Sinhalese King, Vimala Dharma Suriya, as a potential ally against the Portuguese, the burgeoning relations were brought to a premature end by the tactless behaviour of the first VOC envoy, Sebald de Weert. After this, apart from a few incidental contacts in the intervening years, it was only in 1637 that new links were forged, this time on the initiative of the young King, Rajasingha II. In that same year he proposed the High Government in Batavia should enter into a military alliance with him to expel the Portuguese from Ceylon, in exchange for as yet unspecified commercial advantages to be granted the VOC. In the course of the next two decades, in fulfilment of the agreement concluded in 1638, all the Portuguese footholds in the island were captured by the Company, the last being Jaffnapatnam in 1658. In this enterprise, the role of the Kandyan troops who actually participated in the military operations was very limited. Once it was master of the former Portuguese possessions in the north and south-west extending on average as many as 40 kilometres inland, disadvantaging the rulers in Kandy, the VOC was in a position to utilize its military and commercial superiority to have the previously agreed exclusive supply of cinnamon – the most important trading commodity of Ceylon – transformed into a permanent Company monopoly and to preserve this until the closing years of the eighteenth century.

It soon became obvious that the kingdom of Kandy in the interior of Ceylon could not muster the power to change this situation, let alone expel the Company from its coastal forts. The rulers had neither the military means on land nor their own overseas trading network to permit them to ignore the VOC monopoly. Moreover, even the few harbours which at first still remained nominally under its sway after 1658 – Puttalam, Batticaloa, Trincomalee and Kottiyar – were also dominated by Company forts. The court in Kandy was largely dependent on trade for its income and therefore to an increasing extent on the Company. On the other hand, the Company business in Ceylon could not function properly without the extra supplies of cinnamon obtained from the Kandyan territories, as the amount it could produce in its coastal domains was insufficient. In 1761, the tensions which these mutual dependences and the consequent impoverishment of the kingdom perennially generated, led to open warfare between the VOC and Kandy. This ended five years later with the open acknowledgement of the supreme authority of the Company by the ruler. However, the Company neither occupied the kingdom permanently nor were VOC garrisons quartered in Kandyan territory, the fate which at that time befell the subjugated Principalities in Java. Under the terms of the treaty of 1766, Kandy was obliged to cede its remaining coastal areas in the north-west, east and south-east.

From a political and economic point of view, the final thirty years of the Company rule in Ceylon were a period of relative stability and until the very end the island continued to contribute a considerable share to the total income of the VOC. After the Fourth Anglo-Dutch Sea War (1780-1784), Ceylon acquired an added significance as one of the regions on which the Company hoped to base its recovery from the enormous losses incurred by this conflict. In the brief final period which followed until the British conquest in 1795-1796, various initiatives were undertaken to promote economic exploitation and military reinforcement, most of which however were never implemented. The formal and definitive settlement of all Dutch claims to the former Company possessions in Ceylon took place in 1802, when these were ceded to Great Britain by the Batavian Republic under the terms of the Treaty of Amiens.

In this introductory chapter a number of the main themes in this history will be followed in greater detail, so as to create a historical context for the large survey of the seventeenth- and eighteenth-century Dutch cartography and topographical draughtsmanship in Ceylon in the subsequent map section of this volume on sheets 28-403. Below this commences with a brief sketch of relations in the island in the sixteenth century, prior to the arrival of the first Dutch sea-farers. Following this, in an analysis of the Company period there is a discussion of the principal events which led to the settlement, consolidation and expansion of Dutch power in the coastal provinces, supplemented by a short comparative characterization of the societies in those territories under the sway of the Kandyan rulers and in those under VOC control. After this, individual attention will be paid to the final decades of Dutch rule after 1760 and the ultimate British conquest and incorporation. The introduction concludes with a separate chapter containing an appraisal of the organization and activities of the cartographic office of the VOC in Ceylon and of the legacy of several prominent military engineers, land surveyors and map-makers in the service of the Company. This general introduction is based largely on the secondary sources cited in the Bibliography on sheet 404, to which for practical reasons the footnotes refer to only a limited selection. However, an exception has been made in the chapter about the cartography and survey work in Ceylon at the time of the VOC, which is mainly the result of primary source research in the Netherlands and Sri Lanka by Bert Nelemans in the years 2001-2008, carried out within the framework of the cartographic research programme URU-Explokart of the University of Utrecht.

Ceylon in the sixteenth century: divided royal power, Portuguese expansion

The Ceylon the Portuguese came across during their initial contacts with the island in 1505 was roughly divided into three parts. In the northernmost part was the kingdom of Jaffnapatnam or Jaffna which was contiguous with the relatively densely populated peninsula of that name predominantly inhabited by Hindu Tamils, plus a small part of the north-eastern mainland of Ceylon and the surrounding islands, with its capital at Nallur. In the dry areas covered with virtually impenetrable scrub vegetation and monsoon forests to the south of this were situated what were known as the Vanni territories, semi-autonomous districts under the actual control of local chiefs, known as *Vanniyars*. The wetter western and southern parts of the island as well as the provinces in the central highlands, the Kanda Udarata, together formed the Sinhalese Buddhist kingdom of Kotte, named after the former royal capital a little to the south-east of present-day Colombo.

At that point in time, the last-mentioned was the latest in a long series of successive Sinhalese kingdoms which are generally referred to in historiography by the names of their respective capitals or court towns. Between the second century BC and after c. AD 1200, the classical period of Sinhalese civilization, these were the famous kingdoms of Anuradhapura, Sigiriya and Polonnaruwa, which all depended on advanced irrigation systems for their economic sustenance. The capitals of all three were in the semi-arid area north of the central highlands. During the next two centuries, successive rulers moved the site of their courts to the rainier south-west and the highlands, partly in response to repeated invasions from southern India. During this time irrigated agriculture was gradually replaced by wet rice cultivation and the harvesting of cinnamon bark and other indigenous spices from the rain forests for the markets in the Middle East. After Polonnaruwa, which was first left in 1232 and finally deserted for good around 1293, the Sinhalese royal capital was located successively in Dambadeniya and Yapahuva (1232-1284), Kurunegala (1293-1341), Gampola and Dadigama (1341-1408) and finally, from 1411, in Kotte.

Under the first King of Kotte, Parakramabahu VI (reigned 1411-1466), the Sinhalese kingdom enjoyed one final period of stability and political power. For a short time even Jaffna, which had become a vassal state of the South Indian Vijayanagar kingdom in the fourteenth century, was once more brought under its central authority. However, after his death the realm rapidly split up into a number of more or less autonomous provinces which were only nominally ruled by the King of Kotte, and again Jaffna was able to re-establish its independence from the Sinhalese kingdom. One important event during the reign of Parakramabahu VI was the creation of a separate regency or principality for the provinces of the central highlands, with its centre in Senkadagala Srivardhana Pura, present-day Kandy, in approximately 1450. By the time of the first contacts with the Portuguese in the reign of King Dharma Parakramabahu IX (1489-1513), this was in fact already an independent realm, ruled in those years by 'King' Senasammata Vikramabahu. In the later colonial era, after 1594 Kandy was the only indigenous kingdom to survive, until it was finally occupied and abolished by the British in 1815.

Around 1500 the existence of Ceylon was already known to the Portuguese, but the first landing there by European mariners only occurred on 15 November 1505 (in the opinion of some sources as late as in August 1506), when a fleet bound from Goa to the Maldives under the command of Lourenço de Almeida was driven off course and arrived off the south-west coast of the island. De Almeida, the son of the Vice-Roy of Goa, Francisco de Almeida, was received by King Dharma Parakramabahu IX with all due respect, at which occasion – at least according to the Portuguese reports – the first treaty for the supply of cinnamon was also concluded. Nevertheless, no permanent settlement was made earlier than 1517-1518, after the then Vice-Roy of Goa, Lopo Soares de Albergaria, made landfall off the coast with a large expeditionary fleet to demand royal permission to do so in Kotte. Under the circumstances, King Vijayabahu VI (1513-1521) had no option but acquiesce swiftly in the Portuguese demands, following which a temporary fort named Santa Barbara was built in the small neighbouring coastal settlement of Kolamba ('Harbour'), now Colombo.

Once De Albergaria had possession of this fortification he lost no time in making more drastic demands, including the compulsory delivery of all the cinnamon in the royal stocks for a fixed price. Up to that time, the foreign trade of Ceylon had been almost entirely in the hands of Arab and Indian Muslim merchants. They enjoyed an influential representation at court and were fiercely opposed to the arrival of the Portuguese for both economic and religious motives. Partly in response to their insistence, Vijayabahu now decided that he would no longer submit and would drive the Portuguese out of their bridge-head by force of arms, but in 1518 this led to a serious defeat for the Sinhalese side. In the treaty concluded afterwards, the Portuguese positions were formally acknowledged; henceforth Kotte would fall under the 'protection' of the Portuguese Crown, in recompense for which the King was obliged to provided annual supplies of cinnamon, elephants and gem stones. A second military campaign against the Portuguese in 1520, incited by even more stringent demands from Goa, once again ended in a dramatic failure in October 1521, which confirmed Portuguese power had been permanently established in the island.

Initially their position was greatly strengthened by the partition of the kingdom of Kotte which was the upshot of this. At the end of 1521, with the support of the regent-king of the Kanda Udarata, the capital was occupied by an army under the command of three rebellious princes; King Vijayabahu was murdered in the aftermath. Afterwards, the rich heartland of Kotte along the south-west coast fell under the aegis of the eldest of these brothers, who ruled a King Bhuwanekabahu VII of Kotte (1521-1551), and the more inland districts Rayigama and Sitavaka were designated regencies for Pararajasingha and Mayadunne respectively. It was not long before Bhuwanekabahu felt that the power of these younger brothers, especially that of Mayadunne of Sitavaka, posed a threat to his throne, against which he hoped to protect himself by requesting the Portuguese in Colombo and Goa for military support in 1528. Naturally, this was all too readily agreed to, in exchange for a new series of political and economic concessions. Consequently Kotte was actually reduced to the status of a vassal state and, after the forced departure of the Muslim traders around 1530, virtually all its overseas trade became a Portuguese monopoly.

Meanwhile, in the hinterland the power of the semi-autonomous principality of Sitavaka, of which the eponymous capital was located in the vicinity of present-day Avissawella at some 60 kilometres east of Colombo, steadily increased. Prince Mayadunne (1521-1581) also became ruler of the province of Rayigama after the death of his brother Pararajasingha in 1538, but in a first great attack on Kotte the following year, with the explicit purpose of making himself master of the Sinhalese throne, his army combined with a large expeditionary force sent by his temporary ally, the Zamorin of Calicut on the Malabar Coast, as yet proved no match for the Portuguese. Nevertheless, after a successful military incursion into the hinterland, Mayadunne was indeed able to subject the Kanda Udarata, at least temporarily. During further campaigns mounted in the years 1553-1565, the Portuguese were successively driven back to their foothold Colombo and in the last-mentioned year Mayadunne also finally succeeded in taking Kotte. However, King Dharmapala of Kotte (1551-1597), a grandson of Bhuvanekabahu VII who had converted to Roman Catholicism in 1557, remained in Colombo as the nominal ruler of his realm under Portuguese protection. In 1580 he formally ceded Kotte and its dependencies to the Portuguese Crown, which meant that after the death of Dharmapala in 1597, these became Portuguese territorial possessions.

One of the main reasons that the Portuguese could never be totally expelled from Ceylon by Mayadunne's forces in 1565 was their superiority at sea. Moreover, after years of conflict caused by the activities of Portuguese missionaries in the independent kingdom of Jaffna, in 1560 this realm was occupied by a large expeditionary force under the command of the Vice-Roy Constantino de Bragança and made into a vassal state. Despite these advantages, after 1565 their position in the south-west of Ceylon remained uncertain for several more decades. Between 1571 and 1581 Colombo was continuously hemmed in by the armies of Mayadunne and those of his youngest son, Tikiri Bandara, who succeeded him in the latter year as King Rajasingha I of Sitavaka (1581-1593). In 1582 he was again able to make himself master of the Kanda Udarata, in the wake of which the siege of Colombo was recommenced in July 1587, this time with a military strength of no fewer than 50,000 men who were well furnished with muskets, artillery and war elephants. Ultimately, however, this attempt also proved to be in vain; at the end of February 1588 Rajasingha and his troops were forced to withdraw, after Portuguese reinforcements had arrived from Goa and a rebellion, which obviously immediately won Portuguese support, had broken out in the occupied upland provinces.

In 1590 a Portuguese-Kandyan expeditionary force hence succeeded in expelling Rajasingha from the Kanda Udarata, and a cousin of the banished former ruler Karaliyadde Bandara (1552-1582) of *Candea* as the principality was usually referred to in Portuguese sources, who had converted to Catholicism, was installed as the vassal ruler under the name Dom Felipe. However, he died the following year, possibly poisoned on the orders of one of the Kandyan generals, Konappu Bandara, who thereupon claimed the throne assuming the royal title of Vimala Dharma Suriya (1591-1604). In the next few years his position was threatened by both the Portuguese, who laid claims to supreme rule over the Kanda Udarata on the basis of their 1590 treaty with Dom Felipe and consequently refused to recognize Vimala Dharma Suriya as the ruler of these provinces, and by Rajasingha I of Sitavaka. In 1592 the latter launched a campaign to re-conquer the lost Kandyan provinces, but suffered a humiliating defeat. He died unexpectedly at the beginning of 1593 during the retreat to Sitavaka from septicaemia, whereupon the kingdom was suddenly deprived of competent leadership. It transpired that his son, Rajasuriya (1593-1594), was an ineffectual ruler and he was murdered during a palace revolt a few months later. Shortly afterwards General Manampera or Jayawira Bandara with all of his army deserted to Kotte, which at that time was still ruled by King Dharmapala. Consequently, within a short space of time, this unexpected turn of events brought the whole of south-western Ceylon under the complete control of the Portuguese, a circumstance which was confirmed a little while later by the afore-mentioned bequest to the Portuguese Crown upon Dharmapala's death in 1597.

The unexpected collapse of Sitavaka in 1594 suddenly seemed to offer the Portuguese an opportune moment to settle matters once and for all with their last indigenous opponent of any significance, Vimala Dharma Suriya in *Candea*, that is Kandy. In the middle of 1594, having met with little opposition, a large expeditionary force under the command of the Captain-General (Governor) Pedro Lopes de Sousa, in which Jayawira Bandara participated with 9000 lascars (also: *lascarins*, indigenous soldiers) from Kotte, occupied the capital, but were rapidly beset by problems caused by a lack of supplies and the incessant guerrilla attacks by bands of Kandyans. As time passed De Sousa began to harbour suspicions that Jayawira Bandara was secretly in league with the enemy. After the latter had been personally slain by the Portuguese general in a fierce quarrel arising from these accusations, his native troops did indeed desert to Vimala Dharma Suriya *en masse* and at the end of September De Sousa was forced to retreat with the remainder of his army. During the withdrawal to Kotte, the column was caught in an ambush on 6 October 1594. The Portuguese suffered an overwhelming defeat and Pedro de Sousa was mortally wounded. For many years afterwards those Portuguese who survived were put to work in Kandy rebuilding the royal palaces and the capital. A group of only fifty, their ears cropped and their eyes gouged out, were sent to Colombo to bring news of Vimala Dharma Suriya's total victory and to impress upon the Portuguese authorities his determination to protect the restored independence of the Sinhalese Kingdom at any price.

The deterrent quality of this counter-move proved to be only temporary. From 1599 once again operations were periodically launched against the new kingdom of Vimala Dharma Suriya, but these consistently failed in the face of the resistance offered by the Kandyans. It was in this state of virtually permanent warfare that the first Dutch embassy under the command of Joris van Spilbergen arrived in Ceylon in 1602 and, as a possible ally against the Portuguese enemy, found the door wide open for establishing a beneficial alliance with the Kandyan Kingdom.[1]

First contacts with the VOC and its preceding companies, 1599-1637

Contrary to what has often been assumed, Van Spilbergen's renowned mission of 1602 was not the first Dutch contact with Ceylon nor was it the first enterprise assembled for the explicit purpose of exploring the island.

In March 1598 two ships, the *Leeuw* and the *Leeuwin*, were dispatched to Aceh under the supreme command of Cornelis de Houtman, who had returned earlier that year from the *Eerste Schipvaert* (the First Fleet sent to the East), on the initiative of Balthazar de Moucheron, a merchant of Veere in Zeeland. In the East this voyage came to a premature end after the notorious attack on the ships by the Acehnese in September 1599, when Cornelis de Houtman and more than sixty of those on board were killed and his brother Frederik was taken captive with nearly thirty other crewmembers. Negotiations about purchasing their freedom broke down after some time, and consequently suffering from a lack of supplies the two ships had no other option but to set sail homeward bound at the end of November 1599, now under the command of the clerk Guyon Lefort, a nephew of De Moucheron. The tale of this voyage has been preserved in an account written by the English First Mate of the *Leeuw*, John Davis. In this he notes that on 6 December (16 December according to the newly introduced Gregorian calendar), setting course for the *Ile Zeilon* in order to supplement their depleted rations, 'by God's great goodnes wee tooke a ship of Negapatam, which is a Citie in the Coast of Coromandell, shee was laden with Rice bound to Achien. There were in her threescore persons, of Achien, of Java, of Zeilon, of Pegu, Narsinga, and Coromandel. By these people wee learned that in Zeilon there is a Citie named Matecalou, a place of great Trade, and that there wee might load our ships with Sinamon, Pepper and Cloves. They also said that in Zeilon were great store of precious stones and Pearles : that the Countrey doth abound with all kind of Victuals, and that the King is an exceeding Enemie to the Portugals, they also told us of a Citie named Trinquanamale, where was the like Trade.'[2]

After having transferred rice and other useful commodities from the ship which had been taken prize and having mustered yet another twelve crew members by force – nothing more is known about their fate – Lefort altered course in an effort to reach these wealthy trading ports *Matecalou* (to the south of present-day Batticaloa) and *Triquanamale* (Trincomalee) on the east coast of Ceylon, in the hopes that there the expedition might still be able to achieve some commercial success. Hindered by persistent contrary winds, they were not successful in reaching their goal and after more than a fortnight of futile cruising, on 28 December 1599 (that is 8 January 1600) the council of ship's officers decided that the homeward voyage should be continued. The *Leeuw* and the *Leeuwin* returned to Zeeland in August 1600.

Once familiar with Lefort's highly optimistic report on the riches of Ceylon, De Moucheron did not take long to realize the possibilities a new expedition might offer, preparations for which were soon begun in order to be able to sail around the middle of 1601. Some hint of the new information about the island must also have reached the ears of De Moucheron's competitors in the *Zeeuwse Compagnie* (Zeeland Company), because among the instructions issued to the four ships of his company which departed for Aceh under the command of Cornelis Bastiaensz on 28 January 1601 was one which gave them express orders to call at Ceylon. This fleet, which was composed of the *Zeelandia*, the *Middelborch* and the *Langenberghe* and the yacht *De Sonne*, anchored in further unspecified roads on the east coast of Ceylon on 14 August 1601, where however the local population informed them that no profitable trade was to be had. The place in question was certainly not either *Matecalou* or *Trinquanamale*, but any closer exploration of these two ports, which were then the most prominent entries to the kingdom of Kandy for foreign contacts, was not undertaken. After this remarkably cavalier treatment of the instructions pertaining to Ceylon, on 23 August the roads of Aceh were reached, from where the *Zeelandia* and the *Langenberghe* sailed for Zeeland at beginning of July 1602, carrying on board an embassy from the Sultan to the court of the Stadtholder Prince Maurits.[3]

In the meanwhile, at the beginning of May 1601, therefore before the outcome of the expedition dispatched by the Zeeland Company was known, Balthazar de Moucheron's fleet was ready to sail. His ships, *Het Schaep* and *De Ram* and the yacht *Het Lam*, departed from Veere on the fifth of the month, under the supreme command of 'General' Joris van Spilbergen (also: Speilbergen) on *Het Schaep* and with Guyon Lefort as commander of *De Ram*, for the planned voyage to Aceh via Ceylon. Among the items carried on board was a letter of recommendation from Prince Maurits to the 'Maharadja' of the island. The events of this historic undertaking are well known from the *Historiael Journael* which was kept until 27 May 1603 by the First Mate of *Het Schaep*, Cornelis Jansz Vennip from Enkhuizen, and after his death on 15 June was continued by an anonymous writer until the homecoming of the ships to Zeeland on 24 March 1604. This report appeared in a published form as early as 1604 at Floris Balthasar in Delft and was

1 Pieris, *Ceylon and the Portuguese*; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 97-112; Yogasundram, *A Comprehensive History of Sri Lanka*, pp. 147-174; Codrington, 4, pp. 90-133.

2 Ferguson, *The Earliest Dutch Visits to Ceylon*, pp. 5-6.

3 De Jonge, *De Opkomst van het Nederlandsch Gezag in Oost Indië* I, pp. 484-496.

reprinted many times, the last in 1933 in the series of the *Linschoten-Vereeniging*.[4] It contains the first detailed Dutch description of Ceylon based on personal exploration, including (from the second edition in 1605) the schematic, but in its details remarkably correct, general map of the island which is reproduced in this atlas on sheet 29.

Joris van Spilbergen was born in Antwerp in 1568 and had as so many of his fellow townsmen fled to Zeeland after the Spanish conquest in 1585. There he served for some time as an officer in the small fort of Zeeburg near Vlissingen. At the beginning of 1598 Spilbergen entered De Moucheron's service. In April of that same year the latter dispatched him as clerk on the fleet of five ships sent by his company to occupy the island of Principe in the Gulf of Guinea. This expedition failed, but the qualities of leadership Van Spilbergen exhibited when he replaced the prematurely deceased military commander of the undertaking, Julius Cleerhagen, in May 1600 earned him a position as 'General' of a fleet which De Moucheron sent to Brazil, southern Africa, Aceh and Bantam. Little is known of the events of this voyage; it seems that the ships never sailed beyond the Cape of Good Hope, but Van Spilbergen returned unexpectedly to Vlissingen with a Spanish ship as prize at the beginning of August 1600. This new evidence of leadership qualities, daring and military talent undoubtedly played a major part in De Moucheron's decision to choose him as the supreme commander of the great expedition to Ceylon and Aceh the following year. After his return in March 1604, among other functions Van Spilbergen served as Clerk-in-Chief and Captain of the soldiers from Zeeland in the combined Dutch fleet which under Admiral Jacob van Heemskerck defeated the Spanish fleet near Gibraltar in 1607. His last great enterprise was the second Dutch circumnavigation of the globe in 1614-1617, in which he again was supreme commander; several important maps and drawings of the expedition's passage through the Strait of Magellan have been included in Volume III: *Malay Archipelago and Oceania*. Joris van Spilbergen died in his later place of residence, Bergen op Zoom, early in January 1620.[5]

Dogged by all manner of setbacks after their departure from Veere, Van Spilbergen's three ships only reached Saldanha Bay near the Cape of Good Hope in the middle of November. The small fleet remained there until 23 December to take on supplies and allow the crew a chance to recuperate. Just a few days later, *De Ram* was lost, ultimately to arrive off the east coast of Ceylon only at the beginning of July 1602. With his two remaining ships Van Spilbergen set his course to the Malabar Coast via the Comores and the Nine Degree Channel; on 4 April *Het Lam* also disappeared from sight (she was rediscovered off Aceh in the middle of September), so that the expedition arrived off the Portuguese settlement of Cochin with just one ship, *Het Schaep*, on 23 May 1602. Sailing southwards and giving this inimical coast a wide berth, after rounding the southern point of Ceylon they finally reached their first anchorage off the present small town of Tirukkovil on the east coast of Ceylon on 30 May 1602. The next day, with the assistance of a local pilot, they moved a little farther to the north to the *Matecalou* roads, where *Het Schaep* was to remain for the next three months. These roads were not at present-day Batticaloa, as that settlement came into existence only after 1627 around the Portuguese fort which had been built there, but at a more southerly situated place on the now mostly silted-up lagoon near the present village of Sammanturai, close to Karativu and Santhamaruthu.[6] Van Spilbergen was given a favourable reception by the local *Coninck* (King), in reality only the *Sulu Disava* (Lieutenant-Governor) of the sub-province of Madakalapuwa (Mattikalapu), which was under the aegis of the King of Kandy, but nevertheless he had great difficulty in convincing this official that he and his men were not Portuguese. Later it was to emerge that the local ruler had a tributary obligation to the Portuguese as well and hence always had to fear repercussions from them. Finally, on 10 June, permission was received to dispatch a clerk accompanied by a small escort to Kandy to inform the King of the arrival of the Dutch embassy and to request a personal audience for Van Spilbergen. The envoy returned from the capital on 3 July, accompanied by two emissaries of the King bearing gifts and letters for Van Spilbergen, and the same day *De Ram* appeared in the roads completely unexpectedly, more than half a year since this ship had disappeared from sight off the Cape. Thereupon on 6 July Van Spilbergen left with an entourage of ten men for Kandy, where they arrived around a week later via a route with detours passing through such places as *Nilvaele* (Nilgala), *Vegamme* (Bibile Wegama), and *Vintana* (Bintenna or Alutnuwara, now Mahiyangana) on the 'River of Trinquamale' (the Mahaweli Ganga).

In the days that followed the 'General' conducted intensive talks with Vimala Dharma Suriya, during which among other things the King was presented with the letter from the Stadtholder and he was offered a portrait of Prince Maurits in full armour. Now Van Spilbergen revealed another side of his personality, which was what really guaranteed the success of the enterprise: his diplomatic talent. He scrupulously avoided creating the impression that his goal was commercial gain; instead he presented himself unequivocally as an envoy from the Stadtholder and the States-General, who had come above all else to propose an alliance with the ruler in the struggle against their mutual enemy, the Portuguese. As proof of this noble intention Van Spilbergen had a captured Spanish flag (Portugal had been incorporated into Spain since 1580) dragged over the ground and he gave the King a detailed report of Prince Maurits's recent victory in the Battle of Nieuwpoort. After displaying some initial hesitancy, Vimala Dharma Suriya was happy to allow himself to be convinced and finally, with the usual royal rhetoric, offered the new allies his complete co-operation, both military as much as in matters relating to trade, in anticipation of this. Cornelis Jansz Vennip who personally participated in Van Spilbergen's court journey noted in his *Historiael Journael*:

'The King spoke: I shall see that my Queen, Prince and Princess shall help to bear Stone, Mortar and other materials on their shoulders if it should be the pleasure of the Lords of the States [General] and His Princely Excellency to come and build a Castle in my country. They may choose any such place, harbour or Bay as they may deem fit. The King has given divers letters to our General to this purpose, and has appointed him his ambassador to deal with the Lords of the States-General and his Excellency on this matter.'[7]

Showered with 'gifts and titles', on 28 July 1602 the embassy returned to the ships lying off *Matecalou*, without the clerk Erasmus Martsberger and the trumpeter Hans Rempell who had remained behind at the court of Kandy to instruct the King in the playing of Western musical instruments. On the orders of the King, in the following weeks the ships were loaded with an allotted quantity of cinnamon, pepper and turmeric, and an opportunity to buy gem stones was also offered. Some of the latter were paid for with betel nuts, which had been found as cargo on three small Portuguese vessels that the Dutch had been able to take as prizes off the coast in the second week in August. In the meantime, on 9 August Guyon Lefort had left again for Kandy and had been received there just as heartily as Joris van Spilbergen. This second embassy was back in *Matecalou* on 1 September, whereupon the ships' council decided to depart even the next day, so as to avoid having to remain there considerably longer as the result of the change of monsoon. However, on 2 September another two Portuguese ships were captured, which were set on fire in the roads in order 'to demonstrate to the Sinhalese that we are inimical to the Portuguese. [...] Thus, in the name of God we set sail for Aceh in the Island of Sumatra on the third of September'.[8]

In the meanwhile, in the Republic on 20 March 1602 the *Verenigde Oost-Indische Compagnie* (United East India Company, VOC) had been established by charter. On 31 March the new Company dispatched the ships *Vlissingen*, *Ter Goes* and *Zierikzee* to Ceylon and Aceh under the command of Vice-Admiral Sebald de Weert, as a vanguard for the larger fleet which was to leave for the East Indies later that same year under Wybrandt van Warwijck. In 1599 De Weert had been the master of *Het Geloof*, one of the ships taking part in the disastrous expedition to the East via the Strait of Magellan under Cordes and Mahu, and had been the only one to make it home to the port of embarkation, Rotterdam. His great experience as mariner and leader were beyond question, but in his capacity as a diplomat he was to show that he was not of the same calibre as his predecessor. Upon arrival off *Matecalou* on 28 November 1602, less than three months after Van Spilbergen's departure, his mission initially proceeded smoothly. He too was welcomed extremely amicably in Kandy, where King Vimala Dharma Suriya demonstrated his satisfaction with the unexpectedly speedy arrival of yet another embassy from his new ally by agreeing that should the Dutch with his assistance succeed in expelling the Portuguese from their fortified foothold Galle (in older Dutch sources almost invariably referred to as *Gale*) on the south-west coast, the Company would be given permission to settle there permanently and moreover would receive a considerable quantity of cinnamon as a gift. In principle, De Weert was very happy to acquiesce in this, on condition that the ruler should bear the cost of the operation. Thereupon, he was given to understand that his simultaneous request for an initial cargo of cinnamon or some other spice could not be honoured for the time being, because this could only be done after the next harvest. Finally it was agreed that De Weert should first fetch reinforcements from Aceh in the form of other Dutch ships, after which a combined assault on Galle would be undertaken as quickly as possible.

Consequently, Sebald de Weert left Ceylon on 14 January 1603 on the *Zierikzee*. When he arrived in Aceh on 10 February he found there, besides the *Ter Goes* and the *Vlissingen*, Van Spilbergen with his small fleet, plus the ships *Hollandia*, *Hollandsche Tuyn* and *Sterre* from Van Warwijck's fleet. After having informed the last-mentioned in Bantam of his negotiations in Kandy and receiving permission for the projected expedition against Galle, on 3 April De Weert again set sail for Ceylon taking with him the six VOC ships and Van Spilbergen's *De Ram*. Also on board were two emissaries from the Sultan of Aceh to the court of Vimala Dharma Suriya. On 25 April the fleet dropped anchor in the roads of *Matecalou*, whereupon a messenger was immediately dispatched to the King. At that moment he was engaged in a campaign against the Portuguese in the western lowlands and informed the Vice-Admiral through his Dutch secretary Erasmus Martsberger that the ships should be sent directly to Galle for a planned attack from the sea, while he and his troops would launch an assault on the town from the land side. Furthermore, prior to this attack De Weert was asked to meet the King in person.

However, when this message reached *Matecalou* on 13 May, a new situation had developed there in the meantime, which was to give the undertaking an unexpected twist. First and foremost relationships between the Dutch and the inhabitants of the coastal town and their *Sulu Disava* had deteriorated badly because, while in search of provisions in the surrounding forests, a small group of sailors and soldiers had shot several cattle. Not only were these the property of their individual owners, but in the eyes of the local Hindu Tamil population this was a direct assault on the basic rules of their religion – an affront which was only exacerbated when a little later the *Sulu Disava* was again asked for help by the Dutch in their effort to purchase cattle for meat for the crews of the ships. Taking into account the loss of time involved, De Weert also refused to agree to an appointment to meet the King before the operations against Galle commenced. Nevertheless, De Weert prepared his fleet for its departure to Galle, but instead of sailing there, between 16 and 23 May, four Portuguese ships were intercepted and captured off the east coast. Vimala Dharma Suriya received this news with great joy; on 30 May De Weert was informed that the King was preparing to visit him personally in *Matecalou* within a few days to celebrate the victory and to have the Portuguese taken as prisoners-of-war handed over to him. This last matter caused the Vice-Admiral a great deal of anxiety because, contrary to the express wishes of the King, on the basis of an earlier pledge, he had already allowed the Portuguese to sail off to Nagapatnam a few days earlier on board two of the prize ships.

When the King actually arrived at *Matecalou* on 1 June, he was accorded a grand ceremonial welcome by De Weert and a fully armed escort of 200 men met him a little way outside the town. Later the whole company made its way to the festive marquee which had been prepared on the seashore. The precise facts about the course of the events which followed are not fully known. Undoubtedly incensed by the Dutch military display in his territory, the King certainly asked the Vice-Admiral to send his troops back to the ships and to continue the banquet only with those of higher rank. The release of the Portuguese, which in his eyes was unlawful, will not have improved matters; the King had wished to exchange them for one of his sons whom the Portuguese had taken captive. In the course of the day, Sebald de Weert seems to have helped himself liberally to the wine which he had had brought ashore for the occasion and in his drunken state had spoken condescendingly about the ruler, who finally gave orders to bind the Vice-Admiral until he had recovered his wits. In the fray which ensued, De Weert and his officers were killed, probably out of sight of the King, perhaps without even his specific orders that this should be done. Scores of the soldiers who had been sent back to the ships and were still waiting around in small groups to be ferried out to them suffered the same fate; finally when all of the survivors were back on board, it could be ascertained that in total forty-seven Dutchmen had been killed and six others were seriously wounded.

The next day one of the Acehnese envoys arrived with a letter from Vimala Dharma Suriya in which he exculpated himself completely from what had happened and actually accused De Weert of being the guilty party, alleging he had been planning to lure him aboard his flagship under false pretences (actually the Vice-Admiral had invited the King for an inspection and banquet on board the *Zierikzee*) with a view to taking him captive. A new message came a fortnight later, this time conveying the King's apologies for the massacre and giving his solemn assurance that he still desired an alliance with the Dutch, as proof of which he was holding a cargo of cinnamon and pepper ready for shipment in Kandy. Thereupon the ships' council decided to send a volunteer, the young Junior Merchant Jacob Cornelisz to Kandy to discuss this offer. He was received with the greatest courtesy, but the promised commodities were nowhere to be seen. In the meantime, it had proved possible to purchase a considerable cargo of cinnamon from private merchants at another spot on the east coast. On 24 July, Cornelisz returned to *Matecalou* accompanied by several of the King's emissaries, who once again urged De Weert's successor Jacob Pietersz, previously the Master of the *Hollandsche Tuyn*, to repair and pick up the threads of friendship. They were given a final letter in which this possibility was not ruled out in the future, if the King would only adopt a more sincere attitude towards his proposed allies and, on future occasions, would also always see that two ships' cargos of cinnamon and pepper were ready for the Company. On 31 July 1603, Pietersz set sail with the remaining four ships of the fleet (three others had already been sent back to Aceh and Bantam in June), and for the next seven years all direct contacts between the VOC and Ceylon came to an end.[9]

Vimala Dharma Suriya died in 1604 and was succeeded as King of Kandy by his younger brother Senarat (1604-1635), who again sought contact with the Company at the beginning of 1610. In February 1610 two ships, the *Eendracht* and the *Cleyn Middelburch*, bound for Batavia from the Coromandel Coast captured a Portuguese ship off the east coast of Ceylon and then anchored off *Matecalou*. After having spent some time there, an invitation from the King arrived to attend an audience at his court, whereupon the ships' council dispatched Junior Merchant Carolus de Lannoy to Kandy with a small escort. On 13 April 1610 he concluded a contract on behalf of the VOC which in principle granted the Dutch the exclusive right to run the foreign commerce of the kingdom and offered them a permanent settlement in Ceylon, in exchange for assistance against the Portuguese. This was followed up in 1612 when the first Governor-General, Pieter Both (1610-1614), sent a delegation to Kandy led by his special envoy Marcellis Boshouwer. On 11 May of that same year, the latter was able to conclude a more comprehensive alliance with King Senarat, which included the explicit right to build a Dutch fort on the east coast near Kottiyar (also: Koddiyar, Mutur). However, after the contract was signed Boshouwer was made to remain at the court, which naturally immediately reminded the Company of the fate of Sebald de Weert and his men. Therefore, no subsequent expedition was dispatched, and as a consequence it was only in 1615 that Boshouwer was able to leave Ceylon, now as the King's ambassador to the States-General. He returned via Bantam to the Republic, where neither the Government nor the Company's board of directors showed any great enthusiasm about risking new adventures in Ceylon.

Disappointed in their intransigence, in 1617 Boshouwer offered his services to the Danish King, Christian IV, with whom in the next year he concluded a treaty on behalf of the King of Kandy. The subsequent expedition mounted by the newly founded Danish East India Company under Admiral Ove Giedde reached the roads of *Matecalou* in May 1620, but here the Danes were given to understand that the 1618 contract was not recognized by the King. Boshouwer had died during the voyage; finally, after lengthy negotiations, in August 1620 Giedde succeeded in making a new contract, by which the area surrounding Kottiyar was given to the Danish Crown in fief. This also included the right to build a fort there, but even before this had been completed the Danes were expelled by a Portuguese expeditionary force. To the Portuguese administration in Colombo, these events presented sufficient reason to bring the east coast under its control as well and to achieve this aim, new forts were built in Trincomalee, slightly to the north of Kottiyar, and on the small island of Puliyantivu, present-day Batticaloa, between the years 1624 and 1628. The Company undertook no further measures to bring Ceylon within its sphere of influence until 1638. Nevertheless, as the years passed the Dutch presence and increasing naval power became ever more perceptible in the region, as a result of the Company's settlement on the Coromandel Coast, the sea blockades of the Portuguese administrative centre in Goa and the many successful attacks on Portuguese ships, including those in Ceylonese waters. This did not pass unnoticed at the Kandyan court and in 1636-1637 the young King, Rajasingha II (1635-1687), once again sought Dutch assistance by making direct contact with the High Government in Batavia.[10]

The Company occupies the south-western coastal provinces and Jaffna, 1638-1658

After the death of Vimala Dharma Suriya in 1604, the Kandyan Kingdom had been plunged into a virtually permanent state of war with the Portuguese, without either of the parties being able to force a conclusion. Twice, in 1611 and 1629, the capital had been captured and destroyed by Portuguese armies, and in 1615-1616 the total subjugation of Kandy was prevented only because in the latter year a large-scale rebellion had broken out in the coastal areas, which necessitated the Portuguese expeditionary force in the Kanda Udarata making a speedy withdrawal. Only in the interim peace treaty of 24 August 1617 did the Portuguese finally acknowledge Senarat as King of Kandy and were the shared borders formally established. Under the terms of the treaty Kandy renounced all its claims to the south-western coastal areas of the former kingdom of Kotte and to Jaffna, and the Portuguese acknowledged the authority of the King over the east coast between Trincomalee and Panama. In 1619 the kingdom of Jaffna fell under direct Portuguese rule, after another uprising had been put down there. After 1628 the Portuguese occupation of Trincomalee and Batticaloa once again led to open warfare, in which the Kandyan side was now led by Senarat's son and co-regent, the future King Rajasingha II. In August 1630, the main Portuguese force under the command of Captain-General Constantino de Sá de Noronha suffered a crushing defeat near Randeniwela, in the southern highlands in the vicinity of Wellawaya, in which the Vice-Roy himself was slain. However, the subsequent protracted siege of Colombo by the Kandyans had to be raised a year later, after Portuguese reinforcements had been sent from Goa. A new peace treaty was eventually signed in January 1634. Essentially it reiterated the articles of that of 1617, but now formally acknowledged the Portuguese occupation of Trincomalee and Batticaloa.[11]

This was the political and military situation when Rajasingha II succeeded as absolute monarch after his father's death in 1635. The very next year he sent a request via the Company's settlement on the Coromandel Coast to the 'Vice-Roy of Jacatra' (Governor-General Antonio van Diemen, 1636-1645) asking that five ships, which would be able to assist him in his planned campaigns against the Portuguese coastal forts, be dispatched to blockade them from the sea. In exchange, after the conquest of the forts the Company would be permitted to maintain its own stronghold in either Kottiyar or Batticaloa; moreover the King would bear the cost of the Dutch assistance. As the general map made around 1628 under Constantino de Sá de Noronha on sheet 30 shows, in the north and east, besides Trincomalee and Batticaloa, this campaign mainly concerned the Portuguese forts in Jaffna and Mannar, and, on the west and south coasts, in Negombo, Colombo, Kalutara, Galle and Matara. The Portuguese also held strongholds in the interior at Malwana, Sabaragamuwa and Mennikkadawara, but Rajasingha did not expect to require any Dutch assistance to recapture these.

This time the High Government responded positively and decided that when the operations of 1637 in Goa were finished, Admiral Adam Westerwold, who in that year had been appointed commander-in-chief of the fleet for the annual blockade of the Portuguese administrative centre, should put in at Ceylon in order to negotiate with Rajasingha. Subsequently, the first envoys to be sent to the King by way of the Coromandel Coast later in 1637 joined the fleet off Goa in the company of three observers from the Kandyan court. There on 4 January 1638 the party witnessed the destruction of a Portuguese squadron by Westerwold's ships. Shortly afterwards, Westerwold sent two ships to Ceylon in advance of the fleet under the command of Vice-Admiral Willem Jacobsz Coster. These arrived off Trincomalee on 3 April and on the eighteenth of this month he laid siege to the Portuguese fort at Batticaloa with his small force. Westerwold himself appeared on the scene on 10 May 1638 with four ships, followed shortly afterwards by King Rajasingha with a part of his army. A little while before, on 28 March, the King had won a resounding victory over a Portuguese invasion force of over 6000 men under the personal command of Captain-General Diego de Mello, who in retaliation for the Dutch-Kandyan contacts had once again captured the capital and burned it to the ground earlier that year. During their withdrawal from the highlands, the invaders had walked into an ambush near Gannoruwa, west of Kandy, and been slaughtered almost to a man, including the Vice-Roy. When news of the Portuguese defeat reached the area, uprisings broke out everywhere in the coastal provinces, and consequently by the middle of 1638 their power beyond Jaffna was in fact reduced to the possession of the coastal forts.[12]

On 14 May 1638, the garrison of the fort at Batticaloa surrendered, on condition that it could withdraw unopposed. Later Westerwold had the disarmed Portuguese transported to the Coromandel Coast. Now the situation seemed more propitious than ever before for a rapid expulsion of the mutual enemy and as early as 23 May the treaty which the Dutch had already drawn up in anticipation of this was signed. In this it was set out in general terms that the Company would supply the King with military assistance to accomplish a complete expulsion of the Portuguese from Ceylon, that the costs incurred by this aid to the King could be recompensed by the supply of cinnamon and other products free of charge, and that Company troops would be garrisoned in the captured forts at the King's expense, if the King should deem this necessary. Moreover, the Company was granted the exclusive right to pursue the foreign trade of Ceylon, exempt from all customs duties and tolls. Finally Rajasingha committed himself to closing his country completely to the Roman Catholic mission, in any shape of form. The contract was drawn up in both a Dutch and a Portuguese version, the latter for the King, the former for the High Government. However, in the Dutch-language version there was no mention that the stationing of garrisons in the captured forts

4 *De reis van Joris van Spilbergen naar Ceylon, Atjeh en Bantam 1601-1604*, Werken uitgegeven door de Linschoten-Vereeniging No. XXXVIII, 's-Gravenhage 1933.

5 ibid., pp. xix-liii.

6 Ferguson, *The Earliest Dutch Visits to Ceylon*, pp. 9, 15; Brohier, *Links between Sri Lanka and The Netherlands*, pp. 10-11.

7 *De reis van Joris van Spilbergen naar Ceylon, Atjeh en Bantam 1601-1604*, pp. 49-50.

8 ibid., p. 53.

9 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pp. 31-38; Ferguson, *Earliest Dutch Visits*, pp. 9-12, 56-132.

10 Codrington, *A Short History of Ceylon*, p. 112; Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pp. 214-216.

11 Codrington, *A Short History of Ceylon*, pp. 113-116; De Silva, *History*, pp. 119-120; Yogasundram, *A Comprehensive History of Sri Lanka*, p. 166.

12 Codrington, *A Short History of Ceylon*, pp. 117-118.

would only take place if the King desired it, more probably than not a deliberate omission which, inevitably, in the following years immediately was to lead to serious conflict.[13]

When Westerwold returned to Batavia he left Coster and a hundred men behind in the fort at Batticaloa. In July 1638 a fleet was again dispatched to Goa, this time under Admiral Anthony Caen, and following instructions after the termination of the blockade he sailed to Ceylon with twelve ships and 1300 troops at the beginning of March 1639. In the meanwhile, in the island the Portuguese Captain-General Antonio Mascarenhas, with the support of newly arrived reinforcements, had successfully recaptured the coastal provinces from King Rajasingha, who thereupon through Coster proposed launching a joint campaign with an attack on Colombo to Caen. However, when the Dutch ships arrived off Colombo later in the month, it transpired that there were no Kandyan troops present. After spending a fortnight waiting fruitlessly, Caen decided to sail to Trincomalee, where the garrison of the Portuguese fort surrendered after a brief siege on 2 May and shortly thereafter were transported to the Coromandel Coast. Within a day of the capture, a Kandyan army also appeared before Trincomalee but Caen forbade it entry into the fort. Instead, he installed a strong Company garrison and then sailed for Batavia to make his report to the High Government.

Once again the latter dispatched a large fleet to the Indian Sub-Continent in 1639, this time composed of no fewer than twenty-eight ships, of which eleven under the command of Director-General Philip Lucasz and Vice-Admiral Willem Jacobsz Coster were to sail directly to Ceylon for a second attack on Colombo. Two ships under the command of Minne Willemsz Caertekoe had already been sent to Batticaloa to inform the King, so that he would have time to prepare the attack from the landward side. In December Lucasz arrived in Trincomalee, where meanwhile, by order of the King, the garrison had not been supplied with provisions. At the beginning of January 1640, the fleet appeared off Colombo, but once again there was neither sight nor sound of the army promised by the King. Lucasz then decided to launch an attack on the Portuguese fort at Negombo, north of Colombo, which was taken by storm on 9 February and occupied by a Company garrison. Not long afterwards, Rajasingha made his appearance with his forces, after having previously been delayed by an encounter with a detachment of the Portuguese army. Understandably, the King was extremely indignant about what he considered to be the high-handed posting of a Dutch garrison in Negombo and declared all relations with the Company to be null and void, after which he retreated into the interior with his army. Shortly afterwards Lucasz, who had been ailing for some time, handed his command over to Coster and left for Batavia.

Coster immediately sought contact with Rajasingha, proposing that the contract be revised. When this was done, the disputed article about the stationing of garrisons in the forts was replaced by a decision that Batticaloa and Trincomalee would be handed over to the King as soon as the costs incurred in the capture of both these forts had been recompensed in cinnamon and elephants. Negombo and any other forts that might be taken later would remain in the possession of the Company until the sums incurred had been repaid by the King, following which the Dutch would be permitted to keep just one fort. Whatever the outcome of the campaign, the main Portuguese stronghold in Colombo should be dismantled. Rajasingha finally once again assented and it was then decided that a joint attack would be made on Galle. Coster arrived there on 8 March 1640 and within five days, with a force of 700 soldiers, had already been able to capture the local Portuguese stronghold, before the Kandyan army had even made its appearance. In conformity with the instructions of the High Government, Coster assumed the title of Governor and – provisionally in the name of the King – installed a garrison of 200 men in the captured fortification, which long before had already been decided upon in Batavia as the place the Company should hold on to, whatever else should happen. Shortly afterwards, Rajasingha paid back a portion of the costs incurred earlier and the fort at Trincomalee was vacated and handed over to the King.[14]

In June 1641, a separate ten-year truce between the Republic and Portugal, which had seceded from Spain in December 1640, was declared in Europe. News of this only reached Goa and Batavia later in 1641 and the beginning of 1642, but it would be 10 November 1644 before this accord was also formally ratified in Goa between the Portuguese Vice-Roy and the special envoy of the High Government, Joan Maetsuycker, in a subsidiary agreement which was to remain in effect for eight years. In the intervening period, much had changed since the capture of Galle. In July 1640, after negotiations with Rajasingha about the provisioning of the garrisons and the handing over of Batticaloa had broken down, Governor Coster had been murdered with seven other men on his return journey from Kandy. However, the King disclaimed any responsibility for this to the High Government. In the middle of 1641 Rajasingha had dispatched two ambassadors to Batavia, who had been able to repair the disrupted relationship to some degree, and as a result the fort at Batticaloa was handed over to the King in 1643. Negombo which had been re-conquered by the Portuguese in November 1640, had been seized back by an expeditionary force of nine ships carrying 1500 troops under the command of Councillor of the Indies François Caron, and subsequently was considerably strengthened. Earlier Caron had expelled the Portuguese from the hinterland around Galle, which was not yet securely in Dutch hands at that time, and had also launched an unavailing attack on Colombo. In their turn, at the end of May 1644, the Portuguese had besieged the Company troops in Negombo for three months, likewise to no avail. A more detailed elaboration of the treaty signed in November 1644 was made two months later in Colombo. This provided for the formal establishment of the mutual borders between the south-western coastal areas under Portuguese and Dutch control by Captain-General Filipe Mascarenhas and Maetsuycker on 10 January 1645. Negombo and its environs continued to fall under the Company, the Portuguese retained Colombo and its hinterland, and the border of Galle and its surrounding areas under Dutch control was set at the Bentota River.

The agreement was to have a remarkable sequel in a secret agreement between Maetsuycker and the Portuguese administration made on 9 March 1645, in which both parties even promised to support each other in the event of an armed conflict with Kandy. For reasons which remain mysterious, however, Governor Jan Thijssen (also: Thijsz), who had succeeded Coster in 1640, made this alliance public on 25 May and this announcement was tantamount to declaring war on the King Rajasingha. The consequences were immediate: to the secret delight of the Portuguese beginning from the end of 1645 the Kandyans once again repeatedly invaded the cinnamon-growing districts under Negombo and Galle, thereby effectively thwarting the exploitation of these areas by the Company. In the middle of May 1646, the Dutch outpost Pannare (also: Pannala) near Negombo was taken by surprise, occasioning the death of some 150 Company troops and the loss of about another 500 who were transported to Kandy as prisoners. In the meanwhile, not a little incensed by Thijssen's 'incredible crassness' the High Government had appointed the diplomatically talented Joan Maetsuycker as the new Governor in Galle. Nevertheless, it was to be only in the second half of 1649 that he succeeded in improving relations with the King. Peace was eventually restored and a new contract signed, which was generally speaking a repetition of the treaty of 1638. Meanwhile, in Ceylon the real battle with the Portuguese had recommenced, for which the Portuguese revolt in the possessions of the Dutch West India Company in Brazil provided welcome grounds.[15]

The final official phase in this struggle began at the end of 1652 when the High Government in Batavia was notified of the expiry of the 1641 truce and instructed to resume hostilities 'within the limits of the Charter', that is in all the areas to the east of the Cape of Good Hope. In October 1652, Captain-General Manuel Mascarenhas Honem was officially informed by Governor Jacob van Kittensteijn, who had succeeded Maetsuycker at the beginning of 1650, of the renewed state of war and shortly afterwards, Company troops occupied the Portuguese fort at Kalutara, about 40 kilometres south of Colombo. Slightly more inland they built a redoubt near the village of Anguruwatota, which however was captured by the Portuguese early in January 1653. A little more than a year later, Kalutara, including the adjacent coastal area as far as the Bentota River which formed the border, was once again likewise in their hands and they also controlled the hinterland of Negombo, but were unable to capture the fort there.

The definitive change in the fortunes of war was ushered in during April and May 1654 when no fewer than forty-five Portuguese ships were destroyed off the Malabar Coast by a squadron of eleven Company ships under the command of Councillor Extraordinary of the Indies and Commander Rijklof van Goens (also: Rijckloff), who had been sent to Ceylon by the High Government as Plenipotentiary or High Commissioner in September 1653. This almost total eclipse of their naval power in Indian waters meant that thereafter it was practically impossible for the Portuguese to transport any large-scale reinforcements and provisions to Ceylon from Goa. Hampered by a shortage of military personnel, in 1654 Batavia was not able to exploit this advantage, but when later in that year satisfactory reinforcements had arrived from the Republic, the High Government decided to dispatch another large expedition to Ceylon, for the primary purpose of achieving the long-desired capture of Colombo. Joan Maetsuycker, who had become Governor-General in 1653, volunteered to act as leader of the expedition, adducing his knowledge of the local relationships, but the Council of the Indies deemed this undesirable. In his stead, in the middle of August 1655, the Director-General, Gerard Hulft, an experienced soldier, left as Commander-in-Chief in charge of a fleet of twelve ships and 1200 men, composed largely of European troops. Upon their arrival about a month later, Hulft initially had them land near Negombo, but then decided to take Kalutara first, to the effect that the entire army had to be re-boarded and transported to two new landing places to the north and south of the latter place.

By 29 September Kalutara was surrounded. In the meanwhile, Hulft had received reinforcements in the form of troops from Galle under the command of Captain Johan van der Laan and Governor Adriaan van der Meijden, who had replaced Kittensteijn in 1653. On 14 October, the Portuguese garrison was forced to surrender, and after having manned the fort with an adequate number of soldiers, two days later Hulft left to proceed to Colombo with his main force. Half way there, between Panadura and Moratuwa, on 17 October battle was joined with an army dispatched in all haste from Colombo under the command of Captain Gaspar de Figuera. This ended in the total defeat of the Portuguese; of the originally c. 600 European soldiers, 520 were slain, and the losses among the native auxiliaries were probably higher. That evening De Figuera with only 160 men left managed to enter Colombo. On 21 October, Hulft appeared before Colombo with his troops on an initial reconnaissance. He established his field headquarters east of the walled city on an elevation of which the name *Hulftsdorp* (Hulft's Village, nowadays commonly spelt as *Hultsdorf* in Sri Lanka) still enshrines his memory today.[16]

After the city had been encircled on the landward side by redoubts and trenches in the course of the following weeks up until 9 November, finally on the twelfth Hulft hoped to cap the initial success of his campaign by launching a massive assault on the city, which would be supported simultaneously from the sea by an attack made by four of his ships. Altogether he had about 3000 European soldiers and armed sailors at his disposal and, in the meanwhile, Rajasingha had also provided some 2000 auxiliaries. The Portuguese could counter this with only several hundred defenders. Nevertheless, the storming turned out to be a total disaster. Leading his advance guard column Captain Van der Laan had indeed been able to force his way through to the top of one of the bastions on the north-eastern side, but at almost the same moment Hulft, who was leading the other two columns on the landward side, was wounded and the assault had to be abandoned in the ensuing confusion. On the Dutch-Kandyan side losses amounted to some 800 killed and another 500 wounded, and moreover one of the ships, the *Maegd van Enckhuysen*, was lost in the attack. Repeated attempts made at the beginning of 1656 also failed to break through the Portuguese defences by launching direct attacks, and ultimately Hulft found himself obliged to prepare for a long siege of the city to force it into surrender by starvation.

On 7 April 1656 the commander-in-chief was received in audience with great pomp and circumstance by King Rajasingha, who had arrived in the meantime from Kandy with his main force and had set up a temporary court to the east of Colombo near Malwana. Hulft assured the King that the fall of Colombo could be expected at any moment. A day or two after he had returned to his headquarters, on 10 April, he was killed by a bullet fired by a Portuguese sniper. On 18 April, his successor as commander-in-chief, Governor Adriaan van der Meijden, sent a final invitation to the Portuguese Captain-General, Antonio de Sousa Coutinho, to surrender. When he refused, in the next weeks preparations were made for a final assault, which finally took place on 7 May and this time was indeed crowned with success: the north-eastern bastion of São João fell firmly into Dutch hands, whereupon a battery covering all of the walled city was installed there. In the morning of 12 May 1656, nearly seven months after the beginning of the siege, De Sousa Coutinho and Van der Meijden finally signed an act of surrender, the latter in the name of 'His Imperial Majesty of Ceylon', the States-General and the directors of the VOC. The Portuguese defenders were granted free and honourable withdrawal out of the city, after which they were to be transported by the Company to Portugal or to Portuguese settlements in the Indian Sub-Continent. Consequently, at three o'clock in the afternoon the land gate was opened and to the incredulity of the fully assembled Dutch and Kandyan troops, with drums beating and flags flying seventy-three living skeletons tottered out, the last of the surviving Portuguese soldiers, followed by a hundred or so equally emaciated armed citizens. In fact, the losses on the Dutch side were no less great; of the c. 3000 troops and naval personnel with which the campaign had begun in September 1655, fewer than 1300 were still fit for active service.[17]

Van der Meijden had also signed on behalf of King Rajasingha, but without having informed the latter of the conditions beforehand. Adding insult to injury, after the surrender of the city the Governor refused to permit Kandyan auxiliaries to enter it, let alone hand Colombo over to the King as had been laid down in the treaties of 1638 and 1649. A new conflict between the Company and Kandy soon emerged, which in the ensuing months took the form of continuous attacks on and raids into the occupied coastal areas by Rajasingha's troops. The King withdrew to Ruwanwella, halfway between Colombo and Kandy, with his main army force and in October 1656 even sought contact with the Portuguese Vice-Roy in Goa. Thereupon the High Government decided that the following year there was to be a follow-up expedition again the last Portuguese possessions in the north of Ceylon, the former kingdom of Jaffna and its subordinate settlement on the island of Mannar. Consequently, Rijklof van Goens was sent to the Indian Sub-Continent early in September 1657 as Plenipotentiary Commissioner, Admiral and Commander-in-Chief of an expeditionary force of thirteen ships to inspect the Company possessions there, blockade Goa and wherever possible to harry the Portuguese, with the explicit additional order to capture Mannar and Jaffna.

Having completed his assignment at Goa, on New Year's Day 1658 Van Goens arrived off Colombo with seven ships. There in consultation with Van der Meijden he took another 1100 extra troops on board. At the end of January, the fleet sailed to the Portuguese stronghold Tuticorin, situated on the Madurai coast on the mainland opposite Jaffna, where Van Goens's second-in-command Johan van der Laan was lying at anchor in the roads with one ship, in anticipation of enough reinforcements to mount an attack. When the other Dutch ships appeared, the small Portuguese garrison immediately retreated from their fort and fled into the interior. After this, the fleet proceeded to Mannar where it arrived on 19 February 1658. This was taken after four days of fierce fighting on land and at sea – the Portuguese had stationed eight small ships here. The majority of the garrison

DE ED. HR. GERARD HULFT EERSTE RAEDT EN DIRECTEUR GENERAAL VAN
INDIEN OPPER BEVELHEBBER OVER DE KRYGS MACHT SOO TE WATER ALS
TE LANDE AFGESONDEN NA CEYLON EN DE KUSTE VAN INDIEN

Het portret van Gerard Hulft zoals gegraveerd door Abraham Blooteling in 1672 voor Baldaeus' befaamde beschijving van Ceylon, naar het schilderij van Govert Flinck uit 1654 in het Rijksmuseum Amsterdam en met een grafdicht door Joost van den Vondel.

The Portrait of gerard Hulfy as engraved by Abraham Blooteling in 1672 for Baldaeus's famous decription of Ceylon from the original painting by Govert Flinck (1654) in the *Rijksmuseum Amsterdam* with an elegy by Joost van den Vondel.

managed to escape to Jaffna but among those killed on the Portuguese side were the incumbent Captain-General, Antonio de Amaral de Menezes, who was buried with full military honours. Taking 800 men with him, Van der Laan set off overland from Mannar and then in boats across the lagoon of Jaffna to the capital, whose great fort was encircled by Company troops on 18 March. After a fortnight's siege, on 26 April on the seaward side the Portuguese were forced to yield the small island fort of São Francisco near Kayts, the later Hammenhiel, because of a lack of drinking water. With this surrender, their last possibility to supply the main fort was cut off.

Mindful of what had happened during the attack on Colombo, Van Goens and Van der Laan decided not to storm the impregnable stronghold but to force it into submission by starvation and unremitting bombardment. As late as the middle of March thousands of Portuguese and indigenous citizens had still sought refuge inside the fort and, as the Dutch commanders believed, given these circumstances it would not be long before the defenders would have to surrender. However, it transpired that this was a miscalculation; week followed week, without the besiegers seeming to make any progress. Only on 21 June did Van Goens finally receive a letter from the Portuguese commander, João de Mello de Sampaio, requesting a truce in order to discuss the conditions for a surrender. The next day, they reached agreement about a free and honourable withdrawal of the garrison, which would afterwards be taken to Portugal or the Coromandel Coast by Company ship. However, contrary to what had happened in Colombo, all the possessions of the Portuguese in Jaffna, even the most personal, were sequestered. On 23 June the gate opened and the c. 140 surviving defenders marched out, followed to the amazement of the Company troops by another some 3350 civilians and slaves. In total, it was to appear later, on the Portuguese side an estimated 1600 and 2200 people had perished in the fort, the most succumbing to disease and starvation.

Later in the day, a thanksgiving service was led in the main Portuguese church by the Company Reverend Philippus Baldaeus. The sermon was based on Exodus 17, verse 15: 'And Moses built an altar; and he named the same: The Lord is my Banner', a reference to the definitive end of the Roman Catholic Portuguese regime in Ceylon and to his own future task as pioneer of Protestant Christianity in the realm of Jaffna. Or as P.E. Pieris formulated so expressively in 1920 in his *Ceylon and the Portuguese*: 'And where the triumphant strains of the *Te Deum* had so often celebrated the victories of de Oliveira, there rose the deep guttural voices of the Hollanders, rendering thanks to the Almighty God that at length this blood-stained country was entirely rid of the Portuguese.'[18]

Confrontation and consolidation; political and military developments, 1658-1760

After the fall of Jaffna Rijklof van Goens and Van der Laan lost no time in pursuing their campaign on the Coromandel Coast, where the Portuguese settlement of Nagapatnam (Negapatnam, Nagappattinam) was taken in July 1658. When this was secured, the fleet sailed to the Malabar Coast where the city of Coilan (Quilon) was captured in December, after which the expeditionary force for the time being returned to Ceylon. A great follow-up campaign between November 1661 and February 1663, once again under the supreme command of Van Goens, brought all the remaining Portuguese settlements on the Malabar Coast under the authority of the Company, with the exception of the headquarters in Goa. From a practical point of view this obviated any possibility of a Portuguese re-conquest of the coastal regions in Ceylon, and hence the Company administration in the island could devote all its attention to consolidating its own position and the re-organization and exploitation of the conquered areas.[19]

Rijklof van Goens was Governor of Ceylon from 1662-1675, with an interval from the end of 1663 to the beginning of 1665, which he spent in Batavia; the office was then temporarily assumed by Jacob Hustaert. Under his expansionist administration and that of his son and successor, Dutch-Kandyan relations

13 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pp. 252-253.

14 ibid., pp. 254-255.

15 ibid., pp. 256-259; Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pp. 115-134.

16 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pp. 311-313; Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pp. 140-148.

17 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pp. 313-314; Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pp. 149-161; Pieris, Ceylon and the Portuguese, pp. 268-286.

18 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pp. 315-318; Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pp. 162-170; Pieris, Ceylon and the Portuguese, pp. 287-290.

19 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pp. 319-331.

generally continued to be strained until c. 1680, after which in the closing years of the reign of King Rajasingha II but especially after his death in 1687 they gradually improved. In this later phase too, however, the Company's general policy in the main remained unchanged. In commerce, in accordance with the principles of the VOC, this was obviously directed towards achieving the most effective possible exploitation. Special attention was always given to the necessity of self-sufficiency for the Company's territories in Ceylon as regards internal expenditure, provisioning and other social needs, in other words, to ensure that they would not be a burden on the profits made from the cinnamon monopoly and the other foreign trade. Politically and militarily policy was geared towards achieving at the very least a stabilization of the power and possessions already acquired, while intervening as little as possible in the domestic affairs of the kingdom of Kandy. In practice this included a consistent refusal to return the captured Portuguese forts and the coastal areas to the King, on the pretext that costs of the war had not yet been fully repaid to the Company. Simultaneously, without any strings attached, the King had to be kept satisfied by the presentation of formal accolades, gifts and suchlike, all the more so as his co-operation was essential if the Company holdings were to be exploited profitably. Moreover, the utmost caution should be exercised to see that the kingdom did not enter into any ties with other European powers, bearing in mind the danger that English, French or Portuguese competitors might still be able to gain a foothold in those coastal fringes of Ceylon that were as yet not controlled by the Company.

After Van der Meijden's refusal to restore subjugated Colombo to the ruler in 1656, the relationship with Rajasingha had been deeply unsettled; the King was left in no doubt that, as Stapel so aptly puts it, 'he had ushered in the devil to exorcize Beelzebub'. Trespassing beyond the bounds of the Company territories, in 1659 the Governor had also occupied Chilaw and Kalpitiya, which robbed Kandy of the last of its possibilities to pursue foreign trade from the west coast unhindered. In his turn, in 1664 Rajasingha received both English and Portuguese envoys via his last port, Kottiyar, but even before these contacts could lead to any concrete results, a rebellion against the King broke out in Kandy and, at the beginning of 1665, he had to apply to Van Goens for help to regain control of his kingdom from his place of refuge at Hanguranketa. The latter immediately seized the chance offered. Later in 1665, Company troops occupied parts of the provinces of Sabaragamuwa and Four and Three Korales, where strongholds were established in Bibiligama, Ruwanwela and Narangoda (Arandora). At this juncture the expansion of the Company territory in the south-west had achieved more or less the same proportions as had that of the Portuguese prior to 1630. Furthermore, against the wishes of the King, Van Goens once more installed garrisons at Trincomalee in 1665 and also at Batticaloa in 1668. In order to house them, both forts were subsequently completely rebuilt. In the latter year another fortified outpost was established near Kottiyar.[20]

For the time being it seemed that the Company interests in Ceylon were adequately secured, but in 1670 new tensions arose when, beginning in August, Kandyan troops began to invade all the newly annexed territories. In October of that year, the Dutch fort at Narangoda was overwhelmed and the surviving members of the garrison were taken away as captives. Shortly thereafter some half-hearted attacks were made on the new Company settlements on the east coast as well, but these were easily repelled. In 1671 a diplomatic mission sent to Hanguranketa, which had become Rajasingha's permanent residence after the uprising of 1664-1665, for the purposes of negotiating the freedom of the prisoners and drawing up a permanent peace settlement, returned empty handed. The situation unexpectedly assumed a much more threatening character in March 1672 when a French squadron of nine warships supported by a few smaller craft under Admiral Jacques de la Haye appeared off Trincomalee, with the intention of establishing the fortified central headquarters of the French East India Company in Ceylon. On board, in his capacity as *Directeur-Général* of this company was the former Councillor of the Indies François Caron, who had conquered Negombo for the Company in 1640. He had offered his services to the French King Louis XIV in 1667 and had taken the opportunity to propose this settlement. The small Company garrison at Kottiyar hastily retreated to Trincomalee, after first setting fire to the timber redoubt. The French then proceeded to erect a temporary stronghold on what was later known to the Dutch as *Compagnies Eiland* (Company's Island, now Great Sober Island), and dispatched an embassy to the King. As possible allies against the Dutch, they were welcomed at the court with great pomp, and on 28 May 1672 a treaty was concluded which granted the French Trincomalee Bay in fief.

Consequently, in July 1672 Rijklof van Goens arrived in Trincomalee with twelve ships, but he found that De la Haye's fleet was no longer there. After the signing of the treaty, attacks on the Company forts on the east coast had once again been undertaken by Kandyan troops on the expectation that their new allies would join the fray, but the French had held themselves aloof. On their part, the Kandyans had delivered no further supplies, whereupon De la Haye had sailed to the Coromandel Coast in an attempt to find more provisions, leaving behind no more than a small garrison and three ships. These and the French fortifications were immediately overwhelmed by Van Goens's expeditionary force; the European crew members and soldiers were sent to Batavia as prisoners. Later in 1672, a report was received in Colombo which announced the outbreak of war between the Republic and both France and England. This laid the way open for further action to be taken. In June 1673 a squadron dispatched by Van Goens under Vice-Admiral Anthonie Pavillioen cut off De la Haye's fleet in the roads of the formerly Portuguese settlement of São Thomé near Madras, which had been captured by the French in 1672. Besieged on the landward side by the troops of the indigenous ruler, in September 1674 De la Haye and the remainder of his men were finally driven by starvation to surrender, and afterwards were permitted to return to France in two ships which had been lent them. One year earlier, in September 1673, slightly farther to the north on the Coromandel Coast near Mazulipatnam an eventually even more important Dutch victory had been won, when a fleet of ten English warships was devastatingly defeated here by a Company fleet from Batavia under the command of Cornelis van Quaalbergen. For a long time to come, these two successful actions confirmed the dominance of the Company among the European settlements on the Coromandel Coast, which meant that for the next decades any threat of a new French or English intervention in Ceylon had been eliminated.[21]

In the island, the latent menace of war simmered unabated during the rest of the term of office of Van Goens and that of his son, Rijklof van Goens Jr. (1675-1680, when his father was Governor-General). Both were outspoken advocates of a continuing policy of expansion and of a correspondingly hard policy line in relation to Rajasingha II, who after the events of 1664-1665 was considered to be essentially a ruler without power. However, the reverse proved to be true in August 1675, when an army sent by the King took the Company fort at Bibiligama (near present-day Ratnapura) in the province of Sabaragamuwa by storm and carried all the surviving garrison off to the court at Hanguranketa, and three years later the Kandyan troops were even launching attacks within a short distance of Colombo.

When Governor-General Van Goens Jr. retired in 1680, the High Government, increasingly uneasy about the unpromising commercial results aggravated by the ever-growing high military costs in Ceylon, set a new, above all diplomatically oriented, course by appointing the experienced Commander of Jaffna, Laurens Pijl, Governor of Ceylon (1680-1692). In future in the name of the Company, the Governors were to present themselves to the ruler as his vassals or governors and to commit themselves to sending an annual ceremonial embassy to the court to exchange gifts and letters; conversely, each year a high ranking deputation from the King would be expected in Colombo. Pertinently, however, no essential concessions were to be made, with the exception of the evacuation already promised in 1677 of the regions which had been annexed in 1664-1665. In response to the consistently repeated Kandyan demands that the Company ports be opened for the kingdom's own trade, as a gesture of reconciliation, Batavia showed itself initially willing to meet this to some extent, but after 1707 the ports were emphatically closed.

The results of the new arrangement were soon perceptible as the first steps were towards the normalization of the mutual relations were taken. In the final years of Rajasingha's reign, until the end of 1687 there were no major military confrontations, even though up to 1684 the King had refused to send ambassadors to Colombo and, until after his death, no direct embassies from the Company were received at his court. Rajasingha II died on 25 November 1687 and was succeeded by his son Vimala Dharma Singha II (1687-1707), a ruler with little taste for feats of arms, under whose administration a peaceful co-existence founded on reciprocal dependence was reached. The lands which had been annexed in 1664-1665 were indeed restored to the king in 1687-1688, and in the last year as a goodwill gesture, he allowed the hundreds of Dutch captives in Kandy, some of whom had lived there for a number of decades, to leave. Nevertheless, even during this period frictions were not entirely absent and from time to time the King would flex his muscles by closing the borders of his realm and summoning the cinnamon-peelers back from the Company lands, but under the moderate Governors Thomas van Rhee (1692-1697), Gerrit de Heere (1697-1702) and Cornelis Jan Simonsz (1703-1707) diplomatic solutions always sufficed in the end to calm the conflicts.[22]

Under the last King of the Kandyan dynasty, Narendhra Singha (1707-1739), generally speaking the same relationship was maintained, even though tensions on either side gradually built up. Initially the most pressing cause of this was the closing of the ports to the kingdom's trade in 1707, but later Kandyan discontent was also directed towards the growing stringency of the land policy in the Company territories. Among other measures, this led to the increasingly drastic regulations to protect the wild cinnamon forests, which meant that the population had less new agricultural land to reclaim, and at the same time the Company strove to bring all the land for which the occupiers could prove no ownership or usufruct rights via land registers or *tombo* under its control. Furthermore, discontent generally reigned among the *Chalia* (*Salagama*, also: *Chialia*), the cinnamon-peelers caste, usually incited by the paltry wages as well as by all sorts of illegal extra work and taxes to which they were subjected by corrupt Company servants. During the terms of office of Governors Hendrick Becker (1707-1716), Isaac Augustijn Rumpf (1716-1723) and Johannes Hertenberg (1723-1725), there were as yet no major confrontations, although the borders with Kandy had been closed in 1716 and again in 1719-1720. Even under the misgovernment of Petrus Vuyst (1726-1729, condemned to death and executed in Batavia in 1732) and the corrupt administration of his successor Stephanus Versluys (1729-1732, see his portrait with a view of Colombo in the background on sheet 108), the situation remained quiet, but finally in 1734 open rebellion broke out throughout the whole of the south-western coastal area. The incumbent Governor, Diederik van Domburch (1732-1736), whose own administration was also overshadowed by suspicions of irregularities, died while the rebellion was at its height and the rebels were actually threatening the immediate environs of Colombo.

The firm hand and diplomatic spirit which the High Government now deemed necessary to restore the Company's authority arrived in the middle of 1736 in the person of the dynamic new Governor Gustaaf Willem, Baron van Imhoff (1736-1740), the later *hersteller* (restorer) and Governor-General (1743-1750). Upon Van Imhoff's insistence, King Narendhra Singha, who had so far covertly supported the rebellion, declared himself neutral in the conflict, as a result of which the uprising soon petered out and peace ostensibly returned. During the rest of his administration, however, Van Imhoff unrelentingly continued to enforce the disputed land policy, as did Governors Willem Maurits Bruyninck (1740-1742), Daniël Overbeek (1742-1743), Julius Valentijn Stein van Gollenesse (1743-1751), Gerard Jan Vreelandt (1751-1752) and above all Johan Gideon Loten (1752-1757) and Jan Schreuder (1757-1762) after him. In fact, it was Van Imhoff who gave the orders for the compilation of the new *tombo* in the south-western coastal lands and, in connection with this, implemented the rapid expansion and professionalization of the Company's surveying and map-making departments in Ceylon (see the following chapter).[23]

Van Imhoff's departure in 1740 followed hard on the heels of the death of King Narendra Singha who, having himself no descendants, had appointed the brother of his consort, a member of the royal house of Madurai, his successor. He was enthroned under the name King Vijaya Rajasingha (1739-1747) and during his reign pressure on the Company's authority was stepped up once again, especially after the appointment of Governor Stein van Gollenesse in 1743. Hit-and-run actions in the cinnamon-growing lowlands and attacks on Dutch outposts on the east coast became regular feats, and contraband trade via the officially closed Kandyan port of Puttalam was more or less openly conducted. Vijaya Rajasingha died in 1747, likewise childless, but his nominated successor Kirthi Sri Rajasingha (1747-1782) continued his hard-line policy with determination. The new ruler, also a scion of the royal house of Madurai, acquired great prestige among his subjects on account of his active policy of reviving Buddhism in Ceylon, a movement which his predecessor had already set in motion in 1747 and again in 1750 when – with the help of the Company – religious embassies had been sent to Siam and Pegu via Batavia. In the years that followed, this Buddhist revival, in the first instance intended to strengthen the positions of these foreign and originally Hindu rulers, generated a powerful resurgence of Sinhalese self-confidence, both in the Company lands and in the kingdom itself. When Jan Schreuder arrived in Colombo at the beginning of 1757 as the successor to Governor Gideon Loten bearing yet another refusal from the High Government in Batavia to allow the King a share in the elephant trade and to open the port of Puttalam, allied with the fact that under his administration the land policy in the following years was pursued with the uttermost severity, all the ingredients for a major conflict were present. This ultimately erupted at the beginning of 1761 with a massive Kandyan attack on Matara and other Company forts in the southern littoral.[24]

Kandy and the Company lands around 1760; a comparative profile

On the eve of the great war, Kandy had spent nearly a century in extreme isolation; since about 1675 foreign contacts with the outside world could only take place with the permission and active co-operation of the Company, which had in its possession or under its control not only its own coastal lands but also the Kandyan ports of Trincomalee, Kottiyar, Batticaloa, Panama, Puttalam and Chilaw. To a certain extent this situation had forced Kandy into dependency and impoverished it, but it had not caused any diminution in royal prestige and authority among the Sinhalese population, not even in the occupied coastal parts. Nor indeed was the social structure of the kingdom perceptibly weakened and it has not succumbed to Western influence to any marked degree. What was remarkable in this period as a whole was the high degree of internal bureaucratic stability and continuity, which was demonstrated at the highest level by such events as the relatively problem-free successions at the court. The heartland of the kingdom was formed by what was called the *Kanda Uda Pas Rata*, the original 'Five Kingdoms in the Mountains' in the central highlands around the present city of Kandy. In the eighteenth century this area was divided up into nine *Rata*, namely Udunuwara, Yatinuwara, Tumpane, Harispattuva, Dumbara, Hevahata, Kotmale, Uda Bulatgama and Pata Bulatgama, each governed by a *Ratarela* or *Ratemahatmaya* as head of the regional administration. Together the *Rata* were surrounded by a belt of thick primeval forest, which made the kingdom virtually impenetrable for a European army of any size and was also strictly protected. The other, more peripheral parts of the kingdom, outside this barrier were divided up into twelve *Disavani* (also: *Disavany*, *Disawany*, *Disavony*, literally 'quarter' or 'one-fourth'), larger provinces headed by a *Disava*, who exercised far greater authority within his own administrative region than did the *Raterala* in the immediate vicinity of the court. The *Disava* usually resided at the court and in their province were represented at the highest level by a deputy, a *Disava Mohottala*. The *Disavani* consisted of several divisions, *Korale*, headed by a *Mudaliyar* (originally only a head of the militia), and these were again split up into districts, *Pattu* or *Pattuwa*, which were run by a *Korale Vidane* or *Korala*. Occupying the lowest territorial administrative level were the village communities, for which within each *Korale* an *Atukorale* was responsible; the day-today running was carried out locally by a village head or *Vidane*.

These provinces formed the transition from the highlands to the littoral lowlands and consequently in the late eighteenth century bordered on almost all the Company territories. In the north-west lay the Seven Korales and the *Sulu Disavani* or sub-province of Puttalam (also referred to as the Rajavanipattu), the provinces of Four Korales, Three Korales and Sabaragamuwa (the bulk of all three annexed by the Company between 1665 and 1688) were situated on the west and south-west sides, and the southern part of the highlands and the contiguous lower-lying areas contained Udapalata, Walapane and Uva. North of the highlands, in the semi-arid area which had been the original heartland of the classical kingdoms of Anuradhapura, Sigiriya and Polonnaruwa lay the largest province, Nuwarakalawiya, which to the south in the direction of Kandy was bordered by Matale. The extensive area of semi-arid lowland between the mountains and the east coast was occupied from north to south by the provinces of Tamankaduwa, Bintenna and Wellassa, with the major districts of Kottiyarama, Tambalagamuwa, Madakalapuwa (Batticaloa), Munneressama and Panama along the coast. There were scarcely any roads in the European sense in the kingdom, not least because of defence considerations, and there were just as few bridges over the wide rivers. The principal city was the capital Senkadegala Srivardhana Pura or Kandy (*Candea* or *Candia* in Portuguese and Dutch sources), heading over a few regional centres such as Nilambe, Alutnuwara, Badulla, Hanguranketa (where Rajasingha II had established his court after the 1664 rebellion) and Bintenna (now Mahiyangana). The maps on sheets 42-43, 48-49, 313 and 382 among others, offer a survey of the main administrative divisions of Kandy and the coastal areas during the late Company era.[25]

The administrative structure of the kingdom was pre-eminently that of a feudal hierarchy, of which the King was in principle the absolute monarch and supreme ruler. The monarch was also the temporal head of the Buddhist community in his kingdom, formally represented by the *Sangha* or order of monks. In his administrative duties to the realm, the King was assisted by the Royal Council or *Amatya Mandalaya*, which was composed of the governors of the *Rata* and the *Disavani*, namely the *Raterala* and the *Disava*, the two *Adigar* or *Maha Nilame*, chief ministers or highest-ranking council members, and the first secretary to the court, the *Mohottala*. In practice they were responsible for taking care of affairs of State and as a rule the King simply gave his assent to the decisions which were taken, but should he deem it desirable, he could rule as an absolute monarch. These and other higher-ranking court officials were appointed by the King and were obliged to pay him an annual tribute, which was mainly drawn from the yields of the land which had been apportioned to them in return for the office they fulfilled. Almost without exception, they had to pay the ruler to obtain their appointment, although estates and offices were also given as a reward for special services to the realm, for instance presented to generals after successful campaigns. The incomes of the administrators, courtiers and other beneficiaries of the *Rata*, *Disavani*, *Korale*, villages and estates were derived from direct taxation and from the application of the principle of *rajakarya*, the compulsory corvée owed to the King as supreme ruler of the country by the resident agrarian population. This could be discharged in money, part of the harvest or in services. Besides the confirmed territorial division, in every corner of his realm the King personally owned considerable estates as well as a number of villages, from which he claimed his income directly and which he could bestow at his pleasure. Another category of lands which did not fall under the administration of the *Disava* and *Raterala* and which was moreover exempt from the royal taxes, was composed of those estates designated for the livelihood of the clergy, the temple lands, for which at the regional level secular administrators, the *Basnayake Nilame*, were appointed alongside the monks. Set apart again from these was the main temple of the kingdom, the renowned *Dalada Maligawa* or Temple of the Tooth in Kandy, which possessed its own extensive estates and a large number of villages; these *Maligagam* properties were under the control of a high court official, the *Diyavadana Nilame*.

One particular factor in the administration was the Sinhalese caste system, which decreed which specific functions and work were perpetually linked to a specific cast or sub-caste. The most elevated positions, even those among the clergy, were always the prerogative of the highest and by far the biggest main caste of the *Govikula* or *Goyigama*, within which the sub-caste of the *Radala* or *Mudaliya* formed the aristocratic top layer. Among the lower castes, the *hina jati*, were a large number of serving castes, including the *Salagama* (*Chialia*) or cinnamon-peelers. The members of these service castes formed part of what were known as the *badda*, organizations under the supervision of the *Disava* that saw to the execution of the specific compulsory services of each group and sub-group.[26]

The supplying of soldiers by the population, to which the King's subjects could always be summoned should the times required it, was also pre-eminently a responsibility of the *Disava* and *Raterala*. During the major part of his long reign (1635-1687), Rajasingha II maintained a considerable standing army as a consequence of the almost continual state of war with the Portuguese and the Dutch, but later rulers confined themselves to a relatively small militia force. Besides Kandyans, men from the Indian Sub-Continent, Africans (emancipated slaves, especially in the palace guard) and European convicts, deserters and mercenaries, the last-mentioned found especially in the artillery, also served in this force. Generally speaking, this permanent core of the army was equipped with more or less modern weaponry, but the vast majority of the peasants mobilized as auxiliaries in times of war had nothing more than pikes, swords and other hand weapons. This was to a large extent compensated by the weight of their numbers; whereas Kandy could have tens of thousands of men mobilized within a few weeks, the Portuguese and later the Company never had more than a few thousand European and indigenous troops on stand-by in Ceylon.[27]

In the eighteenth century, the internal economy of the kingdom of Kandy was based principally on self-sufficiency in agriculture, with a strong emphasis on wet-rice cultivation. The compulsory supplies and services owed to the King and the other feudal lords by the peasants were almost exclusively tied to the ownership or use of irrigated rice-fields, and in Kandyan society, then monetized only to a very small extent, rice also often served as a means of payment or exchange. Besides this, there was significant permanent tree cultivation, in particular of areca palms, and the agricultural community also practised what was known as *chena* or *hena* agriculture, shifting cultivation of various food crops for which temporary fields were hacked out in constantly changing locations in the forest areas. The overriding importance of the rice cultivation placed the economic centre of gravity of the kingdom in the wetter western and southern parts of the highlands and in the *Disavani* in the coastal areas which bordered these, especially in the Nine Ratas, Matale, the Three, Four and Seven Korales, Sabaragamuwa and the northern part of Uva. In this respect, the semi-arid peripheral provinces to the north and east of the highlands were of little significance.

The small amount of foreign trade which the kingdom had been able to retain in its own hands after the definitive closure of its last harbours Kottiyar and Puttalam in 1707, was carried only exclusively via and under the conditions imposed by the Company. Until that year, Kandy had pursued a not negligible export of its own, in particular to Madurai and Tanjore on the Sub-Continent, consisting of areca or pinang nuts (the main ingredient in a betel quid), spices, precious stones (a royal monopoly), coconuts and various other commodities,

20 De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 133-137; Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pp. 6-10.

21 Stapel, *Geschiedenis van Nederlandsch-Indië* II, pp. 372-376; Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pp. 11-14.

22 Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pp. 14-31; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 138-142, 151-152.

23 Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pp. 32-40; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 153-155.

24 Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pp. 41-48.

25 Dewaraja, *The Kandyan Kingdom*, pp. 217-218; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 143-147.

26 Dewaraja, *The Kandyan Kingdom*, pp. 162-212; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 147-149; Yogasundram, *A Comprehensive History of Sri Lanka*, pp. 188-192.

27 Wickremesekera, *Kandy at War*, pp. 50-78.

even though since the Company forts had been built in Kalpitiya, Trincomalee and Batticaloa around 1665 these had been subjected to stringent Dutch control and duties. The bulk of the import to Kandy was made up of textiles from the Coromandel Coast and rice from Bengal. By far the largest part of the real overseas trade was concentrated in the hands of Indian and Arab Muslim traders, who were generally referred to as *Moros* or Moors in imitation of the Portuguese example, and of the people known as Chetties or Chitties, a caste of merchants and money-lenders from the west coast of India.

The duties exacted on this free trade and the profits on his direct participation in it formed an important part of the King's income, indeed not significantly less to that he acquired from domestic taxes, tributes and compulsory services. After 1707, this financial corner-stone of royal authority all but disappeared; after that date, what was permitted in the way of foreign trade was subjected to a very rigorous system of passes and to even higher tolls, such as the one exacted on the imports of rice, or was completely swallowed by the VOC or its licence-holders in the coastal areas. Among the commodities thus affected were areca nuts and spices, for which the Company was the only 'legal' customer, naturally for prices lower than those the Kandyans would formerly have expected to be paid on the free market, and the same could be said of Indian textiles. The payment the King received from the Government in Colombo for his customary extra supply of cinnamon from the south-western *Disavani* certainly offered no commensurate compensation for this loss. The sorely felt impoverishment which this economic strangle-hold had caused throughout the entire kingdom by the middle of the eighteenth century was the principal underlying cause of the growing readiness of the ruler and people of Kandy once again to declare open war on the Company.[28]

The areas which the Company governed under its authority after the conquests in the period 1638-1658 and the later revisions until 1688 consisted in the north of the former kingdom of Jaffna (Jaffnapatnam) with – at least in name – the Vanni Districts, on the east coast the forts at Trincomalee and Batticaloa plus a few outposts, and in the west and south a coastal strip varying from twenty to forty kilometres in breadth between the estuaries of the Maha Oya and the Kumbukkan Oya, which had been part of the kingdom of Kotte in the sixteenth century. This territory was subdivided into three large administrative units: the *Commandement* (Commandery or area under a *Commandeur*, Commander) of Jaffnapatnam (founded 1658, including the later settlements on the east coast); the province or *Dessavonie* (*Disavani*) of Colombo (established 1659); and the *Commandement* of Galle (Gale, founded 1661).

Jaffnapatnam or Jaffna was considered a territorial possession for which consequently the Company owed the king of Kandy nothing. The highest authority here was the Commander of Jaffna, who was also the president of the local Political Council, of which the *Dessave*, the Captain of the Militia, the Captain of the Vanni Districts, the Administrator or *Secunde*, the Wage Bookkeeper or Paymaster (*Soldijboekhouder*), the Trade Bookkeeper (*Negotieboekhouder*), the Warehouse Master (*Pakhuismeester*), the Public Prosecutor (Fiscaal) and the Political Secretary were the permanent members. In the eighteenth century, Jaffna proper, that is part of the *Commandement* without the settlements on the east coast, was made up of four provinces on the Jaffna peninsula and a larger number of Vanni *landschappen*, districts under indigenous local government tributary to the Company, and some smaller districts under Company rule on the mainland of Ceylon. The four provinces were divided into *Kerken*, Churches, meaning Dutch Reformed parish communities or districts each consisting of several villages, which had been established here after 1658 among the Christian Tamil population by the Reverend Philippus Baldaeus and his successors. The inhabited islands to the west of Jaffna were divided over several parish communities as well, and in the coastal areas in the north-west of the Vanni one found four larger separate parish districts. Mannar, as an *Opperhoofdij* (Chientaincy), had its own local government which besides the island of Mannar comprised another three districts on the mainland. A complete survey of Jaffnapatnam's administrative division is given on sheets 240-268, using the maps of Jaffna and the Vanni in the atlases of Martinus Leusecam and Baltus Jacobsz van Lier, dating from 1719 and 1753 respectively.

The other two important outposts in the *Commandement* Jaffna, in Trincomalee and Batticaloa, were also Chieftaincies and as such were each headed by an *Opperhoofd* (Chief Factor) assisted by a Political Council. In Trincomalee, which until late in the eighteenth century had no commercial function to speak of, this post was for a long time as a rule filled by a military commander, mostly holding the rank of Captain; in other places, assisting the *Opperhoofd* was a garrison commander, usually with the rank of Lieutenant of the Militia.

The *Commandement* of Galle, which was the first larger area to be conquered in 1640, was the actual Government of Ceylon until 1659. In that year the headquarters of the Company administration was moved to Colombo, after which from an administrative point of view Galle was assigned the status equal to that of a province in 1661. In the middle of the eighteenth century, the *Commandement* was composed of six divisions, from west to east the Wallalawiti (partly), Galle, Weligama, Dolosdas, Morowa, and Yala Korales (see the maps on sheets 168-169, 218). Those divisions of the *Commandement* to the east of the Gale Korale together formed the *Dessavonie* of Matara, with a European *Dessave* as the highest regional Company official heading the native administration. In the Galle Korale this task was assumed by a European superintendent. These officials ranked immediately below the Commander and both had a seat on the Political Council of the *Commandement*, which otherwise followed about the same composition as that in Jaffna. The border with the *Dessavonie* of Colombo was marked by the Bentota Ganga, hence retaining the temporary truce line agreed upon with the Portuguese in 1645. The extensive drier part of the *Commandement* east of the Walawe Ganga, the eastern border of the Dolodas Korale, was of no interest to the Company from the economic point of view. In the sixteenth century, this Yala Korale nominally fell under the kingdom of Kotte and as such was part of the Portuguese possessions in the south-west that from 1640 were conquered by the Company. The actual incorporation of these territories only followed after the Kandy War, but an administrative system as was in place in the other parts of the *Commandement* was never installed there. From an early stage on, however, the Company maintained a chain of guard posts along the Yala coast. In addition, the area was of some strategic importance in the Government's relation to Kandy, as the kingdom for its supplies of salt was largely dependent on the Yala saltpans near present-day Hambantota.

After 1659, the administration of the Company territories in Ceylon was established in Colombo Castle and at the highest level consisted of the Governor and Council of Ceylon. The latter was presided over by the Governor and its permanent members were the Chief Administrator (*Secunde*), the military commander of the troops in Ceylon, the *Dessave* of Colombo, the Chief Trade Bookkeeper, the Chief Wage Bookkeeper or Paymaster-General, the Chief Warehouse Master, the Commanders of Jaffna and Galle (with voting rights if they were in attendance) and the Political Secretary (without voting rights). In principle, the decisions made by the Council were taken by a majority of votes, but in practice the opinion of the Governor was decisive; the same situation prevailed in the relationship between the Commanders in Galle and Jaffna and their regional Political Councils. Furthermore, the Council of Ceylon was also the highest administrative body in the third of the major regions into which the Company's territories were divided, namely the *Dissavonie* (Province) of Colombo, of which the southern border was formed by the Bentota River and the northern by the 'River of Caymelle', the Maha Oya, which flows into the sea a little to the north of Negombo. The *Dissavonie* was made up of eight divisions, from north to south the Hapitigam, Alutkuru, Siyane (Hina), Hewagam, Salpiti, Raygam, Pasdun and (for a part) the Wallalawiti Korales (see the maps on sheets 52, 124-126 and 149). The two most important subsidiary centres were Negombo and Kalutara, both fortified and very important as collection points for cinnamon. Kalpitiya, after 1766 with Puttalam, as an *Opperhoofdij* had its own local administration. In the late eighteenth century, the *Dessave* of Colombo, the highest European authority in the internal administration, had his office in Hulftsdorp, where there were also a number of civil bodies subordinate to him, such as the *Landraad* and the surveying service. Finally also falling under the direct authority of the Government in Colombo was the settlement at Tuticorin with its subsidiary posts on the Madurai coast (also known as the Fishery or Fisheries Coast), in the very south-east the Indian Sub-Continent opposite Mannar; the *Opperhoofd* in Tuticorn (initially in Nagapatnam, which however was made the Company's headquarters on the Coromandel Coast shortly before 1700) was the highest local Company official.[29]

Below this European administration, which was pretty much identical to the administrative structure in the Company settlements elsewhere in Asia and also maintained the same ranking system (from Assistant via Bookkeeper, Junior Merchant and Merchant to Senior Merchant), there was a strictly hierarchical indigenous administrative system, which was appointed by the Company and with a few adjustments followed the Kandy model. At the head of the *Korale* were the *Mudaliyar*, the *Pattu* were governed by *Korala* and *Atukorala*, and the village communities by *Vidane*. The *Mudaliyar* were directly responsible to the European *Dessave* in Jaffna, Colombo and Matara and to the superintendent of the Galle korale, and assumed full responsibility for their entire *Korale* in the execution of all the administrative duties pertaining to the registration and control of the land, the collection of taxes, the fulfilment of the compulsory services, the obligatory delivery of produce and so forth. For their services to the Company this indigenous administrative elite was recompensed by the allocation to them of what were known as *accommodessans* to certains lands, the rights to receive duties in money, kind or compulsory services from the resident population. Furthermore, both the Governor of Ceylon and the Commander of Galle each had a Sinhalese and a 'Malabar' (Tamil) *Mahamudaliyar* in their employ, an advisor on all matters to do with the indigenous administration and relations with the kingdom of Kandy. These *Mahamudaliyar* were the highest-ranking indigenous officials in the in the Company territory. One of the most important roles of the European *Dessave* in this construction was that of ceremonial mediator in the formal contacts with Kandy, which were generally maintained at provincial level in the initial phase, consequently from *Dessave* to *Disava* and the other way round. According to this protocol, in the first instance the Governor of Ceylon directed himself via the *Dessave* of Colombo to the Kandyan *Disava* of the Three and Four Korales, who then through the *Adigar* informed the King.[30]

In the middle of the eighteenth century, the military infrastructure in the Company territory in Ceylon mainly consisted of a chain of dozens of main and subsidiary forts and guard posts on the coasts around the island. In the south-west, along the borders with Kandy, one found an additional small number of minor forts and redoubts in the interior, and the three access routes to the Jaffna peninsula were protected by such small fortifications as well. In total the combined garrisons in these strongholds consisted on average of c. 2000-2500 permanently stationed European and other, principally Malay, troops. Usually, alongside these there were another 2000 indigenous – preponderantly Sinhalese – soldiers appointed as auxiliaries, employed mostly for such duties as manning the small guard posts and redoubts in the interior and on the south-west coast. Known as *lascorijns* (lascarins, lascars), they were made available to the Company through the *Mudaliyar* within the framework of the Government's formal right to compulsory services. These native soldiers were recompensed by the allocation to them of (usufruct) parcels of Company land, but they were obliged to hand over part of the yield again to the Company. The military commander in charge of all the Company troops was also the garrison commander in Colombo, with the rank of Lieutenant-Colonel or Major. In the late eighteenth century, to man its garrisons in Ceylon the Company made use of three mercenary units from Europe, the Luxembourg, Württemberg and De Meuron Regiments, each consisting of 800-1000 men. The secret 'purchase' of the last-mentioned by the English, from the Swiss Count Charles Daniel de Meuron, played a role in the surrender of the Company possessions in 1795-1796.[31]

To a significant extent, the economic exploitation of the Company lands depended on the land- and caste-bound feudal rights to which the VOC, as the highest authority instead of the King in its own territory, could lay claim. Directly after the definitive conquest of Colombo in 1656 and of Jaffna in 1658, in these provinces the rural population was summoned for compulsory services to repair the rice-fields and restore the irrigation works and other agrarian infrastructure that had been damaged in the war, in order to rehabilitate and repopulate these areas as soon as possible and make them self-sufficient in the provision of food. A peaceful, well-nourished and industrious population in the Company territories was the primary condition required for the efficient exploitation of the cinnamon monopoly and a profitable trade in a number of subsidiary products. Moreover, by paying taxes and providing obligatory services the population could make yet another contribution to a better financial result. The point of departure adopted was always that the costs of the exploitation, and consequently the sustenance of the Company's administrative, military and commercial apparatus in Ceylon should in principle be borne by the various taxes, lease-holds and other income derived from the island itself. In practice this principle was met only very incidentally throughout the century and a half of the VOC's presence in Ceylon.[32]

In most of the years, this deficit was amply compensated by the overall economic result achieved for the Company by the Government of Ceylon, on the basis of the prices raised at the auctions in the Republic by cinnamon and other Ceylonese products and the income derived from the (modest) Asian trade, after the deduction of the costs accrued. In his recent excellent dissertation, *Het VOC-bedrijf op Ceylon*, by far the most complete economic and accountancy study on this subject to have yet appeared, Albert van den Belt convincingly demonstrates that the share of Ceylonese products in the total auction profits doubled between 1700 and 1760, rising from c. 8 per cent to 16 per cent (with the largest increase in the final decade), and after that managed more or less to maintain this last level between 1765 and 1795. In times of peace the net proceeds which Ceylon produced for the Company in the eighteenth century generally hovered around between 0.7 and 1.2 million guilders per annum, with a remarkable peak of nearly 2.2 million guilders on average in the years 1756-1760 during the term of office of Governor Schreuder, on the eve of the outbreak of the war with Kandy. The average contribution of cinnamon to the total auction proceeds increased from round 5 per cent to 7 per cent between 1700 and 1750, and then up to around 13 per cent in the final decade preceding the Kandy War; in the period afterwards until 1795 this average figure in most years hovered round about 11 to 12 per cent. The other net gains for the Company from the auctions of Ceylonese products in the Republic came mainly from (in order of diminishing importance) cotton textiles and yarns from the Madurai coast, pepper, cardamom and coffee. The most important items in the inter-Asian trade were areca nuts and elephants which were purchased in Ceylon by Indian merchants via the Company, with only a minor contribution from cinnamon. The sale of Asian products in Ceylon by or via the VOC, both in its own territories and in Kandy, concerned mainly rice from Bengal and cotton textiles from Madurai and the Coromandel Coast.[33]

The overriding importance of the cinnamon was based on the virtually complete monopoly which the Company had managed to acquire on the trade in this product. In its raw form cinnamon is the dried bark of the cinnamon tree or shrub, which occurs naturally in the rainforest of the south-western lowlands of Ceylon and the south of the Indian Sub-Continent. Outside Ceylon, this crop was not heavily commercialized and it did not yield the same high quality, so that with its control over the wet lowlands and all the ports of the island after c. 1675, the VOC had managed to obtain a firm grip on most of the world trade in cinnamon. In the initial period roughly one-fifth of the annual production was sold in Asia, but in the later Company era this share dropped to only a few percent and almost all the cinnamon was sent to European purchasers via the auctions in the Republic. In order to maintain this monopoly and to protect the habitat of cinnamon shrubs, the most stringent measures, which if trespassed upon would incur Draconian punishments, were imposed in the Company's territories in Ceylon. Private ownership of cinnamon or the transportation of cinnamon or cinnamon shrubs was absolutely forbidden and carried the death penalty, as did every form of damage to the bushes and to the forests in which these grew, for instance by the practising of *chena* agriculture. In the later period most of the cinnamon was in fact grown together with other permanent crops in private gardens and plantations, but there too the same strict regulations applied.

The amount of dried cinnamon bark produced annually was in principle governed by the *eis* (demand, order) of the *Heren Zeventien*, that is the amount the directors in the Republic ordered every year to be delivered from Ceylon on the basis of market predictions in Europe. However, the actual extent of cinnamon production was to an important degree determined by such local factors in Ceylon as the domestic political situation of the moment, the growing conditions in the year in question and the relationship with the kingdom of Kandy. As has been mentioned earlier, the peeling of cinnamon bark in the forests and gardens was an activity which under Sinhalese customary law was a periodical obligation to the ruler, and in his stead to the VOC, which was exclusively restricted to one special service caste, the *Chialia* (*Chalia*) or *Salagama*. This obligation set a fixed high quota which had to be peeled without recompense (instead of payment the cinnamon-peelers held the rights to certain areas of land), but once this had been reached as a rule the *Chalia* were pressed to deliver extra supplies, for which a small sum was offered. Following the Kandyan example, cinnamon-peeling was organized in a *badda* by the native administration; heading this *mahabadda* ('great obligation') was a European official, the Captain of the Cinnamon.

However, the Company's own cinnamon lands in the south-western coastal area never produced sufficient quantities to fulfil the demand, so that supplements had to be sought from the exploitation of the forests in the adjacent Kandyan provinces, the Seven, Three and Four Korales and Sabaragamuwa. In order to do this, every year the formal permission of the King had to be sought, and this was indeed the most important reason for the Company to dispatch an annual embassy to Kandy. For his extra supplies the King received a varying compensation of at the very most a few thousand rix-dollars per year, depending on the quantities and the prices agreed. Taking everything into consideration, the Company was hence able to exploit the production potential of the island as a whole fairly efficiently and at a minimal cost, but nevertheless the results were always dependent on the co-operation of Kandy and of the *Chalia*. Among the members of this caste in the Company territory, the authority of the King had always continued to earn great respect, and in conflicts with the Government, they sometimes sought refuge by fleeing to the kingdom *en masse*. Conversely, the King still possessed enough power over the *Chalia* and other groups among the population in the lowlands to incite them to rebellion against the regime of the Company at any time.[34]

In the first half of the eighteenth century, the total export of dried cinnamon bark from the two areas combined increased from a good 275,000 to around 500,000 pounds per annum, but after that declined to an average of c. 430,000 pounds in the period 1765-1780, in the interim between the wars with Kandy and with England, and finally to about 380,000 pounds in the years 1785-1794. In principle, to transport this amount to the Republic, plus a second cargo of other Ceylonese products, mainly cotton textiles and yarns, pepper, cardamom and coffee, every year only required one or two ships of the return fleet. In practice, however, these cargos were divided up among a larger number of ships, in order to minimize the risk of loss through shipwreck or capture. Annually, on average three to four ships arrived in Ceylon from the Republic and a slightly higher number left homeward-bound. The majority of these ships were on their way to Batavia, sometimes via the Malabar or Coromandel Coasts, and from Batavia to the Republic; after 1755 a complete halt was even called to the specific traffic between the homeland and Ceylon. Galle and Colombo were the two principal harbours; the first had a sheltered anchorage in Galle Bay but one which was difficult to access, but in Colombo all loading had to take place in the unprotected roads. Bearing in mind the monsoon and the arrival of the ships from Batavia, as a rule, the return ships to the Republic usually sailed in convoy from Galle in the months November to February.[35]

The other agrarian trade commodities for the European market from Ceylon, principally pepper, cardamom and coffee, were crops freely cultivated by the native population, which were purchased by the Company for set (low) prices. The same can be said of the supplies of areca nuts for the Asian trade; another portion was obtained from land obligations. In the later period, the private gardens of European Company servants and free-burghers also contributed to this production on a limited scale. The pearl fishing near Mannar and off Tuticorin, periodically an important source of income for the Government, was not officially exploited by the Company, but it make a financial contribution from the issuing of permits to the fishers and from a share in the yield when the pearls were sold. Finally, the elephant trade was important, especially in the first half of the eighteenth century. At that time, eighty to a hundred animals were exported annually to the kingdoms on the mainland of the Indian Sub-Continent. Elephants were caught by the Company in such places as the forest areas in the hinterland of Matara and Negombo and in the Vanni (see the maps and illustrations on sheets 140-144 and 272), from where those animals that had survived the hunt and were deemed tractable enough to be tamed were walked overland to the shipment point near Jaffna. Part of these journeys, which would last for weeks, followed fixed routes through the kingdom of Kandy, for which permission again always had to be asked of the King. After the Kandy War, the importance of this trade declined sharply, dropping to average sales of sixteen elephants a year after c. 1785.[36]

The Kandy War, 1761-1766, and the final decades of Company rule

After the last of the border changes made in 1688, the actual authority of the Company in the south-western coastal lands and the settlements on the east coast had invariably been justified to successive Kings of Kandy by the High Government by citing the hoary reference to the residual debt owed by the ruler for the costs incurred during the military operations to expel the Portuguese. Around 1700 about 4 million of the original debt of more than 7 million guilders had been compensated by the income the Company had made from cinnamon and other products, but after that the residual amount of 3.1 million guilders noted in the books remained unchanged, although it was precisely the following period, the first half of the eighteenth century, which would yield the VOC ever larger profits in Ceylon. Naturally, on the part of the Kandyans, this specious argument was never really accepted, all the more so as the Company employed its power in the littoral and at sea to isolate the kingdom economically. Around 1760, the persistent discontent caused by this situation at the court, combined with the growing rebellious spirit in the Company lands incited by the rigorous land policy pursued under Governors Loten and Schreuder, finally produced the ideal circumstances for a major confrontation with the Company.

In July of that same year, an assassination attempt on King Kirthi Sri Rajasingha, which at the palace was attributed at least in part to discontent instigated by the Company among the Sinhalese court aristocracy, was foiled. When in December 1760 a significant uprising erupted among the cinnamon-peelers and immediately spread to the other Sinhalese peasant population in the littoral, most of all caused by rice shortages as a result of a persistent drought and new prohibitions on *chena* agriculture, the ruler finally abandoned his neutrality. In January and February 1761 Kandyan troops, reinforced by thousands of insurgents from the Company lands, swept through the hinterland of Matara seizing the small outposts of Tangalla,

28 De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 149-151.

29 Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pp. 15-17; Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pp. 179-186; Schrikker, *Dutch and British colonial intervention in Sri Lanka*, pp. 40-45.

30 Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pp. 17; Schrikker, *Dutch and British colonial intervention in Sri Lanka*, pp. 45-46; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 188-189.

31 Antonisz, *The Dutch in Ceylon*, pp. 187-188; Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pp. 148-152; Schrikker, *Dutch and British colonial intervention in Sri Lanka*, pp. 43-44.

32 Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pp. 2-3; Van den Belt, *Het VOC-bedrijf op Ceylon*, pp. 59-61; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 169-170.

33 Van den Belt, *Het VOC-bedrijf op Ceylon*, pp. 52-72.

34 Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pp. 17-18; De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 161-167.

35 Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pp. 106, 115-117.

36 Van den Belt, *Het VOC-bedrijf op Ceylon*, pp. 146-148.

De laatste van de vier zeeslagen in de Voor-Indische wateren in 1782 tussen het Franse eskader onder admiraal Pierre André de Suffren (links) en het Engelse onder admiraal Sir Edward Hughes (rechts), op 3 september voor Trincomalee. De gedisciplineerd in kiellinie varende Britten lijken op dit anonieme olieverfschilderij (116,5 x 220 cm, inventarisnummer P2842) uit de collectie van het Maritiem Museum Rotterdam de overhand te hebben, maar in werkelijkheid leden zij in dit verder onbesliste treffen zoveel schade dat Hughes zijn schepen niet meer effectief kon inzetten en zich op Bombay moest terugtrekken om reparaties te laten uitvoeren. Daarmee was toen voor de rest van de Vierde Engelse Oorlog de dreiging van een Engelse bezetting van Ceylon afgewend.

The last of the four sea battles between the French squadron under Admiral Pierre André de Suffren (left) and the English under Admiral Sir Edward Hughes (right) in Indian waters off Trincomalee on 3 September 1782. On this anonymous oil painting (116.5 x 220 cm, inventory number P2842) from the collection of the Rotterdam Maritime Museum, the British sailing in a disciplined battle order would appear to have the upper hand, but in reality they suffered so much damage in this indecisive conflict that Hughes could not longer deploy his ships effectively and had to retreat to Bombay for repairs. From that moment for the remainder of the Fourth Anglo-Dutch War, the threat of an English occupation of Ceylon was averted.

Hakmana and Katuwana. Then, only 40 kilometres to the east of Colombo they attacked and captured the fort at Hanwella, and on 24 March it was even the turn of Matara. This major stronghold on the south coast had to be given up because the Galle Commander at that point simply had no more soldiers available for its defence, as a result of the chronic shortages of manpower in the previous years and the considerable losses incurred since January – the garrisons in the small Company outposts in the interior had been slaughtered almost to a man. In the following months almost all the Company lands fell into Kandyan hands, without the Government being in any position to mount an effective counter-attack; nevertheless, the rest of the forts could be held. Only in October 1761 did the news of the uprising reach the Republic, whereupon the *Heren Zeventien* honoured Schreuder's request and dispatched a first contingent of reinforcements at short notice.[37]

In the meantime, the High Government had decided to replace Governor Schreuder as from May 1761 by the militarily trained aristocrat, Lubbert Jan Baron van Eck, at that moment still Governor of the Coromandel Coast. It was March 1762 before Van Eck could actually take up his post and extra reinforcements had arrived from the Malabar and Coromandel settlements. Thereafter the remaining forts occupied by the Kandyans were rapidly retaken (Matara had in fact already been back in Dutch hands in February 1762), and by the beginning of 1763, the coastal areas had once again been brought under the full control of the Company. On his part, in May 1762 Kirthi Sri Rajasingha had received an English embassy led by John Pybus, a member of the Madras Council, in the hopes that he could woo the British into an alliance against the Company. Of course, the envoy was not in the position to give such a promise, especially in view of the peace between the Republic and Great Britain, but news of the secret mission caused great consternation in Colombo and finally pushed Van Eck into deciding to prepare for a large-scale campaign into the heartland of the kingdom in the mountains. Following the High Government's approval of the plans, an expeditionary force of 1800 men, including besides European and Malay troops a few companies of 'Moors' and other indigenous auxiliaries, departed from Negombo at the beginning of February 1764 and entered the Seven Korales, while another five smaller columns approached the kingdom from other directions. It was not long before it became obvious that the expedition had been poorly prepared. No attention had been paid to organizing sufficient supplies of ammunition and provisions and the unrelenting heavy rainfall made any progress extremely difficult. Nevertheless, in the following weeks after heavy fighting, the vanguard of the invading army was able to push its way through to the highlands, but was then beaten back with heavy losses. At the end of the month, with conditions rather worsening than improving and the troops suffering increasingly from food shortages, disease and guerrilla attacks by Kandyan bands, Van Eck decided that he should endanger his valuable army no longer and the withdrawal to Colombo commenced on 1 March 1764.[38]

After nearly a year of thorough preparations, early in January 1765 the Governor and Commander-in-Chief risked a second attempt, now undertaking a march of two columns from Colombo and Negombo and, one month later, of a third from Puttalam. Once again the main force was around 1800 men strong, of which the large vanguard of 1200 men with cavalry and artillery this time did march into the Kandyan heartland via the Galagedara Pass and on 16 February reached the King's country seat at Katugastota, a few kilometres north-west of Kirthi Sri Rajasingha's palace. Here Van Eck called a temporary halt, to await the outcome of the negotiations which had begun in the meanwhile with envoys from the King. Kirthi Sri Rajasingha offered the Company sweeping concessions, including the cession to the Government of the Three, Four and Seven Korales and all the remaining Kandyan coastal possessions, on condition, however, that his capital would not be desecrated by an occupation. At the urging of the political secretary Johan Gerard van Angelbeek, who thirty years later was to become the last Dutch Governor (1794-1796) in Ceylon, Van Eck rejected this proposal, on the consideration that the prestige of the Company could only be restored by the formal subjugation of the King, who would then be allowed to keep his throne as a VOC vassal. Naturally the King repudiated this demand, whereupon the Company troops did enter Kandy and on 22 February, the Governor took up his quarters in the hastily abandoned royal palace, which afterwards was completely plundered (see also the maps on sheets 382-387).

Just before, Kirthi Sri Rajasingha had made a timely escape to the old court town of Rajasingha II, Hanguranketa, some 20 kilometres to the east. On the twenty-fourth Van Eck sent two detachments consisting of 900 men in all in pursuit of him, but when they reached the town, it turned out that the King upon rumours of their approach had fled once again, now to Badulla in the province of Uva, where he was absolutely out of reach of the Dutch. Having plundered the palace at Hanguranketa and set it alight, the troops withdrew to their headquarters a few days later with heavy losses, in their turn pursued and constantly attacked by the Kandyans. Hereupon, the Governor decided that it would be a good idea after all to accept the peace proposal made earlier by the King, but this time it was Kirthi Sri Rajasingha who rejected every approach, trusting that the expeditionary army would in the course of time find itself in serious difficulties as the result of increasing shortages of provisions and ammunition. Van Eck and Van Angelbeek left for Colombo with part of the army on 4 March 1765, leaving behind a large garrison under Senior Merchant Maarten Rein, appointed 'Commander' of Kandy, with Major Pierre Duflo and Captain Arnoldus Frankena as military commanders.[39]

'Commander' Rein died on 3 April, probably from malaria. In the meantime, all the Company garrisons in the temporary fortifications along the route of the march between the Seven Korales and Kandy had already withdrawn. Denied all supplies and information, the position of the army left behind in the capital became increasingly precarious as it was beset by diseases, food shortages and guerrilla warfare. Consequently, early in September Duflo and Frankena decided to strike the occupation and to return to the lowlands before the onset of the imminent rains. In the intervening months the Company troops had systematically destroyed and plundered the surrounding areas and had driven out or murdered the population. Everything of any value in the city had been robbed, including the valuables in the Temple of the Tooth and other sanctuaries. As the withdrawal commenced on 20 September 1765, the remaining buildings, including the palace of King Kirthi Sri Rajasingha, were set alight. Harassed by continual attacks and steady losses, also caused by the desertion of many of the native auxiliaries, Frankena and Duflo were finally able to lead the greater part of the army into the lowlands and on to Negombo and Colombo by following an arduous detour around the Balana Pass. In the meanwhile, in August 1765 a smaller expeditionary force under the command of Major Jan Hendrick Medeler had been dispatched to relieve the garrison. This arrived in the ravaged and deserted capital a few weeks after the departure of the Company troops. It did not take Medeler long to realize that it would barely be possible to continue the occupation at any length, and that in any case this would make no sense. At the beginning of December, the expedition returned to Colombo without suffering any major losses.

On 1 April 1765, three weeks after his return to Colombo, Governor Van Eck had died unexpectedly as the result of an infection he had contracted in Kandy. The lawyer Iman Willem Falck, who was born in Colombo in 1736 and as such was familiar with conditions in Ceylon, was appointed his successor in June. Falck was an able administrator and in the months which followed proved to be as capable a strategist as he was diplomat during the settlement of the war with Kandy. Shortly after his arrival in August 1765, he sent a message to the King couched in a letter composed in a conciliatory tone. In response, on 12 December a Kandyan delegation arrived in Colombo to negotiate conditions for peace. The exhausting war had proved to be a heavy burden on both parties, but because of its control of the littoral the Company had the upper hand in forcing a decision in its favour. Falck launched a combination of a restrained compliance and a determined exertion of military, political and economic pressure, under which he had first had the import of rice, salt and other foodstuffs to the kingdom blocked and now also ushered onto the stage an – fictitious – illegitimate son of the last Sinhalese king, Narendra Singha, as pretender to the throne. At the same time, with the proper show, a military expedition under the command of Major Pierre Duflo was again sent to the highlands, which from Negombo via the Seven Korales advanced to Matale in the north of the kingdom.

On 19 December the Kandyan envoys gave their provisional consent to a settlement by which the ruler would renounce all his claims to the coastal provinces within the 1688 borders and would as well surrender his rights to all the other littoral areas up to one Sinhalese mile inland. In future the Company would obtain the right to have cinnamon peeled in the lower lying parts of the Kandyan provinces of the Three, Four and Seven Korales and Sabaragamuwa, without being first obliged to apply to the King for permission during the annual court journeys. During these ceremonial embassies, the Dutch emissaries would no longer be required to prostrate themselves on the ground at the King's feet, which had been the rule up till then, but hence it would be sufficient for them to kneel. After a protracted interim discussion with the King in Hanguranketa, which was serving as the temporary capital, on 9 February the Kandyan ambassadors assented, succumbing to the pressure of the growing famine in the kingdom, to the final version of the agreement which kept the same main outlines as far as the interests of the Company were concerned. The official signing eventually took place in Colombo on 14 February 1766, after Falck had promised that the reliquary and golden palanquin of the Tooth of Buddha which Van Eck had stolen from Kandy (the holy relic itself, which could be compared in its significance with the royal regalia of the Javanese sovereigns, had never been found by the Company troops) would be restored. Later the treaty was ratified in Hanguranketa by King Kirthi Sri Rajasingha, whereupon the Company withdrew its expeditionary force from Matale in March and the war had officially ended.[40]

Iman Willem Falck remained Governor of Ceylon until his death in 1785. As far as the Company lands are concerned, generally speaking his long term of office can be said to have been a time of stability and economic growth, during which, at least until 1782, any threatening large-scale conflicts with Kandy or with the Sinhalese subjects in its own territories could be circumvented beforehand by diplomatic, detached behaviour. Under Falck's regime, after 1765 there was a swift recovery in the cinnamon production, later partly attributable to the awarding of certain privileges to the *Chalia*. The first successful experiments with growing cinnamon in plantations were conducted to the east of Colombo in 1769. In the decades thereafter, in the *Dessavonie* of Colombo Company-owned and private plantations were to produce an increasingly important supplement to

37 Wagenaar, *Galle. VOC-vestiging in Ceylon*, pp. 177-194; Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pp. 63-71; Wickremesekera, *Kandy at War*, pp. 39-41.

38 Raven-Hart, *The Pybus Embassy to Kandy*; Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pp. 74.

39 Dewaraja, *The Kandyan Kingdom*, pp. 141-147.

40 ibid., pp. 147-156.

the harvest of cinnamon bark from the forests and native gardens. Some new irrigation systems and canals were built, and a series of more flexible measures encouraged the cultivation of indigenous crops and even permitted the population to practise shifting cultivation (*chena*), which had formerly been forbidden, on a limited scale.

The only great crisis during Falck's term of office, during the Fourth Anglo-Dutch War (1780-1784), was to a large extent determined by the repercussions of political developments in Europe. As a consequence of their support to the Revolutionary cause during the American War of Independence in the years 1776-1783, France and the Republic as allies had ultimately been brought into conflict with Great Britain. This in turn had led to new offensives by the French in India against the British settlements on the Coromandel Coast, aimed at regaining their former dominant position in these parts. Trincomalee Bay was of the greatest strategic importance to both parties, in view of the fact that along the entire eastern coast of the Sub-Continent there was no other place where a large war fleet could find shelter from the north-east monsoon during the winter season. In former years, the EIC in Madras had always been granted permission to have its ships spend the winter in Trincomalee, as later also did British naval squadrons, but when the war broke out Falck in 1781 was forced to refuse this permission. Thereupon, in January 1782, an English expeditionary force under Admiral Sir Edward Hughes without much effort occupied the two Company forts at Trincomalee, and an envoy was sent to Kandy with proposals for an alliance to expel the Dutch from their possessions in Ceylon. King Rajadhi Rajasingha (1782-1798), who had shortly before succeeded his elder brother Kirthi Sri after the latter had passed away unexpectedly on 2 January succumbing to an old injury, refused to be lured by these overtures. Instead, the new ruler used the English mission to exert pressure on Falck, who then agreed to see to it that the Kandyan demands for the restitution of the east and north-west coasts, the restoration of the old court protocol during the embassies to Kandy and the reintroduction of the obligation of the Company to request permission for the peeling of cinnamon in Kandyan territory, were presented forcefully to the High Government in Batavia.[41]

From later developments in 1782, it would seem that Falck's accommodating attitude was based on an overestimation of the English threat. In February a strong French naval squadron under Admiral Pierre André de Suffren appeared off the Coromandel Coast, and on the seventeenth of that month this engaged in an indecisive battle with Admiral Hughes's fleet off Sadraspatnam. The next confrontations, near Trincomalee on 12 April and off Nagapatnam on 6 July, produced no clear-cut victor either, but at the end of August, assisted by Company troops, De Suffren was able to take the Company forts at Trincomalee from the English. On 3 September a final sea battle with Hughes's force took place off Trincomalee, which once more proved indecisive. However, because of the serious damage their fleet had suffered, the English were obliged to set sail for Bombay, and thereafter did not appear in Ceylonese waters again during the further course of the war. Under the terms of the Treaty of Paris, Trincomalee was returned to the Republic and the Company by France in 1784.

Falck himself would not live to know the consequences of his 1782 concessions to Kandy. He died in February 1785, even before the High Government and the *Heren Zeventien* had made any decision about the Kandyan demands. His successor, Willem Jacob van de Graaff (1785-1794), formerly the Commander in Galle, received a categorically negative answer only by the end of that year and then decided that for the time being he would not inform the King of this. Consequently, until the very last reciprocal embassies between Kandy and Colombo in 1790, the same ritual repetitions of the Kandyan demands for the return of the littorals (which had been a feature of every single embassy since 1767) and the equally routine assurances from the Government that the King's request would be conveyed to the High Government were reiterated. Meanwhile, since 1782 the former ceremonial at the court requiring the obligatory prostration had been declared to be in effect once again. And, once more the ambassadors were expected to lodge a request each year for the peeling of cinnamon in Kandyan territories. Initially this curious situation did not produce any real problems; both parties in fact reconciled themselves to the existing relationship, although after 1787 there were already signs of a growing resistance at the court to Van de Graaff's attitude.[42]

In the spring of 1790 a short-lived uprising against the Company broke out in the *Dessavonie* of Matara, prompted by the agricultural policy of the Government, but Kandy held itself completely aloof from this event. Towards the end of the year, however, more serious difficulties occurred when first the permission already granted for the peeling of cinnamon in Kandyan territory was partially rescinded and then troop movements within the kingdom were observed along the borders of the Company lands. To make matters worse, the long-awaited Kandyan embassy still did not materialize, whereupon in June 1791 Van de Graaff ordered an invasion of the Three Korales by a detachment from the De Meuron Regiment. The reasons offered for this were the protection of the Company's cinnamon-peelers in this Kandyan province, but secretly contact was made with – supposed – conspirators from the court, whose own army lead by the *Disava* of Sabaragamuwa was allegedly to join up with the Company troops. The expedition was a total disaster; no resistance was offered by the regular Kandyan troops, the rebel army turned out to be a myth, and the King refused to allow himself be provoked into counter-actions of any significance, which is what Van de Graaff had hoped for.

Nevertheless, subsequently the Governor reported to the High Government that the campaign had been primarily intended to circumvent the threat of an invasion from the kingdom. Van de Graaff insisted that this threat was still very much alive, all the more so as evidence of contacts between Kandy and the French administration in Pondicherry had already been obtained. This was the reason he now put in a request for 600,000 guilders, 2000 extra troops and additional supplies of rice. Mindful of the events of 1760-1761, initially Batavia agreed to this, but simultaneously the Governor was emphatically instructed to undertake no further offensive action. Despite this, in September 1791 Van de Graaff had a comprehensive military plan for an attack on Kandy drawn up and shortly afterwards installed a full blockade of the kingdom, anticipating that before long the subsequent shortages of rice and salt would stir up unrest among the Kandyan population. In March 1792, some of the reinforcements asked for arrived in Ceylon, but because it had already been decided beforehand that with these the minimum requirement of 4000 men would still not be reached, the invasion plans were provisionally shelved until the arrival of yet more reinforcements from the Malabar Coast.

In the meantime, an increasing number of high Company officials were beginning to have second thoughts about the bellicose plans of the Governor, both in Ceylon and among the members of the High Government. Nothing had changed in the attitude of the court after the invasion of June 1791 and at the beginning of 1792 almost all the guard posts along the Kandyan side of the western border were abandoned. Nevertheless, even this did not stay Van de Graaff's hand and in July 1792 he made the Council of Ceylon accept a proposal for the annexation of all lowland provinces pertaining to the kingdom, albeit in anticipation of approval from Batavia. There, however, in May a disturbing letter had been received from the Commander of Galle Pieter Sluysken – Van de Graaff's most dogged opponent in Ceylon – addressed to Governor-General Alting in person, in which the conduct of the Governor was heavily criticized. Consequently, a special session of the Council of the Indies reached the conclusion that the disruption in the relationship with Kandy could be blamed largely on the Government of Ceylon. Now the highest priority was to be given to repairing the relationship, not to further preparations for war. In August 1792, these decisions, accompanied by a conciliatory letter from the High Government to the King, were received in Colombo, where Van de Graaff however utterly refused to pass the letter on to the court. Outraged by the *volte face* of his superiors, at the beginning of 1793 he asked instead to be relieved of his post. His request for resignation was accorded him with all honours in June of that year. The actual handing-over of office, to his father-in-law Johan Gerard van Angelbeek, took place on 1 August 1794, after which Van de Graaff set sail for Batavia to take up the position of Director-General of the Indies to which the *Heren Zeventien* had appointed him in the meantime. Once there, however, he was unhappily caught up in the power struggle in the Indies administration between Commissioners-General Nederburgh and Frijkenius, upon which the High Government annulled Van de Graaff's appointment at the beginning of 1795 and forced him to return to the Republic.[43]

Even though later the political and military policy of Willem Jacob van de Graaff was to become a subject of debate, from the economic point of view at least, broadly speaking his term of office was judged positively by the Company's directors in the Republic. Under his regime, by pursuing a vigorous expansion in the cultivation of cinnamon in the Company lands, virtual self-sufficiency had been achieved in this product, attributable in part to the encouragement of private estates by generous grants of land. The cultivation of other commercial crops, areca, pepper, coffee and cardamom as well as rice, was also stimulated, partly in response to the remarkably high demands which the *Heren Zeventien* made in the first years after the Fourth Anglo-Dutch War to compensate for the losses suffered, but for these products ultimately the results mostly failed to reach the initial expectations. More than his predecessors had done, Van de Graaff, himself a (military) engineer, attached great importance to the improvement of the infrastructure for economic development. To realize this, several project proposals were put forward for new canals, reclamation projects and irrigation and drainage works, including the restoration of the Giant's Tank near Mannar, but most of these were never approved of by the High Government. Ambitious plans for the expansion and strengthening of the military infrastructure were also made right from 1785, especially for the defence of Colombo and Trincomalee. Among the experts commissioned for this task in 1787 were the French military engineers De la Goupillière and De la Lustrière, whose plans were however rejected in full. The substitute proposals put forward by the Military Commission in 1789-1790, drawn by or under the authority of Major Carl Friedrich Reimer, were submitted in the Republic in 1793. None were ever realized in Ceylon.[44]

The End, 1794-1796

The final act in the history of the Dutch presence in Ceylon began less than half a year after Van Angelbeek's appointment, when in December 1794 French troops invaded the Republic and shortly afterwards the Batavian Republic was declared. Even before this 'Velvet Revolution' had run its course, on 18 January 1795 the Stadtholder Willem V had fled to England, where on 7 February on the basis of a treaty of assistance concluded in 1788, he gave the British Crown a mandate to protect all the possessions of the VOC in Africa and Asia from the French in his name. This 'Kew Letter', named after the palace near London which had been put at his disposal, was composed in the form of a general instruction to the VOC administrations and military commanders overseas to admit British ships and troops as allies until further notice. The first inklings of the upheaval in the Republic were felt in Colombo on 12 July 1795. A little later, on 25 July, a British naval ship arrived from Madras carrying the Stadtholder's instruction as well as a letter from the English Governor in Madras, Lord Hobart, in which the handing over of all the Company possessions in Ceylon was explicitly demanded. The Council of Ceylon decided to repudiate this demand, but to couch this refusal in a diplomatic reply which was composed on 27 July. It stated that such immediate protection would be superfluous in view of present strength of the Company troops in the island, but room could indeed be found for a small supplement of 800 men in various garrisons. In addition, as had been the situation previously, English ships would still be welcome in Ceylon.

Hobart's courier, Major Patrick Agnew, arrived in Trincomalee with this document, which for unfathomable reasons had been signed only by Governor Van Angelbeek, on 1 August. In the meantime, an English naval squadron carrying soldiers had also put in there. However, citing Van Angelbeek's letter, the military commander at Trincomalee, Major Johan Georg Fornbauer, refused to accommodate 300 English soldiers in the fort, arguing that such an instruction should also have been signed by the other members of the Council of Ceylon. Thereupon the landing troops, 2400 men in total under the command of Colonel James Steuart (also: Stuart), landed a short distance from Trincomalee's main fort, without taking any further action for the time being. On 15 August, with reference to particulars received in the meantime about the change of government at home, the Council in Colombo declared itself to be loyal to the Batavian Republic after all, and consequently on the eighteenth the siege of Trincomalee was begun. Fornbauer had some 800 men in the main fort and another 300 in Oostenburg, including companies from the Württemburg and De Meuron Regiments. In the beginning, the garrison in the main fort remained firm under the continuous artillery bombardment, but without any definite orders from Colombo, Fornbauer did not dare to launch any counter-attacks and the troops had to gaze with resignation as the besiegers worked their way steadily towards the walls. On 27 August, because of worries about where their pay would be coming from in future, a mutiny broke out among the increasingly demoralized European troops, whereupon Fornbauer had no option but to capitulate unconditionally that very day. On 31 August Fort Oostenburg also fell, on 18 September Batticaloa was captured, and on 28 September, following the evacuation of the small Dutch garrison to Colombo, the British were able to occupy the previously thought impregnable citadel of Jaffna without firing a shot.

In response to the first reports of these disasters reaching Colombo, in September and the next months various measures were taken to improve the city's defences. The first step was to recall the garrisons from Jaffna and Mannar; later the same orders were given to the majority of the troops and artillery in Kalpitiya, Negombo, Kalutara, Galle and various other smaller fortifications on the west and south coasts. The water reservoirs in the Castle were filled and an abundant supply of provisions and ammunition was built up. Along the access roads to Colombo new batteries and redoubts were constructed and all the trees and buildings in the vicinity of all defensive works were slighted to give a free line of fire. Besides these preparations, as much of the cinnamon stock as possible was brought in from Galle and the other settlements. Fresh bad tidings were received on 13 October 1795 when Major Agnew acting as envoy to Van Angelbeek from Hobart had to report that Count De Meuron and his Regiment of 700 men had scurrilously 'sold' themselves to the English on 30 March of that year. Hobart's demand that these troops be transferred was formally rejected, but despite this the Governor did allow them to leave unopposed.

In the meantime, in the middle of September, an English embassy had set out from Trincomalee to Kandy and on the twenty-ninth had been received with great pomp at the court. A reciprocal mission from Kandy to Madras took place in November, where finally on 12 February 1796 a basic agreement was signed by which the British would be permitted to continue to hold the territories they had conquered from the Dutch, in anticipation of a definitive settlement by their governments in Europe. In any case, in return for Kandyan support in the conquest, the kingdom was promised the return of a portion of the interior and a right of way to the coast. This agreement, which contained far more favourable conditions for Kandy than that of 1766, at that time still needed to be presented to the King for ratification. It was however only in August 1796 that an English embassy was dispatched to the court for this purpose, and by then the terms of the original settlement had been made long obsolete by the turn of events in Ceylon in the first two months of that year. Ultimately for formal reasons the treaty was never ratified, as a result of which Kandy let slip a historic opportunity to acquire itself a better position in its relationship with the new colonial masters.

The last phase of the British invasion began on 10 January 1796, when a landing force of 5500 men from Rameswaram crossed over to Mannar in open boats and from there in the following weeks made their way down the west coast. Without meeting any resistance, on 6 February these troops occupied Negombo, where they met up with a field artillery unit which had been transported by ship in the meanwhile. Continuing their advance overland, on 8 February their vanguard finally reached the ferry over the Kelani River, on the north-eastern edge of Colombo. During the past few months the Council of Ceylon had become deeply divided about which course it should follow and even at this critical moment was unable to make any decisive move, even though there were 1600 European and Malay troops on stand by in the city, supported by another 800 or so men in the local auxiliary militia. A line of defence had been drawn up on the Kelani, but this was surrendered the next day with scarcely any resistance being offered. In the evening of 9 February, the British vanguard was able to cross the river unopposed, followed in the next two days by the main force. It was only in the early morning of 12 February that any counter-attack was offered, when a company of Malays plus a few deserters from the De Meuron Regiment made a sortie under the command of the (retired) Lieutenant-Colonel J.F.M. Chevalier de Raymond of the Luxembourg Regiment, who was no longer able to tolerate the cowardice and indecisiveness of the high command. Initially the British were taken by surprise but when no reinforcements for the attackers was sent out from the Castle, after a little while they were driven back when the artillery was brought into play. De Raymond perished during the retreat. On 13 February the main force had advanced almost to the east gate of the Old Town, from which with the exception of a small Malay detachment all the Company troops were recalled within the Castle. The next day Major Agnew appeared at the gate to formally round off the secret negotiations which had been begun in the previous days. After protracted talks with the Council of Ceylon in the Castle, on the fifteenth an agreement was at last reached about the conditions for an honourable surrender for the garrison and the transfer of all the remaining Dutch possessions in Ceylon, pending a definitive settlement to be made by the governments in Europe. When news of this broke on the morning of 16 February there were some wild skirmishes in the vicinity of the Governor's palace caused by scandalized mutinous soldiers, but at ten o'clock the Company troops marched out of the Castle in the prescribed order to be disarmed by the British, and had the transfer of power become a fact (see also sheets 104-105).

Contrary to what most of those concerned still thought at that time, in the years to come this change of regime would prove to be permanent. As had already become apparent in the first contacts to discuss a possible peace between the Batavian Republic and Great Britain in 1796-1797, this time the English were particularly keen to retain possession of the strategically situated harbour of Trincomalee. During the later tri-partite negotiations which resulted in the Peace of Amiens on 27 March 1802, the Batavian delegation lead by the lawyer Rutger Jan Schimmelpenninck was unable to convince France to lend effective support to the Dutch demand for the return of Ceylon. Arguing that the claim to this had been forfeited in 1795 by Van Angelbeek's decision to offer armed resistance to the British offer of protection, Great Britain declared that it had the right to take permanent possession of the Dutch territories by right of military conquest. After the treaty was put into effect, the new British possessions in the island were raised to the rank of a Crown Colony in 1803, a status which Ceylon was to retain until it gained its independence on 4 February 1948.[45]

For most of the Dutch and other European ex-Company servants and free-burghers in Ceylon, the final transfer to the English administration was no more than a formal confirmation of the actual position in which they found themselves under the new regime. A large number of them had remained behind in the island in 1796, where they were permitted to hold on to their possessions under the terms of capitulation and for the most part could enter English service on favourable terms. Today, their descendants, a group referred to by the designation 'Dutch Burgers' under the British administration, are still a recognizable element in Sri Lankan society. Among those who remained in Ceylon was Johan Gerard van Angelbeek, the last Governor, whose actions during the events of 1795-1796 had given rise to suspicions of high treason in the Batavian Republic. His extensive private fortune allowed him to spend his final years in peace and prosperity at his country seat near Colombo, where he died on 2 September 1799 at the age of 72.

---

41 De Silva, *A History of Sri Lanka*, pp. 178-183; Van den Belt, *Memorie overgegeeven* [...] *door den Gouverneur en geëligeerd Dierekteur-Generaal Willem Jacob van de Graaff*, pp. 30-35.

42 ibid., pp. 36-40, 55-80.

43 ibid., pp. 43-52.

44 ibid., pp. 25, 103-127.

45 Pieris, *Ceylon and the Hollanders*, pp. 105-111; Codrington, *A Short History of Ceylon*, pp. 155-158.

II Land Surveys and Map Production by the VOC in Ceylon

Bert Nelemans

During the period in which the Company was in existence, the production of various kinds of maps of most of the territories situated within the bounds of the VOC Charter, that is between the Cape of Good Hope and the Strait of Magellan, was largely limited to small- and medium-scale coastal and river charts used for navigation, maps recording explorations, and detailed maps and ground-plans of Company settlements and other locations which were significant either for trade or for strategic reasons. Conversely, as a rule there were few detailed general maps of the interiors.

There were some exceptions, especially in areas where the Company either formally or *de facto* had acquired more extensive territorial possessions, in particular in Java, the Moluccas, South Celebes, the Cape Colony and also Ceylon, from where there is a far greater and much more varied legacy of cartographical material. The bulk of this dates from the eighteenth century as the areas mapped were gradually more intensively exploited and consequently fell more directly under Company control, necessitating a correspondingly greater provision of good maps. Moreover, a large number of the maps and plans that had been sent to the Netherlands in the seventeenth century have been lost since.

At the outset, during the initial phase of conquest and consolidation up to the late seventeenth century, most of the map-makers who were working in Ceylon were military engineers and their assistants, attached to the expeditionary forces and the garrisons. Later, in the eighteenth century, some of their duties were assumed by a corps of civil surveyors, of whom the majority received their training in Ceylon and had often also been born there.

Between 1650 and the end of Dutch rule in 1796, more than eighty surveyors were employed in the civil service of the Company and there were certainly also at least another fifty military engineers employed doing cartographic work. Given the limited framework of this atlas, only the most important can be mentioned. The military engineers in particular were also frequently dispatched to the neighbouring VOC settlements on the Malabar and Coromandel Coasts, where there were no civil surveyors and usually only one sole military engineer was stationed. During the closing decades of this century, the duties of the military engineers were widened, in particular in connection with the expansion of the area of territory under Dutch control in the aftermath of the war with Kandy (1761-1766) and the growing need to strengthen Ceylon militarily in the face of the mounting threat of an English invasion.

Below, more detailed attention will be paid to the specific spheres of activity of the military and civilian surveyors and map-makers in Ceylon. The first topic to be discussed is the military cartography and this will be followed by a concise introduction to the civil surveying and cartography carried out at the behest of the Company in order to facilitate both the registration of landownership and administrative control. The final section gives a brief description of the role of surveyors and map-makers in Company service in the design and execution of various drainage and irrigation works.

Re-organization, fortification and delineation of borders: military engineers as land surveyors, architects and map-makers, 1640-1796

Invariably, the first task to be undertaken after the conquest of the Portuguese coastal areas in the south-west and in Jaffnapatnam in the period 1640-1658 had been accomplished was the (re)construction of suitable fortifications in these regions, to guard as much against seaborne attacks by European competitors as against any potential threat from the kingdom of Kandy. For this purpose, directly after the conquest, the existing Portuguese forts and smaller defence works were repaired, and in the years thereafter the most important were completely rebuilt and brought up-to-date. The engineers who were entrusted with this responsibility were usually (ex) artillerymen holding various ranks. Their sphere of activity soon extended to cover all sorts of other surveying activities, and their competence was also expanded to the design, construction and maintenance of civil engineering works. In this framework, the positions of *fabriek* (superintendent of Company works, in the seventeenth century still *onderfabriek* or deputy-superintendent), surveyor and clerk-of-works (head surveyor, later designated first land surveyor) were also often held by engineers recruited from the artillery. It was only at the end of the eighteenth century that officers of the engineering corps undertook such duties, but confusingly artillery officers were also frequently referred to as engineers. Among them was Major Johan Georg Fornbauer who arrived in Malabar as an infantry officer, was retrained as a military engineer attached to the artillery in Cochin and was only posted to Ceylon in the final years of his service career. Here he is found mentioned as a Major of the Engineers from 1781 to 1796. Because the bulk of the Company army was composed of soldiers recruited from beyond the borders of the Republic, the German states in particular, the number of foreigners among these engineers was high.

In Colombo, as early as 1658 Rijklof van Goens had already decided that the extensive Portuguese city was unsustainable in its present overly expensive form, and that henceforth it should be re-organized into two separate parts: the Castle on the sea side, housing all the Company departments, and to the east of this a separate, walled residential town. One map of the siege of the Portuguese city in 1656 by the military engineer Georg(e) Schedel has survived from this early period (sheets 56-57), and the earliest known project plan of the proposed new layout was prepared by Adriaen de Leeuw in 1659 (sheet 58). In that same year, in the garrison the 'freeman and citizen Adriaen Leeuw was counted as surveyor and Clerk-of-Works, to whom for the time being his wages and board and lodging will be granted, until such time as the fulfilment of his Office shall cause emoluments to accrue to him'. Over the next years, in the contemporaneous personnel reviews there is always one junior merchant who performed these duties simultaneously, as a 'Land Surveyor, Clerk-of-Works and Superintendent-of-Works'.[1] A 1661 instruction, which has been preserved for 'the Deputy-Superintendent-of-Works in the city of Colombo: why it is specifically necessary to employ a special Clerk-of-Works, Land Surveyor and Engineer as Deputy-Superintendent-of-Works so that all this extremely important work be executed to the highest possible standard'.[2] After his involvement in the work on the fort in Kalutara in 1663, Adriaen (de) Leeuw is not mentioned again. In 1666 Captain Isaaq de St. Martin (also: St. Martijn) undertook surveying work in the Jaffna *Commandement* , which at that time included not only the core area and the whole of the east coast but to which apparently the town of Chilaw was counted as well.[3] As early as the end of 1659, Commander Anthonie Pavillioen, who had drawn the attention of the Council of Ceylon to the potential of Jaffna in an extensive report, was granted permission to have the whole of the area under his command mapped.[4]

One of the important surveyors and clerks-of-works in the next few years was Jacob Stevensz, for whom no mention of any military rank can be traced. His name ('our ingenious map-maker Jacob Stevensz') first appears in a report by Rijklof van Goens dating from 1670 in relation to an extensive inspection of the east and north of Ceylon, Malabar and the Maldives, including numerous references to the surveys and maps which were to be sent to the Republic and Batavia. When Stevensz fell ill in the vicinity of the Maldives in the course of this journey, the report reveals that Van Goens was seriously worried because there was nobody with the skills to match his. This gives a clue from which it can be assumed that Stevensz had probably worked in Ceylon earlier.[5] Between the years 1668 and 1683, in total some seventy different maps were dispatched to the Netherlands from Ceylon, some via Batavia, including those mentioned in Van Goens's report. A number of the indexes to these maps were also signed by Stevensz, and in the elucidation to a map of Colombo it is stated that this was drawn by 'the Superintendent of the Company fortifications Jan Martensz Hellinck and the sworn Clerk-of-Works and Land Surveyor Jacob Stevensz'. This map, which was sent via Batavia in a consignment of almost forty others of Ceylon, has not itself been preserved, although the legend which is composed of 200 numbers has survived.[6] Therefore, in 1681 when this shipment took place, the offices of chief surveyor and clerk-of-works had already been split into two. Jacob Stevensz continued to occupy this function until at least 1688, but no map he made in these later years is still extant.

The most prominent surveyor in Ceylon in the closing years of the seventeenth century and the first years immediately thereafter was the military engineer of Danish birth Jan Christiaensz Toorzee, who achieved the rank of Constable-Major. He pursued his activities as a surveyor between 1684 and 1708. A major part of his work has been preserved; besides a large number of detailed maps and ground-plans dating from 1688-1699, several general maps drawn by Toorzee have been included in this atlas (sheets 36, 52, 168, 236-237, 393).[7]

Even during the initial period of conquest, the coasts of the island were already being surveyed, soundings were taken and maps were drawn. In this earliest phase, in all probability the results were initially worked out in Batavia and Amsterdam; wherever they may have actually been drawn, shortly after the conquest of Ceylon in 1656 maps were being produced in the Republic which depicted the shape of the island much more accurately than it had formerly been reproduced. In Ceylon itself, attention was being devoted to making charts of the individual bays and specific sections of the coast, in particular those on the eastern side. Two examples of such coastal charts which have survived are those of Michiel Gerritsz Boos and Cornelis Keijser i.a. on sheets 52 and 374. During the term of office of Governor Rijklof van Goens (1662-1675, with interruptions), general maps were also made in Ceylon and then sent to the Netherlands. According to their descriptions, these contained more detailed data about the interior, 'presenting all mountains, roads, villages, swamps, villages and so forth and everything which is required of a good map'.[8] A copy of one of these maps, drawn by Johan Roggeveen in Middelburg in 1683 from an original made in Batavia in 1670, is reproduced in this atlas on sheet 35.

Nevertheless, right up to the end of the Dutch period, various governors regularly complained about the enduring uncertainty about the precise shape of Ceylon, above all deploring the divergent breadths of the island as shown on the general maps. In 1738, this was remarked upon in the *dagregister* (daily journal of events) of the tour of inspection made by Governor Gustaaf Willem Baron van Imhoff (1736-1739);9 another remark with a similar lament can still be found on the map of Ceylon drawn in 1794 on the orders of Governor Willem Jacob van de Graaff, himself an engineer by profession (sheet 50). These complaints were absolutely justified, and this becomes immediately obvious when a comparison is made of all the various general maps included in this atlas. On many of the maps, including that of Toorzee dating from c. 1690 on sheet 36, the distance between the east and west coasts is too large. On the other hand, on the map of the island drawn in Ceylon itself by Johannes van Campen in 1719, found in Martinus Leusecam's map book of Jaffna, for which the printed map by Nicholaas Visscher dating from 1681 was used as a reference, the proportions are indeed given quite accurately (sheets 38-39). An interesting indication of the use of general maps is found in the *memorie van overgave* (the report compiled by a retiring civil servant for his successor) of Governor Hendrick Becker (1707-1716), for his successor Isaac Augustijn Rumpf (1716-1723), in which he states: '... the natural and man-made situations of the forts, settlements, harbours and provinces of this Government: all of which items have been included without exception, each artfully indicated in paint in detail in a certain Map hanging in the office in my residence, which serves me as a perfect model'.[10]

In the half century after Toorzee, various other military engineers are worthy of a mention, but pride of place must be accorded Lieutenant Christiaan Pieter Boomga(a)rt. He worked in Ceylon from 1701 to 1725, the last twelve of these years as surveyor. After 1735 Lieutenant Alexander van Manheijm was appointed Clerk-of-Works in Colombo, and Lieutenants Jacob Feijldaer, Coenraad Pieter Keller and Noël Anthonie Lebeck were set to work in various places elsewhere in Ceylon. Later, the work of Boomgart and the latter two, who also occupied various administrative positions (Lebeck in Jaffna and in Malacca) will be examined more closely.

Diverging from all the other categories in the military cartography of Ceylon in the first half of the eighteenth century is a series of fourteen annotated ground-plans and situation maps of the most important Company settlements in the island, which were part of a larger collection of similar maps relating to other parts of the chartered territory of the VOC, now kept in the Bodel Nijenhuis Collection of the Leiden University Library (sheets 71 *ff.*). None of these maps is signed nor indeed dated but, by a process of analogy with maps which are dated and ground-plans of several settlements in Java, it can be assumed that the part of the series relating to Ceylon must have originally been drawn between 1719 and 1722. In that case, the Nijmegen engineer and later Governor of the Cape (1727-1729), Pieter Gijsbert Noodt is a serious candidate as the cartographer. At the end of 1717, as 'director of fortifications in Asia', he was given orders by the *Heren Zeventien* (the Gentlemen Seventeen who formed the board of directors of the VOC) to make 'accurate records' of altered and repaired Company fortifications throughout the East and to send these to the Netherlands. The locations were to be stipulated by the High Government in Batavia, but he was to begin his commission at the Cape. The fact that Noodt's initial salary was 140 guilders a month is an indication that this was an important commission; almost no one among the Company servants in Ceylon earned as much! Noodt's report on Malabar, Ceylon and Coromandel was forwarded by Batavia in 1722. Between March and August 1721 he had visited all the Company establishments in the island of Ceylon, but nothing is said of any maps drawn.[11] The Sri Lanka National Archives hold a corresponding but smaller series, which are larger in size and executed in more detail. These may have served as the originals of the Leiden maps (sheets 134 *ff.*).

Half a century later, in 1766, the incorporation of the remainder of the coastal areas in the aftermath of the war with Kandy entailed a substantial extra task for the engineers and map-makers, namely the delineation of the new border. Under the terms of the peace treaty, its course was to be determined in collaboration with the Kandyans, at one Sinhalese mile (c. 6.5 kilometres) from the coast. In reality, the envisaged co-operation proved impracticable, partly because the distance covered by a Sinhalese mile was interpreted very differently by each party. Subsequently, in the next few years the borders were determined unilaterally by the Company, in the north-west in the areas around Chilaw and Puttalam by Captain-Lieutenant Christia(a)n Conrad Wohlfarth and Lieutenant Johan Ernst Kuhn (also: Kühn) respectively, on the east coast by Lieutenant Willem Löwe, but only after 1773. As the yardstick for the mile to be determined, they were expected to take this at 2½ hours' walking distance or 3000 Rhineland roods from the coast, a good 11 kilometres, but in practice the coastal strip actually claimed was much wider, especially in the east.12 It was only in 1780-1781 that the land border between the Kandyan territory and the *Commandement* of Jaffna with its subsidiary Vanni Districts was surveyed and mapped by Lieutenant Thomas Nagel and the Jaffna surveyors. This border had actually been an established fact since the formal conquest of Portuguese Jaffna in 1658.[13]

In the wake of the expansion of the territory on the east coast and the Anglo-French struggle for colonial hegemony on the Indian Sub-Continent, the Company settlement Trincomalee and its deep bay offering a sheltered anchorage all year round assumed a growing importance. In order to strengthen its defences, on the orders of Governor Iman Willem Falck (1765-1785), new designs were presented by the military engineers Gillis Borré, Johan (also: Jan) Brohier and Elias Paravicini di Capelli, all men then holding the rank of captain. Under the pressure exerted by Governor Falck, after some adjustments, that presented by Borré was recommended as a joint plan in 1765.14 As the costs involved were considered too high, this was rejected by the High Government and after this Johan Brohier, now working with Captain Otto Willem (van) Massenveld (also: Massenfeld, Clerk-of-Works in Colombo, see sheet 76) and Lieutenant Hendrik Lappé, set to work on a new, cheaper version in 1767. However, this was likewise never executed. In a secret private letter to Batavia, Governor Falck passed on the message that, in his opinion, nothing more would be required than the modernization of the subsidiary fort, Oostenburg, and the construction of a new stronghold on the small island *Dwars-in-de-Weg* (now Little Sober Island), which would offer effective protection to the entrance to the Inner Bay, and this was what was finally decided on by the High Government.[15] During the execution of this work in the next decade, other engineers were also involved.

Of the four military engineers mentioned here, Paravicini di Capelli, who had arrived as a Lieutenant-Engineer in 1763, was one of the most influential. He remained active in Ceylon until 1791, in his final years with the rank of Colonel. Several other military engineers who were frequently mentioned in the second half of the eighteenth century were Pierre Brochette (also: Brossette), Jacques Louis Guiard (also: Jacob Lodewijk, Guyard), Anthonie Johannes (especially in Galle) and Johan Frederik Wahlberg. Jean du Perron is famous for his remarkable general map of the Ceylon (sheet 49), on which however the reproduction of the breadth of the island is too narrow. The majority began their work with the rank of lieutenant and later rose to the rank of captain, a few of them to that of major. Far and away the most important and most productive military engineer in this final period was Carl Friedrich Reimer, who hailed from Königsberg in East Prussia and began his career in this field as Ensign and First Land Surveyor in 1777. Later, from 1782 Reimer was Clerk-of-Works in Colombo with the rank of Lieutenant, and in 1785 he was appointed to the same position in Batavia, where he was promoted to Major in 1789. In 1789-1792 his work as surveyor, map-maker and designer of defence works to the Military Commission took him everywhere throughout the East. After he had returned to Batavia, in 1793 Carl Friedrich Reimer was promoted to Lieutenant-Colonel and appointed Director of Fortifications and Inspector of Water-works in the East Indies, the highest supervisory position over all military and civil Company engineering projects. He died three years later, after having been promoted yet again in the meantime to the rank of Colonel. Reimer's opinion was held in the highest esteem and was of overriding importance in the definitive allocation of the projects in which he was involved. A very large number of his maps, ground-plans and project proposals for the military fortification of Ceylon have survived, and they have been included for the first time in their entirety in this atlas.

In the final two decades of Dutch rule in Ceylon, when the Republic and France became more closely connected as political allies, the services of French military engineering officers were increasingly resorted to. The best known among them were the *Chevalier* Des Roijs, who worked in Ceylon in 1782-1784, and after him between 1787 and 1790 his equally noble colleagues De de la Goupillière, who had arrived from the Cape, and De la Lustrière. The latter was stationed at the French possession Pondicherry (Pondicherie) on the Coromandel Coast, as was the Captain Marchand. Among the work of De la Lustrière and De la Goupillière included in this atlas are ground-plans of Trincomalee, which continued to be of undiminished strategic importance to France as well in this period. Aware of this and worried by it, in various letters written to Governor-General Alting in 1789 Carl Friedrich Reimer enquired whether the alliance with France also extended throughout the territory of the colonies. The French engineers arrived in Ceylon uninvited and travelled the length and breadth of the island, carried out surveys and drew project plans. Reimer wondered whether Dutch military engineers would be permitted the same liberty in Pondicherry. Moreover, De la Lustrière's design for Galle had turned out so expensive the Company would never have been able to countenance it. Quite apart from such inklings of disquiet, the activities of the French engineers in Ceylon had also aroused the suspicions of the High Government, wary of the danger that this military information might find its way into foreign hands; those concerned, it was recalled, were not under oath to the Company.[16]

The function and administration of landownership: the *tombo*; civil surveying

As has already been mentioned in the first chapter, between 1638 and 1658 the Company emphatically presented itself in the territories which had been conquered from the Portuguese as the supreme landlord, either in the name of the King of Kandy (in the south-western coastal areas, until 1766) or as the actual owner of the land (Jaffnapatnam). By doing so it claimed for itself certain feudal rights to the compulsory delivery of goods and services by the inhabitants who by the tradition prevailing in the indigenous society were bound to the land by individual usufruct or ownership. In most cases this service and the supplying of goods – usually agricultural produce or forest products – were also bound to a particular caste or population group, for example the cinnamon-peelers or *Chalias*. Conversely, this provision of goods and services gave the resident population the right to the actual usufruct of the land or to a proportion of the yield. This situation was made even more complicated by the fact that the supreme landlord, by tradition the King, actually owned a part of the villages and land as his personal property, a right to which the Company could hence avail itself completely freely in those areas which it had occupied.

This crucial role of ownership of land and the rights and privileges bound up with it required an extensive, well-maintained administration. From 1677, in the beginning phase only on a modest scale, in imitation of Portuguese examples, lists were kept using data supplied by the indigenous administrators responsible for this in each village; these were known as *tombo*. There was a distinction made between head *tombos*, which kept a record of heads of families and their relatives, and land tombos which registered the allotted cultivation parcels or *accommodessans*, often also noting the crop. Each piece of land was arranged in the lists of villages under a personal name and was marked out with border stakes or stones. Apart from these registers, in order to keep track of such special products as cinnamon, lists were also compiled of the owners of the land which also noted the number and quality of the trees. Cinnamon plantations were established only late in the Company era, when it had already become a fairly routine practice to make parcel maps.

---

1 Sri Lanka National Archives 1/9 nr. 17; Nationaal Archief 1.04.02 1233-1:189.
2 Sri Lanka National Archives 1/2451:109.
3 Nationaal Archief 1.04.02 1264:425-468.
4 Sri Lanka National Archives 1/9:153-159.
5 Nationaal Archief 1.04.02 1277:1639-1663.
6 Nationaal Archief 1.04.02 1363:317-322.
7 The information on Toorzee's career and that of other land surveyors has mostly been taken from the unpublished doctoral thesis (Utrecht University, 1988) by A.H. Mengerink, *De landmeterij op Ceylon in de achttiende eeuw*.
8 Nationaal Archief, 1.04.02 1251:530; 1261:230; Sri Lanka National Archives, 1/2451-2:192.
9 Nationaal Archief 1.04.02 2430:145; Sri Lanka National Archives 1/2730:186.
10 Nationaal Archief 1.04.17 551:3.
11 Nationaal Archief 1.10.46 Hope 75 file no. 2; 1.04.02 1952:1776.
12 Nationaal Archief 1.04.02 3171:9v, 207; 3291:57v; 3338 na 76; 3376: 65v.
13 Nationaal Archief 1.04.02 3698:256v.
14 Nationaal Archief 1.04.02 3128:1597.
15 Nationaal Archief 1.04.02 3171:40; 3202:1117v; 3219: 57v.
16 Nationaal Archief 1.10.03 Alting 76: 2nd letter; Nationaal Archief 1.04.02 3823: 1676v.

In practice, it soon proved impossible to ensure the *tombo* would be complete and to keep them up-to-date. Trying to track down individual and usufruct rights often proved especially difficult, partly because later in the seventeenth century the extant Portuguese *tombo* rapidly became obsolete and expired. Shortly before 1700 they were finally cleared off completely, to the great displeasure of the High Government in Batavia – even at that time there was apparently a shortage of space in the archives. Most of the heads of families personally had no written proof of their ownership or usufruct. During the compilation of an inventory of the 'hundreds of pieces of rice-land, gardens and so forth owned by the Moors (Muslims), resident inside and outside the city of Gale' in 1695, for instance, only a few of those concerned could still produce the required palm-leaf documents from the final Portuguese registration of 1630.[17]

When land which had passed directly into the possession of the Company, both inside and outside the settlements, changed hands either by sale or leasing, new title deeds, known as *giftebrieven* (deed of grant), were made out and, if there were a surveyor available, a sort of provisional cadastral map was also appended. A virtually complete series of books with copies of the deeds of grant issued, but minus the cadastral maps, has been preserved in the Sri Lanka National Archives in Colombo. From the late seventeenth century, cadastral surveys were also made of the land owned in the larger Company settlements, but unfortunately the majority of these have not survived. In Colombo and Negombo, in descriptions of the parcels in the deeds of grant a reference is always made to a specific map with a system of numbers and letters pertaining to the sub-divisions into fixed blocks.

In the *Commandement* of Jaffna, which was entirely Company property, the *tombo* work was tackled at a relatively early stage. A review of personnel dating from c. 1678 mentions '10 persons for the surveying of the *tombo*, who could be dispensed with after the work had been completed'. Two junior merchants were charged with this responsibility, one of whom held the specific position of keeper of the *tombo*. Besides them, there were a bookkeeper, his assistant and a 'third watch', whose task was to measure the land and to draw (cadastral) maps. The other five people involved were *gegagieerden*, that is retired Company servants, all of them former soldiers.[18] In the final decade of the seventeenth century, when the *tombo* of Jaffna was renewed for the third time, also general maps of privately owned land were made for a number of areas, according to references in the archival records emphasizing the need to have 'not just a ground-plan of one piece of property in particular [...] but also to have every land and the province as a whole properly mapped'.[19] None of these maps has survived, but a report on their quality has been preserved. This was compiled in 1698, during the tour of inspection made by Governor Gerrit de Heere (1697-1703), by the head surveyor and engineer, Jan Christiaenz Toorzee. As a result of this examination it is pointed out that the new land survey was 'actually inefficacious'.[20] His own map of the areas in question attached to this report is reproduced on sheet 293.

Toorzee's complaints about the survey maps of Jaffna can be seen as exemplifying the faulty land registration as a whole at the end of the seventeenth century. Not only did this generate repeated conflicts between the residents themselves and between the residents and the administration, but the Company also had to forego some income because, under these circumstances, in practice the owners or tenants could partly or indeed entirely evade their compulsory deliveries and services. Consequently, around 1700, the administration of the Company in Ceylon generally acknowledged the need to appoint a well-staffed and well-equipped civil surveying office or department. The first steps in this direction were taken over the next years, but it was mostly during the terms of office of Van Imhoff (1736-1740) and Stein van Gollenesse (1743-1751) that the surveying department in the *Dessavonie* of Colombo in particular was expanded seriously and indeed was allowed to develop into a proper department in its own right. In most years after 1755, nine or ten civil surveyors and map-makers were employed in the Colombo *Dessavonie*; in Jaffna there were usually three, and in Galle one or two. In both Colombo and Jaffna there was also a First Land Surveyor.

In view of this, it is remarkable that in his 1762 report to his successor, Governor Schreuder complained: 'with the exception of the First Land Surveyor, who has recently arrived from Europe, none of them is sufficiently qualified to do do anything beyond a simple survey following the old template, let alone that they are actually possessed of any skills in either theory or practice'.[21] The First Land Surveyor referred to was Ferdinand van Kirchem, who after a short term of service was succeeded by Sergeant Carel David Wentzel (also: Wentsel). The latter was already a trained surveyor and like his predecessor came to Ceylon from the Cape in 1762; upon his arrival he was promoted to Lieutenant. But in 1762 Baltus Jacobsz van Lier, perhaps the most skilled and most productive surveyor to have worked in Ceylon in the middle of the eighteenth century, was still active as well and at that time was even head of the surveying department in Hulftsdorp. Moreover, such experienced and chartered surveyors as Christiaan Hartell, Lourens Lensen, Andries Matthijsz and Jacob Livinius Stevensz were stationed in Jaffna, Galle and in Colombo itself in those years. It should be mentioned, however, that Schreuder did not confine his criticism to surveyors; he was also of the opinion that there was not one single good engineer available in Ceylon.

One of the reasons that the *tombo* in the *Dessavonie* of Colombo and the *Commandement* of Jaffna could never be completely rounded off was the stubborn lack of collaboration from the local population and the chiefs with which the surveyors had to contend in many places. One of the stumbling blocks was that, until the middle of the eighteenth century, the inhabitants were obliged to provide the surveyors with free bed and board. Later the Government doubled their allowances, in the expectation that this would lower the resistance of the people, but in the long run it did not lead to any improvement in the matter.[22] In the closing years of the Company rule, the obligation was finally dropped completely. One of the most auspicious outcomes of this enormous effort to compile the *tombo* was that later in the eighteenth century far better general maps of (parts of) the interior of the Company territories could be made.

With a few exceptions, the highest position in the surveying department were as a rule filled by Europeans with a military or nautical background and, once they had shown their calibre, they were rapidly able to build up a good career. An early example of such a career path is that of the Jutland-born Johan Christiaensz Toorzee, who was employed in the service of the Company in Asia from 1672. In the first decade, he rose from ordinary seaman to first mate and artillery officer, following which he was employed as a surveyor in Colombo in the period 1684-1708. In later years Toorzee also occupied other high positions, including that of *Dessave* of Colombo, and he was a member of the Political Council of Ceylon. Eventually his monthly income reached 100 guilders, supplemented by all sorts of other perks above and beyond his normal salary. Christiaan Pieter Boomgart, who left Amsterdam for the East in 1709 and was appointed a junior surveyor in Galle at twelve guilders a month, in 1712, enjoyed a similar sort of career. By 1718, he was Ensign-Engineer, with a monthly salary of 14 guilders, and in this capacity he accompanied Governor Rumpf on his three tours of inspection in the years 1717-1721. The various maps, ground-plans and views drawn by Boomgart and several other surveyors who illustrated the reports of these tours have all been included in this atlas (sheets 70 *ff.*). By 1722 he had been promoted to Lieutenant and was drawing 50 guilders a month; two years later he returned to the Republic.[23]

As the surveying department expanded, after about 1740 it became customary to indicate which of the surveyors had formal qualifications as chartered or sworn surveyors; formerly this had usually not been taken into account. From around 1755, the head of the surveying department was officially designated First Land Surveyor, first only in Colombo but later also in Jaffna. Around 1745, Baltus Jacobsz van Lier, born in Batticaloa in 1716 and employed in surveying work from 1734, was the first Company servant of mixed descent to achieve the position of head surveyor, hence First Land Surveyor in Colombo. He was classified a *casties*, that is to say of preponderantly European parentage, and in later years also fulfilled various other civil duties; moreover, until an advanced age he was a member of the *Landraad*. Despite all this, his monthly income never rose above 30 guilders, much lower than the salaries enjoyed by his European colleagues. Van Lier was an excellent map-maker; all his work in Ceylon which has so far been identified is reproduced in this atlas, including the famous 'elephant map' on sheets 42-43. Yet another important surveyor of partly indigenous descent was Martinus Leusecam (or Leusekam, Leusekan), born in Colombo and employed between 1690 and 1732, principally in Jaffna. His salary also never rose any higher than 30 guilders. He is the maker of the map book of Jaffna dating from 1719, compiled after the *tombo* survey of the *Commandement* had been completed, of which all the maps are reproduced in this atlas (sheets 240-241 *ff.*).

In the second half of the eighteenth century, the majority of First Land Surveyors in Ceylon were of European descent. From 1762, the position was held by Carel David Wentzel and then in 1765, acting for the ailing Wentzel, again by Baltus Jacobsz van Lier, who then already had twenty years experience in this work.[24] After him Alexander Johannes Daelhoff (also: Dalhoff, 1766-1777), Carl Friedrich Reimer (1777-1782) and Pieter William Ferdinand Adriaan van Schuler (1782-1788) were appointed consecutively. The last to become First Land Surveyor in Colombo under Dutch rule, Dominicus Matthijsz (1788-1795) who had been born in Jaffna, was once more of mixed descent, as had been his father, Anthonie Matthijsz, who between 1744 and 1776 (sworn from 1752) had been surveyor alternately in Colombo and Jaffna.

Among the lower ranks, of both the surveyors and map-makers, and in the late eighteenth century also of the compass-makers, there were a remarkable number who had a European (fore)father and a Sinhalese or 'Malabar' (Tamil) mother. Their parentage is often, but not always, mentioned in the muster rolls. Their names are indeed usually known from the muster rolls and the other written sources, but they are hardly ever mentioned on the maps and drawings. The muster rolls also reveal the official ranks in the surveying department rising from Apprentice (*aankwekeling*), Junior Land Surveyor (*jong landmeter*) and Assistant Land Surveyor (*adjunct-landmeter*) to Land Surveyor (*landmeter*), Chartered or Sworn Land Surveyor (*gezworen landmeter*) and First (Sworn) Land Surveyor (*eerste gezworen landmeter*), and that there was a rising salary scale. At the same time, it is a striking fact that, for instance, Frans Schoorman, a *mixties* (European father, indigenous mother) who was working in Colombo from 1748 to 1790 mainly as surveyor and map-maker, passed through the four lowest stages in a regular fashion although his raises in salary rarely coincided with his change of position. Even though he enjoyed a forty-two-year career with the surveying department, for at least sixteen of which he was employed exclusively as a map-maker or acting map-maker, his name is never found signed on any map. Nevertheless, the written sources reveal that in February 1764 he, in collaboration with his colleague Cornelis Rokus Heideman, was given the task of 'reporting to Captain Borré with their usual instruments, but especially a pair of compasses, a ruler and dividers, pencil and surveyor's chains plus six books [...] and a sufficiency of paper', so that during the first – unsuccessful – campaign against Kandy, on the orders of Governor Van Eck, they would be able 'to put the country through which we march onto one good map, to correct the older maps and to undertake other surveying duties which may prove useful'. In the following year, when the Company troops succeeded in taking Kandy, in a note written shortly before the expedition and addressed to the Dessave of Colombo, Jan Bauert, Van Eck noted that 'the two surveyors who were to survey the route of the march along the Land Road and map it have not yet turned up'. Whether the surveyors actually did report for duty and whether they were the same as those in 1764 is unknown.[25] Whatever may have been the case, other documents reveal that various surveys in and around Kandy were carried out by Lieutenant Johan Ernst Kuhn, not only of the city and the palace, but also of the roads to the Balana Pass (sheets 385-387).[26]

Among the surveyors and map-makers born in Ceylon, it was not unusual for such positions to be held by different members in successive generations of one family, as was the case with Dominicus Matthijsz and his father. Other examples are the families Stevensz and Helt or Oliviersz Helt, as well as the less well-known families of Fransz, Naija and De Jood. The progenitor of the Stevensz family was probably Jacob Stevensz, whose name has already been mentioned. He was chief surveyor in Colombo between 1670 and at least 1688. In the following two generations four of his Ceylon-born descendants of mixed parentage were employed in surveying: Jacob Stevensz the Younger (1685-1692), Livinius Stevensz (1694-1736), Jan Stevensz (1703-1732) and Jacob Livinius Stevensz (1739-1768). None of them ever earned a salary of more than 24 guilders a month. The last of them, 'the Junior Land Surveyor Jacob Livinius Stevensz, surveyor in Gale' was 'on the advice of the Lord Governor expelled from Company service as a worthless subject because the said person has neither an understanding of nor desire to shoulder his duties'.[27] Nevertheless, he was re-instated a year later and from 1762 he even held the position of Sworn Land Surveyor in Galle. From the members of the families Helt or Oliviersz Helt, there were probably at least three generations of surveyors employed during the first half of the eighteenth century: first Tatik Oliviersz (1691-1711, but only from 1704 as surveyor), followed by Tatik Oliviersz Helt (possibly the same person as his starting salary was already 24 guilders, 1716-1739) and finally Eugenius Oliviersz Helt (1735-1768, from 1756 no longer as surveyor). The most important of them, Tatik Oliviersz Helt, noted with the military rank of Constable-Bombardier in the muster roles, appears in the written sources from many places in Ceylon as a surveyor, superintendent of fortifications and even as engineer. Among his other achievements, he had an important share in making the map of Colombo dating from 1733 (sheets 72-73) and, until his death there in 1739, in the maps made of the area around the Giant's Tank in the *Commandement* of Jaffna (sheets 273 *ff.*).

Initially, the surveying department in Colombo was situated entirely within the Castle. In the sources it is referred to as the *kaartenmakerswinkel* (map-makers' workshop) at the Klippenburg Bastion (see legend number 39 on the 1756 ground-plan of Colombo by Baltus Jacobsz van Lier on sheet 75), but there are also some references to map-makers working in the coopers' workshop, whereas surveyors were accommodated elsewhere. From the middle of the eighteenth century, Hulftsdorp is also found mentioned as a location, possibly a branch office; Baltus Jacobsz van Lier was head surveyor there. At that time Hulftsdorp was the administrative headquarters of the Colombo *Dessavonie*, including the *Landraad* and the *tombo* office.[28] Moreover, since the term of office of Rijklof van Goens Sr., the head surveyor's office was also the place where maps were stored, gathered together in some thirty bundles. Most of the maps concerned were the locally produced land maps and coastal charts of the island and of a few settlements on the Malabar and Coromandel Coasts, drawn to various scales. Copies of only the most important were sent to Batavia and the Republic. There is no longer any complete inventory of any one year still in existence, but it is known that shortly after 1700, in his capacity as head of the map archive, Jan Christiaensz Toorzee did compile just such an overview. Other known heads were Christiaan Pieter Boomga(a)rt in 1715, Livinius Stevensz in 1734 and Anthonie Matthijsz in 1755. What have been preserved are a number of reports on stock-taking carried out to check on the condition of all the materials present, including the maps. These reports, which mention only those maps which were unusable, were compiled for sessions of the Political Council, which according to its minutes, almost invariably ordered that all maps which were missing or had suffered damage from the hot humid climate were to be redrawn and the old ones be burned. Some continued to be preserved for a remarkably long time; for instance, in 1742 one map of *Landerijen omtrent de pannebackerij anno 1691* (Estates in the vicinity of the tile kilns anno 1691) had to be copied once again, as did *Trinconomale bij voorstel door d'Edle van Ommen 1690* (Trincomalee as suggested by the Honourable Mr. Van Ommen 1690).[29] In the midst of the throes of the war with Kandy, during a meeting of 6 August 1763, the Council ascertained that the only available map of Venloos Bay on the east coast was that in the report by the Chief Factor of Batticaloa Pieter de Grauw dating from 1671, which led to the order 'that the surveyor Sommer shall proceed there in order to re-survey the whole of the bay, the land in its vicinity and its shores'.[30] Both maps, now in the possession of the Sri Lanka Survey Department, have been included in this atlas (sheet 374).

Irrigation and drainage works, canals

Quite soon after the defeat of the Portuguese, military engineers and surveyors were already busy with the preparations for and execution of various drainage and irrigation works which would be of benefit to the indigenous rice cultivation, facilitate transport by water and make an improvement to the natural drainage; a number of these designs in the form of maps have been preserved. In the semi-arid *Commandement* of Jaffna, the main focus was on the planned restoration of a number of dilapidated reservoir lakes or tanks (from the Portuguese *tanque*, pond, man-made lake) dating from the pre-colonial era, of which the largest and most important was that known as the Giant's Tank in the district of Mantai (*Mantotte* in Dutch sources), near Mannar. In 1663 the enterprising Commander Anthonie Pavillioen was given permission for this to be repaired; once this had been accomplished the irrigated regions around it would be able to produce enough rice for the whole of the *Commandement*.[31]

Eventually, these initial plans were never actually carried out. In the journal of the tour of inspection of Governor De Heere in 1698, the possibilities of the tank were commented upon once more, but again this did not lead to an implementation of the project. Another forty years later, Governor Van Imhoff visited the area on various occasions and in 1738 gave concrete orders for it to be surveyed and plans drawn up for its restoration. Over the next decade some work was indeed done on the scheme, first under Lieutenant Coenraad Pieter Keller and the surveyor Tatik Oliviersz Helt and later by Lieutenant Jacob Feijldaer and, after the death of Helt, the surveyor Hendriksz Steijn (sheets 273-275). However, the actual execution of the work was much more expensive and far more difficult than had originally been thought, partly because in the meantime a number of villages had been built on what had once been the bed of the lake. For these reasons, and because of the chronically insufficient labour force in this remote area, the project was eventually once more abandoned. This whole course of events was repeated once more around 1790 when, during the term of office of Governor Van de Graaff, Lieutenant-Engineers Samuel Pieter Foenander and Johan Frederik Wahlberg and the Mannarese surveyor Coenraad (?) Snijder worked on new plans for the tank. The old dam, a semi-circular bund measuring 3250 Rhineland roods (a good 12 kilometres) in length, was found still largely intact and according to their observations could have been repaired, but this project, too, had to be given up when in 1792 the High Government in Batavia refused to grant permission for its implementation.[32] Various maps which were made for this scheme, some drawn by the First Land Surveyor Dominicus Matthijsz, have been reproduced in this atlas on sheets 276-281. The actual restoration of the Giant's Tank was only completed in 1897, well into the English period.

On the other hand, many smaller sized tanks (usually referred to as *coelams* in the Dutch sources, from *kolam* or *kulam*, pond, small lake) in the Jaffna *Commandement* were indeed restored during the Company administration, up to 1701 for example fifty in the province of Tenmaradchi, varying in size from a few score to 22,500 square roods (c. 32 hectares). In the report made on this work in the same year, referring to the survey and the drawing signed by Martinus Leusecam, Sworn Land Surveyor, the delegates listed 'all such water tanks as have been sold to the various local residents in the afore-said area surveyed since the beginning of the Company administration here up to the present day, both on account of Their Honours and other private European persons, and also on the way in which the buyers of these tanks would be inclined to dispose of them again'. The latter was probably the administrators' main point of interest in this matter.[33]

Some of the wetter parts of the Company's territories in Ceylon, especially around Galle and Matara in the catchment areas of the Gin Ganga and the Nilwala Ganga, during the south-west monsoon suffered regularly from serious drainage problems. Between 1720 and 1795 several plans were put forward to improve this situation, some of which relating to the rice-growing regions of the Baygams and Diviture in the hinterland of Matara were indeed carried out. In the period 1730-1745, the most important engineers involved in these works were the Lieutenants Coenraad Pieter Keller (sheets 219, 224) and Noël Anthonie Lebeck, who both also produced maps of the region, and the Ensign and Clerk-of-Works of Colombo, Alexander van Manheijm. The Galle surveyors Livinius Stevensz and, after him, Jacob Livinius Stevensz, are also mentioned repeatedly. A second period of much activity in this field came in the last decade of Dutch rule in Ceylon, during the term of office of Governor Willem Jacob van de Graaff. Most of the military engineers then stationed there were involved in the projects at one time or another, of whom the most outstanding was Lieutenant Samuel Pieter Foenander (sheet 227), and the Galle surveyor Cornelis Meeus also played a major part. Moreover, in the latter part of the eighteenth century dikes were also built on a limited scale in the north, along the low-lying southern coast of the Jaffna peninsula, in order to halt the seepage of the 'salt river' (Jaffna Lagoon) into the agricultural land.[34]

Finally, the delivery of cinnamon and other produce from the interior along the rivers to the harbours also required a whole series of regulations, which were frequently proposed in conjunction with measures to achieve better control of the drainage systems. In the case of the *Commandement* of Galle, this applied for instance to Jan Christiaensz Toorzee's project plan for the Gin Ganga in the report of the tour of inspection by Governor De Heere in 1698, which was completed in the early eighteenth century (sheets 214-215). In addition, the many lakes and lagoons found all along the south-west coast of Ceylon in some places made it possible to create safe inland waterways for small craft by joining them to one another by canals. One early and well-known example is the realization of a continuous waterway between the *lac* (lagoon) of Negombo and the 'river of Caymelle' (Maha Oya), which was made possible by the construction of a canal measuring 1610 Rhineland roods (a good 6 kilometres) in length. This 'Dutch Canal' of Negombo, some parts of which are still in use, was originally intended for the transportation of cinnamon and rice from the Hapitigam and Alutkuru Korales. The project plan dated from as early as 1692, but the work on it was only begun fourteen years later.[35] It was in fact conceived as the northward continuation of a still older canal between the lagoon of Negombo and the Kelani Ganga near Colombo. South of Colombo, similar schemes were implemented after about 1740 to create a continuous waterway down to Panadura, one of the Company's most important cinnamon districts.

---

17 Nationaal Archief 1.04.02 1604:628-729.

18 Nationaal Archief 1.04.02 1333:163v.

19 Nationaal Archief 1.04.02 1591:822.

20 KITLV H 47:249-258, 264.

21 Nationaal Archief 1.04.17 549 section no. 4; Nationaal Archief 1.04.02 11303:92.

22 Nationaal Archief 1.04.02 2428:78; 3029:277.

23 See note no. 7.

24 Sri Lanka National Archives 1/4942: letter d.d. 15 February 1765; Nationaal Archief 1.04.02 3016: 640; 3137:150.

25 Nationaal Archief 1.04.02 3112:1382v; Sri Lanka National Archives 1/4938: letter d.d. 14 February 1764.

26 Sri Lanka National Archives 1/4942: letter d.d. 15 February 1765; Nationaal Archief 1.04.02 3137:537v, 682, 928v.

27 Nationaal Archief 1.04.02 2664:774v.

28 Vermeulen, A.C.J., 'Op het tapijt gebragt: Ceylon en de kaartenmakers van de V.O.C.', in: *Het Machtige Eyland Ceylon en de VOC*, p. 92; Nationaal Archief 1.04.02 2923:4-69; 3176: account of August 1766.

29 Nationaal Archief 1.04.02 2558:813v; 12372: under Trinconomale.

30 Nationaal Archief 1.04.02 3079:182v.

31 Sri Lanka National Archives 1/9:153; 1/2451:211.

32 Nationaal Archief 1.04.02 3888:3876-3890.

33 Nationaal Archief 1.04.02 1665:444.

34 Nationaal Archief 1.04.02 10105:206; 1.04.17 579:182.

35 Nationaal Archief, 1.04.02 1696:250; 1713:209 no. 22.

III Ceylon: kaarten, plattegronden en topografische tekeningen, 1590-1796

III Ceylon: maps, plans and topographical drawings, 1590-1796

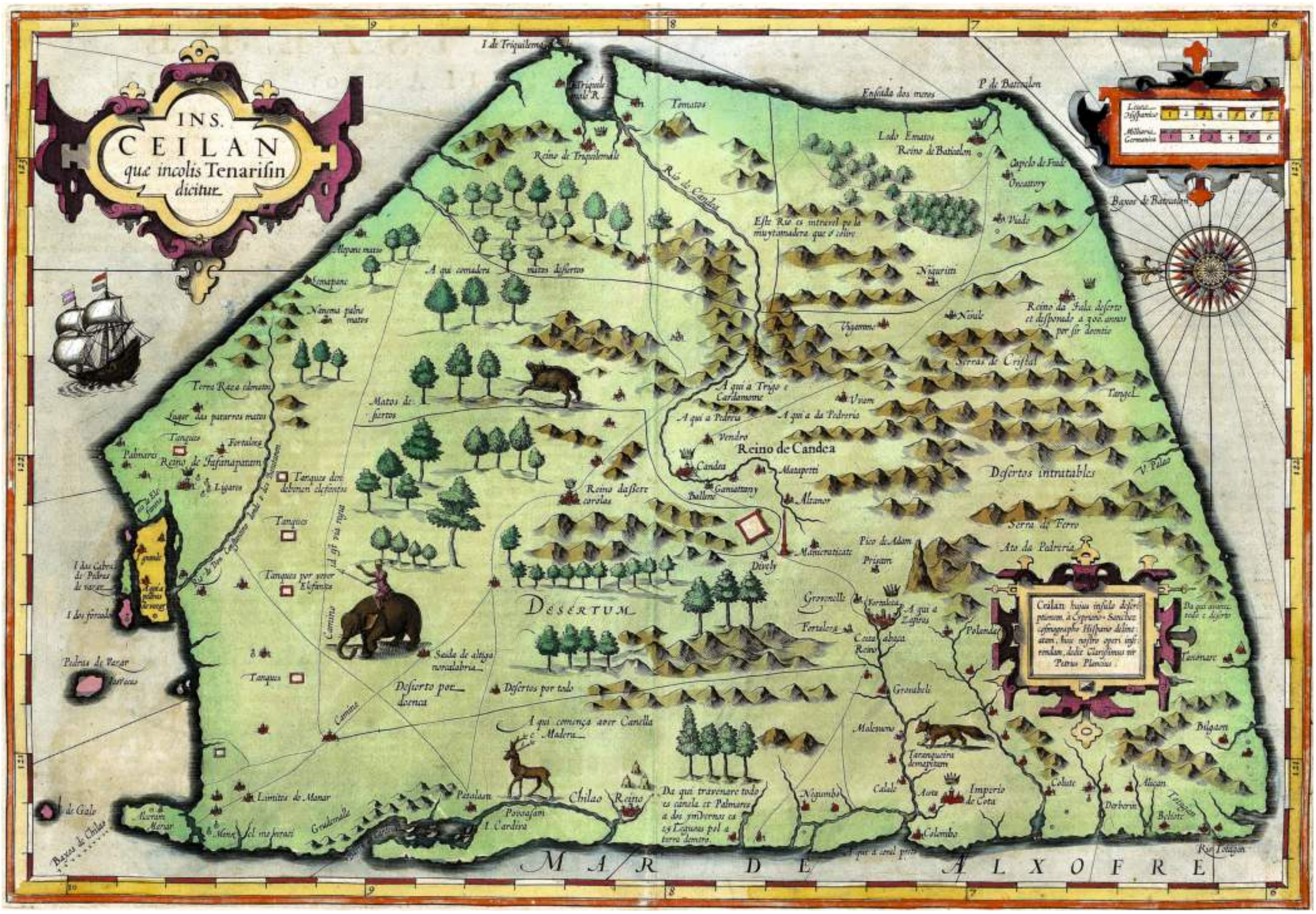

Overzichtskaarten / General maps

(Deel/Vol. I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-23a, I-23b).

Ceylon. Het bestaan van het eiland Ceylon was in Europa al in de oudheid bekend. De oudste kaart waarop het eiland voorkwam was die uit de tweede eeuw na Chr. van de Grieks-Egyptische geograaf, wiskundige en astronoom Claudius Ptolemaeus van Alexandrië in diens *Geographia*, een aardbeschrijving in acht delen en 27 kaarten die in 1477 na vertaling in het Latijn en bewerking van de kaarten voor het eerst in druk verscheen. Zijn weergave van Taprobane, zoals Ceylon in de *Geographia* naar de oud-Griekse benaming heet, en de diverse daarvan afgeleide varianten bepaalden voor meer dan een eeuw nadien het Europese kaartbeeld van het eiland. Pas na het midden van de zestiende eeuw ontstond uit de Portugese verkenningen geleidelijk aan een meer eigentijds inzicht in de vorm, omvang en ligging van het eiland, hetgeen omstreeks 1580 leidde tot de komst van de eerste 'moderne' Europese kaarten van Ceylon. Het kaartendeel van deze atlas opent op blad 28 met de bekendste van deze vroege weergaven, de kaart van Cypriano Sanchez van omstreeks 1590 uit de Mercator-atlas. Op de bladen daarna t/m 51 volgt aansluitend een overzicht van de ontwikkeling van het Nederlandse kaartbeeld van Ceylon als geheel tot het eind van de achttiende eeuw, beginnend met de befaamde kaart uit Joris van Spilbergens *Historiael Journael* uit 1605 en afsluitend met de terugblikkende kaart van het eiland in de late compagniestijd door Gerhard Hendrik Uhlenbeck uit omstreeks 1835.

Ceylon. The existence of the island of Ceylon was already known in Europe in antiquity. The oldest map on which the island was found was that of the Greek Egyptian geographer, mathematician and astronomer Claudius Ptolemy in his second-century A.D. *Geographia*, a description of the earth in eight volumes and 27 maps which first appeared in print in 1477, after being translated into Latin and with some adjustments to the maps. His representation of Taprobane, as Ceylon was called in the *Geographia* after the ancient Greek term, and the various forms derived from it, defined the European image of the island in maps for more than a century after that. Only after the middle of the sixteenth century did a more up-to-date idea of the shape, size and position of the island gradually emerge as a result of Portuguese observations, and in about 1580 this led to the first 'modern' European maps of Ceylon. The map section of this atlas begins on page 28 with the best known of these early representations, the map by Cypriano Sanchez of about 1590 from the Mercator atlas. On the sheets up to 51 follows a survey of the development of Dutch mapping of Ceylon as a whole until the end of the eighteenth century, starting with the famous map from Joris van Spilbergen's *Historiael Journael* of 1605, and ending with the retrospective map of the island as it was in the late Company period by Gerhard Hendrik Uhlenbeck from about 1835.

blad / sheet 28:

Universiteitsbibliotheek Universiteit van Amsterdam, KZL 1803 A4, tussen/between 365-366.

Cypriano Sanchez, [1580-1590, 1619] :

Ins. / Ceilan / quae incolis Tenarisin / dicitur.

Het Eiland Ceylon / dat door de inwoners Tenarisin / wordt genoemd.

The Island of Ceylon / which is called Tenarisin / by the inhabitants.

Schaalstok van 6 Milliaria Germanica = [ca. 1 : 996.500].
Scale-bar of *6 Milliaria Germanica* = [approximately 1 : 996,500].

1 kaart : kopergravure op papier, gekleurd, 34,5 x 50 cm.
1 map : copper-plate engraving on paper, coloured, 34.5 x 50 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Verklaringen: [rechtsonder] een beschrijving :
Explanations: [lower right] a description :

Ceilan hujus insulae descriptionem à Cypriona Sanchez cosmographo Hispano delineatam, huic nostro operi inserendam, dedit Clarissimus vir Petrus Plancius.

Zoals de korte beschrijving in het Latijn rechtsonder vermeldt, betreft deze kaart een 'verduidelijking' door de predikant en geograaf Petrus Plancius van een origineel van de 'Spaanse' kaartenmaker Cypriano Sanchez (in werkelijkheid een Portugees, Cipriano Sanches Vilavicencia). Plancius' versie werd nadien door hem ter beschikking gesteld aan de Antwerpse cartograaf Gerardus Mercator (Gerard Kremer), voor opname in diens befaamde *Atlas*. De verschijning daarvan vond echter in hoofdzaak pas plaats na Mercators overlijden in 1594, na 1604 bij de Vlaams-Amsterdamse uitgever Jodocus Hondius (Joost de Hondt). De hier getoonde kaart is afkomstig uit de editie van 1619 van de Mercator-Hondius Atlas, waarvan de uitgave na Hondius' dood in 1612 werd voortgezet door zijn zoon Henricus en na 1638 door zijn compagnon en schoonzoon Johannes Janssonius. Sanchez' kaart is nog overwegend schematisch, maar geeft al wel op correcte wijze de Portugese vestigingen langs de kust aan, evenals de voornaamste geografische elementen in het binnenland, zoals onder meer de hofstad 'Candea' (Kandy), de 'Rio de Candea' (Mahaweli Ganga) en de 'Pico de Adam' (Adamspiek, Sri Pada).

As the short description in Latin below right says, this map is a 'clarification' by the clergyman and geographer Petrus Plancius of an original by the 'Spanish' map-maker Cypriano Sanchez (in fact a Portuguese, Cipriano Sanches Vilavicencia). After this Plancius made his version available to the Antwerp cartographer Gerardus Mercator (Gerard Kremer), to be included in his famous Atlas. However, this only appeared after Mercator had died in 1594, from 1604 with the Flemish-Amsterdam publisher Jodocus Hondius (Joost de Hondt). The map shown here comes from the 1619 edition of the Mercator-Hondius Atlas, the publication of which was continued after Hondius's death in 1612 by his son Henricus, and after 1638 by his partner and son-in-law Johannes Janssonius. Sanchez's map is still largely schematic, but does already indicate correctly the Portuguese settlements along the coast, and similarly the main geographical elements in the interior, such as the court city of *Candea* (Kandy), the *Rio de Candea* (Mahaweli Ganga), and the *Pico de Adam* (Adam's Peak, Sri Pada).

blad / sheet 29:

Universiteitsbibliotheek Universiteit van Amsterdam, OF 63 801, tussen/between 28-29.

[Joris van Spilbergen], 1602 [1605] :

Dese afbeelding van het Eylant van Celon [...].

This depiction of the Island of Ceylon [...].

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart : kopergravure op papier, 33 x 21,5 cm.
1 map : copper-plate engraving on paper, 33 x 21.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [boven] een beschrijving, als vervolg van de titel :
Explanations: [above] a description, in continuation of the title :

Gelegen in Oost-Indien / is in zijn grootte 360. mijlen / is nu beseilt en bereist door Joris van Speilberghe / Anno 1602. In dit Eylant wonen verscheijden Coningen daer de voornaemste dan is den Coninck van Candi, die hem selve vrij hout vande Portugijsen / die haer meest onthouden in ende omtrent Coulombo daer den meesten kaneel ghetrocken wort: voorts is in dit lant peper / korkoma / veel edel ghesteenten. Ten N.W. van Candy is een visserij van paerlen op den hoeck van t' lant. Hier in dit lant zijn silver ende goutmijnen / mede van ijser en ander metael / ontrent het lant daer den Coning van Candy sijn Rijck strect / maer hij laet niemant toe dat sij naer gesteenten soecken nochte ooc mijnen graven / dit doet hij om sijn rijckom niet te verliesen ofte vermindert te werden: Dese luijden in dit Eijlant zijn zeer vol superstitie / sij hebben over al Pagoden ende groote beelden van gedaente van menschen / en ander monsters als hier ghestelt is boven de stadt Candy den afgod vanden Coninck van Matecalo. Ontrent Setavacco daer ist segel vanden Coninck van Celon ghesneden.

[rechtsonder] een opdracht :
[lower right] a dedication :

Illustribus potentibusquc DD. Ordinibus Zelandia, & Illustrissimo D. Mauritio Nassavio Principi Arausiorum etc. Praefecto Maris stc. Diarium Soc Indicc. navigationis consecrat Florentinus Balthasar F. Delft : editor.

De titel vermeldt Joris van Spilbergen in directe samenhang met de beroemde kaart van Ceylon uit zijn *Historiael Journael*, maar de werkelijke maker van het origineel is niet bekend. Het is zeker niet onmogelijk dat de admiraal daarvoor persoonlijk de schets tekende, of anders de stuurman Cornelis Jansz Vennip uit Enkhuizen, die het journaal tot kort voor zijn overlijden op 15 juni 1603 bijhield. Het gaat hier in elk geval om de eerste Nederlandse overzichtskaart van Ceylon uit eigen waarnemingen (al zijn er ook elementen uit Sanchez' kaart en andere oudere, Portugese bronnen overgenomen), die ondanks de schematische opzet al een opmerkelijk goed totaalbeeld geeft. De opdracht rechtsonder is aan de Hoogmogende Heren Staten van Zeeland en aan prins Maurits, en vermeldt Floris Balthasar van Delft als uitgever. De kaart is gereproduceerd uit de tweede editie van het *Historiael Journael uit* 1605.

The title mentions Joris van Spilbergen in direct connection with this famous map of Ceylon from his *Historiael Journael*, but the actual maker of the original is unknown. It is certainly not impossible that the Admiral drew the sketch for it personally, or else First Mate Cornelis Jansz Vennip from Enkhuizen, who kept the journal until shortly before he died on 15 June 1603. In any case we have here the first general map of Ceylon by the Dutch from their own observations (although elements from the map by Sanchez and other older, Portuguese sources have also been included), which despite the schematic design already gives a remarkably good overall picture. The dedication below right is to the High and Mighty Members of the States of Zeeland and to Prince Maurits, and mentions Floris Balthasar of Delft as publisher. The map has been reproduced from the second edition of the *Historiael Journael* of 1605.

Dese afbeelding van het Eylant van Celon, gelegen in Oost-Indien/ is in zijn grootte 360. mijlen/ is nv beseylt en berepst door Joris van Speilberghe/ Anno 1602. In dit Eylant wonen verscheyden Coningen daer de voornaemste van is den Connick van Candi, die hem selve bij hout vande Portugijsen/ die haer meest onthouden in ende ontrent Coulumbo daer den meesten kaneel ghetrocken wort: voorts is in dit lant peper/ kokoma/ veel edel gesteentes. Ten N.W. van Candy sijn Cijck street/ maer hy laet niemant toe dat sy naer gesteenten soecken mochte oock mijnen graven/ dit doet hy om sijn rijcdom niet te verliesen ofte verminderen te weerbouen de stadt Candy den afgod vanden Connick van Matecalo. Ontrent Setavacco daer ist segel vanden Connick van Celon gesneden.

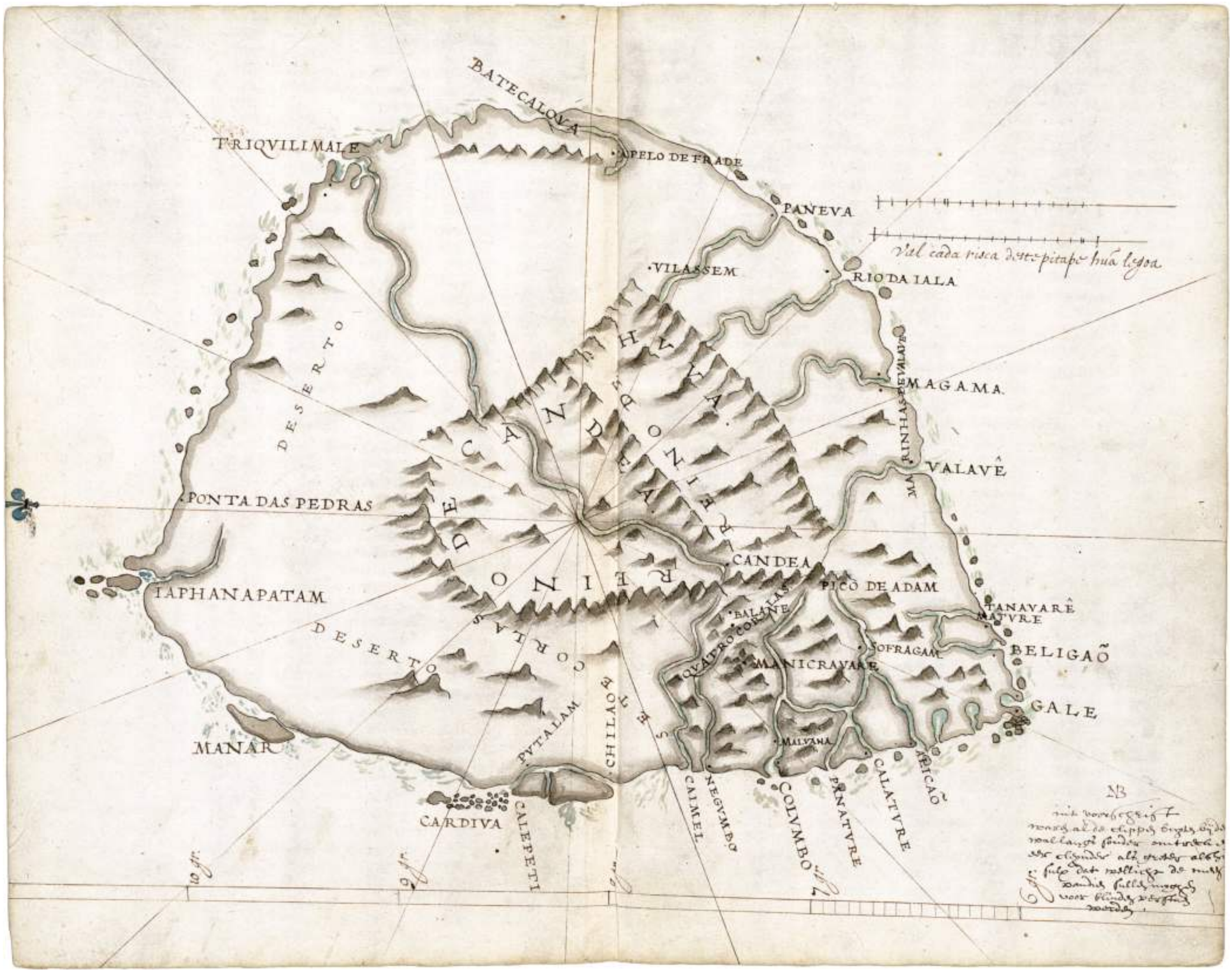

blad / sheet 30:

Nationaal Archief, 4.VEL 928 kaart/map no. 1.

[Anoniem, ca. 1628] :
[Anonymous, c. 1628] :

[Kaart van Ceylon].

[Map of Ceylon].

Schaal: *Val cada risca deste pitape hua legoa*, Elke streep duidt een [Spaanse] mijl aan = [ca. 1 : 1.392.700].
Scale: *Val cada risca deste pitapi hua legoa*, Each stroke represents a [Spanish] league = [approximately 1 : 1,392,700].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 32 x 42 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 32 x 42 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is leftt.

Verklaringen: [rechtsonder] een beschrijving :
Explanations: [lower right] a description :

NB In 't voorschrift waren[n] al de clippe[n] buyte[n] bij de wal langs sonder omtrecke[n] eer cleynder als groter als hi sulx dat wellicht de meeste van die[n] sullen moghe[n] voor blinde verstae[n] worden[n].

Deze bijzondere Portugese kaart van Ceylon is onderdeel van een serie van 24 kaarten en plattegronden in het Nationaal Archief getiteld *Beschrijving en Caarten van den Eijlande Ceijlon*, die tezamen een overzicht bieden van het eiland als geheel en van de verschillende Portugese vestigingen en andere belangrijke plaatsen omstreeks 1628. De beschrijvende, later tussengevoegde tekst in het Nederlands, een vertaling uit het Portugees, vermeldt dat de opdracht tot de aanmaak oorspronkelijk in 1606 was uitgegaan van de Portugese koning, dus Filips III van Spanje. De onderhavige kaarten werden echter later opnieuw op een groter formaat getekend op last van de kapitein-generaal Constantino de Sá de Noronha, tijdens diens tweede ambtstermijn in de jaren 1623-1630. Op grond van de ingetekende Portugese vestigingen, waaronder ook het in 1627-1628 gestichte fort in Batticaloa, kan de datering op omstreeks 1628 gesteld worden. Onduidelijk is of de kaarten Portugese originelen dan wel Nederlandse kopieën zijn, en hoe de originelen in Nederlands bezit zijn gekomen. Opmerkelijk in de kaart is de vermelding van 'Balane', het Kandiaanse fort bij de pas van Balana die de voornaamste toegangsweg tot het koninkrijk Kandy vormde voor de diverse Portugese militaire expedities in het binnenland. De andere kaarten en plattegronden in de serie betreffen Colombo, Negombo, Chilaw, Puttalam, Mannar, Jaffna, Trincomalee, Batticaloa, Dondra, Matara, Weligama, Alutgama, Kalutara, Sabaragamuwa, Malwana en Menikkadawara, en zijn hierna bij de behandeling van deze plaatsen afzonderlijk gereproduceerd.

This exceptional Portuguese map of Ceylon is part of a series of 24 maps and ground-plans in the Netherlands National Archives with the title *Beschrijving en Caarten van den Eijlande Ceijlon*, (Description and Maps of the Island of Ceylon), which together provide an overview of the island as a whole and of the various Portuguese settlements and other important places in about 1628. The descriptive text in Dutch, which was inserted later and is a translation from the Portuguese, mentions that the commission for the compilation originally came from the Portuguese king, hence Philip III of Spain, in 1606. However, the maps in question were later drawn to a larger size on the orders of the captain-general Constantino de Sá de Noronha, during his second term of office in the years 1623-1630. On the basis of the Portuguese settlements drawn, including the fort in Batticaloa founded in 1627-1628, the dating can be placed in about 1628. It is unclear whether the maps are Portuguese originals or Dutch copies, and how the originals came into the possession of the Dutch. A remarkable feature of the map is the mention of *Balane*, the Kandyan fort at the pass of Balana which formed the main access road to the kingdom of Kandy for the various Portuguese military expeditions into the interior. The other maps and ground-plans in the series relate to Colombo, Negombo, Chilaw, Puttalam, Mannar, Jaffna, Trincomalee, Batticaloa, Dondra, Matara, Weligama, Alutgama, Kalutara, Sabaragamuwa, Malwana and Menikkadawara, and are reproduced separately below with the discussion of these places.

blad / sheet 31:

Universiteitsbibliotheek Vrije Universiteit, LL.05783gk: 374/0d/1720.

Joan van Essen, [ca./c. 1720] :

Insula / Ceilan / olim / fraprobana / nunc incolis / tenarisin.

Het Eiland Ceylon / ooit / Fraprobana [Taprobana] / nu door de inwoners genoemd / Tenarisin.

The Island of Ceylon / at one time Fraprobana [Taprobana] / now called Tenarisin / by the inhabitants.

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 44 x 49,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 44 x 49.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

De windroos, de scheepjes en het cartouche met de kaarttitel en de naam Joan van Essen op deze enigszins raadselachtige kaart zijn opgeplakt. De vorm van Ceylon en de kaartitel zijn overduidelijk afgeleid van die in de gedrukte kaart van het eiland in Janssonius' *Novus Atlas* uit 1657, *Insula Zeilan olim Taprobana nunc incolis Tenarisim*, die op zijn beurt ten dele op Portugese voorbeelden van omstreeks 1630-1640 is gebaseerd. Daarnaast is zowel in Janssonius' versie als in de hier gereproduceerde kaart een aantal elementen gekopieerd uit de kaart van Joris van Spilbergen (blad 29) uit 1602-1605, zoals de inschriften die verwijzen naar 'een dorp', een 'blockhuijs' en een 'Pagoda Grande'. De dik ingetekende lijnen, die bestuurlijke of andere grenzen suggereren, komen geheel overeen met die in de kaart van Janssonius, maar geven niet de werkelijke regionale indeling in de zeventiende eeuw weer. De Antwerpse kaartenmaker Joan van Essen, overigens geen grote naam op zijn vakgebied, was met zekerheid werkzaam in de jaren 1713-1724 en waarschijnlijk nog gedurende een langere periode in de vroege achttiende eeuw. Voor deze kaart heeft hij klaarblijkelijk alleen de beschikking gehad over sterk verouderde voorbeelden van bijna een eeuw eerder; bij de VOC-cartografen was het kaartbeeld van Ceylon toen al veel verder ontwikkeld.

The compass rose, the little ships and the cartouche with the title of the map and the name Joan van Essen on this somewhat enigmatic map have been pasted on. The shape of Ceylon and the map-title have quite obviously been taken from those on the printed map of the island in Janssonius's *Novus Atlas* from 1657, *Insula Zeilan olim Taprobana nunc incolis Tenarisim*, which in turn is partly based on Portuguese examples from about 1630-1640. As well as this in both the version by Janssonius and in the map reproduced here a number of elements have been copied from Joris van Spilbergen's map (sheet 29) from 1602-1605, such as the captions that refer to *een dorp* (a village), *een blockhuijs* (a blockhouse, small fort) and a *Pagode Grande*. The lines drawn thick, that suggest administrative or other borders, coincide completely with the ones in the Janssonius map, but do not indicate the true regional subdivision in the seventeenth century. The Antwerp map-maker Joan van Essen, at any rate not a great name in his field, is known to have been active in the years 1713-1724, and probably for a longer period in the early eighteenth century. For this map he apparently only had access to very obsolete examples from almost a century earlier; with the VOC cartographers the image of Ceylon had by then already advanced much further.

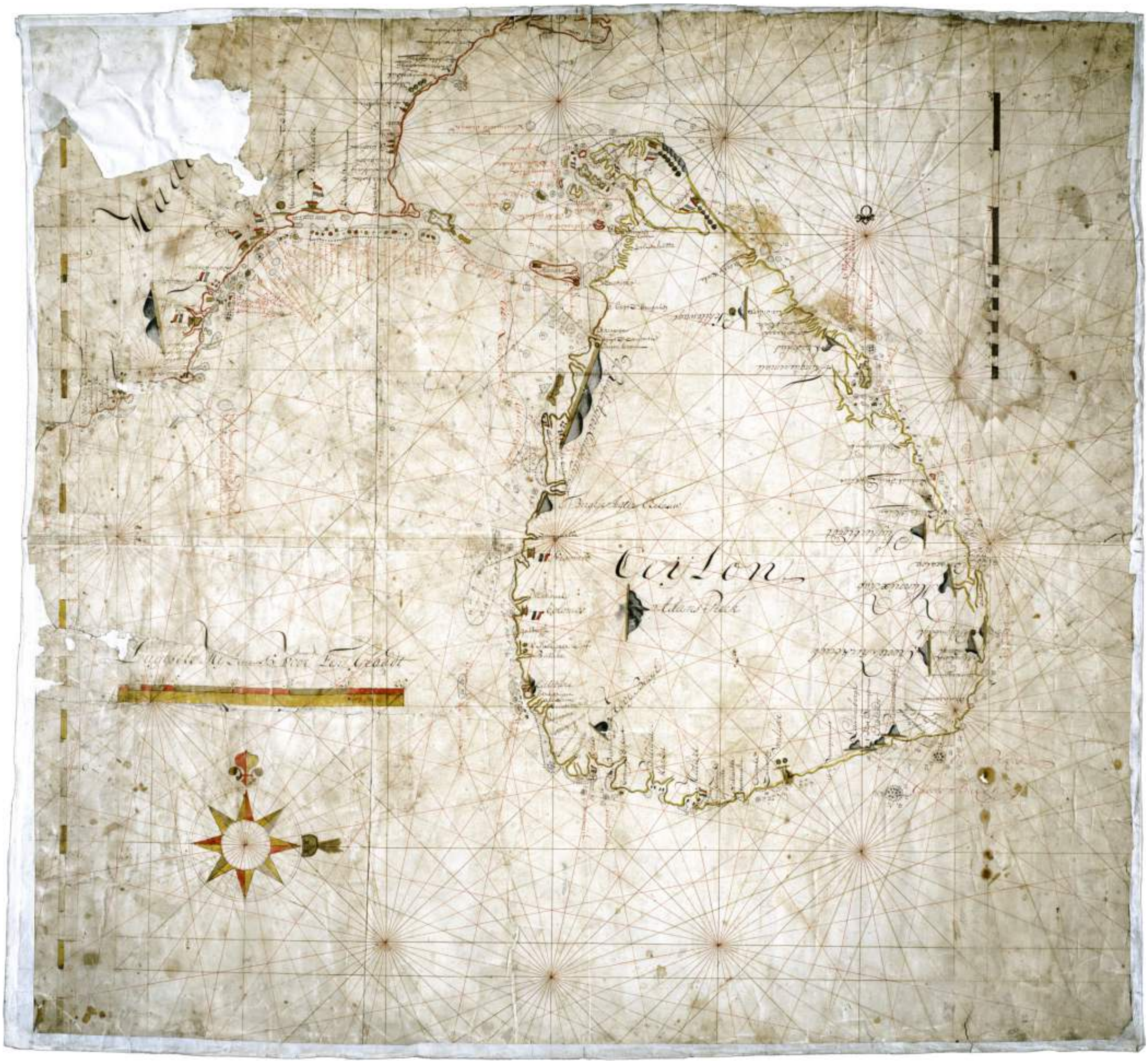

blad / sheet 32:

Nationaal Archief, 4.VEL 235.

[Anoniem, 1675-1700] :
[Anonymous, 1675-1700] :

[Kaart van Ceylon en de kust van Madurai].

[Chart of Ceylon and the Madurai coast].

Schaalstok van 25 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graadt = [ca. 1 : 803.500].
Scale-bar of *25 Duijtsche Mijlen 15 voor Een Graadt* = [approximately 1 : 803,500].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 87 x 95 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 87 x 95 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Vanaf het midden van de zeventiende tot ver in de achttiende eeuw vindt men op de gestandaardiseerde VOC-zeekaarten van Ceylon en aangrenzende eilanden en kusten het eiland steeds veel te breed weergegeven, in weerwil van het feit dat de werkelijke geografische vormverhoudingen toen al goed bekend waren. Ook in andere opzichten verschillen deze kaarten door de decennia heen nauwelijks van elkaar en blijven bepaalde onnauwkeurigheden in het verloop van de kustlijn consequent gehandhaafd. De hier getoonde anonieme kaart uit vermoedelijk het laatste kwart van de zeventiende eeuw, waarop ook de zogeheten Visserijkust (Madurai-kust) in het uiterste zuidoosten van het Voor-Indische vasteland is weergegeven, en de vermoedelijk iets oudere op blad 33, zijn relatief vroege voorbeelden. Zie ter vergelijking de achttiende-eeuwse varianten op de bladen 40-41 en 44-45.

From the middle of the seventeenth century until deep in the eighteenth, on the standardized VOC maps of Ceylon and adjacent islands and coasts one always finds the island indicated as far too wide, despite the fact that the true geographical proportions were already fairly well known. In other respects as well these maps scarcely differ from each other down the decades, and certain inaccuracies in the delineanation of the coastline are maintained consistently. The anonymous map shown here from presumably the last quarter of the seventeenth century, which also indicates the so-called Fisheries Coast (Madurai coast) in the far south-east of the Indian mainland, and the presumably somewhat older one on sheet 33, are relatively early examples. For a comparison see the eighteenth-century variants on sheets 40-41 and 44-45.

blad / sheet 33:

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis 006-14-002.

[Anoniem, 1665-1670] :
[Anonymous, 1665-1670] :

[kaart van Ceylon].

[Chart of Ceylon].

Schaalstok van 15 Duijtsche mijlen 15 voor een graet = [ca. 1 : 725.000].
Scale-bar of *15 Duijtsche mijlen 15 voor een graet* = [approximately 1 : 725,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 74 x 51,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 74 x 51.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De ingetekende profielen geven de drie belangrijkste oriëntatiepunten voor zeevaarders aan de zuidwest- en de oostkust van Ceylon weer, bergen die men ook op andere zeekaarten van Ceylon uit de compagniestijd steeds weer aantreft: de Adamspiek (Adam's Peak, Sri Pada) in het zuidelijke bergland, de Hooiberg (Hinidumkanda, Haycock) ten noordoosten van Galle en de Monnikskap (Walimbe Hela, Friar's Hood) ten zuidwesten van Batticaloa.

The profiles drawn in indicate the three most important bearings for seafarers on the south-west and east coasts of Ceylon. These are mountains that one also finds on other charts of Ceylon and surrounding seas from the time of the Company, namely (in various manners of spelling) the *Adamspiek* (Adam's Peak, Sri Pada) in the southern highlands, the *Hooiberg* (Hinidumkanda, Haycock) to the north-east of Galle, and the *Monnikskap* (Walimbe Hela, Friar's Hood) to the south-west of Batticaloa.

TEŸLANT
CEŸLON

34

blad / sheet 34:

Österreichische Nationalbibliothek, Atlas Blaeu-Van der Hem 39:03.

[Johannes Vingboons, ca./c. 1670] :

[Kaart van Ceylon].

[Map of Ceylon].

Schaal: niet aangegeven.
Scale: not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 57 x 112 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 57 x 112 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

In vergelijking met de zeekaarten uit dezelfde periode en de nog deels op Portugese voorbeelden gebaseerde (ook gedrukte) kaarten van voor ca. 1660, is de hoofdvorm van het eiland Ceylon in deze kaart van Johannes Vingboons uit ca. 1670 voor de atlas van Laurens van der Hem opvallend veel beter weergegeven. Het origineel betreft een der eerste, nu niet meer bekende overzichtskaarten van Ceylon, die in 1658-1659 op last van gouverneur-generaal mr. Joan Maetsuycker werden getekend in Batavia en waarvan zich tegenwoordig nog een voor prins Cosimo de Medici vervaardigde kopie door Vingboons in het Palazzo Pitti in Florence bevindt. Johannes van Keulen maakte in 1681 van hetzelfde voorbeeld gebruik voor zijn gedrukte *Pascaert van 't Eylandt Ceylon Voordesen Taprobana by de Inwoonders genaemt Lankaun*. Zie ook de sterk overeenkomende volgende kaart, die een kopie uit 1683 is van een origineel dat in 1670 op basis van uit Ceylon overgezonden materiaal in Batavia werd getekend.

In comparison with the sea-charts from the same period and the maps from before about 1660, most of which were still partly based on Portuguese models (also printed), the main shape of the island of Ceylon on this map by Johannes Vingboons from about 1670 for the atlas of Laurens van der Hem is striking for being much better drawn. The original relates to one of the first, now no longer known, general maps of Ceylon, that were drawn in Batavia in 1658-1659 on the orders of Governor-General Joan Maetsuyker, and of which a copy made by Vingboons for Prince Cosimo de Medici is now still to be found in the Palazzo Pitti in Florence. Johannes van Keulen made use of the same model in 1681 for his printed *Pascaert van 't Eylandt Ceylon Voordesen Taprobana by de Inwoonders genaemt Lankaun* (Chart of the Island of Ceylon, formerly Taprobana, called Lankaun among the Inhabitants). See also the following very similar map, which is a copy from 1683 from an original that was drawn in Batavia on the basis of material sent from Ceylon.

blad / sheet 35:

Bibliothèque nationale de France / Société de Géographie, DCP SGY 1798.

A:o 1683 door Johan Roggeveen gecouppieert :
A:o 1683 copied by Johan Roggeveen :

Afbeelding / van 't Eylandt Ceylon [...].

Depiction of the Island of Ceylon [...].

Schaalstok van 15 Duijtsche mijlen 15 voor een Grade = [ca. 1 : 624.200].
Scale-bar of *15 Duijtsche mijlen 15 voor een Grade* = [approximately 1 : 624,200].

1 kaart : ms op perkament, gekleurd, 79 x 103 cm.
1 map : ms on vellum, coloured, 79 x 103 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Verklaringen: [linksboven] vervolg van de titel :
Explanations: [upper left] continuation of the title :

Bergen, Revieren en Zeehavens, Pro / vintien, Canneelt Landt, Binnewateren, Steeden en castee / len, daer op gelegen, soodanig de selve tot den Jare 1666 / ondeckt gemeet, ende na de kunst ordentelijck geteekent / tot Batavia A:o 1670. en tot Middelburg A:o 1683 door Johan Roggeveen gecouppieert is.

[rechtsonder] een beschrijving :
[lower right] a description :

Aantekening van 't Eylandt Jaffanapatnam Ende van sijn vier nadere provintien te weten Welligampatte, Warmoratchie, Timoraetchie, Patchelapali. Tot Batavia Anno 1670. In Middelb: 1683 gecouppieert door Johan Roggeveen.

De originele versie van deze kaart werd blijkens de titeltekst getekend en bijgewerkt naar de situatie van 1666, waarschijnlijk in Colombo in opdracht van Rijklof van Goens, en vervolgens in 1670 in Batavia gekopieerd. De hier gereproduceerde kopie, de enige nog bestaande, is in 1683 vervaardigd door Johan Roggeveen, kaartenmaker van de Kamer Zeeland te Middelburg. De kaart toont als een der eerste een herkenbare, zij het nog summiere bestuurlijke indeling van zowel de compagniesgebieden als het koninkrijk Kandy.

The original version of this map was, in view of the title text, drawn and revised according to the situation of 1666, probably in Colombo on the instructions of Rijklof van Goens, and then copied in Batavia in 1670. The copy reproduced here, the only one extant, was made in 1683 by Johan Roggeveen, map-maker of the Zeeland Chamber at Middelburg. As one of the first the map shows, albeit still sketchily, a recognizable administrative division of both the Company's areas and the Kandyan kingdom.

AANTEEKENING
Sc V
1198
Wayni
Lantschap
T'Grodt
Flevo Palus
Weys
Gvare
Ambacht
Gelderland
Overijssel
Utrecht
Zuyder Zee
Texel
Vlieter
Amsterdam
Leyden
Haerlem
Delft
Rotterdam
Dordrecht
Gouda
Schiedam
Schoonhoven
Oudewater
Woerden
Utrecht
Amersfoort
Naerden
Muyden
Weesp
Gorcum
Vianen
Culemborg
Tiel
Bommel
Zalt Bommel
Crimpen
Arkel
Leerdam
Schoonhoven
Gouda
Alphen
Rhijn
Leck
Lek
Waal
Maes
Yssel
Vecht
Amstel
Gein
Zuyder Zee
Texel
Vlieter
Amsterdam
Leyden
Haerlem
Delft
Rotterdam
Dordrecht
Gouda
Schiedam
Schoonhoven
Oudewater
Woerden
Utrecht
Amersfoort
Naerden
Muyden
Weesp
Gorcum
Vianen
Culemborg
Tiel
Bommel
Zalt Bommel
Crimpen
Arkel
Leerdam
Schoonhoven
Gouda
Alphen
Rhijn
Leck
Lek
Waal
Maes
Yssel
Vecht
Amstel
Gein

blad / sheet 36:

Nationaal Archief, 4.VEL 923.

Door Mij J:C:Toorzee Ingen:r, [1690-1700] :
By Me J:C:Toorzee Engin:r, [1690-1700] :

Kaarte van 't Eijland / Ceylon / Benevens Een Gedeelte der kusten / Malabar en Cormandel / Geheel / Madure en Inchiado [...].

Map of the Island of / Ceylon / Including A Part of the coasts of / Malabar and Coromandel / Entire / Madurai and Inchiado [...].

Schaalstok van 15 Duijtsche Mijlen 15 in een graadt = [ca. 1 : 1.043.000].
Scale-bar of *15 Duijtsche Mijlen 15 in een graadt* = [approximately 1 : 1,043,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 65,5 x 70 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 65.5 x 70 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Verklaringen: [linksboven] vervolg van de titel :
Explanations: [upper left] continuation of the title :

Mitsgaders alle de Eijlandekens daar om her gelegen; alles na / de Nauwkeurigste aanteekeningen als Eijgene onder / vindingen op het tapijt gebragt / Door Mij J:C: Toorzee Ingen:r.

[linksboven] een beschrijving :
[upper left] a description :

Tot meerder speculatie werd hier vertoont dat het Eijland Ceijlon het: Taprobana der ouden hier kan geweest hebben de welcke door Ptolomeus en Plinius 6000 stadien lank en 5000 breet werd gesteld zijnde van haar en andere schrijvers als Arianus en Vatostheus aangewesen, bewesten Commora en Poduca 20 dag Reijsens van Persia; gelegen tusschen 2 Gr: Zuijden 3 Gr: Noorder polus hoogte, alwaar men nog d'Eijlanden Maldive vind, die mogelijk eertijts t' samen een groot Eijland, hebben uijtgemaakt wiens lengte bij de Eene schrijver 6000 stadien, en bij d'ander 15 graden werd gestelt, 't welck wel accordeert en men bedriegt sig met te stellen dat Ceijlon in die tijden daar aan gehegt zoude geweest zijn; alsoo de Grieken Taprobana een Nieuwe werelt noemen, welke distantie van de vaste kust buijten twijffel Grooter is geweest als de nog tegenwoordige Ceijlon die door een sandige droogte waar over men des noots zijnde gemackelijk kan Passeren aan Inchiado geschakelt is.
Soomede werd hier door een groene Linie (strekkende van de Revier Chelauw tot in de landen van Madure ontrent Roene) aangewesen de voornaamste Caneel landen, werdende op de gene die in de landen van Battocaloa valt geen Reguard genomen.

Jan Christiaensz Toorzees kaart van Ceylon en de aangrenzende kusten van het Voor-Indische vasteland, waarschijnlijk kort voor 1700 'na de Nauwkeurigste aanteekeningen als Eijgene ondervindingen op het tapijt gebragt', geeft de hoofdvorm van het eiland opmerkelijk genoeg weer wat te breed aan. Anderzijds betekent zijn aanduiding van de afzonderlijke bestuursgebieden en andere elementen in het binnenland een grote stap voorwaarts in nauwkeurigheid in vergelijking met de vorige kaart. De British Library bezit een vrijwel identieke kaart onder inventarisnummer X/414/923.

Jan Christiaensz Toorzee's map of Ceylon and the adjacent coasts of the Indian mainland, probably 'laid down according to the most exact notes and his own experience' shortly before 1700, remarkably again shows the main form of the island as somewhat too broad. On the other hand his indication of the separate administrative areas and other features in the interior represents a great step forward in comparison with the preceding map. The British Library possesses a virtually identical map listed under number X/414/923.

blad / sheet 37:

Nationaal Archief, 4.VELH 326.

[Anoniem, 1690-1700] :
[Anonymous, 1690-1700] :

Ceilon.

Ceylon.

Schaalstok van 15 Duijtsche Mijlen 15 Voor een Graadt = [ca. 1 : 726.200].
Scale-bar of *15 Duijtsche Mijlen 15 Voor een Graadt* = [approximately 1 : 726,200].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 75 x 73 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 75 x 73 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Verso: No. 22 Land en Zee-Caertje van 't gehele Eijlandt Seijlon.

Net als in de vorige van Toorzee wordt op deze kaart veel aandacht besteed aan de bestuurlijke indeling en de vermelding van een groot aantal kustlocaties. De datering is vermoedelijk eveneens kort voor 1700, maar de stijl en uitvoering wijken te zeer af om een toeschrijving aan Jan Christiaensz Toorzee te rechtvaardigen. De hoofdvorm van het eiland is hier wat beter weergegeven en komt opmerkelijk nauwkeurig overeen met die van de kaart I-23b uit Deel I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, waarop de voornaamste versterkingen van de compagnie in Ceylon omstreeks 1690 zijn aangegeven. Interessant is de vermelding van een 'Eliphants Vanck Plaats' in de 'Geyrre Weijs', de Giriwapattu oostelijk van Matara, die in het zuiden van Ceylon inderdaad het belangrijkste vanggebied voor olifanten ten behoeve van de compagnieshandel was.

Just as in the previous one by Toorzee, on this map much attention is devoted to the matter of administrative division and the mention of a large number of coastal localities. It can probably also be dated to shortly before 1700, but the style and execution deviate too much to justify an attribution to Jan Christiaensz Toorzee. The main form of the island is depicted somewhat better and agrees remarkably precisely with that of map I-23b from Volume I: *Atlas Isaak de Graaf/ Atlas Amsterdam*, which indicates the Company's main fortifications in Ceylon around 1690. There is an interesting mention of an *Eliphants Vanck Plaats* (Elephant Kraal) in the *Geyrre Weijs*, the Giriwapattu to the east of Matara, which was in fact the most important place in the south of Ceylon for trapping elephants for the purposes of the Company's trade.

bladen / sheets 38-39:

Nationaal Archief, 4.VELH 328.5.

Colombo adij Medio October d'anno 1719. Door mij Joannes van Campen :
Colombo by Mid-October anno 1719. By me Joannes van Campen :

Kaarte / van 't eijland Ceijlon [...].

Map / of the island of Ceylon [...].

Schaalstok: Thien Duijtsche Mijlen 15 voor een graadt = [ca. 1 : 302.300].
Scale-bar: *Thien Duijtsche Mijlen 15 voor een graadt* = [approximately 1 : 302,300].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 84 x 148 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 84 x 148 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Verklaringen: [rechtsmidden] een beschrijving, als vervolg van de titel :
Explanations: [centre right] a description, in continuation of the title:

Aanthonende ten principalen in het Zuijdwesterdeel de twaalf Corles of provincien, gehorende onder het gebied van D'E oostindische Compagnie, met geel Blaauw en Rode verruwen onderschijdentlijk opgehelderd, streckende van de revier van Caijmelle tot die van Waluwe; En met een bruijne couleur afgezet de bepaling daartegens van 't land des Conings van Candian. Mitsgaders van de revier van Chilauw tot de hoek van dondure met een rode linie besloten d'uijtgestrekthijd der weeldrige caneelbosschen /: In maniere als in de Ceijlonse kaart gedrukt t'Amsterdam voor Nicolaum Visscher met gestippelde linie is gedaan :/ voornamentlijk in de mardane gelegen in de Halpittij Corle, alwaar het beste van dien Reukbast word geschild, te sien in het bestek ABCDEFGH. Cunnende vervolgens b'oogd werden door Cijfferletteren van 1 tot 46 beginnende van Colombo d'ordinaire landwegen waar door den Capitain van de caneel 's jaarlijks bij aanvang des ougts de generale visite doet; En ook met ronde Rode O de dorpen en plaatsen in en op welke de caneelschillers in de schiltijd gemenelijk hunne tenten opslaan om dien kostelyken bast te versamelen, wordende deselve naderhand op de schouderen tortsende met grote moeijte ter leverantie afgebragt op de volgende vijf plaatsen namentlijk, Nigombo, Colombo, Berberijen, Gale en Mature.
Aldus bijeen gebragt en opgemaakt uijt hoog g'agte ordre en tot Speculatie van den Wel Ed:en hoog gebiedende heer Mr. Isaac Augustin Rumpf, Raad Extraordinair van Nederlands India, Gouverneur en directeur van 't Eijland Ceijlon de custe Madure Inchiado &:ca.

De grote omtrekkaart van Ceylon op deze bladen door Joannes van Campen, met daarin aangeduid de diverse gebieden en vestigingen onder gezag van de Compagnie, maakt deel uit van een *Generaale Beschrijving der Landpaalen gelegen en sortabel onder het Gebiet van d'Ed: oostindische Compagnie, in den omtrek van het geheel, mitsgaders Wijduijtstreckent Eijlant Ceijlon bestaande in Een en dartig stux soo generale als speciaale Landt Caarten*. Dit kaartboek, waarvan de overige kaarten van de hand van de landmeter Martinus Leusecam zijn, werd in 1719 samengesteld op last van gouverneur Isaac Augustijn Rumpf (1716-1723). Het bevat verder een kaart van het commandement Jaffna, van de vier provincies van het schiereiland Jaffna, en nog 28 kaarten van de afzonderlijke kleinere bestuursgebieden in het commandement Jaffna, die alle in deze atlas zijn opgenomen (bladen 240 e.v.). Zoals Van Campen in zijn beschrijving vermeldt, heeft hij voor de vervaardiging van deze kaart mede gebruikgemaakt van de gedrukte kaart van Ceylon door Nicolaas Visscher, vermoedelijk de editie van 1681. Van Jo(h)annes van Campen is niets meer bekend dan dat hij in Colombo geboren werd en 1706 in

compagniesdienst kwam, vermoedelijk van gemengde afkomst was en in de jaren rond de aanmaak van deze kaart een aanstelling als boekhouder had, met een relatief hoog inkomen van dertig gulden per maand. Dat hij hier als kaartenmaker fungeerde, had misschien zijn oorzaak in het tekort aan landmeters-kaarttekenaars in Ceylon in de periode omstreeks 1720. Bij de verdere vervaardiging van het genoemde kaartboek is hij niet betrokken geweest, terwijl ook uit latere jaren geen kaartwerk van hem bekend is.

The large outline map of Ceylon on these sheets by Joannes van Campen, indicating the various areas and settlements under the rule of the Company, is part of a manuscript atlas entitled *Generaale Beschrijving der Landpaalen gelegen en sortabel onder het Gebiet van d'Ed: oostindische Compagnie, in den omtrek van het geheel, mitsgaders Wijduijtstreckent Eijlant Ceijlon bestaande in Een en dartig stux soo generale als speciaale Landt Caarten*. (General Description of the Territories of the Honourable East India Company in the Island of Ceylon consisting of thirty-one general and special Land Maps). This book of maps, in which the other maps were made by the surveyor Martinus Leusecam, was compiled in 1719 on the orders of Governor Isaac Augustijn Rumpf (1716-1723). It also contains a map of the Jaffna *Commandement*, of the four provinces on the Jaffna peninsula, and another 28 maps of the separate smaller administrative areas under Jaffna, which are all included in this atlas (sheets 240 *ff.*). As Van Campen says in his description, for this map he made use of the printed map of Ceylon by Nicolaas Visscher, presumably the edition of 1681. Nothing more is known of Jo(h)annes van Campen than that he was born in Colombo and entered the service of the Company in 1706, was probably of mixed descent, and in the years around the making of this map held a position as bookkeeper, with a relatively high salary of thirty guilders per month. The fact that he here acted as map-maker was perhaps connected with the shortage of surveyors and map-makers in Ceylon in the period around 1720. He was not involved in the further compilation of this book of maps, while no cartographic work by him is known from later years either.

blad / sheet 40:

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis 006-14-014.

[Anoniem, 1725-1750] :
[Anonymous, 1725-1750] :

[Kaart van Ceylon en de kust van Madurai].

[Chart of Ceylon and the Madurai coast].

Schaalstok van 15 Duytsche Mylen 15 voor Een Graadt = [ca. 1 : 731.000]
Scale-bar of *15 Duytsche Mylen 15 voor Een Graadt* = [approximately 1 : 731,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 83 x 97 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 83 x 97 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Deze zeekaart van Ceylon en de Voor-Indische kusten op de overwal uit de eerste helft van de achttiende eeuw is evenals de volgende op blad 41 van omstreeks 1725 (mogelijk echter wat ouder) van alleen het eiland Ceylon weer een voorbeeld van de consequent volgehouden foutieve weergave van de hoofdvorm van Ceylon op de gestandaardiseerde VOC-zeekaarten in de periode tussen ca. 1660 en 1760. Dezelfde vorm vindt men ook nog terug in de grote kaart van Gerrit de Haan uit 1761 op de bladen 44-45.

This sea-chart of Ceylon and the opposite coasts of India from the first half of the eighteenth century is, just like the next one on sheet 41 from about 1725 (though possibly a little older) of only Ceylon, again an example of the consistently maintained erroneous depiction of the general shape of Ceylon on the standardized VOC sea-charts in the period between about 1660 and 1760. The same shape is again found in the large map of Gerrit de Haan from 1761 on sheets 44-45.

blad / sheet 41:

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel
Nijenhuis 006-14-005.

[Anoniem, ca. 1725] :
[Anonymous, c. 1725] :

[kaart van Ceylon].

[Chart of Ceylon].

Schaalstok van 15 Duytsche Mylen 15 voor Een Graadt =
[ca. 1 : 709.000]
Scale-bar of *15 Duytsche Mylen 15 voor Een Graadt* =
[approximately 1 : 709,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 72,5 x 76 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 72.5 x 76 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

bladen / sheets 42-43:

Nationaal Archief, 4.MIKO W42.

Den 24 Zber anno 1751, B:V. Lier :
The 24th of September anno 1751, B:V. Lier :

Kaarte van het eyland Ceijlon [...].

Map of the island of Ceylon [...].

[inzetkaarten / inset maps]

Ponnerijn
Aripo
Ilipkarwe
Manaar
Baticaloa
Oostenburgh
Trinconomale
Katoene
Mature
Gale
Calpentijn
Hangwelle
Nigombo
Calture
Colombo
Jafanapatam
P:t Pedra
Hammenhiel
Pijl
Beschutter
Eliphant
De Leeuw

Schaal: Schaal van 8 duijtsche Mijlen; 15 in een graad = [ca. 1 : 685.000].
Scale: *Schaal van 8 duijtsche Mijlen; 15 in een graad* = [approximately 1 : 685,000].

1 kaart + 22 inzetkaarten : ms op papier, gekleurd, 75 x 99 cm.
1 map + 22 inset maps : ms on paper, coloured, 75 x 99 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Verklaringen: [rechtsmidden] vervolg van de titel :
Explanations: [centre right] continuation of the title :

Eerbiedelijk gepresenteerd aan den Weledelen agtb: / heer, Raad extra Ordinaris van nederlands India en Ceijlons / gouverneur Gerrard Joan Vreeland / den 24 Zber: anno 1751. / door U Weledels aller onderdanigen / dienaer: B:V. Lier.

Baltus Jacobsz van Liers bekende 'olifantenkaart' uit 1751, zo genoemd naar de fraaie cartouche met een olifant en inheemsen die kaneel en andere producten van het eiland aandragen, is omgeven door 22 inzetkaartjes met plattegronden van de voornaamste versterkingen van de Compagnie in Ceylon omstreeks het midden van de achttiende eeuw. De algemene weergave van het eiland is weinig gedetailleerd, maar geeft wel een compleet overzicht van de bestuurlijke indeling van zowel de compagnieslanden als Kandy; in deze zin is de kaart eerder als thematisch te beschouwen. Naar deze inhoud komt de 'olifantenkaart' volledig overeen met de anonieme kaart uit de Collectie Bodel Nijenhuis op blad 46, die als aanhangsel diende bij het vredesverdrag van 1766 en derhalve wellicht ook aan Baltus Jacobsz van Lier kan worden toegeschreven. Met betrekking tot de afgebeelde versterkingen is van de derde van links in de bovenste rij, 'Ilipkarwe' (Iluppaikkadavai), niets naders bekend dan dat een dergelijk fortje toen kennelijk geprojecteerd was in het district van die naam aan de noordwestkust van de Vanni-landen; tot uitvoering is het echter niet gekomen. Alle overige komen verder in deze atlas afzonderlijk aan de orde bij de behandeling van de genoemde plaatsen, behalve het fortje te Punta Pedras aan de noordkust van Jaffna, waarvan geen afzonderlijke kaarten meer bestaan.

Manaar
Batticaloa
Oostenburgh
Kateene
Galle
Calpentyn
Mangoelle
Colombo
Calture
Negombo
Adamsbrugh
Maderdeves
Calpentyn
Hat Corla
Horegas Wanie
Anoeragie
Poere
Hattre Corla
Trinconomale
Maha Roene
Walaponahoy
Tambancare
Cottiaar
Batticalo
Pangelaar
Panangamo
Meelletoe
Karyatte moele
Kayts
Jaffanapatnam
Delft
Pengerang
Pengerang
Pengerang

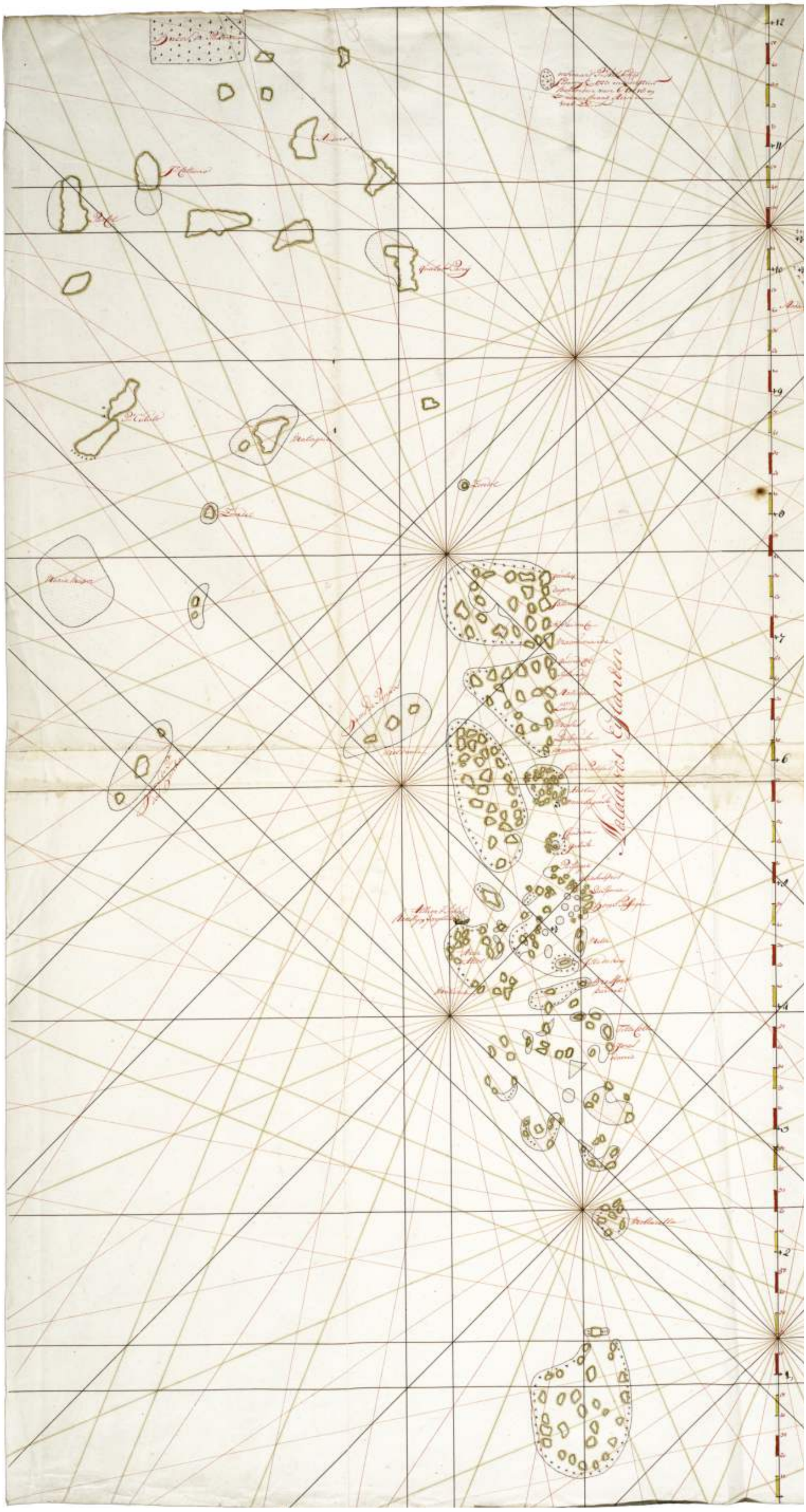

bladen / sheets 44-45:

Nationaal Archief, 4.VELH 156.2,8.

[Gerrit de Haan, 1761] :

[Ceijlon en de Maldivische Eijlanden].

[Ceylon and the Maldive Islands].

Schaalstok van 15 Duijtsche Mijlen 15 op een Graadt = [ca. 1 : 1.376.800].
Scale-bar of *15 Duijtsche Mijlen 15 op een Graadt* = [approximately 1 : 1,376,800].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 100 x 124 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 100 x 124 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Deze grote zeekaart met een overzicht van de Malediven, Ceylon en een deel van de zuidelijke kusten van het Voor-Indische vasteland is afkomstig uit het tweede deel van de tweedelige manuscriptatlas van zeekaarten van het gehele octrooigebied van de VOC, die in de jaren 1760-1761 onder de titel *Ligtende zeefakkel off de geheele Oost-Indische Waterweereldt* werd vervaardigd door de baas-kaartenmaker te Batavia Gerrit de Haan (werkzaam 1747-1769). Ook hier is de vorm van Ceylon weer opmerkelijk veel te breed weergegeven, zoals gebruikelijk in de gestandaardiseerde zeekaarten van de Compagnie in de zeventiende en een groot deel van de achttiende eeuw. Op de Malediven was geen compagniesvestiging, maar de eilanden waren voor de VOC van enig belang als leveranciers van kaurischelpen, die in sommige delen van Afrika en Azië als betaalmiddel konden worden gebruikt. Zie ook de kaarten op de bladen 401-403.

This large sea-chart with an overview of the Maldives, Ceylon and part of the southern coasts of the Indian mainland derives from the second volume of the two-volume manuscript atlas of charts for the whole charter area of the VOC, which was compiled in the years 1760-1761 by the master map-maker at Batavia, Gerrit de Haan (active 1747-1769), under the title *Ligtende zeefakkel off de geheele Oost-Indische Waterweereldt* (Shining sea-torch or the entire Maritime World of East India). Here too the shape of Ceylon is again shown as much too broad, as was usual in the standardized charts of the Company in the seventeenth and a large part of the eighteenth century. There was no Company settlement in the Maldives, but these islands were of some significance to the VOC as suppliers of cowrie shells, that could be used as a currency in some parts of Africa and Asia. See also the maps on sheets 401-403.

Coromandel
Ceylon
Englische Meylen 15 Gr. den Grad

Museum Bodelianum
Port

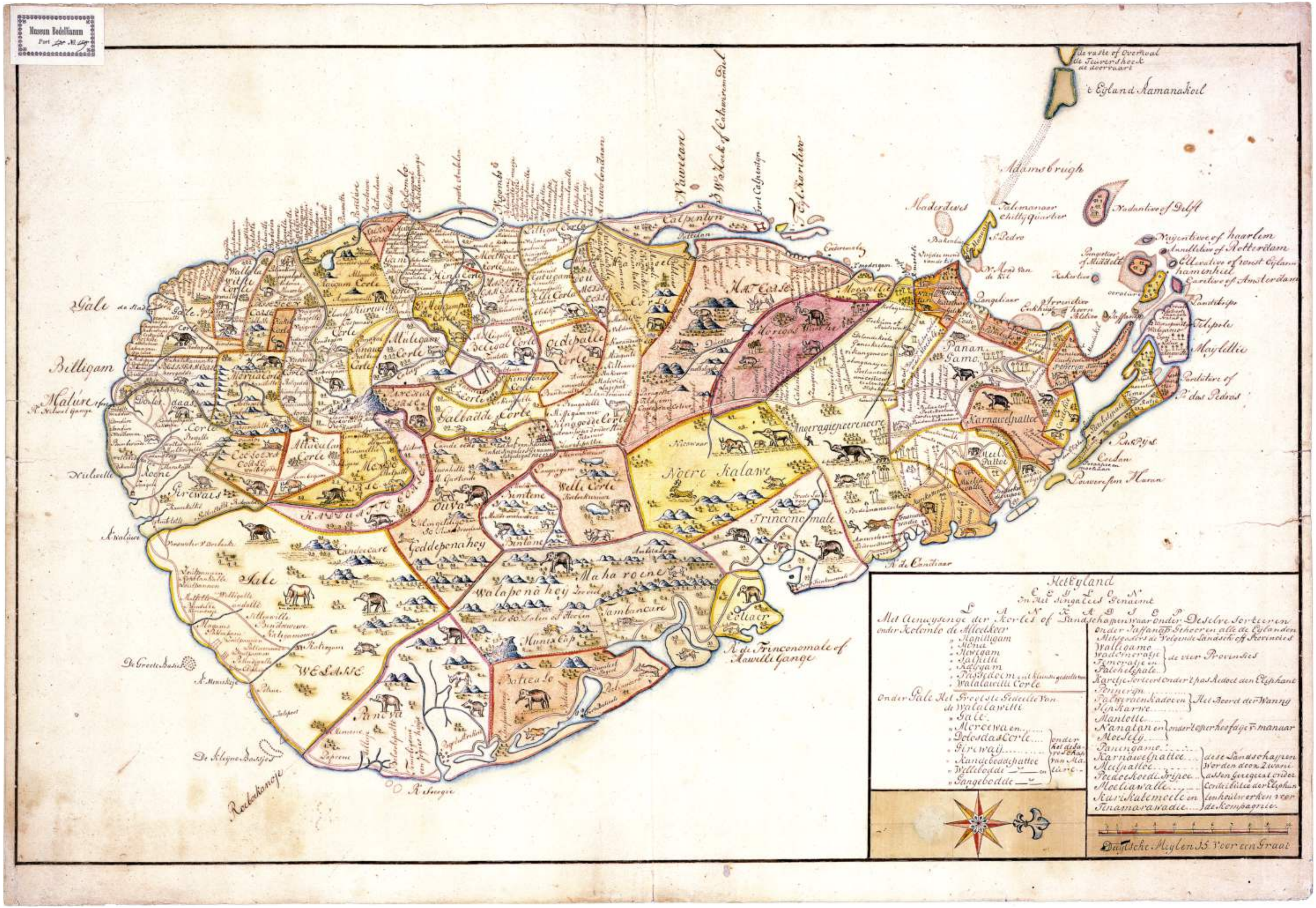

blad / sheet 46:

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis 002-09-031.

[Anoniem, ca. 1766] :
[Anonymous, c. 1766] :

Het Eijland / Ceijlon / In het Singalees genaemt / Lankadiep […].

The Island of / Ceylon / In Sinhalese called / Lankadiep […].

Schaalstok van 10 Duijtsche Meijlen 15. Voor een Graat = [ca. 1 : 698.100].
Scale-bar of *10 Duijtsche Meijlen 15. Voor een Graat* = [approximately 1 : 698,100].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 46,5 x 73,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 46.5 x 73.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Verklaringen: [rechtsonder] een beschrijving van de bestuurlijke indeling :
Explanations: [lower right] a description of the administrative divisions :

Met Aenwijsinge der Korles of Landschappen onder Deselve sorteeren.

Onder Kolombo de Alloetkoer
[de] Hapittigam
[de] Hena
[de] Hewagam
[de] Salpitti
[de] Raygam
[de] Passedoem en 't kleinste gedeelte van
[de] Wallalawitti Corle.

Onder Gale Het Grootste Gedeelte van de Walalawitti
[de] Gale
[de] Moeroewa onder het dessaveschap van Mature
[de] Dolosdas [onder het dessaveschap van Mature]
[de] Giriwaij [onder het dessaveschap van Mature]
[de] Kandebodde [onder het dessaveschap van Mature]
[de] Wellebodde [onder het dessaveschap van Mature] en
[de] Gangabodde [Corle] [onder het dessaveschap van Mature].

Onder Jaffanap. Gehooren alle de Eijlanden Mitsgaders de Volgende landsch. oft Provincies.
De vier Provincies.
Walligame
Wademeratje
Temoratje en
Patchelepale.
Karetje sorteert onder 't pas Redout den Eliphant.
Het Boord der Wanny.
Ponnerijn.
Palweraenkadoe en Ilipkarwe.
Onder 't Opperhoofdije v. Manaar.
Mantotte
Nanatan en
Moesely.
Dese Landschappen worden door z. waniassen geregeert onder contributie der Eliphanten heulwerken voor de Kompagnie.
Panengamo
Karnewelpattoe
Meelpattoe
Poedoekoedi Iripoe
Moeliawalle
Karikatemoele en
Tenamarawaddie.

Deze anonieme, maar wellicht aan Baltus Jacobsz van Lier toe te schrijven kaart heeft waarschijnlijk gediend als aanhangsel bij het vredesverdrag tussen Kandy en de Compagnie van 1766. De uitvoering en schaal zijn vrijwel identiek aan de hoofdkaart van Van Liers 'olifantenkaart' op de bladen 42-43.

This anonymous (but possibly attributable to Baltus Jacobsz van Lier) map apparently served as an attachment to the peace treaty of 1766 between the Company and Kandy. The execution and scale are virtually identical to the main map of Van Lier's 'elephant map' on sheets 42-43.

blad / sheet 47:

Sri Lanka Survey Department, kaart/map no. 20.

[Anoniem, 1770-1790/1810] :
[Anonymous, 1770-1790/1810] :

Kaart / van het / Eyland Ceylon / waar op de binnenlandsche / weegen volgens opgave van / verschijde land kundige in / wonders bekend gesteld zijn.

Map / of the / Island of Ceylon / on which are set down the interior / roads according to information supplied by / various inhabitants familiar with the country.

Schaalstok van 8 Duitsche Mijlen van 15 op een graat = [ca. 1 : 644.800].
Scale-bar of *8 Duitsche Mijlen van 15 op een graat* = [approximately 1 : 644,800].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 71 x 39,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 71 x 39.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [linksonder, rechtsonder] een beschrijving :
Explanations: [lower left, lower right] a description :

De weg van Colombo tot Kandia welken de Edele heer Gouverneur van Eck in anno 1765 genomen heeft met zijne klijne Armie is 43 uren gaans, dog vertoond zig op de kaart als platte grond korter de vele Bergen van Koronegal aangerekend tot Kandia welke men overmeesteren moet, maakt den weg lang, schoons zig bij de kaart de distantien kort vertoonen dus om zig niet te misgieren [= misleiden] is hierbij genoteerd de distantie van Post tot Post die onze Troeppen in Possessie moesten eenige met 100. andere met 2 tot 300 Man besetting volgens nood zaakelijkheid om de Passagie tusschen Columbo en Kandia opente houden.

Van Kolombo tot Nigombo is marcherens	7 uur.
Van daar tot Tammerawelle [is marcherens]	3 uur.
[Van daar tot] Gonewelle [is marcherens]	3 uur.
[Van daar tot] Kattegampolle [is marcherens]	4 uur.
[Van daar tot] Wessenove [is marcherens]	4 uur.
[Van daar tot] Pedrowelle [is marcherens]	4 uur.
[Van daar tot] Telliagonne [is marcherens]	5 uur.
[Van daar tot] Kornegal [is marcherens]	5 uur.
[Van daar tot] Perikandemalle [is marcherens]	5 uur.
[Van daar tot] Weweda [is marcherens]	4 uur.
[Van daar tot] Galagederre [is marcherens]	5 uur.
[Van daar tot] Keriagameen [is marcherens]	5 uur.
[Van daar tot] Kandia [is marcherens]	4 uur.
[Totaal]	43. uuren.

Een enkelde voetganger kan dezen weg afleggen in 30 uuren.
18. uuren gaans door flacktens is 36. uuren vast over de gebergtens.
[schaalstok van 18 uren gaans].

De hier gereproduceerde kaart uit de collectie van het Sri Lanka Survey Department (Topografische Dienst van Sri Lanka) is een Engelse kopie van omstreeks 1810 naar een niet meer bestaand Nederlands origineel uit de periode na de verovering van Kandy door compagniestroepen onder gouverneur Van Eck in 1765. De kopiekaart is indertijd wellicht gemaakt in samenhang met de voorbereidingen voor de definitieve onderwerping van het koninkrijk Kandy in 1815 en volgende jaren, na de eerste mislukte Britse poging daartoe in 1803. De beschrijving geeft onder meer een compleet overzicht van de tijdelijke versterkingen die in 1765 langs de noordelijke aanvalsroute via Galagedara ('Galagederre') werden gelegerd om de verbinding met Colombo open te houden.

The map reproduced here comes from the collection of the Sri Lanka Survey Department and is an English copy from approximately 1810, on the basis of a no longer extant Dutch original from the period after the conquest of Kandy by Company troops under Governor Van Eck in 1765. The copy map may have been made in connection with the preparations for the definitive conquest of the Kandyan kingdom in 1815 and following years, after the first failed attempt by the British in 1803. The description includes a complete survey of the garrisons in the temporary fortifications that were set up along the northern route of attack via Galagedara ('Galagederre') in order to keep the communications with Colombo open.

48

blad / sheet 48:

Nationaal Archief, 4.VEL 926.

[Anoniem, ca. 1789] :
[Anonymous, c. 1789] :

[Kaart van het Eiland Ceylon met de bestuurlijke indeling].

[Map of the Island of Ceylon with the administrative divisions].

Schaalstok van 4 mijl 15 in een graad = [ca. 1 : 211.000].
Scale-bar of *4 mijl 15 in een graad* = [approximately 1 : 211,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 214,5 x 129 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 214.5 x 129 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Bij deze thematische kaart ontbreekt tegenwoordig elke oorspronkelijke verklaring of annotatie, maar het betreft hier zonder twijfel een pendant of afgeleide van de bekende overzichtskaart van Ceylon door Jean du Perron uit 1789, die op blad 49 is gereproduceerd. De omtrek van het eiland is in beide kaarten volledig identiek weergegeven, dus wezenlijk te smal zoals in de uitvoerige annotatie bij de opvolgende kaart uit 1794 op blad 50 wordt vermeld. Met enig voorbehoud kan dan ook de hier getoonde kaart aan Du Perron worden toegeschreven. Interessant is deze vooral vanwege het duidelijke overzicht van de bestuurlijke indeling in de gebieden die na 1766 door de Compagnie werden geannexeerd. De benamingen wijken daar nogal af van die in de oudere kaarten. In het zuidoosten bijvoorbeeld is op deze kaart met betrekking tot de oorspronkelijk tot het koninkrijk Kotte behorende gebieden oostelijk van de Walawe Ganga niet langer sprake van de Yala (Iale) korale, zoals nog in het overzicht uit Baltus Jacobsz van Liers kaartboek uit 1753 (blad 169), maar wordt uitsluitend de pattu-naam 'Magampattoe' gebruikt. Ook in de ingelijfde kustlanden bij Puttalam en Chilaw en aan de oostkust zijn hier verscheidene nieuwe gebiedsnamen toegepast, die in de bestuurlijke overzichtskaarten van Van Lier uit 1751 en 1766 op de bladen 42-43 en 46 nog niet voorkomen.

At present this thematic map lacks any original explanation or annotation, but without doubt it represents a counterpart or derivative of the well known general map of Ceylon by Jean du Perron from 1789 that is reproduced on sheet 49. The outline of the island on both maps is shown in a completely identical way, hence in fact too narrow, as is stated in the detailed annotation on the following map from 1794 on sheet 50. So with some reserve the map shown here can also be attributed to Du Perron. This map is interesting primarily because of the clear overview of the administrative division in the districts that had been annexed by the Company after 1766. The names deviate somewhat from those to be found in the older maps. For example, in the south-east on this map, relating to the areas to the east of the Walawe Ganga that originally belonged to the kingdom of Kotte, there is no longer any mention of the Yala (Iale) korale, as still found in the survey from Baltus Jacobsz van Lier's map book from 1753 (sheet 169), and now only the pattu-name *Magampattoe* is used. In the annexed coastal areas near Puttalam and Chilaw and on the east coast various new names are introduced here that do not yet occur on the administrative maps of Van Lier from 1751 and 1766 on sheets 42-43 and 46.

blad / sheet 49:

Nationaal Archief, 4.VEL 927.

Door Duperron 1789 :
By Duperron 1789 :

Kaart / van het Eyland / Ceylon [...].

Map / of the Island of / Ceylon [...].

Schaal: Schaale van vier duijtsche mijl 15 in een graad = [ca. 1 : 204.300].
Scale: *Schaale van vier duijtsche mijl 15 in een graad* = [approximately 1 : 204,300].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 232 x 154 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 232 x 154 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [rechtsboven] vervolg van de titel :
Explanations: [upper right] continuation of the title :

Verbeetert zoo veel de bezittingen van de Edele Nederland / sche Komp: / aangat, en inzonderheid zoo veel aangaat, de / aan haar Edele by de vreede van 1766: afgestaande stran / den, ende daar aan grensende binnen landen, naar de nieuste / meetings die daar van zyn gedaan, in differente teijden en / door onderscheydene perzoonen opgemaakt van den Wel Edele / groot agb; / Heer / Willem Jakob van de Graaff / Raad ordinair van Nederlands Indien / Gouverneur en Durekteur / van / Ceylon / Door Duperron 1789. / De liemieten van s konings land; zyn met een / Roode streep aangewezen. Al wat daar buyten / legt Behoor de Edele Nederlandsche Komp.

De Fransman Jean du Perron kwam in juli 1788 in Ceylon in dienst van de Compagnie als bombardier bij de artillerie, maar werd toen meteen als landmeter toegevoegd aan de genie en klom nadien tot eind 1795 op tot tweede luitenant der artillerie en kapitein-luitenant der genie. Zoals de ondertitel van zijn grote en zeer gedetailleerde overzichtskaart uit 1789 aangeeft, is deze 'in differente teijden en door onderscheydene perzoonen opgemaakt' in opdracht van gouverneur Willem Jacob van de Graaff . Du Perron zal dus gedurende het jaar dat hij toen pas in dienst was, voornamelijk het tekenwerk in Colombo hebben verricht. De te smalle vorm van het eiland was al in de volgende jaren aanleiding tot kritiek; in de hierna volgende kaart uit 1794 werd daarop dan ook welbewust een correctie uitgevoerd, zoals de annotatie onder IX. daar aangeeft.

In July 1788 the Frenchman Jean du Perron entered the service of the Company in Ceylon as a bombardier with the artillery, but was then immediately attached to the engineers as a surveyor, and after that up to the end of 1795 rose to second lieutenant of the artillery and captain-lieutenant of the military engineers. As the subtitle of his large and detailed general map from 1789 says, this was 'compiled in different times by various persons' on the instructions of Governor Willem Jacob van de Graaff, and so Du Perron will have done the main drawing work in Colombo during his first year in service. The fact that the shape of the island was too narrow in his map soon led to serious criticism, so in the next map from 1794 a deliberate correction was made, as the notes under IX. there indicate.

KAART
VAN HET EYLAND
CEYLON
WILLEM JAKOB VAN DE GRAAFF
CEYLON
AMSTERDAM
DELFT
MANAAR
PANDURY
MOLLIGE
ARIPPO
CHILAW
COLOMBO
GALLE
MATARA
DUMBARA

blad / sheet 50:

Sri Lanka Survey Department, kaart/map no. 53.

In 1794 in Order Gebragt door De Heer Jacob Burnat En Geteekend door Laudinus Altendorff :
In 1794 Arranged by Mr. Jacob Burnat And Drawn by Laudinus Altendorff :

Het Eyland Ceylon / Bij de Inlanders Lankauwe / Genoemt [...].

The Island of Ceylon / Called / Lankauwe [Lankawe] by the Inhabitants [...].

Schaalstok van 15 Duijsche Mijlen 15. in een graad = [ca. 1 : 478.900].
Scale-bar of *15 Duijsche Mijlen 15. in een graad* = [approximately 1 : 478,900].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 73 x 99 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 73 x 99 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Verklaringen: [linksboven] vervolg van de titel :
Explanations: [upper left] continuation of the title :

Uyt Verscheyden Kaarten van de / byzondere Afgemeeten / Landschappen / De Hollandschen Bezittingen uitmakende by een Getrokken / in / 1794 / in Order Gebragt door De Heer Jacob Burnat / En Geteekend door / Laudinus Altendorff.

[boven] een beschrijving :
[above] a description :

Aanmerkingen. I. Deese kaart met Verscheijden Verbeteringen van eene veel Grotere Gereduceert, is [de bekwamelijkste van die grootte] die men van Ceijlon heeft: deselve kan egter niet voor goed geagt worden voornaamlijk omtrent de Legging, afdeeling en benaaming van de kandiaansche provientien en selfs ook van de Hollandschen bezittingen [...]. [Ze kan voor de beste] Gehouden worden die van het Eijland is, tot dat door de zorgen van het Gouvernement een Nauwkeurige Generaale Meeting plaats vind; en dat voor af Astronomischen waarnemingen de waere legging bepaald hebben van Ettelijke plaatsen zo in den omtrek als in de binnenlanden; Waar door de regte Figuur en breete van het eijland op eene [zekerder manier aangeduid] word als door de Verschillende en strijdige observatien van de zeelieden.
II. Het midden en Z:W: Gedeelte van Ceijlon zijn zeer bergagtig, dog het N: Gedeelte en de meeste kusten Vlak land het binnenste of de Landschappen om en bij Kandia zijn omringt van zeer hooge Gebergten; en werden aldaar Kande-Oedde of het hoogeland Genoemd; terwijl het land [buiten deze kring], hoewel ook bergagtig de laage landen worden Geheeten; en de Bezittingen van den Hollandsche Compagnie de stranden.
III. Het Climaat van het Westelijke Gedeelte van Ceijlon gelijkt na dat van de Kust Mallabaar en brengt omtrend dezelfden Producten voort; daar en tegen is dat van het Oost en Noord Gedeelte even droog en volmaakt het zelfde als de Kust van Coromandel. De binnen-landen verschillen van Climaat na haar Legging en de Kring Gebergtens.
IV. De Producten van dit Eijland zijn genoegzaam bekend en men zal alleen aanmerken dat er wijnig Landen zijn waar de Vegetatie sterker bevonden wort zijnde overig Ceijlon voor vier vijfde Gedeelte nog met Bosschen bedekt.
V. Het Eijland is verdeeld tusschen den Koning van Kandia en de Hollandsche O:I: Compagnie; zijnde de Liemieten na de Vrede met de Kandiaanen bepaald als bij de Kaart duijdelijk aangewesen is: Aan de Noo[r]d-kant van het Kandiaansche Gebied zijn de Erfelijke Vannieschappen van Soerlie en Nogerie die bijna onafhankelijk dog Cijnsbaar aan den Koning.
VI. Ceijlon word bewoond door drie onderscheijdene Volkeren: De Singaleschen in de binnen-landen, en langs het Grootste gedeelte van de West en Zuijd Kusten of eijgentlijk de Kanneel-landen tusschen de rivieren van Chilauw en die van Koemekan-aar. De Mallabaaren in de ge[westen in het] Noord en Oost gedeelte. De Mooren of de Choelias [verspreid overal]. De Singaleesen volgen de Samaneener Gods-dienst en aanbidden Budha. De Mallabaare: zijn Gentivoe of Hijdenen aanbiddende Witsnou, Bramo en Eswara onder menigte van Benaamingen: de Mooren volgen de Secte van Omar; van de twee Eerste Natien zijnde meeste in de Landen van de Compagnie behoorende, [in naam] Christenen al zo van het Gereformeerde als van het Roomsh geloofd.
VII. Men vind nog op Ceijlon de Wedassen, zeer wijnig in getal; zij bewoonen, onder hun Eijgen hoofden, de streekbosschen Langs de geheele oostkant van het Eijland en werden door eenigen gehouden voor de Eersten inwoner van Ceijlon: een Gedeelte van hun, volmaakt [in het wild levend], heeft geen vast verblijft, maar Dwaald bij troeppen in hunner Bosschen Levende van de Jagt, van wilde vrugten en wortelen zonder gebruijk van 't vuur: anderen die vaste Woonplaats hebben kennen de Cultuur van Chenassen: Eenige oude kaarten vertoonen ten onregte de Voorgen: Wannieschappen van Soerlie en Nogerie voornamelijk als het Land van de Weddassen terwijl dit Volk werkelijk bewoond Geheele de Lengte van Bosschen a.a.a.. meer dan 100. uuren N:d en Z:d, voor het Grootste Gedeelte in het Kandiaansche gebied en voor het klijnste in het Territorium van de Compagnie Geleegen, Erkennende in hunne Vrijheid het oppergezach van beijden.
VIII. De menigte Overblijfselen en Oudheden die men over al op Ceijlon vind, zelf in de swaarste bosschen, zijn onwederspreekelijkste bewijsen dat het Eijland, in vroegere Eeuwen, oneijndig Volkrijker en beter Gecultiveerd is Geweest als het thans is. De Oorlogen van de Vorsten: zo goed mogelijk door Valentijn beschreeven hebbend Successiev alles vernield en de Koningen van Kandia die de heerschers Gebleven zijnde hebben tot staatkunde Gehad hun Land van Woestijen te omringen denkelijk uit bevrijding voor de Conquesten van de Mogeller en Vorsten van het Schier Eijland van Indien. De komst van de Portugeesen heeft geen herstelling aan het kwaad gebragt, de bevolking en Cultuur van de Laage landen en de kusten is Eerstenmaals Eenigzints hersteld geworden onder het zachtzinnig bestier van de Hollandsche Oi C:ie.
IX. Beij deese Kaart word het Eijland iets breeder vertoond, en Trinconomale iets Noordlijker als bij de Voorige Gesteld, zo men denk met Regt.

De ondertitel geeft aan dat deze laatste grote overzichtskaart van Ceylon die onder Nederlands gezag is gemaakt, tot stand kwam als compilatie van kaarten van afzonderlijk opgemeten gebieden. De uitvoerige beschrijving boven vermeldt bovendien dat het hier een verkleining van een veel grotere kaart betreft, die tegenwoordig overigens niet meer bekend is. Niettemin, zo heet het daar verder, kon het resultaat niet als geheel nauwkeurig worden gezien, met betrekking tot de Nederlandse bezittingen net zo min als tot de Kandiaanse provincies. De kaart diende volgens deze annotatie beschouwd te worden als de beste die vooralsnog beschikbaar was, tot het tijdstip dat het Gouvernement een nauwkeurige algehele kartering zou laten uitvoeren en met behulp van astronomische waarnemingen de exacte ligging van een aantal plaatsen aan de kust en in het binnenland zou zijn bepaald. Die metingen zouden uiteindelijk pas in de Engelse periode plaatsvinden, maar Altendorffs kaart is inderdaad al opmerkelijk veel vormgetrouwer dan die van Jean du Perron van vijf jaar eerder. De makers (of beter, maker; de Colombose dessave Daniël Burnat zal alleen toezicht gehouden hebben op de vervaardiging) verwijzen zelf naar deze verbetering in het laatste punt van de annotatie, na in de voorgaande passage hun beschrijving van het eiland te hebben afgesloten met een loftuiging aan het 'zachtzinnig bestier' van de Compagnie over de kustlanden. Laudinus of Laurens Altendorff, in 1742 in Kalutara als 'casties' geboren, was tussen 1761 en 1765 aangesteld als 'aankwekeling' en jong landmeter in Colombo. Nadien werkte hij tot 1783 als schrijver en kanonnier, en vervolgens op het negotiekantoor als assistent en boekhouder. In 1794 was hij klaarblijkelijk nog steeds in Colombo en werd om niet bekende redenen juist aan hem het samenstellen van deze bijzondere kaart toevertrouwd.

The subtitle indicates that this last great general map of Ceylon made under Dutch rule arose as a compilation of maps of regions surveyed separately. Furthermore, the extensive description above says that we are here dealing with a reduction of a much bigger map which, however, is now no longer known. Even so, as it goes on to say there, the result could not be viewed as completely accurate with reference to the Dutch possessions, any more than the Kandyan provinces. The map should, according to this note, be considered as the best yet available, till such time as the Government has an accurate general mapping done and can determine the exact location of a number of places on the coast and in the interior making use of astronomical observations. These measurements would finally take place in the English period, but Altendorff's map is indeed already remarkably truer to the shape than that of Jean du Perron from five years earlier. The makers (or rather maker – the Colombo *Dessave* Daniël Burnat will only have supervised the work) themselves refer to this improvement in the last point of the annotation, having in the preceding passage rounded off their description of the island with a eulogy to the 'gentle rule' of the Company over the coastal lands. Laudinus or Laurens Altendorff, born as a *casties* in Kalutara in 1742, was appointed from 1761 to 1765 as an apprentice (*aankweekeling*) and junior surveyor in Colombo. After that he worked as a clerk and gunner until 1783, and then in the trade office as assistant and bookkeeper. In 1794 he was apparently still in Colombo, and for reasons unknown to us it was to him that the making of this special map was entrusted.

blad / sheet 51:

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis 002-09-017.

G.H. Uhlenbeck, Kadet der Genie, [ca. 1835] :
G.H. Uhlenbeck, Cadet of the Engineers, [c. 1835] :

Kaart / van het / Eiland Ceylon.

Map / of the / Island of Ceylon.

Schaalstok van 20 [10] Uren gaans = [ca. 1 : 777.000].
Scale-bar of *20* [*10*] *Uren gaans* = [approximately 1 : 777,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 66,5 x 44,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 66.5 x 44.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Over de specifieke redenen voor de aanmaak van deze kaart is weinig bekend. De algehele vorm en de weergave van de binnenlanden van Ceylon, voor zover bekend bij de maker, zijn correct en doen mede door de aanduiding van reliëf en vegetatie relatief modern aan. De bestuurlijke grenzen zijn die van de compagniestijd na 1766, maar de benamingen volgen naast de Nederlandse deels ook al de Engelse schrijfwijze. Als maker wordt op de kaart vermeld de cadet der genie G.H. Uhlenbeck, hetgeen hoogstwaarschijnlijk de in 1815 te Colombo geboren Gerhard Hendrik Uhlenbeck betreft, kleinzoon van de Duitser Johan Willem (of Johann Wilhelm) Uhlenbeck die in 1766 als soldaat in Ceylon aankwam en in 1788 wordt genoemd als kapiteinluitenant in Colombo. Gerhard Hendrik Uhlenbeck was in latere jaren officier bij de genie in het KNIL en bestuursambtenaar in Nederlands-Indië en in 1862-1863 minister van Koloniën in het tweede kabinet-Thorbecke; hij overleed in 's-Gravenhage in 1888. De hier gereproduceerde kaart heeft hij klaarblijkelijk tijdens zijn officiersopleiding in Nederland gemaakt, vermoedelijk omstreeks 1835. Het gaat hierbij dus om een retrospectieve, historiserende kaart van Ceylon tijdens de laatste fase van het compagniesbewind, waarvoor Uhlenbeck echter ook al Engelse voorbeelden van na de verovering van het koninkrijk Kandy in 1815 moet hebben gebruikt.

Museum Bodellianum
Port 4° M. 40

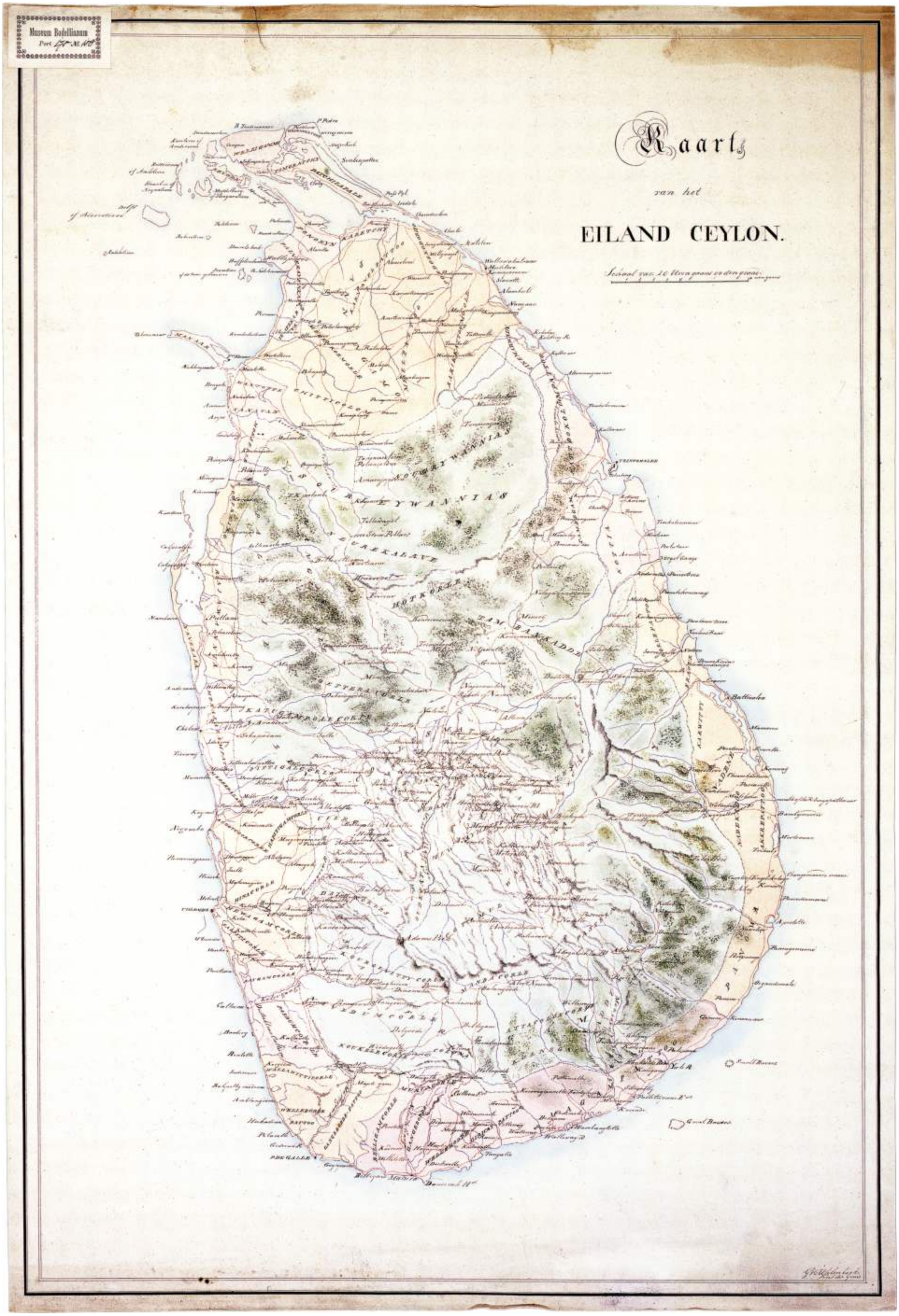

Little is known about the specific reasons for making this map. The general shape and the depiction of the interior of Ceylon, as far as this was known to the maker, are correct and with the indication of relief and vegetation give a relatively modern impression. The administrative borders are those of the Company time after 1766, but alongside the Dutch spelling the names also partly follow the English spelling. On the map the maker is said to be the cadet engineer G.H. Uhlenbeck, very probably referring to Gerhard Hendrik Uhlenbeck who was born in 1815 in Colombo, the grandson of the German Johan Willem (or Johann Wilhelm) Uhlenbeck who arrived in Ceylon as a soldier in 1766 and is mentioned as a captain-lieutenant in Colombo in 1788. In later years Gerhard Hendrick Uhlenbeck was an officer with the engineers in the KNIL and a civil servant in the Netherlands East Indies, and in 1862-1863 Minister of Colonies in the second Thorbecke cabinet; he died in The Hague in 1888. Apparently he made the map reproduced here during his officer's training in the Netherlands, probably around 1835. Hence we are dealing with a retrospective, historicizing map of Ceylon during the final phase of Company rule there, but for which Uhlenbeck must already have been using English models from after the conquest of the kingdom of Kandy in 1815.